

קונטרס

זאת התורה לא תהא מוחלפת

ולא מסולפת

חלק ראשון

לבאר ולברר הלכות נחוצות, עפ"י דעת הפוסקים
ראשונים ואחרונים, אשר כולם כאחד יש להם דעה
אחד בעניננו בלי שום מחלוקה ואי אפשר לסלפם,
כאשר יבואר להמעייין, — ולבאר באר היטב כמה
ענינים נחוצים העומדים על הפרק, אשר נאסף ונלקט
ממקורות נאמנים וברורים

ובפרטיות נלקט הרבה מספרי מרן הגה"ק
רשכבה"ג רבינו מ'סאטמאר זי"ע ועכ"ל

נערך ונסדר ע"י

אחד הרבנים

מתלמידי רבינו זי"ע

בחדש ניסן

שנת, ויאמר קנא קנאתי לד' וגו' הרגו, ויבקשו את נפשי וגו'

וילט פניו באדרתו (מלכים א' י"ט)

(כג"י תשמ"ט עם הג' תיבות)

ידוע שהרבה ספרים יצאו לאור עולם בעילום שם המחבר, ואפרט אחדים מהם.
 ספה"ק **בני יששכר** יצא לאור בדפוס ראשון בעילום שם, מפחד הצענוזר שהי' משומד רח"ל, שונאו של הה"ק המחבר ספר הנ"ל.

ספה"ק **ייטב לב**, בדפוס ראשון יצא בעילום שם, כידוע.
 ספה"ק **משמיע ישועה**, להגאב"ד בערעגסאז זצ"ל תלמידו של המנחת אלעזר זי"ע יצא לאור בעילום שם, כי הי' להכריע איזה ענין שהי' בזה מחלוקה בין גדולי הדור (עי' בדרכי חיים ושלום דף ריט.).

ספה"ק **חפץ חיים**, יצא לאור בדפוס ראשון בעילום שם, כידוע.

וכהנה וכהנה היו כמה ספרים בכל הדורות שנדפסו בעילום שם, ונתקבלו בכל תפוצות ישראל — ותיאור "אחד הרבנים" השתמשו בו כמה וכמה גדולי ישראל בכל הדורות, כשרצו לחוות דעתם דעת תורה, ולא רצו לפרסם שמם, כידוע ומפורסם — הרי לך בזה, כי אין שום איסור ח"ו להסתכל בספר כשר, שלא הופיע שם שמו של המחבר.

ובענינו יבין כל בר דעת, כי א"א לפרש שם המחבר, כי האנשי זרוע עלולים המה על שפיכות דמים כידוע, — ולעומת זה ראה זה דבר פלא, כי על שקר וכזב ולשון הרע ורכילות וליצנות שלא כדת, בביכלעך שלהם, אינם מתפחדים לפרסם שם המפיצו ב.ל., כי בטוחים המה כי העדה הקדושה שהם מבזים אותם בביכלעך שלהם, כולם אהובים וברורים, ואחז"ל (סוטה כב:) שאמר ינאי המלך, דאע"פ שהרג הרבה מחכמי ישראל, אעפ"כ אין לפחד מהם, עיי"ש.

הרי לך ראי' חותכת, כי אין זה שום הוכחה על כשרות הספר, אם מופיע שם שמו כל המחבר, ולא נגרע חשיבות הספר, על ידי עילום שם המחבר, ודי בזה למבין

קונטרס

זאת התורה לא תהא מוחלפת

ולא מסולפת

חלק ראשון

לבאר ולברר הלכות נחוצות, עפ"י דעת הפוסקים
ראשונים ואחרונים, אשר כולם כאחד יש להם דעה
אחד בעניננו בלי שום מחלוקה ואי אפשר לסלפם,
כאשר יבואר להמעין, — ולבאר באר היטב כמה
ענינים נחוצים העומדים על הפרק, אשר נאסף ונלקט
ממקורות נאמנים וברורים

ובפרטיות נלקט הרבה מספרי מרן הגה"ק
רשכבה"ג רבינו מ'סאטמאר זי"ע ועכ"ל

נערך ונסדר ע"י

אחד הרבנים

מתלמידי רבינו זי"ע

בחדש ניסן

שנת, ויאמר קנא קנאתי לד' וגו' הרגו, ויבקשו את נפשי וגו'

וילט פניו באדרתו (מלכים א' י"ט)

(בג' תשמ"ט עם הג' תיבות)

הנני בזה להודיע בשער בת רבים

דאע"פ שיגעתי ומצאתי ביגיעות מרובות לברר כל הפרטים שמבוארים בספר זה, בדיוק מרובה באמת לאמיתו^א, אבל כמובן כי קצרה כח אנושי לצאת ידי כל הבריות, ואולי יש מי שיש לו להעיר ולהאיר ולהוסיף ולתקן, ע"כ באתי להודיע, כי הנני מוכן ומזומן לתקן אם אשיג הערות נכונות, שנאמרו על דרך האמת^ב, וכמובן שלא נגד ליצנים ומלגלים התכוונתי בדבריי, כי ברצו"ה להם לא אפנה כלל ועיקר, כי אין קץ לדברי רוח, — אבל את האמת יש חיוב ומצוה גדולה לבררו, והרי כן נפסק בשו"ע חו"מ סי' ט"ז סעיף ג' דמי שיש לו זכות בעדים או בראי', ואינו יודע ביד מי הוא **חייב הדין להטיל חרם על כל מי שיודע לו זכות וכו' שיודע וכו'**, ואפי' הצד שכנגדו **אם יודע, חייב להגיד**, עכ"ל — וכל המסייע ועוזר לדבר נשגב זה בין בסיוע שיש בו ממש, ובין בממון, יהי חלקו עם המזכים את הרבים כמ"ש (דניאל י"ב) ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד — ונא לשלוח תמיכתכם ההגונה או דמי הספר על א' מאדרעסען-הללו.

להשיג אצל המחברת

ת. ד. 523

עיה"ק ירושלים ת"י

ארץ ישראל תובב"א

בארה"ב להשיג אצל:

M.K.H.

HEBREW BOOKS & RELIGIOUS ARTICLES

P.O. Box 6029

South Hackensack, N.J. 07606-6029

התנצלות המחבר

הנה ספר זה הוא הכרזת האמת כפי דעת הפוסקים ראשונים ואחרונים, וספר זה נכנס בגדר ליקוט יותר מגדר חיבור, כי בחיבור זה מובא דעת תורה האמיתית של צדיקים וגאונים הקודמים, ועי' מה שכתב רבינו הקדוש זי"ע בהקדמת ויואל משה (עמוד יא) וזלה"ק: ובזה המעט שכתבתי הבאתי הרבה טעמים לחומר האיסור וכו'. ויש בזה עוד הרבה יותר מה שאי אפשר להעלות על הגליון, אבל אם גם מי שהוא יערער על הדברים שכתבתי, אף אם לא ישאיר לו אלא טעם אחד ממה שכתבתי, די להבין חומר האיסור שיש בזה, אבל לדעתי כל מה שכתבתי המה דברים ברורים, כי לא כתבתי כלום מדעת עצמי, אלא לקטתי הכל מדברי חכז"ל וגדולי הראשונים והאחרונים וכו' עכלה"ק.

ובאתי להודיע כי הראתי קונטרס זה לכמה רבנים גדולי תורה, וכולם אמרו פה אחד כי אמת ונכון הדבר, ומיהרו אותי בעבודתי, וכן הי' דעתם מקדם בלי שום ספק כלל ועיקר, ויש בידי כמה הסכמות, וכן קיבלתי רשות והסכמה מאממו"ר ומו"ח הרה"ג שליט"א - אבל מטעם הכמוס אין אני מפרסם שמי בשער הספר, וכן מטעם זה לא הדפסתי ההסכמות כמובן, ובאמת על דבר פשוט כזה אי"צ הסכמות כמ"ש רבינו הקדוש זי"ע מפורש בדברי יואל מכתבים חלק שני סימן ר"ד, כי בזמן הזה הוא תיקון גדול שלא ליקח הסכמות עי"ש, וכן כתב הגה"צ ראד"ה שליט"א שהי' אבד"ק שטראסבורג, וכעת בבדי"צ, פעה"ק ירושלים ת"ו, בהקדמת ספרו בהלכות ערובין סביב עיירות, עי"ש, כי כן שמע מפורש מפי רבינו זי"ע שלא ליקח הסכמות בזמן הזה, וליתר שאת עיין במכתבי הרבנים שיחיו להלן וזה יהי' בעיניך במקום הסכמה, כמובן לכל מעיין, ודי בזה, ואי"ה אם יהי' שעת הכושר אשלים בהוצאה השני' מה שחסרתי - ולהוי ידוע, כי חיבור זה חברתי בחורף זו בהיותי בעיר ניו יארק, וחקרתי על כל פרט ופרט מה שהבאתי בפנים הקונטרס, אצל כמה וכמה אנשים נאמנים, מכל המפלגות (פארטייען) עד שהוצאתי דבר ברור ומבורר בשבע נפות, שאין להסתפק בהן כלל לא עפ"י הלכה ולא עפ"י סברה, כאשר יבואר הכל להמעיין, והגם שנעשתה המלאכה במהירות בלתי ישוער, כי בפרשת בשלח שנת תשמ"ט נולד הרעיון לחבר הספר, וכידוע לכל מחברי ספרים, כמה טירדות דעו עד שיכולים להוציא דבר יפה ומתוקן, וכבר אמר נעים זמירות ישראל שגיאות מי יבין, אבל ביסודן כל עניני הספר הם דברים ברורים ונאמנים בלי שום ספק כלל בעולם - ועזרו לי בעבודה זו כמה אברכים לומדים מופלגים ויראי ה' נאמנים בדבריהם, וכל אחד כתב

חלקו, ואח"כ סדרתי הכל על מכונו, ואי"ה אם אשמע קריטיק, אברר הכל בכל מכל בפרהסיא ממקורות הנאמנים, — ומי שלא עסק בחיבור וסידור ספר, לא יוכל לשער גודל יגיעה שנצרך לזה לכתוב ולסדר ספר בזמן קצר כזה, אבל הכל הי' כדאי, כדי לזכות את הרבים, להצילם משיבוש, והי' הי' בעזרי, כי ראינו סייעתא דשמיא בכל משך זמן העבודה, עד שזכינו לברך על המוגמר, והשי"ת יעזורנו עדכ"ש אס"ו.

כ"ה ניסן תשמ"ט, יומא דהילולא של מרן הקדוש בעל דברי חיים זי"ע ועכ"א.

אחד הרבנים

ליקוט מקצת דברי חז"ל והפוסקים בענין מצות תוכחה

מבואר בשו"ע יור"ד (סי' רמ"ב, סעיף כ"ב) וז"ל ראה רבו עובר על דברי תורה, אומר לו למדתני רבינו כך וכך. (והיינו בדרך כבוד).

ואחז"ל במס' ב"ב (פ"ט:) אוי לי אם אומר, ואוי לי אם לא אומר, וכו' אם לא אומר שמא יאמרו הרמאין אין תלמידי חכמים בקיאים במעשה ידינו, ופרש"י ומתוך כך יבאו לרמות יותר. איבעיא להו אמרה או לא אמרה, אמר רשב"י אמרה, ומהאי קרא אמרה (הושע יד) כי ישרים דרכי ה' וצדיקים ילכו בס' (יהורו שלא לרמות הבריות) ופושעים יכשלו בס' (ילמדו לרמות). (והבן מה שנוגע לענינו).

ועי' במס' ב"ב (דף י" ע"ב תוד"ה עליונים) פ"י ר"ח שקבלה ביד הגאונים רב מפי רב, כי עולם הפוך עליונים למטה, ותחתונים למעלה, היינו שמואל שהי' רבו של רב יודא, בעולם העליון נעשה פ"א להיפך, כי שמואל הוה יתיב אז לפני רב יודא, מטעם כי רב יודא מיחה פ"א בשמואל (שבת נה.). גבי ההיא איתתא דאתיא וצווחא קמ"י דשמואל [טענה צודקת עפ"י הלכה] ולא אשגח בה, א"ל רב יודא לית לי למר אוטם אזנו מזעקת דל גם הוא יקרא ולא יענה ע"כ.

ועוד אחז"ל (שבועות לא.) מנין לתלמיד שיושב לפני רבו, ורואה זכות לעני וחובה לעשיר מנין שלא ישתוק, תלמוד לומר (שמות כג) מדבר שקר תרחק, מנין לתלמיד שרואה את רבו שטועה בדיון וכו' מנין לתלמיד שאמר לו רבו וכו' תלמוד לומר מדבר שקר תרחק.

ועוד אחז"ל (שבת נד:) כל מי שאפשר למחות באנשי ביתו ולא מיחה נתפס על אנשי ביתו, באנשי עירו נתפס על אנשי עירו, בכל העולם כולו, נתפס על כל העולם כולו. עכ"ל.

וברמב"ם פ"ה מהל' ת"ת ה"ג, וביר"ד (ס"י רמ"ב סעיף י"א), וז"ל: לאפרושי מאיסורא כגון שרואה אדם שעובר עבירה מפני שאינו יודע שהוא אסור או מפני רשעתו מותר להפרישו ולומר לו שהוא אסור בפני רבו שבכל מקום שיש חילול השם אין חולקין כבוד לרב, עכ"ל. ובסמ"ק קי"ב וז"ל, ובעבירה גלוי צריך להוכיחו מיד שלא יתחלל שם שמים, עכ"ל.

וידוע שאמר הדברי יחזקאל זי"ע לגאון מפורסם אחד באותו הדור זצ"ל דברי תוכחה וביישו ברבים על כי בתו הלכה בשייטל, שאלו הגאון וחרי כתיב הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא שלא תביישו ברבים, ענה לו הדברי יחזקאל, אם היתה בתך הולכת עם השייטל בצינעא, אז היית צודק בדבריך, אבל כיון שהולכת כן ברבים, אי"כ במקום שיש חילול השם אין חולקין כבוד לרב.

וזה לשון הרמב"ם (מוכא בטור יר"ד ס"י רמ"ג) עון גדול לבזות את החכמים או לשנאתם ולא חרבה ירושלים עד שביזו בה ת"ח שנא' ויהיו מלעיבים במלאכי האלקים ובזוים דבריו כלומר בזוים מלמדי דבריו, וכל המבזה את החכמים אין לו חלק לעוה"ב והוא בכלל כי דבר ה' בזה, ואם באו עדים שביזהו אפילו בדברים חייב המבזה נידוי, ובי"ד מנדין אותו ברבים וקונסין אותו וכו' אין מתירין אותו עד שירצה זה את החכם, עכ"ל.

ועוד מענין זה, במס' מועד קטן (דף י"ז) ורמב"ם (הלכות ת"ת פ"ו הי"ב ר"ג) וביר"ד (ס"י של"ד סעיף מ"ז), וז"ל המבזה את החכם אפי' בדברים ואפי' לאחר מיתה, אם יש עדים בדבר, ב"ד מנדין אותו ברבים, וכו' אין מתירין לו עד שירצה החכם שנידוהו בשבילו.

ולאו דווקא ב"ד מנדין, דאחז"ל במס' מכות (דף כד.) דובר מישרים, זה שאינו מקניט פני חברו ברבים, וכו' אוטם אזנו משמוע דמים, דלא שמע בזילותא דצורבא מרבנן ושתיק כגון ר"א בר"ש, ופרש"י דבב"מ (פד:) איתא דנפיק ריחשא מאודניה דראבר"ש ואיתחזי לאתתיה בחלמא ואמר לה האי דשמעית בזילותא דצורבא מרבנן ולא מחאי כדמבעי לי, אלמא בחייו הוה רגיל לדקדק בכך, ולפיכך הקפיד הקב"ה על אותו הפעם שלא מיחה, עכ"ל.

ומבואר בשערי תשובה ח"ג קצ"ז דמחוייב לקנא לכבוד נקי וצדיק אשר ישיחו בו עיניי, ושם בסי' קצ"ח כותב שיענש בשמעו דבריהם הרעים וילאה לענותם.

ועי' במועד קטן י"ז ע"א ההוא צורבא מרבנן דהוו סנו שומעני (היינו שגבו עליו עדות כדת וכדין, דיינים שלא ה" להם שום נגיעה כמבואר בשו"ת דברי יואל, חו"מ סי' קמ"ח) אי"ר יהודא היכי ליעבד לשמתי צריכי לי רבנן, לא לשמתי קא מיתחיל שמא דשמיא וכו' שמתי רב יהודא עיניי. חזינן מזה כי אסור לשתוק אפי' לצורבא מרבנן.

וז"ל שערי תשובה שע"ג סי' נ"ט וחובה על כל ירא אף כי אוהב טהר לב להעיר קנאה כי יראה והנה יד שרים וסגנים במעל שנא' ויד השרים והסגנים היתה במעל הזה ראשונה עכ"ל.

כתיב (דניאל י"ב) והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע, ודרז"ל (ב"ב ח:): זה דיין שדן דין אמת לאמתו, וכתבו התוס' שם (בד"ה דין אמת) אמת לאפוקי דין מרומה אע"ג שהעדים מעידין אותו, אין מחתכים אותו "כיון שיודעים שמשקרים".

ועי' ברמב"ם (פ"ו מהל' עדות הל' ד') דהרואה בחבירו שחטא או שהולך בדרך לא טובה מצוה להחזירו למוטב, ולהודיע לו בינו לבין עצמו, וידבר לו בנחת ובלשון רכה, אם קיבל מוטב, ואם לא יוכיחו פעם שני ושלישית, עד שיכהו החוטא ויאמר לו איני שומע (והם היכו כבר כמה פעמים) וכל שאפשר בידו למחות ואינו מוחה, הוא נתפס בעון אלו, כיון שאפשר לו למחות בהם, (ובהל' ח' כתב) המלביץ פני חבירו ברבים אין לו חלק לעוה"ב וכו' אבל בדברי שמים (וננידון דידן הוי דברי שמים, כמבואר ברמב"ם שם, הל' א' והל' ב', עיניי) אם לא חזר בו בסתר, מכלימין אותו ברבים וכו' וכו', כמו שעשו כל הנביאים בישראל [שהוכיחו, אע"פ שע"ז ביזו אותם] עכלה"ק, ועי' להלן בגילוי דעת שלפני המפתח ותבין.

התנצלות על שם הספר

הנה ידוע ששם הספר תלוי במה שמויחד קוטב ויסוד הספר, על כן התבוננתי כמה פעמים איך לקרוא שם החיבור, ועלה במחשבתי כמה שמות שכולם מתאימים על עובדא ונידון דידן, ואחשבם לדעת (א) לא תעמוד על דם רעך, (ב) ותשלך אמת ארצה, (ג) ותהי האמת נעדרת (ד) זאת התורה לא תהא מוחלפת, — או לכנות שמו בלשון אידיש שמות מתאימים לפי גודל כאב הענין, ואלו הן, (ה) א ביטערער וויי געשריי (ו) פארשעמט און באגזליט א גאנצע עדה יודען, פשוט נאר צוליב געמיינע פאליטישע אינטערעסען (כדוגמת שעושים העכו"ם רח"ל) (ז) א אומדערהערטע פארשווייגעניש נגד דעת תוה"ק — אבל באתי לידי החלטה, כי אנו אין לנו שיוור רק התורה הזאת, ולולי תורתך שעשועי וגו', על כן אסדר הספר בעיקר לברר וללכץ את ההלכה, ואם כן זה שמו נאה ויאה לו, "זאת התורה לא תהא מוחלפת".

פתח דבר

הנה ענין זה מה שבררתי פה, טמונים המה בלבבי כבר רבות בשנים, וידעתי את האמת כבר זמן רב, אבל שמתי יד לפה ושתקתי, כי ידעתי כי שומע לא יהי לדברי, אבל עתה בראותי מחלות המבהילות שאין להן רפואה והוא ממש בחינת חרב שבאה לעולם, ופקדה את שה פזורה ישראל, ה' יצילנו, כי באלו שנים האחרונות, היו כמה סיבות, וכמה שנתפסו במחלה הידועה רח"ל, והמחלה מפילה פחד מות ח"ו על בני אדם, ואפי' הרופאים תמהים ושואלים מה נשתנה עם בני ישראל, ובפרט החרדים וחסידים ה' יצילנו, שיבא ח"ו חליים רעים הללו רח"ל, וגם ע"י עוד כמה סיבות נוראות נלקחו מאתנו כמה נפשות יקרות גדולים וקטנים רח"ל, עד שכל ראש לחלי וכל לבב דוי, ובפרט ידעו, כל שומע, כששומעים בכמה בתי מדרשים, ילדים פעוטים, יתגדל ויתקדש אומרים, יתומים ואלמנות הרבה נמצאים, ולבות ישראל נשברים, בלב נשבר ונדכה, ה' יצילנו ואת כל עמו בית ישראל מכל צרה וצוקה, ויעזור ה' שלא נוסף לדאבה עוד, ועת צרה היא ליעקב וממנו יושע.

ונזכרתי במה שכתב רבינו הקדוש זי"ע בפספ"ק ויואל משה (בתחלת ההקדמה) וזל"ה"ק כי מלפנים בישראל בכל הדורות כשהגיע עת צרה ליעקב, חקרו ודרשו מה זה ועל מה זה, איזה עון גרם להביא לידי כך, לשים לב לתקן ולשוב אל השי"ת, כדמצינו בקראי ובתלמוד, וכן אחר גלות שפאניא וכו' וזקני החוות דעת זל"ה"ה בפירושו על איכה וכו'.

ועכשיו בדורנו זה אין צריכין לחפש ולבקש במטמונים את העון שהביא עלינו את הצרה הזאת, כי הוא גלוי ומפורש בדברי חז"ל וכו' עכ"ל"ה"ק.

ע"כ ראיתי בזה יד ה', כי חז"ל אמרו וגם השו"ע כתב בזה דברים מבחילים, כמו שיתבאר בקונטרס זה, כי גם בזמננו אין צריך הרבה לחקור, כי חז"ל אמרו מפורש בענין זה דברים ברורים.

ואוי לנו מיום הדין, ואוי לנו מיום התוכחה, אם נשתוק מלדבר דבר זה, וההכרח לא יונח, להודיע צערינו ברכים, כי אין צריכין לחפש ולבקש במטמונים את העון שהביא עלינו את הצרה הזאת כי אחז"ל (שבת קלט.) אין פורעניות בא לעולם אלא בשביל דייני ישראל.

אם ראית דור שצרות רבות באות עליו צא ובדוק בדייני ישראל (שם).

והלכה מפורשת בשולחן ערוך (חושן משפט, סימן ה', סעיף ב') שאם דיין נוטה מקו הדין, ועושה שלא כדין, הקב"ה נופל ממנו נפשות.

ומקורו הוא בגמרא (סנהדרין ז.), ודרשוהו מפסוק (משלי כ"ב) אל תגזול דל כי דל

הוא, ואל תדכא עני בשער, כי ה' יריב ריבם, וקבע את קובעיהם נפש (פרש"י, כי ה' יגזול את נפש גדוליו).

ומשנה מפורשת הוא באבות (פרק ה' משנה ח') **חרב בא לעולם, על ענוי הדין, ועל עוות הדין** (לזכות החייב ולחייב הזכאי) **ועל המורים בתורה שלא כהלכה, ופירש התוס' יו"ט דכתיב (ויקרא כ"ו) והבאתי עליכם חרב נוקמת נקם ברית, ואין ברית אלא תורה, וכתיב (שם) יען וביען במשפטי מאסו, (גמרא דבמה מדליקין דף ל"ג) עכ"ל.**

ועי' עוד מענין זה בשו"ת דברי יואל, (חור"מ סי' קכ"ט).

וא"כ איך זה אשתוק, ואוי לי מיום הדין ואוי לי מיום התוכחה אם אשקוט, כי אם אמרו חז"ל (שבת נד.: ע"ז יח.) כל מי שיש בידו למחות ואינו מוחה נענש עליו — א"כ איך זה אשא ואיך זה אסבול עתה כמדת השתיקה, והלא אמר החכם מכל האדם (קהלת ג' ד') עת לחשות ועת לדבר — וכיון שאין לנו שיוז רק התורה הזאת, וכי הם חיינו, א"כ התורה"ק מחייבת אותי לגלות דעת תורתנו הקדושה המסורה לנו מסיני, וצאי לך בעקבי הצאן.

ויה"ר שחפץ ה' בדינו יצליח, ועי"ז נזכה שיתגדל ויתקדש שמי רבה, כי אין כוונתי בזה להרבות כבודי וכבוד בית אבא, אלא לחזק מה שאמר רשב"י (שבת קלח:) ח"ו שתשתכח תורה מ ישראל.

ותורה אחת לכולנו וזאת התורה לא נשתנה ולא ישתנה, ומה שנפסק מפורש בשו"ע, א"א אפי' הגדול שבגדולים לפסוק נגד זה, **ומי יבוא אחר המלך השולחן ערוך ורמ"א לחלוק עליהם**, כי מימיהם אנו שותים, ואפי' אם יבוא אדם הגדול כענקים לחלוק עליהם אין שומעין לו כלל, ואם יצעק, יהיו קול דיבוריו כקול קורא במדבר, כי אפי' נביא אי אפשר לו, ואינו רשאי לחדש שום דבר נגד התורה המסורה לנו מסיני (מגילה ב: ג.), והכל לכל כבר כיררו לנו הפוסקים ראשונים ואחרונים, וכן אנו צריכין להתנהג, וכבר התאונן ע"ז רבינו הקדוש רשכבה"ג זי"ע, על הפירצה הזאת בחומת הדת, שכל א' מהפך דעת תורה כפי רצונו, ומעקלים ממה שכתוב מפורש, ופסקים מפורשות אינם סובלים העיקול.

וראה נא מה שכתב רבינו בספה"ק **ויואל משה** (מאמר א' סי' קי"ח, דף קכט) חלה"ק: הנה כתבתי כל זה יען שהאמת הוא כן, אבל לדינא בנידן דידן אין נפקא מינה, כי אף לו יהא כדבריהם וכו' אבל כיון שכבר נתבאר וכו' דבחוקים ומשפטים כאלה יש בזה כמה וכמה איסורים נוראים וכו' האין אפשר להתיר זה אפילו עבור תיקונים גדולים, יהי איך שיהי, **הלא אף חז"ל בתקנתם שבודאי שבכל תקנתם יש תיקונים גדולים, מכל מקום אין בכחם לעקור דבר מן התורה לבטל שום איסור שהוא בקום ועשה, זולת בשב ואל תעשה, ואפילו למיגדר מילתא כמו אלי' בהר הכרמל שע"י עבירה זו של שחומי חוץ החזיר את כל**

ישראל בתשובה, וכו' ועכ"פ בלי נבואה אין מציאות לדין זה להתיר איזה איסור אף לצורך שעה, וא"כ עכשיו שבטלה נבואה אין אפשרות להיות זה וכו'. עכ"ה"ק.

ועל חומותיך ירושלים (יראה - שלם (כ"ר נ"ו י')) היינו חומת הדת) הפקדתי שומרים. ולכן מי שיש בידו למחות מחוייב ע"פ תורתנו הקדושה למחות, כמו שאיתא לעיל מה שאמרו חז"ל, כי האיני מוחה נתפס באותו עון, וע"כ הבה נא ונברר דעת תורתנו הקדושה בענין הפסק בי"ד שחתמו עליו דייני קהל יישוב לב בכ"ב כסליו תשמ"ה, והפיצו פסק זה עד ארץ מרחקים, ועדיין שולחים אותו לכל מקום שידם מגעת, ועד לארץ מרחקים הגיע, ודם זרע אברהם יצחק ויעקב נשפכים על ידי, ולכאורה התורה נוקמת נקמות, על לא שמרו חוקותי.

הבה נא ונראה אם פסק זה נכנס כלל בגדר פסק, ונברר זאת עפ"י הלכה ועפ"י שכל, ועפ"י אמתיות המציאות, ונראה מהו דעת הפוסקים על פסק כזה, ומהו דינם של הדיינים שפסקו פסק כזה, אשר הכל בכל מכל מבואר בדברי הפוסקים.

* * *

והנה הפסק שכתבו הוא על אברך גאון וצדיק, ששמעתי מזקני גדולי רבנים ומפורסמים, שהפליגו בשבחיו, שיש לו מוח חריף והוא בקי נפלא כאחד הגאונים, וגם זקני תלמידי חכמים בעיה"ק ירושלים שהם בקיאים בש"ס ובספרי קודש, אמרו עליו גדולות ונצורות, והגה"ק הרי"ז מרגליות זצוק"ל, וכן הגה"ק האבד"ק שאפראן זצוק"ל (בעהמח"ס תורת אלה), העידו עליו עוד בהיותו צעיר לימים בימי בחרותו כי לגדולות נוצר (ולהלן אכתוב דבריהם בפרטיות), וכן עוד כמה גאונים וצדיקים, והגה"ק מקאלוב זצוק"ל (שה"י דר בווייליאמסבורג) אמר עליו כמ"פ כי עוד יהי מנהיג ישראל. והרבה ת"ח מופלגים בעיה"ק ירושלים ובשאר עיירות מקושרים אליו בעבותות האהבה כידוע ומפורסם, והוא מנהיג עדה רבות בשנים.

וכבר בימי בחרותו נתחברו אליו אלו האברכים מבני קהלתו, שהם כולם יראים ושלמים, ויש ביניהם תלמידי חכמים מפורסמים ומורי הוראה ורבנים. והתחלה הי' כי מטעם הנהלת הישיבה נתיחדו איזו בחורים למדנים מופלגים שילמדו ספרי חסידות ברבים עם הבחורים, ולימודו מצאה חן ונתקבלו דבריו מאד אצל הבחורים, כידוע ומפורסם, כי תמיד כשלמד שיעור ברבים בהישיבה, עשתה דבריו פירות, וכמה פעמים הי' לומד ברבים גם לומדות, כשלמדו סוגיא, הושיבו אותו בראש בע"כ, ולמד טורי אבן, ושמעו אז שיעורו איזה מאות בחורים, וכולם נהנו מאד משעוריו, ושמעתי הרבה מאברכים שזוכרים אותם השנים, ואין כאן מקום להאריך.

וסיפר לי ר' שלום הא.... נ"י, כי הוא עמד פ"א עם הגה"צ ר' אברהם לייטנער שליט"א (שה"י אז מגיד שיעור בהישיבה) בליל ט' באב, ושמע מתחת הכותל את

השיעור שלמדו שני בחורים במדרש, הא' הרר"מ שליט"א, והשני ר"א ב... נ"י, דהיינו פרק א' למד זה ופרק א' למד זה, ואמר הגה"צ ר' אברהם לר' שלום בזה"ל: קיק וואס ס'איז טייטש א כח הדיבור, ביידע זאגן דאך נישט מער, ווי דאס וואס ס'שטייט אין מדרש, אין זיי טייטשען עס פשוט אידיש, נאר ווען א... זאגט מאכט עס נישט קיין שום רושם, און ווען מיכל זאגט, וויינט דער עולם אז ס'הערט זיך ארויס ביז דא עכ"ל, וכח השפעתו ה' נפלא מאד, ודבריו עשו פירות, ובעצמי שמעתי מאיזה איש שאמר לי: ער האט מיר אפגעראטעוועט מיין אידישקייט, וגם אמר הגה"צ ר"א הנ"ל לכמה אנשים וגם לכ"ק אדמו"ר מתולדות אהרן שליט"א אמר, בזה"ל: איך קען א סאך מזרח אידען וואס ר"מ האט זיי ארויס גענומען פון שאול תחתית און דורך אים זענען זיי געווארען מזרח אידען, עכ"ל, ועוד ועוד, ולהלן יתבאר באריכות.

ובעודו צעיר לימים כבר יצא לו שם כאחד הגדולים, מרוב התמדתו וכשרונותיו העילויים, ורכינו הקדוש מסאטמאר זי"ע ועכ"א, הכירו היטב וידע כל התנהגותו, (ולהלן בפרק ו' אכתוב באריכות כמה ענינים, בענין זה), והנה באותם הזמנים נכנס פ"א הרה"ח ר' זושע שניצלער זצ"ל (דודו של הרבי ר"מ שליט"א), לרבינו זי"ע, לדבר בענין עסק היתומים בני אחותו הצדקנית ע"ה (אמו של הרבי ר"מ שליט"א) איך לסדר להם מעות, ושאר צרכים, ודיבר מכל הבנים, וכשדיבר מהר"ר מיכל שליט"א, אמר רבינו זי"ע, בזה"ל אים דארף איך דאך מכיר מובה זיין, ווייל ער האט א סאך אויפגעטון צווישען די בחורים עכלה"ק.

וכל פעם שבא אל הקודש פנימה קיבל פניו בצהלת פנים כאשר מעידין כמה עידי רא"י, וגם המשב"ק מעידין (כמו שאבאר להלן כמה פרטים מעדותן, ומפורש שמעתי זאת מהרב בנש"ק ר' יוסף אשכנזי שליט"א שהוא דיקדק כל פעם שבא, לראות באיזה פנים יקבלו רבינו זי"ע, ועד היום הוא ידד נאמן), ואכתוב כאן איזה פרט, דהנה ידוע ששקד הרבה על ספרי הגה"ק מקאמארנא זי"ע, ובשנת תשל"א, הוציא לאור הספר נתיב מצותיך מהרה"ק מקאמארנא זי"ע ועכ"א כידוע, ועל הקדמתו שם חתם שמו וגם עוד אברך ר' י. מ. נ"י'ו חתם ג"כ שמו, והאברך המשב"ק ר' מאיר שניצלער נ"י'ו הראה אז את הספר לרבינו זי"ע, אמר רבינו זי"ע, "מילא מיכל איז דאך א קאמארנער, אבער דער (י. מ. הנ"ל) ווי קימט ער אהער". — וגם הרב הצדיק המפורסם מטהאש שליט"א אמר זה זמן לא כביר בזה"ל "ער איז דאך פון אונזער (קאמארנער) חדר".

והוא הנהיג חברותא זו רבות בשנים וידוע שכל השנים ה"י בחברותא שלו אהבה ואחדות וריעות ועשות חסד וכו', ומדותיו וסבלנותו והשפעתו להגדיל תורה ולהאדירה ידוע לשם ולהתהלה, ועי"ז נתגדל הקנאה בין אנשים רקים ופוחזים, כי הנהיח החברותא בתוככי קהל ייטב לב, והם יצאה עיניהם מרוב קנאה, וגרמו שנעשה רעש ע"י שקריהם, ועבירה גוררת עבירה, כי הוסיפו חטא על פשע, כי שפכו דם נקי והלבינו פנים כרבים לכל מי שלא החזיק משקריהם כידוע ומפורסם כל זה, ועוד גרמו פירודי לבבות עד אין שיעור בין אנשים אחים,

(אע"פ שבכל השנים ה' שלום ואחדות בין כמה וכמה מהמתנגדים המפורסמים, דהיינו ר' שלום ל.... נ"י ה' מהדר ליקח חתנים דייקא מחברותא זו כי כל חתניו מחברותא זו הם בעלי צורה ממשפחות מיוחסות כידוע, אבל בשנת תשמ"א הלהיטו אותו בניו שידרוף את בניו שהולכים לחברותא זו, ומן ההכרח לציין כי ממש אז ג"כ רצה ליקח חתן מחברותא זו, אבל הבחור כבר לא רצה כי כבר שמע מהתנהגותם של בני משפחת ל.... איך שרודפים את אחיהם וגיסיהם ברדיפות משונות שלא נשמע מימות אביגדור שרדף החסידים בימי הבעל התניא והר"ר אלימלך ז"ע ועכ"ל), ובראות האברכים החשובים הללו כי א"א להם לדור בין אנשים רקים הללו כי אין אדם דר עם נחש בכפיפה אחת (כתובת עב.), ע"כ פתחו להם ביהמ"ד בפני עצמו בוויילאמסבורג ובמאנסי (בשנת תשמ"א), ויסדו קהל ברכות יוסף, והיתה זאת בעצת כ"ק אדמו"ר מ'סאטמאר שליט"א (שאמר כי מסתבר שעי"ז ישתקו המטורפים), ובחסכת צדיקי וגדולי הדור שיחיו, וקיבלו עליהם דיינים וראשי קהלה, ואח"כ כאשר התחילו הבליעל לצער את הילדים בחדרים דשיבה תר"י, אז פתחו גם ישיבה ותלמוד תורה בפני עצמן, ובראות האינשי דלא מעלי, כי הם נתפרדו והיו לקהל בפני עצמן, לא ה' נוחא להם כמובן, כי מי יודע מי עוד יתמשך אחר רבי זה שכל חסידיו נמשכים אחריו בעבותות האהבה, והי' זה הפסד לקהלתם, והקנאה נתגדלה שבעתיים, וכפרט כשנתוודע להם כי הנגיד הישיש ר' יואל קליין ע"ה, (שהי' בשנים קדמוניות הראש הקהל בקהל ייטב לב), נתחבר ג"כ לרבי זה ודיבר בהפלגה גדולה שכוה ראה אצל צדיקים הקודמים ששימש אותם, וגם הבטיח ליתן סכום גדול כדי לבנות בנין גדול (פילדינג), למוסדות ברכות יוסף (אבל הוא נלב"ע באמצע חכניותו), וזה הרגיו מאד את הפאליטיקאנטן כמובן, ועוד רעשו וגעשו האינשי דלא מעלי, וסיבבו עד שהמשיכו אתם בע"כ את הדיינים דקהל ייטב לב (אע"פ שהם יודעים היטב כי אברך דיין גאון מפורסם ר' זלמן ליב פ. שליט"א שהוא מתלמידי הרה"צ ר"מ שליט"א, היו רוצים לקבל אותו בשנת תשל"ו לדיין בקהל ייטב לב בוויילאמסבורג, והגאון הגדול מהר"ש וואזנער שליט"א מבני ברק העיד עליו שלא מצא בעיר ניו יארק תלמיד חכם גדול כמוהו, ולבסוף באין ברירה קיבלו אותו לדומ"ץ לאברכים, אע"פ שידעו שהוא שייך לחברותא זו, — ואע"פ שידעו הדיינים את כל זאת אעפ"כ נתמשכו אחר זרם ולחץ שהלחיצו אותם והם כתבו וחתמו את פסק המפורסם.

ואמר לי א' מהרבנים הגאונים המפורסמים שליט"א, בנעימת לשונו, — וואס פארשטייטסטו נישט? למשל, איך האב א פלייש געשעפט, און דו האפט א פלייש געשעפט, און דו גייסט, און פארגרעסערסט דיין פלייש געשעפט, און ביזט שוין מצליח, רעדסטו זיך איין אז איך וועל דאס דילדען, ניין, קודם וועל איך ארויס געבען א איפור אויף דיר, און נאכדעם וועל איך שוין זיכען נכלי דתות, צו פארשטיין געבען מיין איפור!!!, וואס בין איך דיר שילדיג אז דו דערלאנגסט מיר נישט צוריק. — עכת"ד.

ולך נא וראה מה שפסק מרן הדברי חיים זי"ע, בכגון דא בשו"ת ח"ב יו"ד סי' ק"ד וזה"ל: אודות רב אחד אשר נידה לכבודו שלא כדן לת"ח אחד וירא ה' מפורסם, וכיזה אותו ברבים, הנה אין הדבר צריך תלמוד כי הרב המנדה ראוי

ל"ב"ד לשמטתו, וכן מבואר בתש"ו מהרשד"ם ז"ל חלק יו"ד סי' קס"א וסי' צ"ט יעו"ש כל התשובה, ולכן בודאי הרב המנדה ראוי ל"ב"ד לנדותו, ואסור להחנותו יותר מכדי חייו, וכן הוא הדין אמת ברור, לכן קצרתי והי' שלום, כה דברי ידידו א"ח דושת' בלונ"ה ד' חקת תרימ"ל צאנו: עכ"ה"ק.

ולך נא וראה כי כעין מעשה זו קרה גם בימי הרמ"א, כמו שהובא בשו"ת רמ"א סי' י"א, שנתאספו רבנים מנהיגי ארץ, וגזרו על איש חסיד, שהי' עושה חסד עם חבריו, ודיבר עמהם אמרי שפר, והם לעגו לו, והסיכה הי' ע"י אויביו שהמציאו עליו שקרים כדי לנקום ממנו. והתאכל הרמ"א על מעשיהם, כי לא ראה מעשה כזו לרוע מעולם, והרמ"א הי' יכול לברר את ההלכה שלא עשו כדן, אבל לא הי' למי לדבר, כי הרבנים בערה כאש חמתם, ולבסוף הלך לדבר עמם, וכמעט שהרגו את הרמ"א ואת בניו רח"ל, וע"כ ביזה אותם, ומסרם ללעג ולקלס.

*

ועכשיו אעתיק לשונו הקדוש

בהשמטת אריכות הפלפולים ומה שאינו נוגע לענינו.

פי' יא: כתב התנצלות בענין מעשה שנעשה מפני רדיפת שלום, יבינו הקורא מעצמו מתוך דברי ענין ההתנצלות בעצמו:

גרסינן ביבמות פרק הבא על יבמתו (דף ס"ה) דבי ר' ישמעאל תנא גדול השלום שאף הקב"ה שינה בשבילו דמעיקרא כתיב ואדוני זקן ולבסוף כתיב ואני זקנתי, עכ"ל הגמרא, תו גרסינן במכות (דף י"א) נשא אחיתופל ק"ו בעצמו ומה לעשות שלום בין איש לאשתו אמרה תורה שמי שנכתב בקדושה ימחה על המים, כל העולם כולו לא כ"ש א"ל שרי כו'. למדנו מכאן דיותר אם כונתו לשמים ולתכלית טוב כדי לעשות שלום ע"ד שאמרו בנויר פרק מי שאמר הריני נויר (דף כ"ג) גדולה עבירה לשמה ממצוה שלא לשמה וראייה מיעל כו', וק"ו הוא מסוטה שאמרה תורה לעבור מצות ל"ת בשביל הבאת שלום בין איש לאשתו כ"ש בין שארית ישראל המפוזרין מעט הנה, מעט הנה, שומרי מצות השי"ת ודתו, שעת לעשות לה' להפיר תורתו כדי להביא שלום על ישראל, ולהפיר מביניהם דברי ריבות וקטנות אשר בינותם, ולהרים מכשול מדרך עמנו, פנות דרך מן התקלות, אך הלב יודע אם לעקל אף לעקלקלות. אמנם הוא ע"ד שאמרו רז"ל בנויר (שם ע"א) צדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם, משל ללום ושתי בנותיו הם נתכונו לשם מצוה עליהם נאמר וצדיקים ילכו בם, הוא שנתכוין לשם עבירה עליו נאמר ופושעים יכשלו בם. ומה מאוד נמלצו בזה דבריהם באמרם בזה במסכת ב"ב (דף פ"ט:) וז"ל אוי לי אם אומר אוי לי אם לא אומר כו' ולבסוף אמרה כדלעיל.

ואל יתהלל המתהלל לומר דלא דמי להא, אלא להא דאמרינן פרק בתרא דיומא (דף פ"ה ע"ב) עבירות שבין אדם למקום יוה"כ מכפר ושבין אדם לחבירו אין יוה"כ מכפר כו' ואם כן יאמר נמי דלא עדיף השלום מיוה"כ ואינו דוחה אלא

עבירות שבין אדם למקום אבל עבירות שבין אדם לחבירו אינו דוחה. זה אינו כלום וראייה מהא דגרסינן פ"ק דסוטה (דף ז')... מ"מ אם אמר יאמר, אף בנדון שלפנינו לא הי' לנו למסור נפש אחד מִישראל ללעג ולקלס כש"כ על חשופים כמאה, מנהיגי המדינה, כמו שעשו במעשה אשר אבאר. מ"מ נ"ל שלא סרנו ימין ושמאל מן הדרך... ותחלה נאמר שנחזיק בענין המשפט מקום הצדק, להחזיק כל חזק ובדק, לקום על הדין ועל האמת ועל השלום, למשפט נרשע, כל נשא פנים למגלה פנים, חרפה לא נשא על קרובינו, להוכיח אותם נגד פניהם, כחזקתו מלך יהודה שנירר עצמות אביו. נעבוד את ה' אלהינו, ויהי מה, נעבוד אותו בכל לבבנו, ונאמר כמודה ועוזב שמפני השלום כמו שבארנו דברנו על קציני ארץ, ליתן אותם לפני בני בליעל, לא במרד, ולא במעל, להחניף הארץ בדמם, כדמי דגים ורחשון ומה יתרון לבעל הלשון הנה בכל אלה לשלום נתכווננו. שאחרי שלשם שמים נתכווננו, היה ה' עמנו כאשר היה עם אבותינו. וזה המעשה אשר אירע, לא ראינו מעשה מעולם כזה לרוע, שמכנף הארץ שמענו שנתחברו יחד כתרנגולים של בית בוקיא, כל רועי ישראל האוינו, גדולי ארץ גודרי פרץ, פרשו מצודתם בנציבותינו, על אחד, ונלכדו בהרמם ובמצודתם, וכדגי הים יאסוף במצותם, ודמו להיות מותר וכמהו בעפר, על החסידות שעושה עם חביריו באמרי שפר. וה' אמר עצתו להפר, ואסמכוה אקרא כי חס"ד הוא ונכרתו הנפשות העושות. והיה לבני מרי לאותות.

ויהי כי שמענו כלנו את הדבר הרע הזה, ונתאבלנו כי עליו נגזרה גזירה ונחתך עליו דין מסור הגמורה, ואף כי היה להשיב על פסקי הגאונים ודבריהם, מי האיש שיחתה גחלים בחיקו ולא ישרף ברשפי לבת אש ניצוציהם. ומי היה יכול לבא אחר רבנן ודתם, שנתנו אחת דתו להמית כי נכתב (ונחתם) (ונכתם) עונו לפניהם כתמים, שלא יכבסום כל נתר ובורית, ושמעותינו מאז יכהלונו הבא עלינו מחדש שמענו. והאמת ברחוב כשל, איש מעל אחיו נפרד ינשל. כי הנ"ל רצה על אויביו שהמציאו עליו הדברים לנקום.

הצריח ואף התגבר, ונתחברו אליו אנשים לעזרתו אשר היה להם צר בצרתו, ובסבת זה נחלק הקהלה ויושבים לשנים, ונתחלל שם שמים, בסבת הריב והמדון אשר היה בעיר יומם ולילה לא תכבה, הקמנים מלקמים עצים והגדולים מבערים האש הרבה, „האמת“ כשל סחוב והשלך הלאה מרחובותינו, כמו שהיה ידוע מקדמת דנא לכל באי שער עירנו המעשים הרעים שהיו נגד פנינו.

והנה ידוע לכל כי קהלתנו היא ת"ל כעת נחלת ישראל הנשארה, וכמעט אבדונה ח"ו בסבת זה הקמט אשר בינינו האמת היתה נעדרת, וזאת הכל היה בסבת החלק לבב העם הזה, ולא היה לנו תחבולה לצאת מידי פח יקוש הלזה

אם לא בדרך שעשינו. גם כי כמה פעמים נפל על פניו מפני המחלוקת, ועל אשר נגזר עליו ולפנינו התעשת ובקש ממנו בבכי ובתחנונים למה תעמדם מלהוציא אותי ואת בני מכלמה ובושת.

פתחנו לשלום, ודברנו עם הצד שהיה מנגד להשלים אתו והיינו בעיניהם כמתעתע, כי לא ישקמו עד שרצו להרוג אותנו, ואמרנו מה זאת עשה ה' לנו, נחפשה דרכינו, אולי נמצא דרך למצא מנוח לבך רגלנו, ורגלי הילדים המתנהלים לאחורנו.

ולכן אליכם אישים נקרא, וקולנו אל בני אדם, הביטו נא וראו למי החותמת ולמי הפסילים, ר"ל החתימה כדי לפסול החתימות שלהם ולבטלם. כי ראינו העיר במצור ובמצוק וקרינו עליה לשלום, מ"מ המה למלחמה ואנחנו לשלום, ואולי שכזה קרה למעלת אדוננו, קדושת ענות גאונינו, צניף מלכות דתנו, תפארת הדרת תורתנו, גולת זהב על מנורת גולתנו, נר ישראל ואורו:

עלכה"ק של רבינו הרמ"א זי"ע ועכ"א.

ועי' בשו"ת רמ"א סי' י"ז, וזלה"ק: עוד אחת אוכיר ולא אכחידהו תחת לשוני, וכו' אחלה במורא, ואחופ על כבוד התורה, במה שעבר רוח קנאה, רוח שמות ורוח שנאה, אשר לא טוב עושה בעמיו, שהיה נגד [רב תלמיד חכם] ומן קמיו, חסמו בקול קול יעקב וידיים ידי עשו, חטאתו בזה לא יאסף, ועל עצמותיו עונותיו, עד ישוב וניחם על הרעה, ואל מנחתו לא ישעה, רק בפיוסים ובבקשת מחילה, ובכן אבא בחילה, שיסיר ה' כל מחלה, מיעקב חבל הנחלה, ויפור לב האבן מקרבם, וישים שלום בגבולם, מעתה ועד עולם, ואל יאשימני המעיין כי באתי הלום, לדבר נגד מלכי רבנן נעימים מספיר ויהלום, אף כי אנכי בתחתית מדרגת הפולם, ואין מדרגתי לשום דמי מלחמה בשלום, .. מ"מ לא יכולתי להתאפק להודיע לרמאים, ידידעי ובקיא רבנן ברוע מפעלם, ... והדן אותי לכף זכות ידינוהו [מהשמים] לזכות וימחלו עונותיו כולם.

עכלה"ק.

ויה"ר שזכות קדושת זקני הרמ"א ז"ל (שהני דור ט"ו מהרמ"א ג"פ, מנד לדווי אבי מו"ר הרה"ג שליט"א) ושאר הגאונים שדבריהם ודעת קדשם מובאים בקונטרס זה, יסייע שינקמו דבריהם בלאוי אנשי דורנו, ויעשו פירות, ובזיון ח"ח לא יהי עוד ניקל נעני הנריום, עד שמשקע אש המחלוקת, ודין דקדק והדמ יעמוד על חילה, והאמת לאמימו יתגלה, והני אינשי דלא מעלי יהי קץ למעשה חמיועיהם, כי ישחקו למו יושב בשמים, ולא ייחם ה' שנת הרשע על גורל הצדיקים.

*

והנה עכשיו אכתוב דברים כדרכונות. מסמרות נמועים, בדברי חז"ל הקדושים, וכל מי שיש לו מוח בקדקדו, יאחזמו רעד, על גודל הנבלה שנעשה בדורנו זה, ועל גודל העונש שהחליטו והסכימו חז"ל שבא על זה, וכולם שותקים.

הנה אחז"ל במס' גיטין דף נ"ח. אריא"ר מאי דכתיב (מיכה ב' ב') ועשקו גבר וביתו ואיש ונחלתו (פירושו המפרשים בדרך פתוי והונאה ומרמה, ואם יעמוד בעל הבית כנגדו בגזל ממנו ביתו, יכהו ויאסרהו וכו').

מעשה באדם אחד (ויכ כעין שעשה שמואל פריעד במעשה דילן) שנתן עיניו כאשת רבו ושוליא דנגרי הוה פעם אחת הוצרך (רבו) ללות אמר לו שגר אשתך אצלי ואלונה שיגר אשתו אצלו שהה עמה שלשה ימים קדם (השכים) ובא אצלו אמר לו אשתי ששיגרתי לך היכן היא אמר לו אני פטרתיה לאלתר ושמעתי שהתינוקות נתעללו בה בדרך אמר לו מה אעשה אמר לו אם אתה שומע לעצתי גרשה אמר לו כתובתה מרובה אמר לו אני אלוך ותן לה כתובתה עמד זה וגרשה הלך הוא ונשאה כיון שהגיע זמנו ולא היה לו לפורעו אמר לו בא ועשה עמי בחוכך והיו הם יושבים ואוכלים ושתין הוא עומד ומשקה עליהן והיו דמעות נושרות מעיניו ונופלות בכוסיהן ועל אותה שעה נתחתם גזר דין [של חורבן בית מקדשינו, והגלינו מארצינו, ונהרגו אלפים ורבבות מישראל] עכ"ל הגמרא.

ופירש המהרש"א בחידושי אגדות, דאע"פ שהי' עבירת יחיד, אבל כיון שהי' בידם למחות ולא מוח, נחתם גזר דין לכלם. עכ"ל.

ומעתה בזמננו זה, שדבר ידוע ומפורסם, שאיש בליעל הנ"ל מרוב קנאתו חרק שניו, ועשה כל מיני פעולות בלתי ישוער לבזות ולהשפיל את הרב הצדיק הסביל, ועשה כל מיני השתדלויות לשפוך דמו, כי נגזלה שנתו אם לא יכשילו, והרשעים כים נרגש השקט לא יוכל, עד שמעשי שטן הצליח וגרם גמ' ע"י פיתויו כידוע ומפורסם, ואח"כ ע"י תחבולות ואיומים ושידולים גזל הילדים, ושוחק מהרב הנגזל מלא חפניו, כמתהללה חיוורה בזיקים, ואומר הלא משחק אני, והרב הנגזל שופך דמעות כמעין, כידוע ומפורסם, ומבקש בתחנונים שיחזירו לו ילדיו שרוצה לחנכם ע"ד התורה הקדושה.

בזמן כזה אין שום מקום ואין שום שכל שנשתוק, וכי מפני שיושבים הגורמים על כסאותיהם במנוחה, האם מפני זה, נעמוד ונביט שפיכת דם צדיק ונקי בלי שום מפריע.

והלא כתיב (ויקרא י"ט ט"ז) לא תעמוד על דם רעך, אני ה', ופירוש רש"י לראות במיתתו ואתה יכול להצילו, אני ה', פירש רש"י נאמן לשלם שכר, ונאמן להפרע.

וא"כ אי לנו מיום הדין, ואוי לנו מיום התוכחה אם נשתוק, ולפי דברי חז"ל שנ"ל, אוי להם להגורמים לכל צרות אלו, ואוי להם כהיום הזה, וא"צ להמתין על יום הדין, ועי' בשו"ת דברי חיים בהשמטות לח"ב סי' ל"ג בסופו, וז"ל מי שיוזע ומכחיש דברי חז"ל, הוי אפיקורס וימח"ש ופסול לעדות, ולא אחיך הוא. (ובקונטרס זו תראה ליקוט דברי חז"ל בענינים אלו) ודי בזה.

וה' יעזור לכמ"ס

מפתח כפלי

מכתבים מרבנים חשובים. בדף יט

הקדמה. בדף כז

כביאור ארוך ומובן, כי לא לבזות כבוד הדיינים באחי, אלא לברר האמת בלב המעיין התורני.

ב. וגם לכאר גודל חורבן שגרמו אינשי דלא מעלי, ע"י להט מחלקותם, בכל הדורות.

ג. העתק מהקדמת ויואל משה.

גילוי דעת. בדף נג

להקדים כי עפ"י הלכה קודם שמפרסמים טעות שעשו דיינים, צריך להודיעם מקודם, אולי יש להם מה להשיב עפ"י הלכה, וכן עשו שהתווכחו עמהם כמה וכמה פעמים, וביקשו אותם בתחנונים ולא הועיל מאומה, א"כ כדת וכהלכה הוא לפרסם טעותם בשווקים וברחובות, ורצוף בו מכתב לא מהדיינים.

מפתח הטעותים בהלכות פשוטות. בדף ס

שטעו בדברים פשוטים ממש, וחז"ל העירו ע"ז, באמרם כי השנאה מקלקלת השורה — וס"ה יש ש"י מקורות מפוסקים על גודל טעותם.

בדף

סכום האיסורי דאורייתא שעברו.

כפי שנחבארו בפוסקים.

בדף

לברר בלב המעיין, עם מי האמת והצדק.

בדברים נכוחים למבין וכו' עיי"ש.

מפתח כללי

יז

פרק א', השתלשלות ג' הפסקים שפירסמו בשווקים וברחובות. בדף קא

וקיצור נמרץ מאמיתיות המציאות, היפך הפסקי שקר (כן נחנה בשר"ע פסק שיש בו טעות)

פרק ב', פסק הראשון, וחוות דעת הפוסקים על פסק כזו. בדף קמו
גביית עדות שלא בפניו, ומכה בסתר, וכו' וכו'.

פרק ג', אזהרות ופעולות הקהלה בשם הדיינים. בדף קפה
עברו על חרם דר"ת. ועוד ועוד.

פרק ד', עדים מוכחשין מפי עצמן. בדף קרה

כפ"מל "גביות אדמות"

דייני הדיוטות. ועשו משפטים כל ידעום על דרך הערכאות. שנגבח ע"ד ליפנות חיתול כדי לתסעות חבירות

דעת הפוסקים, על פעולות בכגון דא. בדף רמא

שהפוסקים צועקים במר נפשם על עם הארצות וטיפשות של העושים מעשים זרים ותועבות הללו בקרב ישראל, ה' יצילנו.

חומר עון הוצאת שם רע. בדף רנו

כי צריך לקנוס המוציא שם רע בעונש חמור.

פרק ה', פושט טלפיו. בדף רסב

רציחה צבוע בלבוש פרימקייט.

פרק ו', עדותן של המשמשים והגבאים של רבינו הקדוש זי"ע. בדף ער

ועוד כמה עדיות, ומציאות שכיסו העלימו אנשי הפאליטיקאנטן

פרק ז', הזמנות הדיינים דשנת תשמ"ה, ותשובתן. בדף שב

כיון שפסקו אינם רשאים שוב לדון, וכו'.

פרק ח', מצות כיבוד אב. בדף שדמ

גזילת הילדים, ומוסרים ממון של ישראל לעכורים.

פרק ט', ליקומים מספה"ק ויואל משה. בדף שפב

מה שנוגעים לנסייני דורנו

מפתח כללי

פרק י', תביעת ממון, שע"ס הלכה, צריכים לשלם כל ההפסדים שגרמו.
בדף תח

ועוד כמה ענינים בקיצור, שלא הארכנו בהם מקוצר ומחוסר הפנאי.

אגרת א'. **בדף תיג**

מבאר בטוב טעם ודעת, מלוקט מספרי רבינו זי"ע ושאר ספרי קודש, על גודל הטעות והשיבוש ששיבשו המלגלים, והרחיקו בטעותים רחוק רחוק מדרך הישרה, ה' ירחם.

אגרת שני'. **בדף תכז**

דברים נחוצים הנוגעים לענינו.

אגרת שלישית. **בדף תכט**

דעת גדולי הצדיקים מדור הקדום.

מפתח שמות הגאוו'צ. **בדף תלז**

מה ה' דעתם דעת תורה האמיתית בעניננו.

אמר נעים זמירות ישראל (תהלים קיט) **טפלו עלי שקר זדים** (ע"פ השמועה כמו שכתבו שמוע שמענו, וחז"ל אמרו אין לדיין אלא מה שעיניו רואות) **ואני בכל לב אצור פקודיך**. ולך נא וראה מה שכתבו עידי ראי' ממש, איך שמעדין ומגידין על גודל השפעתו, לתורה ויראת ה', תפארת הצלחת ישיבתו, להגדיל תורה ולהאדירה.

RABBI L. MEISELS

20 WASHINGTON AVENUE
MIAMI BEACH, FLA. 33139

אלעזר מייזליש

אבדק"ק אוהעל יצ"ו

ב"ה

לכבוד אחינו בית ישראל די בכל אתר ואתר ובפרט לידידי ואנ"ש הי"ו

הנני בזה להמליץ עבור הישיבה המפוארה פאר יוסף ד'ניקלשבורג
העומדת תחת נשיאות חתני יקירי וחביבי, הגאון המפורסם חריף
עצום מלא על כל גדותיו בתורה ויראה ובחסידות בנש"ק הרב יוסף
יחיאל מיכל לעבאוויטש שליט"א.

והישיבה הקדושה הוא מקום שמגדלין בו תורה ויראה לשם
ולתפארת בדרכי אבזה"ק זי"ע, ומה מאד גדלה שמחתי בראותי
התלמידים מצוינים בחריפות ובבקיאות נפלאה, ובעבודתם
עבודה שבלב זו תפלה בהתלהבות וכו'.

וכל התנהגותם הוא עד להפליא, וכל מי שבא לחזות בנועם ה' ולבקר
הישיבה מתפעל ממצב הרוחני, אבל דא עקא שהמצב הכספי הוא דחוק
מאד.

ובטוח אני שאחב"י חובבי תורה יקבלו את העסקנים בספ"י ולהושיט
להם יד עזרה בעת דחקם.

וכדאי הוא מצות החזקת תורה ולומדי, להגן על כל העושים ומעשים
שיתברכו בשפע ברכה והצלחה, בבני חיי ומזוני, ולהוושע בתשועת
עולמים בקרב הימים, ונזכה כלנו לכוח"ט ולשנת גאולה וישועה.

עש"ק לס' למען יטב לך והארכת ימים תשמ"ז לפ"ק.

הק' אלעזר מייזליש

בעיהיית

Rabbi Solomon Schweitzer

8 Elaine Place,
Spring Valley, N.Y. 10977

שלמה יודא שווייצער

רב דקהל דרכי נועם
ספרינג וואלי, ניו יארקבעמ"ס קו" דרכי נועם על הלכות דרכים,
וספר שו"ת לשלמה משפטיק על עניני חו"מ.

ב' דר"ח חשון תשמ"ז לפ"ק

הנני בזה להעיד בתור עד רא"י ועד שמיעה, כשכן קרוב אל משכן הישיבה ה"ק, פאר יוסף" אשר זה מזמן נתיסדה בסביבותינו ע"י מנהיגם הדגול מנהיג עדה קדושה ה"ה כש"ת האדמו"ר ר' מיכל לעבאוויטש שליט"א. והרבה פעמים יש לי ההודמנות לראות התנהגותם של כחורי חמד תלמידי הישיבה. אשר כל הנהגתם היא בדרך ישרה בעלי מדות טובות עם דרך ארץ הקודמת לתורה.

גם נעתרתי לבקשת רבם לבחון התלמידים במה שלמדו ומצאתי בהם את שאהבה נפשי. כולם ברורים בידיעה ברורה והבנה מלאה בסוגית הש"ס אשר מזה ניכר גודל התמדתם ויגיעתם בתורה, (וכמאמר חז"ל "יגעתי ומצאתי תאמין") גם שמעתי תפלתם הבאה מקירות הלב בקול המעורר הכונה כיאה ויאות לבחורים הדוגלים בדרך החסידות, ועליהם נאמר, "השמיעני את קולך כי קולך ערב ומראך נאווה" אימתי קולך ערב אם מראך נאווה כתורה ובמעשים טובים. וכ"ז בכחו והשפעתו של רבם הנ"ל שזכה שדבריו נשמעים לעבודתו יתברך, אשר היא דבר יקר בזמנינו, אשר בעה"ר ירדה קרן החסידות. ואלימות ושחיתות מלוכשים בלבושי החסידות. ע"כ אפריון נמטי להאדמו"ר הנ"ל שיש לו האומץ והגבורה שמחנך תלמידים לתורה ועבודה ומדות ישרות ודרך ארץ, ועי"ז וימררהו ורבו ישטמהו בעלי חצים. ע"כ מצוה גדולה לעזור לו בכל מה שאפשר להיות לו לעזר ולאחיסמך. יהי' ה' אלקים בעזרו שיחלצו ממצר, ועזר מצריו יהי' ויזכה להרחיב גבולו הקדושה להעמיד תלמידים הגונים אשר כל ראייהם יכירום כי הם זרע ברך ה'.

ועי"ז באתי על החתימה לכבוד התורה ולומדי

שלמה יהודה שווייצער

א. נ"ב גם אני הקטן הכותב, כחנתי תלמידי תלמידי הישיבה, בחורף שנת תשמ"ט, ומצאתי כי כולם בלי יוצא מן הכלל בקיאים בעל פה לכה"פ בב' מסכתות, וגם יש ביניהם, עילולים הבקיאם בכמה מסכתות, וא' המיוחד הוא בגדר גאון, בקי בע"פ בחמש מאות דפין,

הרב א. געציל פריעד
 ריימ: הישיבה פאר יוסף
 דיניקלשבורג

בס"ד

הנני בזה לבקש בקשת הנפש, עבור המוסד ישיבת פאר יוסף
 דיניקלשבורג במאנסי יצ"ו, שהיא מעט הכמות ורוב האיכות, בחורי חמד,
 נעלים מאד במדות טובות להיטיב לאחרים, וחץ של יראת שמים נפוך על
 פניהם, והם תחת השפעת האדמו"ר מניקלשבורג ר' יי"מ שליט"א
 שמשפיע עליהם מרוחו ומנפשו התלהבות דקדושה לתורה ויראת ה'
 טהורה, והדגשה יתירה על מדות טובות בין אדם לחבירו, וכעת הם
 נמצאים בלחץ נורא עם חובות יותר מק' אלף, ועד כמה זה מכביד על
 ההנהלה.

ויעזור ה' להעוזרים ומסייעים שיזכו תמיד להיות ממזכי הרבים,
 ממחזיקים בעץ החיים, אילנא דחיי, ולהכתב ולהחתם לאלתר לחיים
 טובים ולשלום בספשצ"ג

אליקים געציל פריעד

לקראת המלך מלכה תשמ"ט

לכב' ההנהלה שיחיו

יעזור לכם ה' תמיד לקדש שם שמים בעולם, מתוך בריות גופא ונהורא
 מעליא, וכל בניך לימודי השם, זרע ברך ה', ואילן אילן במה אברכך וכו'
 ולהיות מוסיף והולך באילנא דחיי, עץ חיים למחזיקים בה...

אליקים געציל פריעד

וגם ביור"ד ח"א, ובחור"מ, והוא יקר המציאות, (הוא נכד מא' מגדולי המתנגדים, ולו חכמו
 ישכילו וכו').

קריאה קדושה

תהא השירה הזאת לראיה, אודות הישיבה הקדושה, פאר יוסף, אשר נמצאת
בסייעתא דשמיא, זה איזה שנים בשכונתינו, וזה אשר ראו עינינו, עשרות כחורים
שיראת ה' חופפת על פניהם, ותורתם מכרזת עליהם, ובזמננו הם אולי מיחידי
סגולה, שהוגים גם בעבודה שבלב זו תפילה, וכמ"פ שעלה בידנו, לראות את
שאהבה נפשנו, לתהות על קנקן ולנסות, להודע מהותם והתוכן, ונוכחנו שמהם
שיודעים לפלפל בסוגיות הש"ס כגמרא, בדברי רבותינו בעמקות ובסברא, מהם
אשר יו"ד חלק א' וכן הלכות שבת החמורות, בפיהם המה שגורות, מקבלים
הדרכה מגדולי ראשי ישיבה, נודע שמם בכל הסביבה, ועל צבאם רבם הגדול
והנערץ הרב הגה"צ המפו' בנש"ק כש"ת מוה"ר יוסף יחיאל מיכל לעבאוויטש
שליט"א, אמנם היות שרבו מאד ההוצאות, וכן עלו למעלה ראש החובות,
והתלמידים בלע"ה עומדים צפופים, על כן מצוה גדולה להנדיבים, לעמוד לימינם,
לחלצם ממצר בעת דחקם, ולחזקם בספ"י בהרבצת תורה וחסידות, וכל התומכים
והמסייעים יתברכו בכרכה המשולשת, בכני חיי ומוזני ריחי, מתוך שמחה ונחת
כל הימים, עדי נזכה בקרב הימים, להיעוד ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים
מכסים.

ולזה כאנו על החתום.

יום ג' לס' ויכרך אותם אלוקים תשמ"ו

דוב מאיר קרויזר

ר"מ שכן סקוידא

בעל מחבר דבר המלך על הרמב"ם

מרדכי פאוויצקי

הרב מבאסטאן

ראובן יצחק בלומינג

ר"מ בית שרגא

צבי דוב אברההאם

רב דק' קדושת לוי

שלמה יודא שווייצער

רב דק' דרכי נועם

בנציון יעקב הלוי וואזנער

ר"מ דשיבה להלכות סת"ם

ביהמ"ד קהל קדושת לוי וישיבת בארדיטשוב

BEIS HAMEDROSH KEHAL KEDISHAS LEVI AND YESHIVA OF BERDICHEV

21 Rita Avenue Monsey, N. Y. 10952

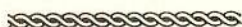
Tel. (914) 352-0532

ראש חודש חשון תשמ"ו מאנסי יע"א.

הנני בזה להמליץ עבור שונה הלכות לומדי תוה"ק בעירנו, החבורה והכולל וישיבה לבחורים ישיבת „פאר יוסף" שנוסד ע"י הרב המופלא ומופלג מהור"ר מיכל לעבאוויטש שליט"א, הנני להעיד שהייתי שם וראיתי שלומדים תורה הקדושה מתוך הדחק במסי"נ, גם שאלתי וראיתי אשר התלמידים לומדים היטב, ומצוה גדולה להחזיק בידם בכל מיני התחזקות, וביודעי ומכירי קאמינא אשר הרב המושלם הנ"ל יש כשרון עצום להנחיל לתלמידיו תורה ויראה ומדות טובות, ולכל בית ישראל חוב גדול להחזיק בידו שיתקדש שם שמים על ידו תמיד ועל ידי כולנו, כאות נפש כל יהודי ירא שמו ית'.

ועכ"ז באעה"ח היום יום ושנה הנ"ל

צבי דוב אבראהאם

חתימת הגאון המפורסם מרעבערצין שליט"א

דברי תורה אינם צריכים חיזוק, וידענא גם ידענא שלומדים בישיבה "פאר יוסף" בהתמדה רבה, ומצוה גדולה לתמכם ולחזקם.

וע"ז באעה"ח ו' חנוכה תשמ"ז

פה ברוקלין יצ"ו

משה שמערן

אב"ד דעברעצין

Rabbi B. Y. Vosner

בן ציון יעקב הלוי ואזנר

Rosh Yeshivas Mishmeres Stam
Brooklyn, New York

מאנסי
ראש ישיבת משמרת סת"ם
ברוקלין, ניו יורק

11 Emes Lane, Monsey, N.Y. 10952 • Tel. (914) 356-0874

עש"ק לס' "וברך את לחמך" התשמ"ז

כתב המלצה

הריני בזה להמליץ טוב על ישיבת "פאר יוסף" פה מאנסי ניו יורק, אשר בידועי קאמינא כי מכיר אני מקרוב ראייה כשמייעה את הישיבה הזו כא' מחשובי מוסדות פה עירינו, וזה כמה שנים מעת אשר יסדוה על טה"ק נדיבי עם וחוקק במשענותם להדריך בחורי החמ"ד שבה, להנחילם אך ורק דת תורה"ק ללא כחל ושרק, וב"ה הצליחו וגם עשו פרי, והבחורים על המחנכים שבה שיחיו כולם אהובים כולם ברורים אין לפניהם ולא כלום רק להתעלות בתו"י אמרת אל' צרופה יומם ולילה בדרך אבותינו ורבותינו זי"ע, ועל כן אף ידי תיכון עם קריאת הרבנים הגאונים שליט"א לבוא בעזרת ה' בגבורים לתמוך ולסעוד ביד רחבה ולב נדיבה ביד המתעסקים לטובת מוסד קדוש זה, בכדי שיוכלו עמוד ולהוסיף ולהגביר כח התורה ילכו מחיל אל לחיל, וכל המסייעים יתברכו ממעון הברכות כמאחז"ל על אלו עין לא ראתה אלק' וזולתך יעשה למחכה לו עד כי נזכה לראות משחינו צדק המחכים לו בב"א.

כ"ד הכו"ח למען כבוד התורה

בנציון יעקב הלוי ואזנר

Rabbi Mordchai Savitsky

35 Morseland Avenue
Newton Centre, Mass. 02159
Tel. (617) 969-0925

עמ"י עש"ז

מרדכי סאוויצקי

סח"ס

בכורי סורכי
על ירושלמי

כית סורכי בית
על הדרנים

סים אדירים
על התלמודים והרמב"ם

ברכות ירושלמי
על ירושלמי

טראגדיה אש בית
על ירושלמי סקלים

ברכות המלך בית
על סגן חפצות להרמב"ם

נר אברהם

טו"ס בהלכה

עם

רבן של יקראל

ספר יוסף ראובן וצלהיה

ב' דר"ח אלול תשד"ם

בבקורי במאנסי העיר, בחודש העבר, נודמנתי כפונדק אחד עם בחורי
חמד תלמידי ישיבת „פאר יוסף" שבשם, ובראשם אלוףם ורבם הרה"ג
וכו' וכו' ר' מיכל לעבאוויטש שיחי'. הרבה שוחחנו בד"ת במה שלמדו
ומצאתים כולם אהובים וברורים לומדים בעיון ומבינים דבר מתוך דבר
לדמות מילתא למילתא בהשכל ודעת וברכתי עליהם ברכת הנהנין,
ואפריון נמטי' לאלופם ורבם, שראיתי כח הפועל בנפעל, ונוכחתי
לדעת רוב חילו לאורייתא, וגודל השפעתו, עושה מלאכת שמים
באמונה, ולא החטיא המטרה, יהי השם בעזרו. ואני תקוה שהתלמידים
יגדלו ויפרחו וישגשגו ולאילני רברבי יתעבדו, והי' לשם ולתפארת
בישראל.

א"ד הכותב וחותם לכבוד התורה ולומדי' הוגי' ומשחרי'

מרדכי סאוויצקי

(הוא הגאון הגדול מבאסטאן שליט"א)

להבין היטב הענין, אעתיק בזה מספה"ק נועם מגדים פ' תצא, דף קמ"ה. ועי' דברי קדשו בכבוד ראש, מתחילתו ועד סופו.

וכבוד התורה קמה 289

תצא

נועם מגדים

א"י כי תכנה כו' ועשית כו' דהנה כשהאדם מתחיל לבנות לעלמו בית לאמן בעבודת ה' באמת, ומחבר אליו שאר אנשים יראי ה' וחושבי שמו ע"פ גודל התקוות, אזי הרשעים בפרט הגדולים רע בעיניהם וקשה עליהם מאד הדבר ככבוד האבן ונטל החול. והענין הוא כי סטרא דקדושה וס"א הם שני הפכים חלוקים, וכמו כן הלדיק והרשע, ובפרט הגדלן כי יראה חדשות בעבודת ה' והוא לא יעשה ככה הרי עש' זו הוא פחיתת כבודו, כי יראה יראה מזו שאין מעשיו כראוי, והוא יאמר, הוא ואספו עוד וזהו דבר הכרור למצינים, וזהו כי הכתוב [כי תכנה בית חדש] לעבודת ה'. וגם בית פנימית חדש לשמה ביראה וענוה וחטע זה בלב בני אדם, אזי זה ישי' בוודאי [מעקה] גודל ארה ועקתא [לנגד] לגדלך ותזהר שלא תתנו דמי לך, בשום דבר, מדברים בשביל זה אשר רשע יראה וכעס. וזהו [ולא תשים דמים] שום שתיקה וזהו דמים רבים משמע [בביתך] בדברים הנוגעים לבנין ביתך בית עולם ובית לאמן ופנימיות שלך, ואל תפחד כלל מהגג וגדלן. ואמר [כי יסול הנופל] כו' כי המתגאה נקרא נופל ע"ד כל המגביה עלמו הקב"ה משפילו וגם ע"פ אמרם ז"ל כל המתחיהר נופל בגיהנם לזה יקרא בשם נופל ואמר לא תשים דמים כו' בשבילו, כי יפול הנופל ממנו, מזה שתחזיק הבנין ביתך הקדוש הפנימיות, זה יגרום נפילה להגדלן, על נפילתו הישנה, והמה יאבדו, ואתה תעמוד, כי"ר ח"ס :

וכעין זה אמר רבינו הקדוש זי"ע, עי' להלן דף ער"ה, ותבין, עיי"ש. (וכן איתא בהרבה ספרים הקדושים, ולא עת האסף פה).

הקדמה

הנה קונטרס הזה מיוסד לברר ההלכה על בורי' ואספתי וליקטתי ממקורות הנאמנים, הפוסקים ראשונים ואחרונים, אשר מימיהן אנו שותין ומפיהן אנו חיים, בחמלת ה' עלי, אשר זכיתי לברר הלכה זו שהוא ממש בגדר הצלת נפשות ומבואר בספרים הקדושים כי מצוה שאין לה עוסקין נקראת מת מצוה, ואפי' כהן גדול מצווה עלי' ומבטלין ת"ת למצוה רבה כזו.

והנה אלו ההלכות הם הלכות פשוטות, ודברתי עם כמה מורי הוראה, וכולם אמרו שאין בזה שום ספק וספק ספיקא, שכן הלכה, כי אין שום מחלוקת בזה. ועי' מש"כ הרמב"ן ז"ל במלחמות (שבת כה:). על הגמרא כך הי' מנהגו של ר"י בר אלעאי, וזלה"ק, אבל כמדומה לנו שפירושו יכריח כל מודה על האמת להודות בו, ואין אחריות עקשים עלינו, עכלה"ק: כי אמת הוא יסוד ועיקר התורה וחותרו של הקדוש ברוך הוא אמת (שבת נ"ה). ותורה נקראת אמת כמ"ש חז"ל תורה דכתיב בה אמת (עבודה זרה ד:). ובירושלמי ראש השנה (פ"ג ה"ח) אין אמת אלא תורה, וכן אנו מברכין על התורה אשר נתן לנו תורת אמת, וכמש"כ הרא"ש בתשובותיו (כלל נ"ה סי' ט'), "תורת אמת היא ואין מחניפין לשום אדם". וידוע מאמר החכם "לא נאה לאמת שתהיה ביישנית, אף לא פחדנית".

וידע המעיין, כי דעת התורה"ק אינה תלוי כלל בדעת בני אדם כי ידוע מאמר הראשונים כמלאכים, כי דעת בעה"ב הוא היפך דעת תורה, ועי' מש"כ הגאון איש אלקים המהר"ל מפראג ז"ל (בסוף הקדמתו לספרו דרוש על התורה) וזלה"ק: "הוללות מעשה הדור וכו', ולא ישרו בעיני, באמרי לא זו הדרך אשר הלכו בו אבותינו וקדמונינו הקדושים, וכו', לכן התגברתי כארי וכו', נתעוררתי לכתוב וכו', ואולי יכנסו דברי באזני אשר נגע אלהים בלבבם ויקבלו עצה ומוסר לטוב להם כל הימים בזה ובבא, שאוכל להציל אחד מני אלף את שראוי להציל, ולא אשים לב לאלף סכלים הנותרים הנותנים כתף סוררת שוררת ומעלמין עין משוררים. וכו'. כי לפי גודל יקר וחשיבות הדבר וגודל הזלזול שמזלזלין בני אדם בדברים אשר עליהם העולם עומד ראוי לכל איש הירא את דבר ה' להעלות על לבו מה יהי באחריתנו אם נלך עקלקלות בדבר שהוא בטחוננו בעולם הזה ובעולם הבא

לכן אני אומר (ישעיה נ"ה) הטו אזנכם ולכו אלי שמעו ותחי נפשכם אמנ". עכלה"ק.

ואגלה פה האמת, כי לא באתי בזה להאשים את כבוד הדיינים שליט"א, כי ידוע שהם אנשים כשרים וכו' וכו' וכו'.

יודע אני, וגם הרבה יודעים כי הם לא נכנסו בעסק זה ברצון ובחפץ, אלא אנשי זרע, והקוצים שבכרם בית ישראל, ועזי פנים ופריצי דורנו העלילו בהם וגם החציפו נגדם בעלילות שונות, וגדלה אגרופה של מטה רשע ושקר וקנאה ושנאת חנם, ובתחבולות שונים איימו על הדיינים וציערו אותם באזהרות (אויפקלערונג) עד שהסכימו בע"כ ליכנס בעסק זה, (ואני יודע כל הפרטים בפרטי פרטיות) ואחז"ל (אבות ב' ד') אל תדין את חבריך עד שתגיע למקומך, ואחז"ל (ביב טו:) שאין אדם נתפס על צערו, כמו שכתוב על איוב הצדיק (איוב ל"ד) איוב לא בדעת ידבר דבריו לא בהשכל.

ואחז"ל (ביב טו) על איוב הצדיק, על מה שדיבר בשעת צערו, עפרא לפומי דאיוב, וגם אמרו שם שבשעת צערו כפר בתחיית המתים, וגם אמרו שם שאיוב חירף כלפי מעלה, ולבסוף מסיק בגמ' מכאן שאין אדם נתפס על צערו.

והנה אביא ראיה חותכת אפי' למי שאינו יודע כל הפרטים (ולא אכתוב הרבה מהפרטים, כי נצרך לזה ספר שלם, ובוה הקונטרס לא באתי רק לברר ההלכה) כי הרדיפות והרעש הי' גדול מאוד הרבה יותר בשנת תש"מ מל"ג בעומר ואילך כידוע, והי' רעש נורא בכל עיר וייליאמסבורג כסדרן שנת תש"מ מ"א מ"ב מ"ג, ולבסוף נשתכך הרעש, וא"כ למה לא אמרו הדיינים דעתם, ולא לקחו שום חלק בהגביות עדות שנעשה בשנת תש"מ מ"א מ"ב, והגובי עדות היו אנשים פשוטים בעלי בתים, מפני ששום רב ות"ח לא רצה ליגע בכל הענין ביודעם שהכל שקר ופאליטיק, כמו שיתבאר הכל לכל להלן בפרטיות, ועברו בגביות עדות אלו, על איסורים נוראים כמו שיתבאר להלן, ולמה לא לקחו הדיינים שום חלק בזה. — (ואגב אציין כי זקני הרבנים המפורסמים רה"תאחדות ה"ה הגה"צ מוואדיסלאוו, ומטאריקאוו וצ"ל הוה"ר, כי ההתאחדות לא יהי' להם שום חלק ונחלה ב"ד מוויפת זו).

אלא בע"כ כי הם לא רצו, וכשראו המרעישים, כי כל רעשם ורשעתם אינו פועל כלום לחצו והלחיצו על הדיינים, והעיקר הי' איש זקן שו"ב וזקן ממנה ראש וראשון לכל המחלוקת שבקהלה, כבר עשרות בשנים) שלחץ באופן נורא על הדיינים, ולא אפרט שמו כאן כי ידוע הוא, ואין לי תועלת לבזות אותו עתה.

ובא וראה דוגמתו מה שאירע גם כן כעין זה להגאון האדיר מהר"י מקוטנא זצ"ל, שמפני איזו ענין כללי הסכים וחתם על פסק "נתעב ונאלח" שלא ברצונו, כמו שכותב בעצמו בספרו שו"ת ישועות מלכו (ארי"ה סי' מ"ז) ע"ד מה שחתם איסור על אתרוגי קארפו זצ"ל "ומה שהתרעם כ"ת על אשר באנו על החתום במודעה שכתבו בווארשא וכתב ע"ז דיבת רבים, הנה גם אנכי ידעתי שירבו עלי דברים ואבוא לידי חשד, אמנם מה אעשה כי באתי עה"ח שלא ברצוני, הלא ידע מעכ"ת נ"י הרעש אשר היה על הרבנים שאין יודעים היטב בלשון לעז חשבתי פן ע"י זה יצמח דברים לא טובים וכמה מרבנים אשר יצטרכו לירד ממחיתם, וקיימתי בעצמי מאמר עקביא בן מהללאל מוטב שאהיה שוטה כל ימי ואל אהיה רשע לגרום ע"י הירוס, גם פרסמתי תיקף לפני רבים כי שלא מרצוני חתמתי על הכרוז שלהם ושמותי ליקח מכל מקום שירצו הלא רבה בר בר חנה שהיה מגדולי האמוראים חתם על האשקלתא ועל המודעה כמבואר בפ' חזקת הבתים בסוגיא דתלוי וזבין (דף מח:). יאמין לי כ"ת שהחתימה על כרוז שלהם הוא "נתעב ונאלח אצלי" כי איך יתכן כו' רק להרבות שכר לחזניהם ולסופריהם ודי בזה עכ"ל.

ומי לנו גדול משאול המלך שאמר כי יראתי מפני העם

ואתנצל בזה כי מה שהבאתי לפעמים דברי הפוסקים שכתבו לשונות חריפים על ענינים אלו, לא באתי ח"ו כדי לצער את כבוד הדיינים, אלא כך היא דרכה של תורה, לצאת מלחמה השערה, שנדע מהו דעת תורה האמיתית, ואעתיק מאמרי חז"ל ופסקי הגאונים שנתקבלו פסקיהם בכל תפוצות ישראל, ואבותינו לא נחלו לנו שקר, כי דברי חז"ל חיים וקיימים הן, ולא אהי' טיפש להטמין דבריהם מפחד אנשי זרוע ואינשי דלא מעלי, כי יושב בשמים ישחק, ה' ילעג למו (תהלים ב' ד') וכבר כתב הרמב"ם ז"ל באגרתו לתלמידו ר' יוסף אבן ענקין וה' יצילך ממי שגדול וחשוב בעיני עצמו ובעיני הבריות.

וברור אצלי כי הדיינים כשלעצמם יקבלו את דבריי, ויחדו על האמת, ורק אינשי דלא מעלי יעשו תהפוכות, כי זה דרכם כסל למו בכל הדורות, שביזו וחירפו את כל קדש, כי זוית של תורה ויראת שמים הוא כקוץ מכאיב בעיניהם, וידוע מה שאמר הגה"ק ר' ישכר דוב מציעשנוב זי"ע ועכ"א, חלה"ק: א טאג וואס די צייטונגען שרייבען נישט אויף מיר דארף איך תשובה טוהן, וידוע פירוש הצדיקים על מאחז"ל (אבות) מחלוקת קרח ועדתו, דהל"ל מחלוקת קרח ומשה, אלא כי קרח ומשה לא נחלקו, כי משה לא לקח חלק כלל במחלוקתם, ואין להאריך בענינים אלו, כי הם ידועים היטב.

וכתב החתם סופר זצוק"ל (בשורת חור"מ סי' קכ"ה) כי בענין דברי ריבנות, א"א להעמידם על ד"ת, כי לבעלי מצה ומריבה אין לגדור שום פרצה ואך מבקשי שלום יבצעו תמימים ביצוע ופשר של שלום.

וע"כ פשוט ומובן כי לעומת המבקרים מקנאתם אשר לא מקנאת סופרים, להם לא הכינותי נשק דעת תורה שנתברר בזה, כי דרך השונאי חנם, אשר מקנאתם תסתלק חכמתם, וכל הגדול מחברו בהמתקנאים, טעותו גדולה ממנו, כידוע ומפורסם, כי עיקש דרכו להפוך לבן לשחור, ושחור ללבן, וכבר אחז"ל (במדרש רבה סוף וילף) מאה מיתות ולא קנאה אחת, והם לא יוכלו להבליג יגונם (אראפשלינגען) אשר כי לא לעולם יטוש ה' את עמו.

וכבר אחז"ל (ערכין טז:) תמה אני אם יש בדור הזה מי שמקבל תוכחה ועוד אמרו שם, אמר רבי יוחנן בן נורי, מעיד אני עלי שמים וארץ שהרבה פעמים לקה עקיבא על ידי, שהייתי קובל עליו (כשהייתי רואה בו דבר גנאי) לפני רבן גמליאל, וכש"כ שהוספתי בו אהבה, לקיים מה שנאמר (משלי ט') אל תוכח לץ פן ישנאך, הוכח לחכם ויאהבך, עכ"ל.

ותמכתי יתירותי בדברי רבינו הקדוש זי"ע שכתב בהקדמת ויואל משה (דף א') כי מה שאסור להוכיח לאותן שאינם מקבלים תוכחה, זה לא שייך כשאומרים לרבים, ואומרים בפירוש שהדברי תוכחה אינם מכוונים אלא להמקבלים תוכחה עכ"ל. כמו שאעתיק לקמן דבריו הקדושים, עיי"ש.

ואעפ"כ כל מי שחושב שבאתי לפגוע בכבודו, יסיר את רוח דמיונו, כי לא באתי בזה להחסיר כבודם, אלא באתי להציל עני מחזק ממנו, שנגזלו ילדיו והרבה דמעות כבר שפך בעדם, ואין שומע, אבל ה' שומע שעוות עניים, צעקת הדל מקשיב ומושיע, וכיון שבא לידי מצוה רבה זו, שלא כל יומא מתרחיש מצוה כזו לא אמנע מפחד רוצחי נפשות ולא אמנע מפחד מוציאי קול שקרים וכזבים, וגם לא מפחד שולחי כתבי פלסתר בלשון רמי' (פאשקווילען בלע"ז).

ומעט העתקנו מדבריהם דברי שקר ומרמה, והגם שבאמת הוא ללא צורך, כי עפ"י הלכה כיון שלא העידו בפניו, ולא דנו בפניו, אין בדבריהם כלום, אעפ"כ הראיתי מעט דבריהם ופרכיהם בצדם, למען להראות עד היכן גברה אגרופה של קנאה ושנאת חנם בעולם, עד שרוצים לעזור עיני ההמון בדברי שקרים וכזבים כאלה, ומה שחפאו והרבו בביכלעך שלהם, בדברים אשר אין להם שחר, לא אטפל עמהם באריכות, כי אין כדאי להזכיר דברי פתיות ושקרים כאלה בקונטרס שנדפסו בו ליקוט מדברי תורתנו הקדושה, אכן מה שהתעקתי מעט, הוא לתכלית פרסומי מצוה,

למען יסכר פי דוברי שקר, לכן מעט צריך לגלות דעותיהם המזויפות וביטולם.

כי מה שהדפיסו ביכלעך בדברי שנאה כבושה, וילחמו חנם בקנאה פסולה ובאוושה, וכתבן שכתב (המתי שוא) נודע כי תוכו רצוף גאות, ואיזוב רומי הכועס, ושנאת חנם הוא מלא כולו, ושמעתי כי שום אוהב אין לו, וכל אוהביו מקדם שונאים לו נעשו, וטוב הוא כי עיני האמת יתודעו, וע"כ חזקו ונתחזקו עם השם, וד' יצליח דרככם.

כי המצאות סרוחות שלו שהמציא על עדה קדושה, לא יפטור אותנו מעול התורה ומצות, ומצות התורה הוא ללחום עם עושי רשע, שמבזים את מי שאינו רשאי לבזות ושופכים דם צדיק ונקי, ומצות התורה הוא שלא לילך בדרך אתם עם הפתעלי און שלוחמים חנם, ועוברים בכל פעליהם על לאו דלא תרצח, ועל לא תעמוד על דם רעך, וכל מי שיש לו מוח בקדקדו, שואל ומתמה, האם מי שכתב ביכל הנ"ל לילדים, יהי נאמן להיות מוועד החינוך בעיר ואם בישראל, וימלא מוחם ולבם בהמצאותיו המטונפות, אוי לנו שכך עלתה בימינו ולא תתברך בלבבך, אם כבר הורגלת בדרך זו כבר ד' שנים, טוב שתדע מה שכתב הגאון הקדוש רבינו יונה מגרונדי זללה"ה (באגרת התשובה הנחלק לימות השבוע והוא נדפס בכפפה סידורי התפלה וכתב ביום החמישי) וז"ל: אמרו רבותינו הפורק עול מצות הוא מן הרשעים, ובכלל זה האומר אקיים את כל התורה כולה זולת אחת מן המצות למי שלא למדוני אבותי או לא הורגלתי מנעורי להזהר בה שאין נזהרין בה אנשי מקומי וקראו חכמינו ז"ל האיש ההוא מומר ועליו נאמר ארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת כי לא יאמר עבד לרבו אבחר במלאכות האלה ולא אבחר באלה יעו"ש. — הרי לך כי מי שיש בו יר"ש אינו נמשך אחר מעשי תעתועים של אינשי דלא מעלי שבאנשי מקומו.

ויה"ר שנוכח שיתבטל השנאת חנם מכל וכל, וכולם ישובו לעזוב דרכם העקש, ללכת בדרכי יושר, ואיתא בזוה"ק (כי תשא, דף קפח.) עה"פ שפת אמת תכון לעד, שלא נאמר שפת אמת כוננת, רק תכון, שבתחלה השקר גובר בעולם, ושפת אמת שכיבת לעפרא, ואח"כ אמת מארץ תצמח, ועו"ש באריכות דברים נוראים.

ידע המעיין כי הגם שכבר טענו וביררו עם הדיינים, ולא הי' מענה בפיהם, אעפ"כ הי' בדעתי לעשות לפנים משורת הדין, ולילך לכל א' מהדיינים בפרטיות, ולברר אתם עה"פ אם צדק פעלם או לא, ואח"כ התבוננתי, שבלתי שום ספק וספק ספיקא, כי כמו שלא חזרו בגלוי עד עכשיו, כן הם אינם יכולים לחזור בהם עכשיו, אם לא יהי' התעוררת מקדם בעולם, כי אם ירצו לחזור בהם, יתעוררו שוב הפוחזים, שהם לחצו

והחתימו אותם בע"כ, ויצעקו עליהם קולות משונות, ויעשו כמו שעשו בשנת תרש"ם ושנת תשמ"ה, ולהלן בתוך הדברים יתגלה לכל מעיין היטב, מיהו הם הפוחזים הנרגנים, והבנתי כי אם אלך לדבר אתם אז שוב לא אוכל לפרסם ברבים את דבריי כי ימנעו אותי, ועי"ז ישאר החורבן כמקדם, ע"כ בע"כ ושלא ברצוני הוכרחתי לגלות דעת תורה ברבים, [ולאחד מהם שלחתי שלוחים, ונתגלה הדבר שהוא כמו שחשבתי, ועי' להלן המכתב שהשיבו לו השליחים].

ואבקש מאוד מכל בר לבב ויודע ספר, שאפי' אם מוחלט בדעתו ההיפך, נא יעיין היטב היטב בדבריי, כי כן הוא דרך התורה לעיין בדברי האומר היפך מדבריו, וכבר כתב הגאון הקדוש מהר"ל מפראג ז"ל בספרו באר הגולה (בבאר החמישי בביטול טענה החמישית) וזלה"ק: **השנאה מעוות העין ומטעה השכל, אמנם דבר זה אינו ראוי לחכם מבין האמת שיעיין בשנאה בדברי המנגדו, ואף חכמי האומות הרחיקו זה, לכך כתב הפילוסוף בספר שמים ועולם, וז"ל, נתחיל ונביא דעות הקדמונים החולקים עלינו בזה ונביא טענותיהם, וזה לשני ענינים, האחד שטענותיהם הם ספיקות לגבי הראיות שנביאם אנחנו, ושלמות הראי' הוא, התרת הספיקות הבאות עליו, ועוד טעם כי מאמרנו יהי יותר רצוי ומקובל אצל אוהבי אמת, וכל שכן כשנסדר תחלה טענות החולקים ואח"כ נבטלם, ולא נהי' אשמים בזאת הפעולה, ולא נהי' נחשדים שרצוננו לאמת דעתנו בלי שנשגיח בדעת זולתנו ונבזה אותם, וכ"ש עם היות בעל דיננו אין שומע תוכחות, ולזה כשנביא דעתנו וטענותינו בלתי טענות החולקים עלינו יהי' קיבול דברינו אצל אוהבי האמת יותר חלוש, ושומעים אליהם בפחיתות, וחושדים לנו יותר, וראוי מי שירצה לדון בדין האמת שלא יהי' מכעיס לבעל מחלוקתו שונא לו, אך ראוי שיהי' מודה לו חומל עליו ומדבר עמו בנחת, וגדר ההודאה שיודה לו במאמרים מעביר מהם מה שיודה לו לעצמו עתה"ד, הרי לך שהזכיר שלא תהא הקנאה מקלקלת השורה לשפוט על דבר בעל ריבו בעין הקנאה כי אם בעין החמלה, ולא יבקש לדחות דבריו ביד חזקה, רק ינהג עמו כמו שנוהג עם עצמו, כמו שמסיים דבריו שיודה במאמרים מעביר בהם מה שיודה לעצמו עכ"ל, ראה איך יצא מהר"ל הקדוש מנדרו בענין זה להביא דברי הפילוסוף אשר לא כן דרכו בקודש בכל ספריו, אך בענין זה מביא דבר להוכיח שאף במנהג העולם מגדר המוסר ודרך ארץ ג"כ אינו סובל מערער על חבריו בקנאה ושנאה, ואיך אין דבריו נשמעין לשום משכיל בשמעו מדבר כמו אלה:**

וסיים מהר"ל ז"ל דבריו, מדברי תורתנו הקדושה, איך ענין זה הוא היפך דעת תורתנו הקדושה, וז"ל הקדוש ובכל הדברים האלו אמרו חכמינו ז"ל ביותר שלימות בפ"ק דעירובין (דף יג:) מפני מה זכו ב"ה לקבוע הלכה כמותן מפני שנוחין ועלובין היו ושונין דבריהם ודברי ב"ש ולא עוד אלא שמקדימין דברי ב"ש לדבריהן ע"כ.

וביאור הדבר, שכשיחוו דעתם הבית הלל, לא אמרו מחמת כעס, כי כאשר יכעוס, הרי מכח הכעס נראה שרוצה להחזיק דבריו בכח וביד חזקה, ורוצה לנצח, והוא סר מדרך האמת, אלא מאחר שהם נוחין, ע"כ נמשכין דבריהם אחר האמת, וגם שהם עלובין, א"כ ע"כ אינם רוצין להתגדל על בעל מחלקותו, ועי"ז יסתור את דברי בעל ריבו אע"פ שאין האמת אתו.

ולא הי' מחלוקת שלהם מכת המנצחים, כי מי שהוא מכת המנצחים, אין דבריו נמשכים אחר האמת, כי תמיד מבקש לנצח, ובדבר זה נפלו כמה אנשים, שהשנאה פועל להם שרואים דרך המישור כדרך עקומה, והאהבה מושה להם ההר לבקעה, עכת"ד, עיי"ש נעימות דבריו הקדושים.

וע"כ אפתח בשלום כמצות התורה, (דברים כ"י) עיי"ש, כי זהו אינו מלחמה לקראת אויב ומתנקם, אלא מלחמתה של תורה לשערים המצויינים בהלכה, ואחז"ל כי ע"י מלחמה זו יוגדל השלום, שלום רב לאוהבי תורת אמת, כמ"ש (תהלים קכ"ז ה') לא יבושו כי ידברו את אויבים בשער, ודרשו חז"ל (קידושין ל) ואינם זזים משם עד שנעשים אוהבים זה לזה, שנאמר את והב בסופה.

ומטעם זה אכפיל עזה"פ דבריי, כי אני דן את כבוד הדיינים לכף זכות, כמו שהקדמתי, כי הם נכנסו לעסק זה בהכרח ולא ברצון, כי לחצו עליהם אנשי זרוע, וכבר כתב רבינו זי"ע כי כדור הזה גברו יד בעלי זרוע על כל הרבנים, ולקמן אעתיק לשונו הקדוש, ומה שהתעקתי חריפות לשונות הפוסקים, הוא לא מרצוני, אבל מה אעשה כי כן כתבו הפוסקים, וכן הי' דעתם דעת תורה, והוכרחתי להביא דבריהם הקדושים למען להראות ולהוכיח, מהו אמיתיות דעת הפוסקים, וכמה הוא חמור ענין זה.

ובאמת אודה ולא אבוש, כי פלט קסת הסופר הרבה הרבה יותר ממה שכתוב בקונטרס זה, כי הציקתני רוחי, והי' בלבי כאש בוערת עצורה בעצמותי, כי מה אחרית תקות חונף כי יבצע, וישים יד לפה וישתוק כאלם, לכן אמרתי מה זו כי האמת הושלכה ארצה, והמציאות האמיתית תהי נעדרת, והשקרים עשתה פרי ותהי גוברת, וע"כ האמת לעד תכון שפתה, תשדד עמקים לצאת לקראת נשק, תשחק לפחד ולבושת, ואדבר דברים בוטים כמדקרות חרב, אבל אח"כ התבוננתי על מקומי, ובאתי לידי מסקנא כי לא זו הדרך, וסילקתי הרבה מאוד מקונטרס זו, וכל קטע שסילקתי הי' לי צער גדול, כי יודע אני שבהם יתפקחו עיני עיוורים, אבל אעפ"כ לא אדפיסם עתה, ולא השארתי רק קומץ קטן זו, שהוא רק דברי הפוסקים, בלי תוספת הסבר מה שנצרך לעניננו, ובמשך ג' שבועות עבדתי וגמרתי כל מלאכת הליקוט והסידור, ואני יודע שיש הרבה יותר פירות על דבריהם בדברי

הפוסקים, אבל מרוב מהירות לא יכולתי לגומרו בשלימות, וה' יעזור שלא אצטרך להדפיס עוד.

והנה מצינו פרשת גדולת השלום בפרק השלום (סוף מס' ד"א) ושם נאמר מעלת השלום שאף התורה שינתה לשונה כדי להטיל שלום וגם הנביאים שינו לשונם כדי להטיל שלום והקב"ה ויתר על שמו שנכתב בקדושה שימחה על המים כדי להטיל שלום וכל התורה נתנה בשלום וחיותם כל הברכות בשלום:

ופשוט ומוכן לעיני כל מעיין, בלי עקמומיות, כי לא חדשתי בקונטרס זו מאומה, וכל הדברים הם דברים פשוטים ומבוררים, והם מובנים לכל תופסי תורה, וכקטן וכגדול ישמעו כי הכל ברור ומפורש, שכל הרואה יתן עדותו, דברים פשוטים כאלו, אינם נצרכים להסכמות.

ובמציאות ג"כ פשוט וידוע דבכל דבר טוב יתרבה קנאה, ומהקנאה תצא שנאת חנם, ויצר לב האדם רע מנעוריו, ועי"ז יסית את מי שנפל בפח השנאה עד שהולך מדחי אל דחי, ומשקר ודובר שקרים, ועבירה גוררת עבירה, עד שנתרבו המתפרצים, וגברה ידם במעל, עד שנתרבתה המחלוקת ומריבות וחילול השם עד אין לשער, וקטנים מלקטים עצים, וגדולים את האש מבערים, ובמקום שיש חילול ה' אין חולקין כבוד לרב, ולעת כזאת אמרתי לנפשי, מה זו שתיקה, ועל מי מוטל להרים מכשול מעדת ישראל, ע"כ החלטתי כי במקום שאין אנשים השתדל להיות איש (אבות ב' ה'). וכשופר הרם קולך, והמתחיל במצוה אומרים לו גמור, וע"כ אחכה שבועה שי"ת, מי שיראה ויתבונן בכל הקונטרס יקבל את האמת ממי שאמרו, כי אין נפ"מ מי שאמרו, ולבלי יפסחו עוד על שתי הסעיפים, ואע"פ שדורנו הוא דור עני בתורה, אבל על הפרט נאמר כן, ולא על הכלל ישראל, כי כבר כתב רבינו הקדוש בהקדמת ויואל משה (דף י"א) כי בלי שום ספק, שעדיין נמצאו בישראל תמימי דרך שנכנס בלבבם דבר אמת, ומועיל להם דברים ברורים שמאירין עיניהם, ואף אמנם כי מועטים המה, אבל אף אחד מישראל חשוב ויקר הוא מאוד להאיר עיניו ולהעמידו על האמת, והעיד הנסיון שנמצאים בישראל אנשים תמימי לב שבאים לידי הבנה, וע"כ חוב עצום מאוד לברר האמת גלוי לעין כל, וימצאו עוד לבבות בכותלי ביהמ"ד, וגם בחוצות וברחובות שיהיו להם תועלת מזה, עכ"ל ק.

וא"כ כל מי שיעיין בלי נגיעה ושנאה, ורק יביט אל נקודת מרכז האמת, יראה אמתת דברינו, כי ניכרין דברי אמת.

ואחז"ל (ר"ה כה): אשרי הדור שהגדולים נשמעין לקטנים, ועל פסוק (ויקרא ד' כ"ב) אשר נשיא יחטא, פרש"י, לשון אשרי, אשרי הדור שהנשיא שלו נותן לב להביא כפרה על שגגתו ק"ו שמתחרט על זדונותיו.

זהו דעת תורה ודרך חכמינו, וכן עשה מעשה הגה"ק משינאווא זי"ע ועכי"א, שכתב מכתב והודיע לרבים כי הטעו אותו בענין הד"ת בעיר סיגעט, כמו שנדפס מכתבו בספר מלחמת מצוה, ובספר רבד"ק מצאנו ח"ב, ומתחיל המכתב ליקבה"ו, הנני מוכן ומזומן לקיים מצות מודה על האמת.

ב.

והנה המסבבים את הסיבה הזאת ענין שהקונטרס טובב עליו, היו איזה אינשי ולא מעלי שלשונם כחרב חדה, וכבר אמר נעים זמירות ישראל (תהלים י"ב ד') יכרת ה' כל שפתי חלקות, לשון מדברת גדולות, אשר אמרו ללשונו נגביר, שפתינו אתנו, מי אדון לנו, ופסוקים הללו קאי על מדברי לשון הרע.

וחז"ל הפליגו לאמר לנו גודל כחם של בעלי מחלוקת ולשה"ר, שיש בכחם שיתקבל דבריהם נגד השכל ונגד הסברא, ונגד המציאות, ונגד ההלכה, ממש לא יאומן כי יסופר, וכדאי להעתיק לזה מאמר נפלאה שמובא במדרש (ילקוט מעם ליעז, פ' קרח, ומקורו ממדרש רבה).

וחל"ק: שאלה אשתו של קרח את קרח, איזה חידוש היה היום בישיבתו של משה רבינו וכו'. אמרה לו וכו' ומשם תדע שכל הדברים שאמר לכם בדא מלבו, וכך נטל כל הגדולה לעצמו, וכו'. כששמע קרח את כל זאת מאשתו אמר בלבו, יש לבקש אנשים כדי לחלוק על משה, היה הולך ומסובב בכל מחנה ישראל וכו'. וכששמעו אויביו של משה את הדברים האלה התחילו אף הם לחדד את הסכין והסיתו את כל בני ישראל ואמרו: כיצד אפשר לסבול את משה זה. אחרי כן נאספו סביב קרח המון אנשים וקרח התחיל ללגלג על משה ובדא דברי ליצנות מלבו. אמר להם:

שמעו ואספר לכם מעשה שאירע לאלמנה עלובה שהיתה גרה בשכונתי. וכך היה המעשה: בשכונתי גרה אלמנה עניה, ולה היו שתי בנות. וכל רכושיה היה שדה אחת קטנה שממנה התפרנסה היא ושתי בנותיה. התחילה אותה אלמנה לחרוש השדה שלה. אמר לה משה: הזהרי שלא תחרשי בשור וחמור יחדו. שכך צוה הקב"ה: (לא תחרש בשור וחמור יחדו). וכשבאה לזרוע אמר לה משה: הזהרי שלא תזרעי שדך כלאים. באה לקצור אמר לה משה:

הזהיר להניח לקט שכחה ופאה. באה לשים הדגן באוצר אמר לה משה: עליך לתת תרומה ומעשה ראשון ומעשר שני. והאלמנה סבלה בדומיה ועשתה ככל אשר צוה לה משה. וכשראתה כן אמרה האלמנה: לא כדאי לי להחזיק שדה ולהתחייב כל הטורח הזה. מכרה את השדה וקנתה ב' טלאים כדי להשתמש בצמרם, שתגזוז אותם ומכך יתפרנסו היא ושתי בנותיה. וכשהכבשים עמדו ללדת בא אהרן ואמר לה ליתן לו את הבכורות, שכך צוה הקב"ה: (כל הבכור אשר יולד בבקר ובצאן חזר תקדיש לה' אלקיך). סבלה האלמנה צערה בדומיה ונתנה לו את הבכורות. אחר כך כשבאה לגזוז את צמרם, שוב בא אהרן ואמר לה: עליך לתת לי את ראשית הגז, שכן אמר הקב"ה: (ראשית גז צאן חתן לה'). אמרה האלמנה עד עכשיו נפלתי בפח ולא יכולתי להיפטר. עכשיו אשחוט אותם. כששחטה אותם. כששחטה אותם שוב בא אהרן ואמר לה: תני לי הזרע והלחיים והקיבה. אמרה האלמנה: אני רואה שגם בשחיתתם לא נפטרת מזה, אם כן אעשה הכל חרם ונראה מה יאמר. כשעשתה הכל חרם בא אהרן ואמר: עכשיו תתני לי הכל. שכך אמר הקב"ה: (כל חרם בישראל לך יהיה). וכך נטל ממנה הכל ולא השאיר לה ולב' בנותיה שום דבר ומתו ברעב. אלו הם המעשים שעשה משה עם אחיו, והם תולים הכל בהקב"ה ואמרים שכן צוה להם הקב"ה, ולא צוה.

זמן הסיפור הזה שסיפר להם קרח מוכח כמה גדול כחה של לשון הרע, שאע"פ שהשומעים יודעים שכל מה שמדבר בעל הלשון הרע, שקר וכזב, בכל זאת נכנסים הדברים ללבם, שהרי כשהיו ישראל במדבר לא היה מקום לא לחרישה ולא לזריעה, כמו שאומר הכתוב: לא מקום זרע ותאנה וגפן ורמון (במדבר כ). אם כן מהיכן היתה לאותה אלמנה שדה שחרשה אותה חרעה אותה ואהרן תבע ממנה את מתנותיה. ועוד שעדיין לא נצטוו על מצוה זו של מתנות, כפי שתראו להלן. ועוד בהיותם במדבר לא היו חושבים כלל בעיני מזונות, שהכל היה יורד להם מן השמים, אם כן כיצד מתה אלמנה זו מרעב. אלא כל הדברים האלה בדא קורח מלבו כדי לדבר לשון הרע, ונכנסו הדברים ללבם של מחוסרי הדעת.

עכלה"ק.

חזו"ן מזה כמה גדול הוא כח של לשון הרע כי יש בכחה להפוך האמת על פה, וע"כ מובן למה אחז"ל לשונות פליאות על מדברי לשה"ר, כמשאחז"ל (ערכין טו): כל המספר לשון הרע כאילו כפר בעיקר שנאמר אשר אמרו ללשונו נגביר שפתינו אתנו מי אדון לנו כל המספר לשון הרע ראוי לסוקלו באבן, כן המספר לשון הרע, אמר הקב"ה, אין אני והוא יכולין לדור בעולם, קשה לשון הרע משפיות דמים ומג"ע ומע"ז (תנחומא מצורע כ').

ליכא דידע לישנא בישא כהמן (מגילה יג.)

כך דרכן של מספרי לה"ר, פותחין בטובה ומשלימין ברעה (במדבר רבה ט"ו)
קשה לשה"ר כנגד רמחים וחצים וחרבות, כיון שהם ממיתים (ולקוט משלי
תקס"א)

ועוד ועוד, לא עת האסף פה.

והלא כבר ראינו בעינינו גודל כחה של לשון הרע עד שהכניסו בטעות
גדול, אנשים למאות ולאלפים, כי עדיין לא נשכח פרשיות איומות, אבל לא
אאריך בהן, כי במקום שאמרו לקצר אינו רשאי להאריך, וליתר שאת אדלג
על רובם, ולא אזכיר רק אחת בתכלית הקיצור.

ומה שאכתוב כאן אין הוא בגדר סוד כלל, כי כל בני קהלתנו הקדושה
יודעים זאת וזוכרים זאת היטב, חוץ ממי שיש לו מח טיפשית ששוכח מה
שהי' אתמול, (כמו ששמעתי, כי ברוסלאנד, הרי הי' הפרעזידנט סטאלין ימ"ש, ובזמנו הי' חוב
שכ"א צריך לשבח אותו, ומי שדיבר נגדו הי' נחשב בגדר (קאנטאר רעוועליציע) מורד בפארטיי, ואחת
דתו להמית, וביום שמת, ועלה ברעזשניו על כסאו, היו צריכים לשבח את ברעזשניו ולקלל את
סטאלין, ומי שאמר אף מלה אחת לשבח את סטאלין הי' נחשב כמורד בפארטיי, (אזא פנים האבען די
מענטשן וואס גייען נאכען ווינט) זה הפנים יש לאלו שמוחם נמשך אחר הפאליטיק ופארטיי, ואינם
מסתכלים על האמת).

ומה לי להאריך בדבר הידוע לכל.

וחי' לא באתי לצער כאן שום איש בסיפור מעשה זו, דהרי הבאתי
מה שכתב הרמ"א מה שאירע בזמנו בעיר קראקא, וכן ידוע היטב
בכמה דורות שאירעו בגרם אינשי דלא מעלי, מעשיות מבוהלות, —
ואל יאשים הקורא אותי למה אני כותב מעשיות אלו, כי הרי מעשיות
הללו חוזרות ונשנות, ויש מי שעושים אותה עוה"מ, א"כ טוב לזכור מה
שעשו כבר, ועיז' ידעו הכל איך לדון מעשיות של היום.

דהנה הרהגה"צ ר' ליפא'לע, אבד"ק סעמיהלי זצ"ל וראבד"ק בעיר
סאטמאר, חתנו של רבינו הק' זי"ע, ידוע שלפני המלחמה לא זזה ידו מיד
רבינו הקדוש זי"ע כידוע, והי' הסדר אצל רבינו הקדוש זי"ע, שבכל פעם
שלא הי' רבינו זי"ע בביתו, הי' חתנו ר' ליפא'לע ז"ל נוהג השלחן, כי ממש
לא זזה ידו מתוך ידו, והי' צורתו ממש כצורת רבינו הקדוש זי"ע, כך שמעתי
מאנשים שהכירו אותו, וכו'.

ושמעתי מאברך נ"י, שאביו הי' דר בא"י, כשהתגורר שם ר' ליפא'לע זצ"ל
בסוף ימיו, ואחר איזה שנים נולד אצל יהודי הנ"ל בן חולה ל"ע רח"ל, ובא

פ"א ליו"ט אצל רבינו זי"ע, ונתן קוויטל והזכיר בנו החולה, ונתנמנם רבינו זי"ע (כדרכו בקודש) ופתאום קם, ושאל, "האסטו געטשעפעט מיין איידעם?" ענה, "מיר האבען זיך אנגענומען פאר'ן רבי'נס כבוד!" ונתרגז רבינו זי"ע, ואמר, "איך האב נישט געוויסט, אז ס'איז נאך דא אזעלעכע שוטים, וואס האבען געמיינט אז זיי טוען מיר א טובה דערמיט" עכלה"ק.

והכאב הוא בלתי ישוער, ואי אפשר לדבר מזה, ה' ירחם על דור עני כי אין עוזר. — וככה יש הרבה מה לכתוב, אבל רבו עלי חבירי שלא להדפיס ולפרסם, אבל הן ידועים היטב.

ושמעתי מאיש א', שבנו ברח ממנו רח"ל למדינה הציונית ונעשה קיבוצניק רח"ל, והוא סיפר כי בבחרותו ה' דר בקראלי והוא ה' זורק אבנים על הרב ר' אביש'ל זצ"ל ואנשים שעמדו סביבו בביהמ"ד בקרית יואל כשסיפר זאת תלו זה בזה — כידוע מחז"ל כמה קשה עונשן של מחלוקת.

והנה ביום י"א ניסן תשמ"ט, נשלחו איגרות מחמשה זקנים, בקרית יואל, כידוע ומפורסם, ה"ה החסידים הישישים, ר' אפרים פאלקאוויטש, ור' אליעזר הארפענעס, ור' שמעון ווייס, ור' לייבעלע גליק, ור' הערשל פאלקאוויטש, שליט"א, ולא אעתיק רק קטע מדבריהם, ולא כדי לערבב ח"ו בפאליטיק ההוא, אלא כדי להראות לך דוגמא איך שנמצאים בכל מקום ובכל זמן אינשי דלא מעלי המסלפים דברי צדיקים.

זה לשונם בנוגע וואס ער שרייבט, וכו' האט מען גערודפט ביז ער האט געמיזט פארלאזען די שטאט, מיינט ער אוודאי הרה"צ משומרי אמונים זצוק"ל, איז כדאי צו באשרייבען ווילאנג עס איז נאך דא מענטשען וואס געדענקען נאך וויאזוי עס איז געוועזן.

יעדער האט געהאלטן אז דער שו"א רבי איז אן ערליכער יוד אן עובד ה' במסירת נפש, וכו' אבער קיינער האט אים נישט גערודפ'ט, און פרנסה האט ער געהאט פון די בעה"ב פון די שטאט וואס זענען געווען

חסידים פון רבינו זי"ע, וכו' אויך ווען דער שו"א רבי האט געבויט זיין ביהמ"ד, האבען אנשי שלומינו זיך משתתף געווען בעין יפה און געהאלפן אויפבויען דאס ביהמ"ד, — ועוד כתבו שם, כי הגאון ר' חיים יצחק מאליק הי"ד א גרויסער תלמיד חכם און דער נאנטסטער מענטש צום שו"א רבי'ן איז געווען מגיד שיעור ביים ביקסאדער רבי זצוק"ל, אויך דער מלמד ר' שאול הי"ד נצי' בעוכדא דאהרן, כי הוא הי' בקי בש"ס, וסיים הש"ס ט"ז פעמים וואס ער איז געווען א הייסער שו"א חסיד, האט ער געלאזט מאכען א חדר אין די ווייבער שול, נאכדעם האט ער אויך דארט געמאכט איין מנין מען זאל דאווענען מלה במלה כנוסח שו"א, נ"ב היינו כי שם קבעו החבריא דשומרי אמונים את מנין שלהם], און דער ביקסאדער רבי זי"ע האט איהם נישט געשטערט, [והבן כי אינו מסתבר כלל שהי' בלי שאלת רשות] — אויך האט ער גענומען צו לערנען מיט זיין זיהן הה"ג ר' משה חיים (שפעטערדיגער מאנאשטארער רב) הי"ד, דעם שפעטערדיגער באניהאדער רב הגה"צ ר' דוד מאשקאוויטש ז"ל וואס איז דעמאלט נאך געווען א בחור און איז אויך געווען א שו"א חסיד, וכו' וכו' — ער האט געהאט אפאר בחורים, וואס זענען געווען אדוק אין אים, אבער קיינער האט זיי נישט גערודפ'ט אדער געטשעפעט, וכו' וכו' — נאר עס האט זיך געטראפן איינמאל אדער צוויי מאל אז א בחור האט נישט געקענט ביים פארהערן און רבינו זי"ע האט געוויסט אז דאס איז ווייל אנשטאט לערנען, חסידות'ט ער, האט אים רבינו זי"ע אויס געמוסר'ט, וכו', פון דעם איז נתפשט געווארען אזא מין קול אז רבינו זי"ע האט זיי גערודפ'ט, אבער האמת עד לעצמו אז לא דובים ולא יער.

עד כאן לשון הזקנים במכתבם המפורסם.

ועוד אוסיף כי כן שמעתי מפי כמה זקנים, ובפרטיות שמעתי המעשה מהרה"ח ר' אהרן פאללאק שליט"א, ולא אאריך כאן זה, רק מה שנוגע לעניננו.

וכדאי להעתיק איזה קטעים מספר הנדמ"ח ספר תולדות אהרן, בדף קי"ט, משנת תרצ"ה בעיר סאטמאר, מעתיק לשון הרה"צ זי"ע, ח"ל נתגרשתי מביהמ"ד הישן, ואני הולך בכל יום בבית הקטן ששכרנו, וזה שפלות ובושה, עכ"ל, ושם בדף ק"כ, ח"ל, אחר כל יגיעתי וצערי שהי' לי עד הנה וכו' שאוכל לגמור מחשבתי, וכו' בלי עין הרע ובלי שום קטרוג, וכו' — ובדף קכ"ב שהי' פתאום מוכרח לעקור דירתו מסאטמאר, ושמעתי מפי הזקנים שזוכרים היטב, כי קנאים זדים, באיצטלא דלשם שמים, מסרו עליו מסירה לערכאות, כי הוא אינו בירגער במחוז של עיר סאטמאר, וע"כ הוכרח

לעקור דירתו משם, (מ'האט אים אריבערגעוויזען דעם גרעניץ) וקבע דירתו בבערעגסאס, עי' עוד שם דף קכ"ד, וז"ל, אשר סבלתי לכבוד שמו ית' הרבה חירופים ובזיונות, בוודאי יהא גם כאן בעוזרי, עכ"ל. — ובדף קנ"ה, וז"ל אחרי רב הסבלות ושברי לב עד אין לשער, וכו' — ובדף קצ"ב, מה שכתב הרה"צ זי"ע, וז"ל הנה ידוע לכם וכו' והצער והנסיונות ומס"נ בפרט על חברותיכם דסאקמאר, אשר היצר הרשע רצה לבלבל החבריא ח"ו ע"י שליחיו ומרעיו, עכ"ל.

הרי חזינן מכל זה, אז ס'איז נישט אזוי פשוט! ס'איז שוין געווען פעסטע רדיפות! ופשוט ומוכן שזה היו מעשי אינשי דלא מעלי, ותלו את סרחונם ח"ו ברבינו זי"ע, מה שהי' שקר מוחלט, והרי לך עדות החסידים הזקנים שכותבים מה שזוכרים היטב, וכבר התאונן רבינו זי"ע בדברי ואל מכתבים ח"ב סי' מ"ד מה שמפיצים שקרים וכזבים עליו, וכתב על עצמו, אויבי איש אנשי ביתו, הנני מקים עליך רעה בתוך ביתך, גם איש שלומי אשר בטחתי בו הגדיל עלי עקב עיי"ש, העתקתיו להלן פרק ו', ושמעתי מאיש נאמן, ששמע מפי האדמור"ר מתולדות אהרן שליט"א, כי בשנת תש"ו כשהי' רבינו זי"ע בירושלים, שלח הרה"ק ר' אהרן את חתנו לרבינו זי"ע לשאול אם יכול לבוא לבקרו, והי' שיחה מענין הנ"ל וכו' ואכמ"ל.

והנה ידוע ומפורסם ומרגלא בפומי דאינשי, „דער רבי האט גערודפ'ט ר' אהרלי", וחזרוני כי בשנים הקדמים הי' זאת מקובל בפי מאות ואלפים אנשים, וגם הרה"ג ר' ישראל ח"מ אמר „אזוי ווי דער רבי האט ג'רודפ'ט ר' אהרלי, מעג איך רודפ'ן ר' מיכל", — ומה יענו עכשיו כשבאים זקני חסידי סאטמאר, ומעידים שמעולם לא נהייתה כזאת, ומעולם לא רדף רבינו אותו, ולמה היו צריכים להמתין עם עדותם חמישים שנים עד שלא יהי' בושה לגלות זאת ולמה לא פירסמו זאת בקרב עדותינו הקדושה בשנים קדמוניות ועי' באגרת הקדש שבסוף ספר"ק נתעם אלימלך, מה שפי' ע"פ דור לדור ישבח מעשיך, כי דרך העולם הוא שאומרים כי בדור הקדום היו צדיקים, אבל אי אפשר להסכים כי בדור הזה יש צדיקים, והעוין פנים מכחישים זאת ומתקוטטים עם הצדיקים, כי אומרים שהם אינם צדיקים, עכתה"ק עיי"ש — חזינן כמה גדול הוא כח של לשון הרע עד שאיזה עזי פנים שבדור יכולים להפוך את הקערה על פי', ולמשוך עמהם את כל העיר הרבנים ודיינים ובחורים וגם זקנים וכו' וכו' וחצופים מנהיגים את הדור, ודעותם מתפשטות לכל לבות בני ישראל, ונרמא „כאילו הי' זה כבר תורת משה". ולא נשאר אף רגע א' להתבונן אולי טעינו. — כמאמר העולם „מיט איין שוועבעלע קאן מען אנצינדען א גאנצע שטאט".

ואין זה שום פלא, כי בעלי לשון הרע שקרנים ישפיעו כ"כ עד שיגרמו שימשכו אחריהם דיינים צדיקים, כי כבר התאונן רבינו הקדוש זי"ע על דבר זה, בספריו הקדושים הרבה פעמים בלי שיעור, ואעתיק מספה"ק ויואל משה (מאמר ג' שבועות סי' קמ"ה, דף קמ"ח)

וזלה"ק. גם מבואר ברמ"א (ח"מ סי' י"ד ס"ס א') בעשיר מוחזק ואלם בעירו מוציאין אותו לדון בעיר אחרת, אעפ"י שהבי"ד שבעירו יותר גדול. הנה דין זה כתבו בזמן הבתי דינים שהיו בראשונים, וכתב עוד דמייירי אף שבעירו יש בי"ד יותר גדול, ובדאי דלא חשידי ח"ו לעבור במזיד להטות דין ח"ו מחמת יראה, וע"כ שהחשדא הוא שמחמת יראת האלם, יש לו עכ"פ רצון לעשות כרצונו מחמת הפחד, ומזה הרצון נעשה משוחד וסומא עינים כמו שוחד אחר, דודאי אין חילוק באיזה אופן בא לו השוחד כמבואר בגמרא כתובות (נ"ד ק"ה ע"ב) ת"ר ושוחד לא תקח, אינו צריך לומר שוחד ממון אלא אפילו שוחד דברים אסור, מדלא כתיב בצע לא תקח. ומבואר שם אח"כ בגמרא מהו שוחד דברים שהוא אף דיבורים מועטים שמדברים בינם לבין עצמם. ופחדו אף האמוראים מזה ואמרו פסילנא להו לדינא מחמת שוחד דברים מועטים, דכללא הוא כל מה שעושה לאדם רצון, הוי שוחד שמסמא את העינים שלא להכיר האמת. וכבר נתבאר זה בפוסקים.

וא"כ כש"כ בזמנינו שהאלמות והתקיפות בזה הוא מסוף העולם ועד סופו, לא אלמות של עשיר אלם אחד אלא ממש כל העשירים והנכבדים שבעולם, וממש רובם ככולם של דעת הציבור שבכל הקהלות הוא להטיל אימה יתירה על המנהיגים בכל מיני איזמים, להתנפל עליהם כחיתו יער ולהזיקם בכל מיני היזקות להביאם לידי כך שיכנעו מפניהם ויסכימו וכו' וכו'. ואין תימה אם זה מטיל אימה על המנהיגים להטות לבבם ולהביאם לידי סמיות עינים שלא להכיר את האמת. עכלה"ק.

א"כ הרי לך מפורש כי אפי' אמוראים היו מפחדים שמא יטו הדין האמת מכח שוחד מאיזה טעם שיהי'.

ומובא בשם צדיקים, ע"פ כי השוחד יעור עיני חכמים ויסלף דברי צדיקים, כי אפי' צדיקים כאלו שהתורה מעידה עליהם שהם צדיקים, אעפ"כ דבריהם נסלפים ע"י שוחד:

ובאמת חז"ל כבר התאוננו על זה, כמבואר במס' סוטה (נ"ד מט.) וזלה"ק, ונדלדלו אנשי מעשה, וגברו בעלי זרוע ובעלי לשון, ואין דורש ואין מבקש ואין שואל, על מי לנו להשען על אבינו שבשמים, וכו' בעקבות משיחא חוצפא יסגא וכו' וחכמת חכמים תסרח ויראי חטא ימאסו והתורה תהא

נעדרת נערים פני זקנים (זקן זה קנה חכמה) ילבינו. וכו' פני הדור כפני הכלב, הבן אינו מתבייש מאביו, ועל מה יש לנו להשען על אבינו שבשמים, ע"כ לשון המשנה.

ובסנהדרין (צז.) וז"ל הגמ', תורה משכחת מלומדי' וכו' דור שכן דוד בא בו וכו', וחכמת חכמים תסרח, ויראי חטא ימאסו, ופני הדור כפני הכלב, והאמת נעדרת וסר מרע משתולל (פרש"י כל העולם אומרין עליו שוטה הוא) וכו' ואין הבן מתבייש מאביו, וכו' העזות תרבה וכו' ואין תוכחה וכו', אין בן דוד בא וכו', עד שיתמעטו התלמידים ד"א עד שתכלה פרוטה מן הכיס וכו' וכו' ע"כ לשון הגמ'.

וא"א להעתיק כל מאמרים חז"ל, שכל דבריהם אמת וצדק, ודבר אחד מדבריהם אחור לא שוב ריקם.

ובאמת ה' ראוי לקרוע על שניתן העולם בידי הנהגת חצופים ובעלי לשון הרע שמדברים שקרים וכזבים, ובזיון ת"ח, אבל כבר כתב רבינו הקדוש הדברי חיים (בשורת אבהע"ז ח"ב סי' קכ"א) וזלה"ק, אודות אשר חרפו את ידידי מחו' הגה"ח מופ"ה מ' ישעי' נ"י [שור אבד"ק יאסי]. (בענין שכיוז אותו על שהחזיק בענין עופות קפרסין נגד שיטת הגה"ק מצאנו זו"ע) צר לי מאוד, וראוי לקרוע לשמע און, אך בעוה"ר יתמלאו בגדים מקרעים, כי כל היום מחרפים ומגדפים תלמידי חכמים, — — ובח"א (יורד סי' ס"ג) כ', עתה בעוה"ר, ת"ח בשפל המצב, ואין דורש טובתם, והמה כושלים עכלה"ק.

ואמרו חז"ל ביומא (פ"ו ע"ב) מפרסמים את החנפים מפני חילול ה' ופרש"י שהן רשעים ומראים עצמם כצדיקים אם יש מכיר במעשיו מצוה לפרסמו מפני חילול ה' שבני אדם למידין ממעשיו שסבורים עליו שהוא צדיק ועוד כשכא עליו פורעניות בני אדם אומרים מה הואיל לו זכותו עכ"ל.

ומש"כ אם מתייצבים על דרך לא טוב שמחוייבים לעמוד במחלוקת אתם כמבואר בשערי תשובה שע"ג נ"ט, ואם אין עומדים במחלוקת נענשים על חטא ההוא ועוברים בלאו עיי"ש.

עוד יש ענין קידוש השם בהכרות האמת כמבואר בשערי תשובה (שער א' אות מ"ז) וז"ל כאשר האדם משתדל לתמוך ביד האמת ויעזור אחריו ויתעורר בדבריו והופיע אורו לעיני בני עמו ויחזק ידי אנשי האמת ונשא ראשם וכתות השקר ישפילם יגיעם עד עפר הנה אלה דרכי קידוש ה' עכ"ל.

ופשוט כי אלו שפקרו במצות ה' כמשאחז"ל (חולין ה.) דמומר לדבר א' (שקר, ורציחה) י"א דהוי מומר לכל התורה כולה) לאלו אינו כדאי לדבר אפי' דיבור א', כי אין קץ לדברי רוח, כמו שאביא להלן מהקדמת ספה"ק ויואל משה, וכמשנז"ל שאמר הגה"ק רשיש"ד מציצשענוב זי"ע ועכי"א "איין טאג וואס די צייטונגען רעדן נישט אויף מיר, דארף איך תשובה טון", ודי בזה.

וכעין בחינה זו כתב ג"כ מרן הקדוש הדברי חיים זי"ע, בשו"ת ח"ב, או"ח סי' מ"ח, וזלה"ק: ומה נמרצו אמרי יושר, שהתעורר להתיצב לריב על דוברי עתק על רהד"ג, דבריו שמתני על לבי, כי באמת כן נכון ויושר, לכל מבקשי ה', לרדוף אחרי שונאי ה' ושונאי עבדיו, אולם מה נעשה כי נתרבו מחרפינו, ונאלמנו דומי' כל היום, חרפה כסתנו, ומה נאמר ונדבר, כי גברו עזי הפנים, ונתקיים בעוה"ר מקרא ירהבו וגו' ואם נלחם בשונאינו ימצאו מקום להתגבר בלשונם, ומה יאמרו כת החדשה, וכבר כתב מליצה נעימה ע"ז הגאון מהר"י ששפרוט בדורו, ומה נאמר אנחנו דלי מעש ושכל, ולזה נחסום פינו נגד רודפינו, ואשרי הנעלבים ואינם עולבים ... ואם יבואו גאוני זמנינו להתיר אין שומעין להם, ובטוח אני באנשי דורינו שלא ישמעו להקל באיסור עכלה"ק.

וכעין זה כתב בדברי חיים ח"ב בהשמטות סי' מ', וזלה"ק: והנה שאלתו בעצה נגד העומדים נגד תוה"ק, כידוע, לדעתי יעשה כל מה דאפשר להשבית עצתם הרע, ולשרש דעתם הנעכרה, אך יעשה בהשכל למאד שלא יפרצו ח"ו יותר, רק בנחת דבריו ישמעו, וד' הטוב לא יעזוב עמו ותורתו.

ג.

ואעתיק קצת מדברי רבינו הקדוש זי"ע בהקדמת ויואל משה מה שנוגע לענייננו

(בעמוד י"ב) וזלה"ק: וכתב הרמב"ם ז"ל (בספר המורה ח"ג פ' כ"ט) בדבר שהי' לאברהם אבינו ע"ה עם בני דורו, וז"ל שם באמצע הדברים: אין ספק אצלי שהוא ע"ה כאשר חלק על דעת בני אדם כולם, שהיו מקללים ומגנים ומבזים אותו התועים ההם, וכאשר סבל הכל בעבור השם, וכן הדין לעשות לכבודו, עכל"ק ... ולמה הוצרך לומר אח"כ שכן הדין לעשות, ... ולפי"ז כיון שהוא

מצד הדין, א"כ כל אדם מחויב לעשות כן, ואין להתחשב כלל למה שיאמרו הבריות, אם הדבר נוגע לכבודו ית"ש ולכבוד תורתו הקדושה, "א וכו'.

(ובעמוד י"ג כתב) והנה מה שאסור להוכיח אותן שאינם מקבלים תוכחה, זה לא שייך כשאומרים לרבים, ואמרים בפירוש שהדברי תוכחה אינם מכוונים אלא להמקבלים תוכחה, היינו אם המצא ימצא ביניהם מי שיקבל תוכחה, אבל לא לאותם שאינם מקבלים, ... ובגדר דין אף שרובא דרובא וכו' נתפסים ברשת זו טמנו להם וכו' ולהם לא יועיל מאומה אף דברים ברורים יותר משמש בצהרים, הם לא יאבו ולא ישמעו, ואדרבא כל שכן דפקרי טפי, אולם לעומת זאת גם זה ברור בלתי שום ספק שעדיין נמצאים בישראל תמימי דרך המקבלים דברי תוכחה ונכנס בלבבם דבר אמת, ומועיל להם דברים ברורים שמאירים עיניהם. ואף אמנם כי מועטים המה, כבר כתבתי שאף אחד מישראל חשוב ויקר הוא מאוד להאיר עיניו ולהעמידו על האמת. והעיד הנסיון שנמצאים בישראל אנשים תמימי לב שבאים לידי הבנה, וע"כ חוב עצום מאוד לברר האמת גלוי לעין כל וימצאו עוד לבבות בכותלי ביהמ"ד וגם בחוצות וברחובות שיהי' להם תועלת מזה. וכו'.

(ובעמוד י"ד כתב) וזלה"ק: או לנו שכך עלתה בימינו. ... אבל כיון שנשתכח דרך האמת ואין איש שם על לב מי יורה דעה ומי יבין שמועה להקים עולה של תורה, כי שתיקת כל הרור ודאי שתיקה כהודאה גמורה, ואין עולה על הלב להתבונן עד כמה נטבע ונשקע העולם בשקר העצום המהרס כל התורה כולה. וע"כ אחריות גדול ועצום מוטל עלינו לצעוק ככרוכי, גלוי לכל ישראל ... ותקותינו שימצאו הרבה אנשים שאף אם עכשיו לא יועיל להם מאומה, מכל מקום לאו כל הזמנים שוות, ויבוא עוד זמן שיפתחו איזה לבבות בני ישראל ויפקחו עיניהם ויגיעו לאזניהם הקולות המצלצלים מדרך הראשונים, שבקשו אמת ואמונה כראוי. משא"כ אם ח"ו הקולות יחדלון, ואין אומר ואין דברים בלי נשמע קולם בכל גבולי ארץ ח"ו אבדה כל תקוה. ...

א. כל תחשוב שרכינו זי"ע אמר בזה שנדמה עצמינו לאברהם אבינו ע"ה, כי יש כח בדינו להגיע למדרגה זו, אלא ר"ל ע"ד משאחז"ל (ספרי ורש"י עקב י"א כ"ב) הדבק במדותיו הדבק בחי' ונחשב כאילו נדבק בשכינה, — ונצרך להעיר זאת כי כפאשקעווילען שלהם כותכים כי כשמדברים מהרבי ר' בונם, ס' שרוצים לדמות להרבי ר' בונם, וכשמדברים מהרבי ר' זושא, ס' שרוצים לדמות להרבי ר' זושא, וכשלומדים חומרש"י מיעקב אבינו ס' שרוצים לדמות ליעקב אבינו,

העתק מהקדמת ויואל משה

מה

ועוד שם בירמי' ה' בפסוק שוטטו בחצוצות ירושלים וגו' ... ופי' שם הרד"ק ... כי החסידים שהיו בירושלים היו מתחבאים בבתייהם ולא היו יכולים להתראות ברחובות ובחצוצות מפני הרשעים.

וכתב הראב"ע בפרשת וירא עה"כ ויאמר ה' אם אמצא בסדום חמשים צדיקים בתוך העיר, וז"ל: וטעם בתוך העיר, שהם יראים את ה' בפרהסיא נודע בחוצות וברחובות. וזה ברור שבסדום היה זה דאי נסיון גדול ונורא לגלות דעת יראת ה' בפרהסיא בתוך העיר, כי הרי ירדו לחייו של ההולך בדרך אמת, כגודע ... וא"כ הי' להם חזקה ברורה ועצומה שאינם מקבלים תוכחה.

איברא דכתב הרמב"ם בהלכות דעות פ"ו, שממדינה שאין אנשי' הולכים בדרך ישרה ילך משם אף למערות ולחוחים ולמדבריות א', ... אבל עכ"פ זה ודאי שצריך לברוח מלהתחבר עם רשעים שלא ילמוד ממעשיהם, אבל לא ימנע מלפרסם הדברים בדרך יראת ה' אף בתוך העיר, בחוצותי' וברחובותי'.

וכתב החת"ס ז"ל בפ' כי תשא עה"כ ויאמר אל משה קול מלחמה במחנה, ... אלא שאין לדון עפ"י אומדנא וכו' עד שראה וכו', עכ"ל. והרי שהיא סברא מוכרחת ממש רבע"ה שאם נעשה בדור תועבה כזאת אי אפשר לעבור עליה בשתיקה שלא לערוך עכ"פ מלחמה נגדה עד שיהי' נשמע קול מלחמה במחנה ...

(גם זה הוא לשון רבינו ז"ע בדף טז:)] וככה אומר גם אני, שאינני כותב כלל לכל אלה הכתות שאסרו חז"ל להוכיחם, כי אם לאנשים מועטים המבקשים לידע האמת, ורק השמעת רובא דעלמא עם כל המפלגות ב' וכו' מבלבלים המוחות, ומהם אפשר עוד להציל נפשות יקרות. גם רבים הם המשוחזרים מחמת כבוד או ממון, או משום אימתא דציבורא וכדומה, וכל אלו אינם יכולים להודות על האמת כי נעלם הוא מאתם, כי התוה"ק אמרה כי השוחזר יעור עיני חכמים, והאריכו חז"ל במס' כתובות דף ק"ה עד כמה מסמא העינים אף שוחזר דברים, ומכש"כ בשוחזר עצום, ומי שהוא סומא ועורר עינים אינו רואה אף את השמש בצהרים, והאיך יוכל לראות האמת.

א. ועיקר כוונת הרמב"ם הוא על עבירות שכין אדם לחבירו כמבואר להמעייין, (וע"ש בפ"ז ה"ו, בעלי לשון הרע, אסור לדור בשכונתם).

ב. פארטיי בלע"ז, וד"ל.

אבל עכ"ז עדיין נמצאים בישראל אנשי לבב שאינם משוחדים כ"כ ומכירין האמת.

וידוע אני כי יורו המורים חצים ובליסטראות עד אין שיעור על כל הדברים שכתבתי, כי כן דרך ... הדתיים הנגררים אחריהם, לשמוך בוז וקלון חרופין וגדופין ואיומים נוראים ושקרים וכזבים על כל מי שאינו נמשך אחר דעותיהם ואינו הולך בעקבותיהם, ומגלים פנים בתורה שלא כהלכה ברוב הבלים עד אין שיעור וערך, כי אין קץ לדברי רוח, אבל אברך את ה' אשר יעצני שלא להתחשב כלל עם כל דבריהם כאמס וכאין המוחלט. ואקוה להשי"ת העוזר וסומך להאיר עיני המחכים לו לראות האמת, ויזכנו השי"ת שיתקדש שם שמים על ידינו עדי נזכה לגאולה שלימה ומלאה הארץ דעה את ה' בב"א.

ואנו רואים בפירוש הרד"ק הארוך על תהלים שבכמה מזמורים האריך לסתור דעת הנוצרים שמביאים משם ראי' להנוצרי ר"ל, וכן הרמב"ם באגרת תימן כתב לסתור מה שהביא אחד ראי' מהתורה"ק על המחמד. והנה הנוצרים באו עם חיבורים רבים ארוכים בראיות משונות^א, ולא הביא הרד"ק הכל, כי אי אפשר לטפל בכל השקרים ודמיונות שאין שיעור, אעפ"כ טרח הרד"ק בכמה מזמורים לבאר שלא יהי' מקום לטעות ח"ו כשיטת הנוצרים, ומבקשי האמת באו לידי הכרה אף ביתר הדברים שלא הובאו בדברי הרד"ק, והאמת עד לעצמו. ובדורותינו אלה ככה עושים הדתיים הנגררים אחר הציונים ומשתתפים עמהם, שמביאים ראיות מהתורה"ק^ב לשיטת הציונות בלבושים שונים, ומטעים בזה אף לבבות תמימי דרך, כמו שעשו הצדוקים והנוצרים וכת הש"ץ וכל מפירי התורה"ק בזמניהם. ועוד יותר מזה עבשו שהתלבשו באיצטלא ירושלמית בשם חיבת הארץ והצללת ישראל, והשקרים והזיופים מרובין הם עד אין שיעור להטעות עיני הבריות.

ג. הביכלעך הנודעים שהוציאו כבר בדפוס, גביות עדות, מתי שוא, ב' מהדורות, דעת תורה, ועוד ועוד, כי איני יודע כל שמותיהם המזהמות.
ה. נ"ב הביכלעך שלהם, אין מביאים ראיות מן התורה, רק ליצנות גרועות, שאין להם שחר, כי כתב רבינו ז"ע (התעקזי להלן בפרק ד' עיי"ש) כי בדורנו יכולים להטעות העולם בלי כירורים מן התורה וכל הרוצה לידע האמת רואה שכתבו בביכליהם היפך מהאמת, ועם הארצות בלי שיעור, ונכשלו בטעותים כע"ה שלא פתח ספר מעולם, כמו שיתבאר בקונטרס אפס קצהו מהטעותים שעשו.

ובקונטרס הזה כתבתי בדרך אגב לסתור כמה ענינים שהתפשטו מהם בעולם להטעות עיני הבריות, וכל מי שיש לו מוח בקדקדו יראה האמת, אבל אי אפשר לטפל בכל הבלים ושקריהם ודמיונות שוא ודברי זיופים שלהם להביא הכל על הגליון, כי אין קץ לדברי רוח ולבושי השקר ודמיונות כוזבים אין להם גבול, אבל השם לבו לדבר ה' רואה כי כל דבריהם הבל הבלים אין בהם ממש וכולם ישאם הרוח.... וצריכים אנו לרחמים גדולים להנצל מהם ומהמונם. השי"ת ירחם עלינו ברחמיו העצומים עד אין שיעור זערך, ובמהרה ישמחנו כימות עניתנו, ונזכה להתקרב אליו ית"ש בקדושה ובטהרה ולראות במהרה בישועת כל ישראל ושמחתן בב"א.

עלכה"ק:

המתבונן בדבריו הקדושים, ואח"כ יסתכל ויתבונן בקונטרס זו על כל פרט ופרט, אעפ"י שיש בזה עוד הרבה יותר מה שאי אפשר להעלות על הגליון אעפ"כ יבין ויראה כי האמת עד לעצמו, וחזתמו של הקב"ה אמת (שבת נה.) ואפשר שמטעם זה האמת נתהפכת תמיד ע"י אינשי דלא מעלי כחומר חותם. כי בני אדם אינם יודעים איך להחזיק האמת שהרי היא כחותם שנתהפכת, ודי בזה.

ד.

והנה אדבר בקצירת האומר כי לחכימא די ברמיזה, ולטיפשא לא יועיל פירושא, אמרו חז"ל (שבת פח:) הנעלבין ואינם עולבין, שומעין חרפתן ואינם משיבין, עושין מאהבה, ושמחין ביסורין, עליהן הכתוב אומר (שופטים ה') ואוהביו כצאת השמש בגבורתו.

ועוד אמרו חז"ל (קידושין עא:.) זיל בתר שתיקוּתא, כי האי דבדקי בני מערבא כי מינצו בי תרי בהדי הדדי, חזו הי מנייהו דקדים ושתיק, אמרי האי מיוחס טפי, וכו' עיי"ש.

ומעשה דילן הוא כעין מה שכתב רש"י (בראשית מ' פסוק א') לפי שהרגילה אותה ארורה את הצדיק בפי כולם לדבר בו, הביא להם הקב"ה סורחנם של אלו שיפנו אליהם ולא אליו. פירוש שהמצריים שהן שטופי זימה, דיברו לערך תשעה שנים מיוסף, שבעצם לא עשה כלום אלא הם הן שעשו עבירות אלו רח"ל.

(והחשבון מט' שנה הוא כך, כי יוסף בן שבע עשרה שנה, כשהלך מאביו והגיע למצרים, ובן שלשים שנה הי' בעמדו לפני פרעה, וב' שנים ליפ"ז הי' החלום מהשר המשקים ושר האופים (מקץ שנתיים ימים) ושנה אחת ליפ"ז נתנם פרעה במשמר, — וכשנתנו את יוסף במשמר הי' סמוך ליוסף הורד מצרימה, כמ"ש רש"י (פסוק ז') כל מקום שנאמר "אחר" סמוך, נמצא כי תיכף ומיד חבשוהו במשמר, וכמה שנמשך הדרך משהלך מיעקב עד שהגיע למצרים, הרי אין אנו יודעין, וא"כ נוסף שנה אחת — א"כ מי"ז עד ל' הרי י"ג שנה, וכשתסלק ג' מסופו, וא' מתחלתו הרי לך ט' שנה.)

הרי לך כי, אז אזוי סאך יארען, האבען זיי נישט געהאט בעסערס וואס צו טוען, נאר צו רעדען שקרים וכזבים, דהיינו זייערע אייגענע שמיץ אויף יענעם'ס חשבון, היפך הטבע והאמת.

*

והנה לא אספר בזה ההשתלשלות הענינים כי אינו נחוץ לעצם ההלכה, אע"פ שאני יודע הכל, ומכיר אני את הרב ר"מ שליט"א עוד מימי בחרותו חוזר אני עד כמה הי' רגיל להשתבח בו בכל עת הגאון המפורסם ר' רפאל זילבער שליט"א בעהמ"ח ספרי מרפא לנפש, וגם שמעתי מהגה"צ אבד"ק שאפראן זצוק"ל דברי הפלגה עליו, וגם הרד"ג ר' משה יעפאווטש שליט"א הי' מחשיב אותו (כי הי' רגיל בכל יום לשאול את כל הבחורים כל סדרי לימודיהם, והי' שואל עד מיצוי הדין כל פרט ופרט, ולא הרף מבחור עד שידע הכל בכל מכל, וכשאמר לו בחור, „אני יש שיעור עם הב' החריף מיכל נ"י". איזה שיעור שיהי' אז שוב לא שאל אותו כלום, כי אמר „דו ביסט דאך אין גיטע הענט"!!! וא"צ הרבה הסברים, כי ממילא יש מה לברר מהלכות פשוטות ומפורסמות, ומטעם זה אדלג על מה שאני יודע מהמציאות, ובאמת כאב לי עד דכדוכה של נפש כל התהפוכות שעשו הני בריוני, ותמיד חשבתי המדרש (שמות רבה פ' ל"א אות ט') וז"ל, דרך הכלבים, שאחד נובח, וכולם מתקבצים ונובחים על חנם, אבל אתם לא תהיו כן, ופי' המת"כ, כלומר שלא תהי' ביניכם שנאת חנם, ע"כ, אבל לא הי' לאל ידי לעשות כלום, כי הי' ממש בגדר סכנת נפשות.

ועי' מש"כ רבינו הקדוש זי"ע בדברי יואל פ' תולדות עמוד תקעד.

ולח"ק: כשרואין הרשעים שגבול הקדושה מתגדל ומתרחב, משתדלים בכל אופן להקטין השפעתו בעיני הבריות, ולהשפיל כח הקדושה ולהחלישו בכל מה דאפשר, ע"כ מפרסמים דברי שקרים וכזבים, ואפי' מה שהוא רחוק מהמציאות וע"ד גוזמא והפלגה, בחשבם אולי ימצאו מי שיאמין לדבריהם, וכמור"כ ביצחק אבינו שאמר הכתוב ויגדל האיש וילך הלך וגדול עד כי גדל מאוד וגו' ויקנאו אותו פלשתים וגו', וע"כ לפי שנתגדל כ"כ, התעצמו למעט השפעתו, ופרסמו עליו דברי שקר וגוזמאות כדי להגדיל הקנאה עליו, ועי"ז

יתמעט השפעתו, ומדויק בלשון המדרש ורש"י ז"ל, שהיו אומרים זבל פרדותיו וכו', ולא שהי' האמת כן דקושטא דמילתא שלא הי' לו פרידות כלל, אלא כן היו אומרים הרשעים כדי למעט השפעתו... ובוה רצו להחזיק בשקרם דלפי שמתעסק להרבות בפסולים יש ראי' לדבריהם דמאבימלך וכו', וע"כ ויאמר אבימלך אל יצחק לך מעמנו כי עצמת ממנו מאוד, וזהו סיבת מה שמעלילים עליך להוציא דיבת שקר, כי לא יכלו לראות ולסבול בהתרחבות גבול הקדושה ורוצים למעט השפעתה, ואין לך עצה אחרת כ"א לילך מכאן למקום אחר אשר ייטב לך יותר, וכן עשה יצחק ושמע לדבריו וילך משם יצחק וגו', ואפשר שלטעם זה סיפר הכתוב דברי גוזמאותיהם מה שהיו אומרים כנ"ל, כדי שנדע דרך הרשעים איך שרודפים בכל אונם להחליש גבול הקדושה ולהשפילו, והעצה היותר טובה לעזוב מקומה וחבורתם כדרך שעשה יצחק אבינו... עפי"מ שבארנו לעיל דרך הרשעים שרוצים להשפיל את הצדיק ולהקטין כח השפעתו בעיני הבריות, משתמשים בכל אמצעים שבעולם להשיג דבר זה, ומוכן שא"א להשיג זאת בדרך האמת והיושר, ע"כ מפרסמים עלילות שקרים ואווחזים במדת הצביעות, ולא די שאינם מודים ברשעתם ובמעשיהם הרעים, אלא באים ברמיות להראות עצמם ככשרים, ומהפכים מעשיהם הרעים על הצדיקים לאמר, שהם המביאים כשלון וגורמים חטאים לבנ"א, ובכל זה כוונתם להשפילם ולמעט השפעתם בעיני הבריות, ובדרך זה לתפוס את הכשרים והתמימים ברשתם, ולהרחיקם מחבורת הצדיקים כמובן, וכמו"כ עשה אבימלך שהי' רשע עריץ ואמר על אברהם הבאת עלי ועל ממלכתי חטאה גדולה מעשים אשר לא יעשו וגו' וכונתו הי' לטעם הנ"ל.

וע"כ לא ענהו אברהם על שאלה זו כלום דמי שבא בטענה צבועה ומזויפת כזו, אינו כדאי להשיב על דבריו, דבלא"ה לא יועיל התשובה לו ולדוגמתו, ומי שיש לו קצת דיעה ידע ויבחין מי הוא המביא כשלון וחטאים, דכלל הוא מרשעים יצא רשע, ואבימלך ודוגמתו הם המחטיאים, ומאברהם חרעו נשפע קדושה וטהרה, וממנ"פ אין להשיב דאין צורך לבעלי דעת, ולא יועיל התשובה לחסירי דעת, עכלה"ק.

והנה באמת כתבתי כל השתלשלות הענינים הכל כפי שידעתי אבל אח"כ שבתי ונחמתי שלא להדפיסנה מטעם מה שכתב רבינו זי"ע — וע"כ אכתוב רק הלכות פסוקות שאין עליהם חולק, ודי בזה, כי ישראל קדושים הן ולא יעברו בשאט נפש על מה שנפסק בשו"ע ובפרט בידעם גודל אזהרת חז"ל ושו"ע על דין מעיוות וכו'.

ולמען יהי ברור הדברים, בלב כל קורא ומעיין, ע"כ אעתיק קצת לשונות אדירים, מספרי גאונינו הקודמים, ויראה כל אחד עד היכן הדברים מגיעים, כי אי אפשר לשום רב ודיין לחדש שום ענין מה שהוא נגד דעת הפוסקים המבוארים בדבריהם.

והנה הא לך תשובה, מהר"י אב"ן מיגאש ז"ל (תלמידי הרי"ף ורבו של הרמב"ם), בספר שו"ת שלו, סי' קי"ד, וזלה"ק:

תשובה, דע אותם שמדמים להורות מעיין ההלכה ומחזק עיונם בתלמוד ראוי למנעם מזה לפי שאין בזמננו זה מי שיהי' ראוי לכך ולא מי שהגיע בחכמת התלמוד, [הגיע] לכלל שיורה מעיונו מבלי שיעמוד על דעת הגאונים ז"ל. אבל מי שמורה מתשובות הגאונים וסומך עליהם ואע"פ שאינו יכול להבין בתלמוד, הוא יותר הגון ומשובח מאותו שחושב שהוא יודע בתלמוד וסומך על עצמו, שהוא אע"פ שהוא ר'ל, מ. ברא בלפי אמתות מראיות הגאונים ז"ל, מ"מ אינו טועה בזה לפי שמה שעשה, ע"פ ב"ד גדול מומחה לרבים עשה ומי שמורה מעיונו בהלכה אפשר שהוא חושב שאותה הלכה מחייבת אותה הוראה, והיא אינה מחייבתה והטעהו עיונו או טעה בפירושה, ואין בזמננו זה מי שיגיע בתלמוד לגדר שיוכל לסמוך להורות ממנו, וכבר באו לידי תשובות קצת אנשים, בדברים שהורו בהם, והם חושבים שהורו כדין ושהוא ברור כשמש, והם טעו בהוראתם, ותלו הדבר ההוא אל מקום בלתי מקומו, ולמדו הדין ממקום שאין ללמוד אותו ממנו, וכבר היה בין הדבר שדנו בו ובין ההלכה שנתלו בה לאותו הדין חילוק דק וקדוק נעלם ונסתר ולא הרגישו בו והיו לוקחים ההלכה בכללה כפשטה ולא הרגישו בחילוק הדק שבה, ומדמיין הנדון שלהם לה ואינם מרגישים בחילוק הדק שביניהם, עד שאני אומר שמי שאינו סומך על עצמו אם הוא נתלה בתשובות הגאונים ובהוראתם שהם הלכות פסוקות וסברות קצרות ברורות הוא יותר משובח מאותם המדמים להורות מן התלמוד, ואמנם מה שזכרת מהיותו בלתי ירא שמים, אם הוא דיין קבוע ראוי לחקור בזה, לפי שאין ראוי לנו לעמוד דיין שאינו הגון, לפי שהוא כנוטע אשרה בישראל, ואם אינו דיין קבוע אלא שאין דן לפניו אלא מי שקבל אותו על דרך הברירה אין לנו לעכב בזה: עכ"ל.

וכן פסק הרמ"א בחו"מ (סי' כ"ה סעיף א'), שא"א לחלוק על חיבורים שנתפשטו ברוב ישראל, והלכה כאחרונים, ואפי' פוסק שלא נודע פסקו ועכשיו נתודע, ג"כ הלכה כמותו, אפי' אם תמצא מהאחרונים שאין אומרים כוותי', הוא כיון שלא ידעו מזה (רמ"א שם סוף סעיף ב'), דבר פשוט הוא ולא הוצרכתי אפי' להעתיק זה, כי הבאתי בקונטרס זו, מרוב רובי הפוסקים

ופסקם הוא לא ע"פ סברא, אלא ממקורות דברי חז"ל כאשר יתבאר לכל מעיין, עד שאין דרך לנטות ימין ושמאל, אלא ע"י פריקת עול מלכות שמים, יכול איש להתלוצץ מדברי חז"ל, והעושה כן נכנס בגדר מלעיג על דברי חכמים, שמבואר (במס' עירובין דף כא:) דהמלעיג על דברי חכמים נידון בצוואה רותחת, ובראשונים איתא דכל הקודם להורגו זכה בו, וע"כ ידע המעיין כי בקונטרס זה לא חרשתי מאומה, אלא לקטתי ההלכה המפורשת בפוסקים ראשונים ואחרונים.

וכתב מרן בשו"ת דברי חיים ח"א חר"מ סי' כ"ג, חלה"ק: והנה דבר זה אין צריך לחכם גדול, רק כל איש אשר בו ריח תורה יבין הדבר ... ותשובת הרב שכתבתם לי לא ידעתי מה הוא שח, תורה חרשה או ישנה ח"ו, וכי יש תורה חרשה הלא כולנו מאמינים במסירת נפש על דברי התלמוד וראשונים ובעלי הש"ע, ורק במח"כ הרב הנ"ל שלא ידע כלל, והביא רק דברי קצת הראשונים ... ומ"ש הרב הנ"ל מחמת שבא לכלל כעס בא לטעות גדול, שתינוקות של בי רב לא יטעו בזה ... ולית מאן דפליג על דבר מפורש בש"ס בלא חולק, והרב הנ"ל רצונו לתת תורה חרשה מה שלא ידעם אדם וחולק על האמת, התורה שניתנה מפני הגבורה כאשר קבלנו איש מפני איש עד מרעה ... הרב הנ"ל נפל בשיבושא ודמיונות כוזבות רח"ל, ולכן אל תשמעו ולא תאבו לו ועלינו השלום: עכלה"ק.

הרי לך פסק ממרן הדברי חיים זי"ע, על מי שפוסק הלכות על סברות כרסיות ועל סברות מלאים עם נגיעות, וסברות שגולדו ע"י לחיצת ראשי קהלה, או אינשי דלא מעלי, בלי יסודות מש"ס ופוסקים ראשונים ואחרונים.

ולהוציא הטעות מלב תמימים אבוא בצער להדגיש האמת, בלי בושה ובלי פחד, דהנה התורה הקדושה קיבלנו בהר סיני, ורבינו הקדוש זי"ע מסר נפשו כל ימיו על שמירת התורה ומצות, והנה כל זרע אברהם יצחק ויעקב, היינו כל הכלל ישראל, כולם מצויים על שמירת התורה והמצות, ואין נפ"מ לאיזה עדה הוא שייך (היינו סאטמאר, או פאפא, או סקולען, וכו' וכו' וכו' וכו'), ואם הם שומרים התורה והמצות יהי' מי שיהי', הרי הוא נחשב בין הכלל ישראל, ואם הוא כופר במצוה אחת, מפורש כתב רבינו הקדוש זי"ע בספה"ק ויואל משה (מאמר א' סי' ע"ז), ובדברי יואל מכתבים (ח"א סי' צ"א), וכ"כ מרן הדברי חיים בשו"ת ח"ב (בהשמטות סי' ל"ג), כי נפסק דינו כי זה יצא מן הכלל, (אפי' אם הולך בשטריימל וזייסע זאקן, ואף אם הוא מהזשבים בראשונה במלכות) יהי' מי שיהי', כי מה לי כפר במצוה אחת ומה לי כפר בכל התורה כולה, וירעישו כל כמה שירצו ואות אחת מתורתינו הקדושה לא יוזז ממקומו, (וכבר התעקתי לשון קדשם כמ"פ בקונטרס זה) ואין לטעות בזה (כי פאליטיק יש לו שייכות קטן לנצחיות הכלל ישראל).

ואסיים בזה, ואימא ידא רעווא דאימא מילתא דמיתקבל, ובזכות זה נזכה לכט"ס, עד ביאת ג"צ, בב"א.

אחד הרבנים

גילוי דעת

קודם שאסדר המפתח מהמעוותים, צריך להקדים

דלהוי ידוע כי כל המענות הללו, באו כבר כמה פעמים בלי שיעור לפני הדיינים, ולא הי' מענה בפיהם, ובפרט כתב הרה"צ ר' מיכל שליט"א להם מכתב ארוך עם העתק מאגרת התניא, ובתוכו כלל רוב רובי המענות שבספר זה, והם לא ענו לו בדבר הלכה לא דבר ולא חצי דבר, כמו שאעתיק להלן, העתקות מפורטות מכל ההזמנות ותשובותיהן.

ומבואר בשו"ת נודע ביהודה, (חומ"מ תניינא סי' א') וז"ל: על דבר שאלתו אם הדיין צריך להודיע מאיזה טעם דן, יפה הורה, שבודאי אפילו אין בדבר שום טעם לחשדו אעפ"כ צריך עכ"פ ליתן בכתב המענות והפסק, אם דן בכפיה וכו', ובפרט בדורנו שהמענות מצויה. ... **ולא חשוד אצלי שום רב שימנע מלעשות כן, אם לא שיודע באמת שלא דן בצדק, או בזדון או בשגגה, וגם לבו ובוש מלהודות על האמת שמעה: עכלה"ק.**

ובפרט שעוד קודם שדנו, כתב להם פסק ההלכה עפ"י שו"ע כי אין להם רשות כלל לדון אותו. ודי בזה, כי אנו אין לנו שיוור רק התורה הזאת, וזאת התורה לא תהא מוחלפת ולא מסולפת.

וא"א להם לתרץ בשום אמתלא, דהיינו שסמכו על אומדנא אע"פ שלא כיררו דבריהם כברירות, וסמכו על דברי הנרגנים, אע"פ שהי' להם גם לשמוע דברי קהלה מי שרצו לדונם, אבל טענה זו אינה טענה כלל ועיקר על פי דת תורתינו הקדושה, כמבואר בארוכה בקונטרס זה, ומבואר בספה"ק ויואל משה (מאמר לשון הקודש, סי' מ', דף תמ"ד), וזלה"ק: בזמן הזה דעתינו קצרה להבין דעת חבירו אם הוא תוכו כברו וכו' ובריי"ף במס' כתובות פרק הכותב וכו' כתב וחזינו לגאון דקאמר דהאידינא לא אפשר לי' לדיין למימר קים לי בגוי, דלא בריר לן קים לי בגוי' היכי הוי, וכן כתב (הרמב"ם בפ' כ"ד מה' סנהדרין והובא גם בטור חומ"מ סי' ט"ו), משרבו בתי דינים שאינם הגונים במעשיהם, ואם הגונים במעשיהם אינם חכמים כראוי, הסכימו רוב בתי דיני ישראל וכו' וכו', וכן בשאר הדינים לא ידון הדיין בסמיכת דעתו, שלא יאמר כל הדיוט, לבו מאמין לדבר זה, ודעתו נסמכת עליו יעיי"ש, הרי שאף בימיהם עוד מימי הגאונים לא סמכו על הבקאות לידע על מי ראוי לסמוך וא"כ אנן יתמי דיתמי בשפ"ל המצב ובדיוטא התחתונה, מכש"כ שלא בינת אדם לנו לידע ענין תוכו כברו. ע"כ לשונו הקדוש והטהור.

וא"כ באיזה שכל ובאיזה יושר שפכו דם תלמיד חכם וצדיק, ודם קהל
קדושה זרע אברהם יצחק ויעקב, בהסתת איזה נרגנים ובעלי גאה ושוטים,
הנשמע כזאת מעולם???, או לנו שכך עלתה בימינו!!!.

וליתר שאת, שלחתי ב' אברכים להרה"ג ר' יחזקאל ראטה שליט"א, להזהירו,
שקונטרס זו עומדת לצאת לאור, והוא הודה בפה מלא, שקהל ניקלשבורג, הוא
מקום תורה ויראת שמים, אבל כשהראו לו קונטרס זו, נתבלבל (נעווארען
פארלוירען), והתחיל להצטדק למה חתם על השטר, וכשביארו לו שמענותיו
אינם צודקים עפ"י התורה והלכה, לא רצה להמשיך השיחה, ואמר, „איך בין
זייער פארנומען, איך האב נישט קיין צייט פאר קיין פלפולים“.

וע"כ שלח לו רב וגאון (הרוצה בעילום שמו) אח"כ מכתב זו.

בין גאולה לגאולה, ה' ניסן תשמ"ט לפ"ק

מול הדרת כבודו אחוי קידה, בברכת שלום וכל טוב סלה, ואת חג
המצות יחוג בריצות, ה"ה כבוד הרכ הגאון המפורסם הדיין
המצויין ר' יחזקאל ראטה שליט"א.

אחדשה"ט כראוי וכיאות לפי ערכו הרם, ואחרי בקשת מחילת כבוד תורתו,
ומודים דרבנן היינו שבהייהו, ואשרי הדור שהגדולים נשמעים לקטנים.

הנה מזמן רב שעמדתי בתימה על ענין הפסק המפורסם עם התימת כ"ת
שליט"א, אבל שמתי יד לפה ושתקתי, אבל לפני זמן מה הראו לי החיבור
שנתחבר ע"י גאון והוגה בתורה, שבירר לאמיתתה של תורה בלי פלפולים אלא
מהלכה פשוטה, להצדיק את הצדיק דמעיקרא, ה"ה הגאון הצדיק המפורסם הר"ר
מיכל האדמו"ר מינקלשבורג שליט"א, — וגם אני ביודעי ומכירי קאמינא, שמכיר
אני אותו ואת בית מדרשו, שהוא מעמיד תלמידים הגונים, בעלי מדות טובות,
שיראתם קודמת לחכמתם, וכמותם ירבו בישראל, וכו' וכו'.

ובראותי החיבור אמרתי להם, דהיות שידוע ומפורסם בעולם התורני, מדותיו
הנכונות של כ"ת שליט"א, ע"כ טוב לבוא לפניו עוד הפעם עתה לפני צאת החיבור
שמתכוון ת"ח ההוא להוציל, דהרי מבואר בש"ס ב"ב (דף ק"ל ע"ב) אמר רבא לר"פ
ולר"ה בר", כי אתא פסקא דדינא דידך, לקמייכו, והיותו ב" פירכא, לא תקרעוהו
עד דאתיתו לקמאי, אי אית לי טעמא אמינא לכו, ואי לא הדרנא בי.

ובדאי נודע לכ"ת מה שכתב התומים כח"מ סי' כ"ה, שאפי' בטעות גמור ילך
להדיין ויאמר לו טעית בדבר משנה והחזר הדין, אבל לומר להבעל דין, לא ימלט
מגדר אבק לה"ר, וכן יש להחמיר אם לא שהדיין עומד בדעתו מבלי להודות על
האמת אז מותר לו לומר וכו' עכ"ל.

וע"כ חסתי על כבוד תורתו, ואמרתי בלבי, שנכון לבוא לפניו עוה"פ, כדי שלא יבוזה ח"ו כבוד תורתו ע"י החיבור, אולי יחזור בו, כמדת חכמים, דמודים דרכנו היינו שבחייהו.

והנה ביום אתמול נודעתי מאברך א' שהי' אצליכם ביום ראשון פ' טהרה, וסיפר לי כל השתלשלות השיחה עם כ"ת.

שסיפרו לכ"ת: כי מורס ורבים שליט"א, יש לו יסורים נוראים ע"י המסירות של שקר שעושים תמיד נגדו, ובפרט ע"י שנגזלו ממנו ששה ילדים (שומו שמים), ואינם רואים פני אביהם זה כבר כמה שנים, ומאז שנגזלו בניו, הוא שופך דמעות כמעין כמ"פ, ומי שלא טעם טעם זה, כמעט אי אפשר לו לצייר בשכלו גודל היסורים שיש לאב מזה, כי אזי לו לאב שגלו בניו משלחן אביהם ע"י פיתויהם של מחללי מצות התורה, וגם גודל הבזיונות שסובלים כמה אנשים מכובדים ומשפחות רבות וחשובות, ע"י הפסק ביד, כמובן.

וצערו מה שמצערם אותו, ומה שעשו לו, הוא בלי שום טעם וסיבה, כי הוא לא ציער שום בן אדם, ואחז"ל מי שיש בידו למחות ואינו מוחה, נתפס כאילו הוא עבר העבירה.

וסיפרו לי שכ"ת שליט"א אמר בתוך השיחה: „גו ער טוט אויף פאר תורה ויראת שמים“.

„איך האלט אויך אז ווען די קינדער וואלטן געווען ביים טאטען, וואלטן זיי געשטיגען אין תורה ויראת שמים“.

אבל על עצם בקשתם, שיחזור כפרהסיא מחתימתו, לא נתן כ"ת אופן קשבת. ותמה תמה אקרא דהרי מבואר, בסי' כ"ה בחו"מ, דדיין שמעיה בדבר משנה, ישלם הדיין מביתו כל ההפסדים שנגרמו על ידי פסק שלו.

וגם הביא רבינו זי"ע בספה"ק ויואל משה (מאמר שלש שבועות, סי' קנ"ג) ממדרש רבה, דכל פירצה שאינה מן הגדולים אינה פירצה, וכ' שם רבינו, כי ע"י שמתחילים רב ודיינים בטעות, ע"י נמשכים אחריהם לחטוא.

וברור ומוכן לכל בר דעת, כי אם לאו הג' פסקים (שנדפסו במתי שוא), לא הי' בא לידי גט לעולם, ולא היו גוזלים את הילדים ע"י תחבולות שוא, כי ע"י גודל הבזיונות שעשו לו, שהיו תלויים מודעות ואזהרות בלשונות זלזול איום ונורא, מטעם הקהלה והדיינים, מכסלו שנת תדש"ם ואילך, (ושכחו לגמרי, כי מוציא שם רע, אין לו מחלה עולמית, אר"ח סי' תר"ו), וגם כל היסורים שעושים לו הוא ע"י חיפוי הפסק ביד שיתלוי בגלוי בבתי מדרשים, — וע"י בספה"ק ויואל משה (מאמר א' סי' קי"ד קט"ו, וסי' קמ"מ) גודל גנות ת"ח המחפים על עוברי עבירה, וכ' שחמור מאד המחזיקין ידי עוברי עבירה, יותר מהעוברי עבירה בעצמם, עיי"ש. — ומפורש כתוב בהפסק לשונות מרורים שמנהל עדה על דרך שקר וליצנות ורעות רוח, ובני אל תלך דרך אתם שניתן

בפשיטות להבין מלשונות כאלו שהם מותרים לעשות כל מה שלבם חפץ, והרי הדיינים כתבו מפורש שאין להם לילך לאביהם, וחזן ממה שלשונות הנ"ל הם שקר גלוי לעין כל מכירם, גם אין שום דרך לפטור הפסק מאהריות של האכזריות שעושים, וכי בשביל שהוא מתנהג בחסידות ואינו משיב כלום, יתיימר כל ימי חייו חזן, אתמהה, והלא כ"ת יכול לכלות הרעה ולהתם החטאת ע"י חזרתו.

ומה שסיפרו לי שכ"ת ענה להם, שהזמינו אותו לדין, תמהני, דהרי השיב להדיינים ע"פ הלכה שאינם יכולים לכופו, כמבואר בחו"מ סי' י"ד, וכפרט ע"י בס"י סעיף ו'.

ועוד תמהני תמ"י כפולה, דהרי כבר פסקו הדיינים פסק שנה לפני זה בלי שום גביות עדות בפניו של האדמו"ר, ומבואר בפוסקים (שו"ת רש"ל י"א וסי' ל"ג, ושו"ת רמ"א סי' י"ב ט"ז) דפסק כזה עברו על כמה איסורי דאורייתא.

וגם פסולים עתה לדין מכח מש"כ הש"ך סי' י"ז ס"ק ט', וסי' י"ה ס"ק א', דחשיב נוגע בדבר להחזיק דבריו וממילא אין עליהם שם ב"ד לדין זה שיצטרך להודקק להזמנתם.

וגם השובים שונאים, ופסולים לדין מכח מש"כ בס"י ז' סעיף ו'.

ועל מה ששאלו אותו האברכים אם גבה עדות, ענה כ"ת: „סאיז ארויס א קול רינון, אין סאיז נאר לבני קהלתנו“.

דבריו אלו הם כחידה סתומה, דע"י קול רינון יש לו רק לחשוש בלבד, ולברר הענין, וכשא"א לברר, יסתלק מדין זה, כמבואר בחו"מ סי' ט"ז סעיף ה', ואיך כתב דרך פסק „דרך שקר וליצנות“ – וכי מהיכן בירר זאת, וכי על קול רינון יכול לכתוב דברים בומים כמדקרות חרב, ולדון כזה דיני נפשות?

ועוד, דבהפסק לא כתב כלל שזהו רק לבני קהלתו, וגם פירסמו את הפסק בכל העולם, והרי מכשיל את כל העולם שרואים מה שכתב, והרי זה בכלל לפני עור לא תתן מכשול.

ועוד פליאה נשגבה היא בעיני, דכל הקול אינו קול, כיון שאויבים הוציאות, ואינו אלא לעז בעלמא, ואין בה טעם וריח, להבאיש שמן רוקח, והקול אינו אלא אבק פורה.

דהרי פשוט בכל הפוסקים וכמבואר בטור חו"מ סי' כ', והוא מרמב"ם הל' סנהדרין פכ"ד הלכה י', דאויבים שמוציאים דבה רעה אין זה קול.

וידוע ומפורסם, דכבר ה' לעולמים כמה פעמים שאינשי דלא מעלי עשו מעשים כאלו אשר לא יעשה.

וכבר התאונן ע"ז רבינו זי"ע על עצמו (בדברי יואל מכתבים חלק שני סי' מ"ד) שהוציאו עליו שם רע, וכתב, וזל"ק, האיך נחשדתי בעיניו כל כך, ועל כרחך

שכרת ברית עם המלשינות, וכו', ומבואר בגמ' (מ"ק י"ח ע"ב) דהיכא דאויבים הוא דאפקא לקלא, יוכל להיות קלא דלא פסיק אף בצד שאין בו מאומה, ושוב מאמינים בזה הרבה אנשים לפי תומם, עכלה"ק.

וגם מבואר ברמב"ם הל' עדות פ"ז הל' א', מי שהעידו לו אנשים רבים וגדולים בחכמה וביראה שהם אומרים שראו פלוני וכו', אע"פ שמאמין הדבר בלבו כאלו ראהו, לא יעיד וכו' וכל המעיד מפי אחרים, הרי זה עד שקר, ועובר בלא תעשה, שנאמר לא תענה ברעך עד שקר, — וכן נפסק בשו"ע חו"מ סי' כ"ח סעיף א' וסעיף ט"ז, דאין מקבלין עדות שלא בפני בעל דין, ואם קבלו אין דנין על פיו.

וגם מבואר בדברי החינוך, מצוה תקכ"ד, וז"ל: ק', שלא נעמיד גבולי העונש בגוף הנענש וכן שלא נוציא ממון ע"פ עדות עד א' ואפי' הוא בתכלית הכשרות והחכמה או אפי' נביא, ועל זה נאמר, לא יקום עד א' באיש לכל עון ולכל חטאת. משרשי המצוה לפי שיצר לב האדם רע ופעמים יעלה בלבו טינא על חבירו ואפי' יהי האדם בתכלית הכושר לא ינצל מחטא לפעמים ואפי' כי יעמוד אדם ימים רבים בדרכי היושר איננו מן הנמנע להתהפך במחשבתו ולהרשיע. שהרי אמרו ז"ל כי יוחנן שמש בכהונה גדולה ולבסוף נעשה צדוק. על כן הוא ראוי וכשר הדבר שלא לסמוך על לב אדם לענוש חבירו על פיו ואפי' יהי הנענש רשע גמור והדיוט שבהדיוטות והמעיד חכם גדול שבישראל. עכלה"ק והמהור.

ודברי החינוך הללו, הם חובקים זרועות עולם, בדבריו הבהירים.

ובפרט אינו מוכן כלל איך היו יכולים הדיינים לדון בדין זה, והרי הביא הפתחי תשובה בחו"מ סי' י"ד ס"ק ה', (לגבי מה שכתב שם בשו"ע, דבעשיר וגבר אלם, מוציאין הדין חוץ לגבולם, מקום שאין שם השפעת העשיר) הביא בשם התשבץ, הגדולי העיר ופרנס' שיש להם דין עם א', ואימת הפרנסים מוטלת על הדיינים, הם פסולים לדון דין זה, ע"כ.

ודרך הנאה והיאות לדיינים במציאות כזו, הוא שיאמרו, פסילנא לכו לדינא" כמו שאמרו האמוראים כמה פעמים, כמבואר בכתובות (דף קה:), והאריך בזה בספה"ק ויואל משה (מאמר א' סי' קמ"ה) דכללא הוא, דכל מה שעושה להאדם רצון, הוי שוחד שמסמא את העינים שלא להכיר האמת, וכבר נתבאר זה בפוסקים עלכח"ק. וא"כ למה קיבלו עליהם כפיות הכופים לדון בענין זה.

*

ועוד אינו מובן, דהרי האברכים הנ"ל, לא באו למעכ"ת בשום פלפולים, רק בההלכה הפשוטה, ותכלית הביקור הרי ה' בכונה לכבד את כ"ת שליט"א, וכי כך עונים את המעוקות, לדחות בקש אברכים יראי ה' שבאו במר נפשם לשפוך שיחם, על הביוון הנורא שנגרם להרבה הרבה משפחות נכבדות, ולרבים האדמו"ר שליט"א, בזיון שלא כדת ושלא כהלכה, ומסתמא ה' כ"ת טרוד טובא באיזה טירדא דמצוה, וע"כ לא פנה לשמוע להם היטב.

אבל הרי מבואר בחו"מ סי' י"ד, דכשבאים בטענת כמה דנתוני, ואפי' כשרואה הדיין שהבעל דין חושדו בלבו, מחויב הדיין לברר דבריו ופסקו, ומבואר בנוע ביהודה חו"מ סי' א', וז"ל דהדיין צריך להודיע מאיזה טעם דן, ובפרט בדורנו שהטעות מצויה, ולא חשוד אצלי שום רב שימנע מלעשות כן, אם לא שיועד באמת שלא דן בצדק, בודן או בשגגה, וגם לכו, ובוש מלהודות על האמת, שטעה, עכ"ל.

*

ועוד קשה טובא, דכיון שכ"ת שליט"א הודה מפורש בפיו, שיועד, ער פארקויפט תורה מיט יודישקייט, און איך האלט אויך, אז ווען די קינדער וואלטן געווען ביי זייער מאמען, וואלטן זיי געשטיגען אין תורה און יודישקייט.

וא"כ זהו היפך להיפך ממה שחתם כ"ת על שטר שכתוב בה, „דרך של ליצנות ושקר ורעות רוח וכו' וכו', ועל כגון זה נאמר בני אל תלך בדרך אתם וכו'.

נמצא בע"כ שכבר נתוודע לו למעכ"ת שאין זה פסק אמת, לאמיתו של המציאות.

וא"כ כיון שמבואר בחו"מ סי' י"ז סעיף ה', וז"ל, דיין שדן דין, ולכו נוקפו, פ"י מכהו ונהבט בקרבן, לומר שהוא טועה, לא יחזיק דבריו, להביא ראיות להעמידם, שהוא בוש לחזור עכ"ל. ובסמ"ע ס"ק י"ז, מביא מש"ס, מנין לדיין שלא יעשה פניגרון לדבריו, ת"ל מדבר שקר תרחק, עכ"ל.

וא"כ ע"פ אמתיות דעת תוה"ק מחויב כ"ת לחזור בגלוי, כדי שלא להמשיך לבנות קהל קדוש מזרע אברהם יצחק ויעקב, על לא שום דבר.

ובפרט מה שנתכזה ע"י הפסק, רבם תלמיד חכם וצדיק, שמבואר בשו"ע סי' רמ"ג סעיף ד', וסי' של"ד, דהמכזה ת"ח, אפי' בדברים אפי' שלא בפניו, ב"ד מנדין אותו, ואין מתירין לו, עד שיפייס החכם שכיזה.

וא"כ איך זה יוכל בר לבב לעבור בשתיקה, בראותו גודל צער ובזיון של ת"ח, שכל עיקר הדבר נגרם ע"י אינשי דלא מעלי, והח"י הרי"ם מתאר בתשובותיו נרגנים כאלו בשם „זדים ארורים“.

ועי' בספר מלחמת מצוה (דף נ"ו ע"א) מכתב ארוך מהגה"ק משינאווע זי"ע, שהודה בו שהטעו אותו קהל הספרדים מסינעט, — ומתחיל מכתבו וז"ל: קהל יחוד קב"ה ושכנתו בשם כל ישראל, הנני לקיים מ"ע והייתם נקיים מה' ומישראל, ולקיים מל"ת שלא לשתוק מללמד חוב על המסית, וכו' ונספר שם באריכות השתלשלות הדברים וז"ל, מעתה אספרה לפני אחב"י גופא דעובדא היכי הו', שגרם וכו' ... אחר ימים מועטים בא אלי איש מכירי מאז ליר"ש ומופלג בתורה ואמר וכו' [כלומר שכלכל הענין, ועי"ז משך את הגה"ק משינאווע זי"ע לתוך העסק, והוא מסיים שם] ואנכי את נפשי הצלתי, ואזכר להיות זוכה ומוכה את הרבים, וזכות הרבים יהי' תלוי בי לכפרת עון הקודם. עכ"ל.

ובא וראה דוגמתו מה שאירע גם כן בעין זה, להגאון האדיר מהר"י מקוטנא זצ"ל, שמפני איזו ענין כללי הסכים והתם על פסק „נתעב ונאלח" שלא ברצונו.

כמו שכותב בעצמו בספרו שו"ת ישועות מלכו (אור"ח סי' מ"ו) ע"ד מה שהתם איסור על אתרוגי קארפו, ח"ל: ומה שהתרעם כ"ת על אשר באנו על החתום במודעה שכתבו בווארשא וכתב ע"ז דיבת רבים, הנה גם אנכי ידעתי שירכו עלי דברים ואבוא לידי חשד, אמנם מה אעשה כי באתי עה"ח שלא ברצוני, הלא ידע מעכ"ת נ"י הרעש אשר היה על הרבנים שאין יודעים היטב בלשון לעז, חשבתי פן ע"י זה יצמח דברים לא טובים וכמה מרבנים אשר יצטרכו לירד ממחיתם, וקיימתי בעצמו מאמר עקביא בן מהללאל מוטב שאהיה שומע כל ימי ואף אהיה רשע לגרום ע"י הירוס, גם פרסמתי תיכף לפני רבים כי שלא מרצוני חתמתי על הכרוז שלהם, ושמותר ליקח מכל מקום שירצו, הלא רבה בר בר חנה שהיה מגדולי האמוראים התם על האשקלתא ועל המודעה כמבואר בפ' הזקת הכתים בסוגיא דתלוי וזבין (דף מח:), יאמין לי כ"ת שהחתימה על כרוז שלהם הוא „נתעב ונאלח אצלי" כי איך יתכן כו' רק להרבות שכר לחזניהם ולסופריהם ודי בזה, עכ"ל.

וכבר אחז"ל (ר"ה כה:): אשרי הדור שהגדולים נשמעים לקטנים, ועל פסוק (ויקרא ד' כ"ב) אשר נשיא יהמא, פרש"י, לשון אשרי, אשרי הדור שהנשיא שלו נותן לב להביא כפרה על שגגתו, ק"ו שמתחרט על זדונותיו, כמו שנהגו גדולי עולם הנ"ל.

וע"כ אתנפל בתחינה מול הדר"ג שליט"א, שיתבונן היטב בדברים הנאמרים באמת מלב כואב, ויה"ר שיתקדש שם שמים ע"י העמדת דת תורה על מכונו באמתיות, וכבר שמעתי בשם כ"ת שליט"א, שהזכיר כמ"פ בתוך דבריו בדרשותיו, כי על אמתיות האמת צריך למסור נפשו, ולבלי להתחשב כלל עם דעת בעלי בתים ודעת העולם — והרי אמרו חז"ל (חגיגה יד:): על ר' אלעזר בן ערך, שהי' נאה דורש ונאה מקיים.

ומבואר בשו"ת מהרש"ל סי' י"ב, כי אפי' כשיד אנשי זרוע היו שולטת על חכמי ישראל, וכל הישר בעיניהם עשו, וכו' ... משא"כ לגלות כשרותם של מי שפירשו אותם בזרוע והרחיקו אותם עד שנשתקע הדבר בעיני החמון, ולא הי' כח ביד החכמים וכו', מ"מ נשאו את נפשם למות עליהם, כדי לגלות כשרותם של מי שיצא עליהם קול שקר, נומסיים שסן, כ"ש וק"ו בן בנו של ק"ו, בימינו שאין בזה ת"ל סכנת נפש, שצריכין אנו בכל כוחנו לשתק הקול ולבטל טרם ישתקע סיבתו וכו' וכו' עיי"ש.

והרי ביד כ"ת להציל עני מיד חזק ממנו, ועני ואכיוון מגולול, ועי"ז לא נבוש ולא נכלם כבוא משיח צדקינו.

א"ד המשתוקק לשמוע תשובתו הרמתה בקרוב ממש,
כי נחוץ לידע תשובתו כמובן.

מפתח על המעוותים בהלכות פשוטות ומפורסמות,

שמעו בשני הפסקים, א) דשנת תשד"מ (שנדפס בביכ"ל מתי שוא, כמפורסם),
ודשנת משת"ה (שנדפסו ונתפרסמו בשווקים וברחובות עד היום הזה, וגם בכל בתי מדרשים
דקהל ייטב לב). וכל מעוות בהלכה די בפני עצמו להפקיע דבריהם לגמרי.

ומצוה גדולה לפרסם מעשיהם ברבים ובפרהסיא, כמבואר בשו"ת הרמ"א (סי'
י"א כנ"ל. ובסי' י"ב עד סי' ט"ז), ובשו"ת רש"ל (סי' י"א וסי' ל"ג), ובשו"ת דברי חיים (ח"א
אהע"ז סי' מ"ג) ובחפץ חיים (הל' לשה"ר כלל י').

ואל יהי' דבר זה קל בעיניך, דהרי מבואר בספה"ק ויואל משה (מאמר ג' שבועות
סי' ע"ו), הביא מהשלח"ק כי צריך למסור עצמו למיתה שלא לאמר אפי' אות א'
נגד התוה"ק, כי הוי כפירה בתורת משה מה לי דבור אחד, מה לי כל התורה,
ואפי' כשמאמין בלבו בכל התורה כולה, ואינו אומר הדיבור רק מחמת סכנה,
מ"מ כיון שהוא דיבור של כפירה באות אחת בתוה"ק, יש לו דין יהרג ואל יעבור,
עכלה"ק.

וכן כתב רבינו זי"ע בדברי יואל מכתבים (ח"א סי' צ"א), כי אפי' לשנות דין אחד,
על שם תוה"ק, ואפי' לפני עכו"ם שבוודאי אינו נפסק להלכה למעשה, אלא
לדיבור בעלמא, מ"מ הוי ככופר והוי בכלל יהרג ואל יעבור עכלה"ק.

פרק א'

- א. (שו"ע חו"מ) כי אין דנין בבי"ד שקול (ד' דיינים), ופסק שלהם נחתם ע"י
ד' דיינים
ב. (שו"ע חו"מ) אין דנין בלילה, ולא דנין עפ"י עדות ששמעו בלילה, ואם
דנו, אין דיניהם דין, והזמנות ששלחו ג"כ הזמינו אותו על שעות הלילה, כמו
שיראה כל רואה בהענתקת ההזמנות, וכן עצם הפסק שלהם, הי' בלילה, ובע"כ
ששכחו אז הלכה זו
ג. (שו"ע חו"מ סי' ג') היושב בדין, עם בני אדם שאינם מהוגנים (בעלי
מחלוקת), אין זה בכלל בי"ד, אלא בכלל קשר כוגדים, בדף קמ"ב

מפתח פרק ב'

פובב על פסק הראשון שכתבו בשנת תדש"ם, וכל אלו ההלכות ה"ה
דשייכי לפסק דשנת משת"ה.

- ד. (חו"מ סי' י"ז) כי אסור לכתוב פסק או אפי' דעתו בלי פסק, כל זמן שלא
שמע דברי שניהם
בדף קמ"ז

- ה. (שם) דאסור לדיין לשמוע דברי בעל דין א' שלא בפני חבירו בדף קמ"ז
- ו. (מהדברי חיים) כי אפי' רב גדול אינו נאמן בדבריו כשמלגלג על ישוב שרוצים להפרד מתחת עולו, עיי"ש, ומותר להם לפתוח ביהמ"ד בלי רשות בדף קמ"ט
- ז. (מיואל משה) כי ב"ד נוגעין בדבר אינן נאמנין כלל ועיקר בדף ק"נ
- ח. (מהרש"ל) אם גבו עדות שלא בפניו להורידו מחזקת כשרות, בעידי כיעור, העדים והבי"ד ראויים להשליכם לכלבים בדף קנ"א
- ט. (שם) הבי"ד עברו על לאו דלא תשא שמע שוא בדף קנ"ב
- י. (שם) ע"י שגבו עדות בהחבא, א"כ מרוגש דשיקרא קמסהדי, וראוי ליסר העדים, וגובי הבי"ד בדף קנ"ב
- יא. (שם) גם העדים שוב אינן נאמנים כלל בדף קנ"ב
- יב. (שם) ואותם העדים וגובי בי"ד, הם וכתביהם פלסתר, ואותן ואתהם באש ישרפו, ולא יזכר ולא ישמע פסק שלהם על פיו של בר ישראל, והמזכירו הוא בכלל מוציא שם רע, ולוקה על הוצאת דיבה, ועיי"ש עוד דבריו החוצבים להכות אש בדף קנ"ב
- יג. (שם) עלבון ת"ח אין לו כפרה, רק אם הת"ח ימחול לו בדף קנ"ג
- יד. (שם) צריך למסור נפשו, לגלות כשרותו של מי שיצא עליו קול בדף קנ"ג שקר
- טו. (שם) נידוי ושמתא על מוציא שם רע, ואשר יחרץ לשונו, ימות במגפה, ויאבד ממנו וכו' עיי"ש בדף קנ"ד
- טז. (מזוה"ק) דיין ששומע קודם שיבא בעל דין חבירו, כאילו עבד ע"ז בדף קנ"ד
- יז. (פסחים ק"ח.) המעיד עדות שקר, ראוי להשליכו לכלבים בדף קנ"ד
- יח. (משו"ת רמ"א) דיינים המקבלים שלא בפני בע"ד, הם רקים ובוקי סריקים בדף קנ"ה
- יט. (שם) ועוברים על, ארור מכה רעהו בסתר בדף קנ"ה
- כ. (שם) דיין שגבה שלא בפני בע"ד, ראוי להורידו, ואין לו עלי' רק אם יפייס בדף קנ"ה
- כא. (שם) והדיין יש לו דין של מוציא שם רע בדף קנ"ה

- כב.** (שם) וכ"א ירחיק מעדיות הללו, כי מוציא שם רע, דינו במלקות וצרעת, ויהי' לוקה בק"ו, וכו' עיי"ש
בדף קנ"ה
- כג.** (שם) המקבל עדות שלא בפניו, עובר על, שמוע בין אחיכם בדף קנ"ה
- כד.** (שם) ופני עשיר לא ישא
בדף קנ"ה
- כה.** (שם) מבאר איך צריך להיות דיין זהיר ונקי מה' ומישראל, לעשות כדת וכהלכה
בדף קנ"ה
- כו.** (סמ"ע) הטעם דאין מקבלין שלא בפניו, דאין העדים מדקדיקין לומר אמת, וגם הדיין יאמין לכל דבר
בדף קנ"ו
- כז.** (ס"ג (63) פוסקים) שפוסקים כהרש"ל והרמ"א בדף קנ"ו — ק"ס
- כח.** (שו"ת נאמן שמואל) קיבלו עדות שלא בפני בע"ד, ואפי' הבע"ד בעיר אחרת, יש להם דין של בי"ד הדיוטות (ולהלן נעתיק דינם של בי"ד הדיוטות שעברו על כמה וכמה לאוין, ואסורין בהוראה)
בדף קנ"ו
- כט.** (כ"י באהע"ז סי' מ"ב) כענין לפסול אדם אם לא נתקבל עדות בפניו, מי שפוסק לסמוך על פסק זה, ראוי לנדותו ולהחרימו ולקללו
בדף קנ"ז
- ל.** (שו"ת נדיב לב) כל הדיינים שגילו דעתם לסמוך על עדות שקיבלו שלא בפניו, נכון שכולם יסלקו עצמם מדין זה, וישלחו אחר דיינים לערים שסביבתם
בדף קנ"ז
- לא.** (החת"ס) רגלים לדבר שלא עפ"י הלכה, אין זה רגלים לדבר כלל ועיקר, והוי דברי הכל ותעתועים
בדף קנ"ח
- לב.** (כתב הראב"ד שליט"א) א"א לפסוק על ידה, כי מפיהם ולא מפי כתבם, כמבואר בחו"מ סי' כ"ח, דעדות בכתב אינו עדות ובש"ך ס"ק י"ג הביא זאת משו"ת רמ"א שאעתיק להלן ומשו"ת מהרי"ט בדף קנ"ח, רמ"ג-רמ"ד, רנ"א
- לג.** ובמציאות ה' להם רק עד יחיד, השו"ב הזקן הידוע, והוא הכריח כל הד"ת, ונפסל מכח פסק השו"ע בחו"מ סי' ל"ז סעיף כ"א - וגם מכח האבני צדק (דעש)
בדף קנ"ט
- לד.** הדיינים נפסלו מכח שונאים כמבואר בחו"מ סי' ז', וסי' ל"ג בדף קנ"ט
- לה.** (שו"ת נודע בשערים) טעותים הללו באים מכח מחלוקת בדף קנ"ח
- לו.** (שו"ת ארי דבי עילאי ומהרש"ם) כשדנים קהל ועדה, צריכין כולם

- לעמוד שם, וא"כ איך דנו כל קהל ברכות יוסף ואף א' מהם לא ידעו כלל מדין שדנו בהשקט ובסתר, רח"ל בדף קנ"ח
- לז. (י"ג פוסקים) דבכה"ג בעי העדות חקירה ודרישה, ולעשות איומים על העדים אם אינם משקרים, וכאן הי' להיפך, ובפרט כשיש לחוש לערמה, שהעדים מערימין ודאי דבעי חקירות ודרישות בדף קנ"ט — ק"ס
- לח. (ה' פוסקים) דעדים שנחקבלו שלא בפני בעל דין, נפסלו מלהיות עדים בדף ק"ס
- לט. (מהמהר"ם לובלין) ראיות והוכחות ברורים, כי א"א להפיץ שמות בשם צדיק שנסתלק, כי בע"כ שם שקר הוא, כי מעשים שעושים עתה, הוה להו לעשות בימי הצדיק כשהי' חי ביננו, ואם לא עשו, סימן ששקר מה שאומרים בדף ק"ס
- מ. (שם) כתבי פלסתר שטרות מזוייפים, מכתבי עמל, לשום דופי על אדם לכתוב בשם צדיק מה שלא צוה, עי"ז מאורות לוקין בדף ק"ס
- מא. (שם) ואפי' למיחש לא מיבעי על שמות כאלו בדף קס"ב
- מב. (שם) הדיינים עברו על, ארור מכה רעהו בסתר בדף ק"ס
- מג. (רש"ל) עונשו של מוציא שם רע, הוה מדה כנגד מדה, — וידוע כי זהו הטעם, שבכל הדורות נעשו בני המתנגדים לחסידים בדף קס"ב
- מד. (שם הגדולים להחיד"א) חיבור הב"י נתפשט, כי הי' סכלן, ומעולם לא ביזה אדם בדף קס"ג
- מה. (דברי יואל) חתימה שלא עפ"י תורה, אי אפשר להצטדק בשום תירוצן, דכיון שפירסמוהו בעיר שיושב בה, ואין פוצה פה, א"כ הוי כהסכמה גמורה, וכל אחריות התוצאות, מוטלים על החותם בדף קס"ה
- מו. (שם) גרעון חתימה שלא עפ"י תורה, וגודל הקלקלה שיכול לצמות מזה אם אינם מוחים כדבעי בדף קס"ד
- מז. (שם) ביאור העזות וחציפות של האינשי דלא מעלי בדף קס"ו
- מח. (שם) נתרבה העזות, כי הפירסום היא, שכל מעשיהם הוא עפ"י גדולי תורה ורכנים בדף קס"ו
- מט. (שם) אין לטעות כי כתיבה על נייר אינו כלום, כי מחז"ל מוכח שיכול לגרום חורבנות עצומות — ואם לא ימחו נגד זה במחאה נמרצה, שוב אח"כ יהי' מעוות שא"א לחקן בדף קס"ז
- נ. (ויואל משה) מנהיג יכול לנטות דעתו נגד התורה, ע"י דעת הקהל, נעשה

משוחד ועיוור בדבר, ועכשיו כדורנו המנהיגים משוחדים מיראת העם ומיראת
התמנות, וכו' בדף קס"ח

נא. (שם) יש במציאות שאפי' מנהיגים כשרים יקלקלו, כמו שהי' במציאות
שהסנהדרי יבואו לידי טעות להורות לכל ישראל לעבוד עבודה זרה בדף
קס"ט

נב. (שם) תסמר שערות ראשאנוש בהיטו אל הנביאות שנתנבאו הנביאים
הנאמרים על רועי ישראל וכו' בדף קס"ט

נג. (מדרש רבה בראשית, פ' כ"ו) כל פירצה שאינה מן הגדולים אינה
פירצה בדף קס"ט

נד. (משו"ת דברי יואל) אפי' בי"ד א"א לבא לביורר ענין אלא אם נבחר משני
הצדדין, כי אין לנו דרך רק עפ"י תורה (והם לא שאלו כלום ועשו להם בי"ד שלא
ברשות) בדף קי"ע

נה. (מיואל משה) כי א"א לדיין, לרדן בסמיכת דעתו ואומדנא, ולומר קים לי
בגוי', ומכש"כ בזמננו שאנו בדיוטא תחתונה מכש"כ שלא בינת אדם לנו,
לידע ענין תוכו ככרו בדף קי"ע

נו. (משו"ת דברי יואל) בדורות הקודמים עשו הגאונים וקדושים כל ענין
בעיין ובמתינות רב, בדעת תורתם הקדושה בטעמים ברורים, משא"כ היום,
בכל אסיפה מתערבים אינשי דלא מעלי שאינם מבקשים דרך התורה, וא"א
לדחותם, ולהם לשון לימודים, ומעוורים עיני חכמים ויראי ה' ההולכים
לתומם, ואינם מרגישים השקר בדף קי"ע

נז. (טור ורמב"ם) כח בי"ד אפי' בקהלה שלהם, הוא דוקא א' כשלא הוציאו
אויבים את הקול, ב' וגם שיהי' מעשי הבי"ד לשם שמים, ולא פאליטיק, ג'
ולא יהי' כבוד הבריות קל בעיניו, וכו' וכו' בדף קע"א

נח. ועל בני קהלה אחת אין להם כח כלל, כי בשו"ע חו"מ סי' ב' לא ניתן כח רק
בקהלתם, ומכש"כ כששונאים אותו, ועי' להלן בדף קע"ב

נט. (מחת"ס) הנוטל שררה על חבריו שלא עפ"י תורה, עבר על חרם דר"ת,
ועונשו, בארור ושמתא ומיתה, וכל ישראל יהיו מובדלים ממנו וכו' בדף
קע"ב

ס. (חו"מ סי' ז' ול"ג) שונא פסול לרדן, והם הן שונאים, דכבר דיברו עליו
קודם לכן עפ"י הסחת לויפער בדף קע"ב

סא. ומי מנע אותם לעשות הד"ת לכתחלה כדין, אלא שאינשי דלא מעלי כילבלו
אותם, וא"כ נפסלו לגמרי מדין זה כנ"ל בדברי הפוסקים בדף קע"ג

- סב.** עוד ט"ו טענות בדף קע"ג
- סג.** למה אינם מוחים כלל על הפירצות שבמחנות, ומעולם לא נשמע שהדיינים ימחו על שום פירצה, והוה כמעט כתב היחידי שהדיינים חתמו עלי', חוץ מהתחייבות ממון לקיום הישיבה וד"ל... בדף קע"א, קע"ג
- סד.** הוכחות עפ"י שכל, כי אין בדבריהם ממש, כלל ועיקר בדף קע"ג, קע"ד
- סה.** (תוס' כתובות) עפ"י קול א"א לפסוק כלום בדף קע"ד
- סו.** (שו"ת דברי יואל) עדים שמעידין שלא בפני בע"ד, נקראים הולכי רכיל, ואין בדבריהם ממש בדף קע"ה
- סז.** (שם) דין הנוגע בדבר, א"א לו לדון כלל, ורק בי"ד שאין נוגעין כלל, הם יכולים לידון בדף קע"ה
- סח.** (מאמרי חז"ל) דין השומע לפני שבא הבע"ד, עובר על מדבר שקר תרחק, לא תשא שמע שוא, שמוע בין אחיכם, וכו' ואין נפ"מ בזה יהי' מי שיהי' בדף קע"ה
- סט.** (רמ"א בחו"מ סי' ד', וש"ך ס"ק ט') דיינים, וועד הקהל יש להם כח לתקן תקנות, לא נאמר רק לגבי המסים שהוצרכו ליתן למלך, כי ידן כיד המלך בדף קע"ז
- ע.** (שם) מה שיש להם כח לדיינים בקהלם, הוא רק לגבי יחיד — אבל לא נגד תלמיד חכם, ולא נגד רבים בדף קע"ז
- עא.** (ב"ת חו"מ סי' ב') מה שגדול הדור יכול לתקן תקנות למיגדר מילתא, הוא רק כשלא קיבלו עליהם אנשי קהלה זו, גדול אחר שניהיג קהלם בדף קע"ז
- עב.** (משו"ת דברי חיים) מהדרין כל מה שאפשר שלא לפסול גברי, ומביא רש"ל ורמ"א הנ"ל, ושובי"ם נחשדו על שקרים וכו' בדף קע"ח
- עג.** (מחז"מ) הזוריים פסולים לעדות, דכיון שאין מקפידים על הבושת, ע"כ הם עלולים לשקר בדף קע"ח, רמ"ה
- עד.** (שו"ת הרי"ף) עד א' אפי' אם הי' בפניו, חייב העד מלקות - וכמציאות לא הי' להם רק עד א', וגם כל העדיות של הביכל הפסול "גביות עדות" כולם אינם רק עד א', (חוץ ממה שהי' שלא בפניו, וחזן ממה שהיו שקרים בלי שכל וכו') בדף קע"ט
- עה.** (מהרי"ק) עד יחיד נקרא מוציא שם רע, וארור שמו בדף קע"ט

- עו. (שם) היכא דידוע שיצא הקול ממי שאינו ראוי להאמינו, אין בקול זה ממש
בדף ק"פ
- עז. ביוררים שא"צ להאמינם כלל, דהרי כן עשו גם ...
בדף ק"פ
- עח. אותן שעושין כזאת מבואר בכמה שו"ת (מהרי"ק ורמ"א ורש"ל) שבדרך כלל עשו
כן, בי"ד שלא נתמנו לדיינים, ולהלן בפרק ב' יתבאר יותר
בדף קפ"א
- עט. (מהרי"ק) הדיינים שעשו כן בע"כ מחמת שנאה ואיבה, והם מחללין שם
שמים
בדף קפ"א
- פ. (שם) גודל עונש המבייש פני חברו ברכים
בדף קפ"ב
- פא. (צעקת הריב"ש) על דיינים שעשו כן, ועל עשירים שהחזיקו בידם, ולא
על הבריונים צעקתו, כי הם דרכם בכך, אלא על אנשי לבב, איך לא מיחו, והם
מסייעים לדבר עבירה וכו' וכו' וכי'
בדף קפ"ב, קפ"ד

פרק ג'

שטרות הקהלה

- פב. הדיינים, הם נתמנו מטעם הקהלה, למר"ץ (יורה יורה), ולא לדון (ידן ידון), ובפרט
ריח"מ פ"מ התנה כי לעולם לא ידון, וכיון שיש דיינים אחרים שהם על חו"מ, לדון,
לא הי' להם רשות לדון (חור"מ סי' י') ועיי"ש חומר הענין
בדף קפ"ז
- פג. (מספר כלילת יופי) ביאור האמיתי מה זו בי"ד מומחה, או בי"ד
קבוע
בדף קפ"ח
- פד. (מג"א באו"ח) יש רשות לפתוח ביהמ"ד, אע"פ שבעל ביהמ"ד הגדול
אינו מסכים
בדף ק"צ
- פה. (רמ"א ביור"ד) רב שבא לגבול חבירו, יכול ללמוד שם לתלמידים, אע"פ
שרב הראשון זקן ממנו, ואפי" מקפח קצת פרנסת הראשון
בדף קצ"א
- פו. (מהדברי חיים בשו"ת) כי ברעביסטעווע, לא שייך צד ירושה כלל בדף
קצ"א
- פז. (בדברי יואל) כי נגיעה מסמא את העינים — וכמצאות כל הד"ת
שהתחילו הוא מעת שפתחו מוסדות, וע"כ פחדו שעיי"ז ימשכו אחר ביהמ"ד זו
לגמרי, וכל השנים לפני זה שתקו לגמרי, אע"פ שניהל ברמה, אבל אז היו
עדיין בתוך קהל ייטב לב, והנגיעה של קונקורענץ סימא אותם, ועיורר אותם
לגמרי
בדף קצ"ב

- פח.** קצת מהשתלשלות הדברים
בדף קצ"ב-קצ"ג
- פט.** (בש"ך חו"מ) כל מי שנתמנה פרנס על הציבור ה"ה כאביר שבאבירים, וא"כ הם אינם יכולים לקחת זאת מידו, ועוד כמה מאמרי רז"ל כי אין להם כח רק ע"י אכזריות שלא עפ"י התורה
בדף קצ"ב
- צ.** (קידושין) אחז"ל דאין בודקין למעלה מן המזבח, וכיון שבכל השנים בחיי רבינו זי"ע, וגם לאחז"ל, לא עשו כן, וא"כ מי נתן להם רשות לעשות כן
בדף קצ"ג
- צא.** (מהחידושי הרי"ם) דחסידים א"צ לפנות ולפחד מתקנות וחרמות של מתנגדיהם, כי ע"פ הלכה הו"ו כב' בתי דינים וכו' עיי"ש
בדף קצ"ד
- צב.** (מהרשד"ם ועוד ה' פוסקים) כי אין חכם יכול לכוף על חכירו שאינו מקהלתו לדון לפניו, וב' קהלות בעיר אחת הן כב' ערים, אע"פ שהראשון קדמו, אין לו רשות על השני כלל ועיקר
בדף קצ"ה
- צג.** (ממין הדברי חיים) כי רב שפתח בית מדרשו בגבול חכירו, אין הראשון מוחזק יותר מהשני כלל ועיקר - וחסידיו קשישאי ה"י מנהגם לסייע את השני שבא לגבולם, וגם גזרו על תלמידיהם שיסייעו את השני, ולכתחלה וע"פ חסידות ג"כ רשאי השני לפתוח בית מדרשו
בדף קצ"ה
- צד.** (שו"ת חת"ס) רב אב"ד שלא שכרוהו וקצבו לו שכירתו כפועל, אם יבא רב אחר, וינהיג רבנות בגבולו, מי ימחה בידו
בדף קצ"ז
- צה.** (שו"ת מהר"ם שיק) אנשי קהלה, אם יש טעם גדול לחיזוק הדת, יש חיוב גדול להתפרד לקהלה אחרת
בדף קצ"ח
- צו.** וא"כ לפי מה שמבואר ביור"ד, דלאו מכל אחד אדם זוכה ללמוד תורה, ולכן מותר לנסוע לרבו אף בלי רשות אביו, א"כ כש"כ וק"ו בן בנו של ק"ו, שלקהלה אין צריך לציית כלל בענין זה
בדף קצ"ח
- צז.** (שו"ת מהר"ם שיק) מי שיש לו חלק בהפרת התורה, עובר בכל יום על לא תעמוד על דם רעך, ועל לפני עור לא תתן מכשול, ולא תשים דמים בביתך, ועל ארור אשר יקום את דברי התורה הזאת
בדף קצ"ח
- צח.** (שו"ת חת"ס) חרם דר"ת על מי שבא להשתתר על בני אדם שלא עפ"י תורה לא בדברי הבאי ולא בדברי שמים, וגודל העונש עיי"ש
בדף קצ"ז-ר"ג
- צט.** (מהלחם משנה) מי שיוצא מקהלה ונכנס לקהלה אחרת, אין בני קהלה הראשונה נאמנים להעיד עליהם, כי הם נוגעין בדבר מכח הפאליטיק ופארטיי
בדף ר"ב

פרק ד'

עדים מוכחשין מפי עצמן

- ק. (מהחפץ חיים, וחז"ל, ומהרש"ל ורמ"א) כי צריך לפרסם הרשעים המכשילים את הרבים בדף ר"ח
- קא. שטרות הודאה מהמפיצי שקר בשנת תשל"ג בדף ר"ו-ר"יא
- קב. שטר ליצנות בצורת שטר הקהלה, ושקרתו מוכיח מתוכו בדף ר"ג-ר"י"ד
- קג. (מכילתא וילקוט) המעיד עדות שקר, ונדמה לו שלא פעל עול, הוא עובר על לאו, דאל תשת ידך עם רשע להיות עד חמס בדף ר"ח
- קד. (חו"מ) המבוהלים והנחפזים בדעת אין עדותם עדות בדף ר"ח
- קה. (רמב"ם ושו"ע חו"מ) מאיימין על עדות שלא יעידו עדות שקר — והם, לא די שלא איימי, אלא אדרכה, איימי שיעידו עדות שקר בדף ר"ח
- קו. (סנהדרין כט.) מאיימין עליהם, כי בעון עדות שקר, דבר בא לעולם רח"ל, בדף ר"ח-ר"י"ט
- קז. גלוי לעין גודל שקרותם באריכות גדול בדף ר"ג — רמ"א
- קח. (ברכות כז: ב"מ ג.) אחז"ל אין אדם מעיז לומר שקר בפני בעל דינו, ומטעם זה גבו עדות שלא בפניו בדף ר"ז
- קט. המאמין לעדים שהפוסקים גילו לנו אי נאמנותם, עליו הכתוב אומר (משלי י"ד ט"ו) פתי יאמין לכל דבר בדף ר"ז
- קי. פרטיות הלכות בנידון מכתבו של ת"ח אחד בדף רכ"ו-רל"א
- קיא. קצת מהשתלשלות הדברים בדף רל"א-רל"ד
- קיב. (מקונטרס שכתב רב חשוב א') מכחיש העידי שקרים שבביכל "גביות עדות", ומבאר קצת מהמציאות לאמתתן בדף רל"ד-רל"ו
- קיג. (בשו"ת דברי יואל) דייני הדיוטות עברו איסור דאורייתא, דלפניהם ולא לפני הדיוטות, — דייני הדיוטות יש להם דין ערכאות, — ואם עשה מעשה עישוי ע"י דייני הדיוטות, פשיטא שעבר על כמה איסורין דאורייתא רח"ל — ועבר על לאו (ויקרא כב) ולא תחללו את שם קדשי, ועל עון חילול השם אין יום הכפורים מכפר, — ואם אין דנים כדיני תורה האמיתיים הוא גולג גמור. בדף רל"ז — רל"ח

קיד. (הגדה מהר"י ט"ב) בימינו אפי' חם ושאינו יודע לשאול יכולים להמשיך כל העולם אחריהם — ורק ע"י כח התורה, והתדבקות בצדיקי אמת יכולים להנצל מזרם העולם
בדף רל"ח

קטו. (שם) רשע, כל תשוקתו ועבודתו למשוך לדעתו גם אחרים, ורבים נמשכים אחריו, אע"פ שכל דעותיו הם שלא עפ"י תורה, והחכם שמתנהג עפ"י התורה נשאר ביחידי, וצריך התחזקות שאל יפול רוחו כי הוא יחיד נגד המרובין, וידע, ולא נמנו במנין הרוב שהם היפך דעת תורה שקיבלנו בהר סיני — וצריך לבקש עזר מהשי"ת, ולעשות פעלים להפרד מחבורת רשעים שאינם מתנהגים עפ"י התורה
בדף רל"ט

קטז. (שם) הרשע מזייף ומלביש טענותיו בצורות שונות (כמו שהלכישו שקריהם ולצנותיהם, בהביכל הטמאה "מתי שוא"), וצריך הבנה לאשורו כדי להשמר מפיתויו ולהתרחק ממנו
בדף רל"ט

קיז. (ספר כתבי ר' יאשע שו"ב) איך שמתנגדים ליצינים, עשו גביות עדות שקרים על הגה"ק איש אלקים ר' אהרן הגדול זי"ע, בבית דינו של הגאון הגדול ר' רפאל האמבורגער זצוק"ל
בדף ר"מ

קית. כמה ענינים נחוצים, בהגהות המצוינים למטה
בדף רמ"ד-רמ"ה, רמ"ח-רמ"ט

קיט. (תשרי' הרמ"א ובעל שארית יוסף) שמתאר באריכות שעשו אנשי בלעיל בזמנו, מעשה ממש כעין מעשה שלנו, והרמ"א מבאר באריכות גודל שטותם ושקריותם
בדף רמ"א

קכ. (שם) לפסול אדם בעי חקירה ודרישה ע"י גדולי ישראל הבקיאים כהל' דרישה וחקירה, ולא להסתיר עצה במחשכים ולהוציא לעז
בדף רמ"ב

קכא. (שם) וראוי להעניש כל מי שהי' באותו וועד לקבל עדות של לעז ופגם
בדף רמ"א, רמ"ו

קכב. (שם) עדות שלא בפניו, הוה כאילו לא נתקבל כלל (כשם הרא"ש והנימוקי יוסף והמרדכי, והטור חר"ם)
בדף רמ"א

קכג. (שם) והוי כטעה בדבר משנה דחזור (והדיין צריך לשלם ההפסד שגרים)
בדף רמ"א

קכד. (שם) עברו על והועד בבעליו
בדף רמ"ב

קכה. (שם) כי למעשה כזה דוקא עדות בלי רמי', כי רקים (אע"פ דלא ידעינן שהם פסולים ממש) לא חיישי לאסהודי לשיקרא, כי סבורין שלא יבואו להכחשה
בדף רמ"ג

- קכו.** (שם) ולא גרע מעם הארץ שפסול לעדות בדף רמ"ג
- קכז.** (שם) שלא להאמין לעדות במקום דאיכא למיחש שמסהידים שקר, כדי שלא להחזיק ידי רשעים הבאים לפרוץ גדר וגזירת חכמים (שגזרו להעיד דוקא בפניו) בדף רמ"ג
- קכח.** (שם) כל עדות שא"א להזימה (מאיזה טעם שיהי') אינה עדות בדיני נפשות, (וכאן הזימו והזימו אותם, אבל הדיינים לא רצו לקבל שום דיבור רק לטובת הפאליטיקאנטן, כידוע ומפורסם) בדף רמ"ג
- קכט.** (שם) כשידוע שחזר אחר עידי שקרים, הרי זה הוכחה שכל עדותו מזוייפים הם בדף רמ"ג
- קל.** (שם) דייני הדיוטות, (כמעשה שלנו) נפסלו הדיינים עם העדות בדף רמ"ג
- קלא.** (שם) במקום אויבים לא חיישינן לקלא כלל ועיקר, כידוע כאנשי עירם שתמיד לא יחדלו אויבים מקרבם בדף רמ"ד
- קלב.** (שם) רצה לשכור עדים, אין לך אויבים יותר מאלו בדף רמ"ד
- קלג.** (שם) כל מעיין בשום פוסק, ידע זאת מרוב פשיטותו, דהוי כמי שלא יצא קול מעולם בדף רמ"ד
- קלד.** (שם) מביא מהרשב"א, מעשה בקטטה, כעין מעשה שלנו, ופסק דאין נאמנין כלל ועיקר בדף רמ"ד
- קלה.** (שם) מי שהרגיל קטטה, שקורי משקר בדף רמ"ד
- קלו.** (שם) אם אומר שיחזור ויגבה עדים יהי' חוזר ומוציא שם רע, ויהי' עונשו כעונש מוציא שם רע בדף רמ"ו
- קלז.** (שם) הדיינים שהיו באותו וועד שהגבה עדות שלא בפניו, הם ראויים לעונש גדול ויחושו לנפשם בדף רמ"ו
- קלח.** (שם) זה ששכר עידי שקרים, צריך סליחה וכפרה, ולסדר לו תשובה בדף רמ"ו
- קלט.** (תשוי' הרש"ל) ג"כ מענין זה, בענין קלא דאפקו סנאי רשיעייא בריב ומצה, לא יכון נגד עיני דובר שקרים, מוכח שהכל שקר, דכיון שהי' לו ריב ומצה, עי"ז נתגלגל כדי להתנקם בדף רמ"ו
- קמ.** הכולל של הרה"ג ר' משה יאזעפאוויטש שליט"א, כולם שמעו סיפור, של בחור שסיפר איך שבעריש לחץ עליו שיעיד עדות שקר (בעריש זה הדפיס ופרסם קונטרס שלם מגביות עדות של שקרים וכזבים בלוצי ליצנות, והי'

נראה כאנשי אינדיע שאין שם דיינים ות"ח שיעמדו בפרץ, כי כל מעשיהם הוי עם הארצות, כמי שלא פתח ספר מעולם) בדף רמ"ח

קמא (הרש"ל) אין מקבלין עדות שלא בפניו דהוי לחוב, ואין חבין לאדם שלא בפניו, וא"כ הקול הוי לעז בעלמא בדף רמ"ט

קמב. (שם) דרשוהו מפסוק עד עמדו לפני העדה למשפט בדף רמ"ט

קמג. (שם) הביא מבעל העיטור סדר קבלת עדות, בפניו, וג' מומחין המבינים על העדים וכו', וכל המקבל עדות ואינו ראוי לדון, כאילו קיבל עדות שקר, ואין ראוי לדון ע"פ אותו שטר בדף רמ"ט

קמד. (שם) מי שהוא מהנרדפים והנעלבים, א"א לקוראו אלם (נ"כ משמע דכן דרך כל הרודפים הבליעלים לקרוא את הנרדף בשם אלם) בדף רמ"ט

קמה (שם) טעם שאין מקבלין עדות שלא בפניו, כי א"א להעיד כ"כ בפניו שהוא יודע בשיקריהו בדף ר"נ

קמו. (שם) לפסול ולפגום שום איש מישראל בעי חקירה ודרישה לכ"ע, שמא מתוך דבריהם ימצא שהם משקרים, וההדיוטות שלא עשו כן, א"כ אין ממשות בכל עדותם בדף ר"נ

קמז. (שם בשם הרשב"א) כי היום רכו המתפרצים, ומעידים עדות שקר, ואין איש בארץ להוכיח לרשע ולגלות מומו, ע"כ ראוי לחקור היטב, כדי לנעול דלת בפני בעלי הוללות וסכלות, ודורשין וחוקרין אותם היטב (נ"כ ואם כתב כן בימיו, כש"כ מה נענה אנו בדור שפל זה, המליאה הפקרות וקטטות רח"ל כידוע ומפורסם) בדף ר"נ

קמח. (שם) א"כ בטלה העדות, א) שהוגבו שלא בפניו ב) שהוגבה בפני הדיוטות בלא דרישה וחקירה ג) על כל ענין לא הי' להם רק עד א' (כי לא ידעו ההלכה, ולא ידעו לסדר השקרנים שיעידו שנים על שקר א')

קמט (שם) והביא עוד כמה טענות שכבר נז"ל, א) שחקר ונודע שהעדים פוחזים הן, ב) שחקר התובע זה אחר עידי שקרים, ג) שמחמת שנאה בא לנקום נקמת נפש, ד) שזנא גמור פסול לעדות, שהוא נוגע כדי להתנקם, (בשם הרמב"ם והטור) בדף רנ"א

קנ. (שם) שראה הגביות עדות, והבין שנגבו אותם העדים במרמה ותרמית, ומראשו ועד סופו אין בו מתום, וכזאת לא יעשה בישראל, וגם ראה הכי"ד, והכל שוא ותפל, בדף רנ"א

קנא. (שם) כל שטר שנכתב שלא מרצון המתחייב, אינו אלא כפנקס בעלמא, ואין ממש באותם עדות, ואפי' כאבק פורח, להבאיש שמן רוקח, ואין ממש

דבריהם ובעידותם, ובכל תחבולתם, ולשוא עמלו בעדותם, ונתרועע כל יסוד דבריהם, ונפל כל הבנין
בדף רנ"ב

קנב. (שם) כדאיכא רגלים שהלך בתרמית, לשכור סהדי שיקרי, וכש"כ כשיש מחלוקה, הוי מוציא שם רע, ועשה כזה תועבה גדולה, וקשה עונו לנשוא, אם לא בתשובה והכנעה, ובוודאי ברכים
בדף רנ"ב

קנג. (שם) צריך למרסם שיש אלקים שופטים בארץ, ולהרחיק הבצע שקיבלו הדיינים, בין פסק מוקדם ובין פסק מאוחר, תועבת ה' גם שניהם
בדף רנ"ב

קנד. (שם) לא יפקפק בפסק זה האמיתי, רק מי שהורגל להטיל מום בקדשים, והרי הלכות אלו מבוארים בחושן משפט, וצריך להכריז בכל כתי כנסיות, שהפסק שלהם הוא פסק שקר, והגדון הוא זכאי מדינן השקר, ועוולה הוא מה שהוציאו האנשי רשע ואנשי ריב וזדון, שפירסמו שם שקר ושוא ותפל בדף רנ"ב

קנה. (שם) ויבקע כשחר אורו, וידעו כל העם, כי נתבטלו דברי הדיינים שביזו אותן שלא כדין ושלא באמת כלל ועיקר, וכבראשונה יזהיר אור נהורו בדף רנ"ג

קנו. (שם) ואם יהיה איזה שורש פורה ראש ולענה, בעם עמורה, להוציא עוד בשפתיו ולהגות בגרונו, ולהעלות דבר זרות של שרכוב לשונו, במדה אשר מדד יהא מידתו, וישתרבב לשונו על גוויתו, בפגיעת מרגלים תהא פגיעתו, כמיתת מגפה תהא מיתתו, וקבורת החמור תהא קבורתו, אם לא יבקש להתיר גערותו, וילקה ויתודה ואז יחזור לכשרותו. דברי שלמה לוריא
בדף רנ"ג עכלה"ק

קנז. (ובסי' ט"ו בתשו' הרמ"א, יש תשובה מהגאון ר' קלמן ווירמייזא ז"ל) נחשב כדור הרמ"א לגאון וזקן הדור וזלה"ק: אודות עסקא בישא, ולישנא בישא, בסבת גרמת לוחשי לחישה, מוציא דבה ככסילים ואוילים, להדריך דרך פשעים מגולגלים, ונסו הצללים, והקוצים מן הכרם אינם מכלים, ועוברים על לא תחרוש על רעך רעה ושם שמים מחללים, במים אדירים (בתורה) אינם צוללים, ואיש ברעהו יהתלו, ומועילי מעל עלו, אודות מחלוקת, ע"י התעוררות, והוצאת עסק לחישה שם רע שהוציא, ואל יוציא עוד שום לעז, וצריך סליחה וכפרה על מה שהוציא שם רע
בדף רנ"ג

קנה. (שם) עדותיו היה שלא ע"פ בי"ד מקויים כתיקונו וכראוי לדברים כאלה, וכל דבריו היו בהסתור ועל זה נאמר ארור מכה רעהו בסתר, והנה סוף העדות תחילת מחשבתו לא טובה, שכל כוונת הנ"ל לחרוש רעה על... הוא וכל הנלוים אליו, ולנקום נקמת מריבה, ולא ירא אלקים
בדף רנ"ג

קנט. (שם) עמדתי מרעיד ונפלאתי הפלא ופלא על אותו האיש הנ"ל ועל קרוביו, למדו לשונם שקר העוו, ונתכרה רוע מחשבותם, להדר אזיזופא להוציא שם רע על הנ"ל, וראוי הוא וכל הנלוים אליו אשר יעצוהו לעשות הרע בעיני ה', לתוכחת מגולה למען יסרו רבים, ונאמנה בלבי שכשם שנבהלה נפשי על רוב הנבלה שעשה האיש ההוא ויועציו, כך ניתן שמחה בלב אחרי ראותי כי עיקרי העדות הוא עדות מוכחשת מפי העדים עצמם (נ"ב כמו הבעלי מחלוקת במעשה דילן, ע"י שטרי הודאה שלהם) בדף רנ"ד

קס. (שם) הוא ובני משפחתו רצו לשכור עדים שקרים, להקדים פיהם למה שלא ראו עיניהם, אוי לאזנים ששמעו כזה, ואיך יעלה על דעת שום רב וצורב לדונו לכף זכות, כי אם לכף חובה ורוב תועבה, אף כי ח"ו יצא קלא בישא ע"י מדומי מתא, בודאי אויבים אפקוה לקלא, כשם שרצו לשכור עדים שקרים כמו שהועד עליהם מכמה עדים, כודאי מצאו להם אנשים, או אולי נערים ונערות לאפוקי עלה קלא בישא, ומורים היתר לעצמן לאמר הלא אדבר כגוזמא ולא עדות, ואוי לאזנים ששמעו, תועבה ועוולה כזה בדף רנ"ד

קסא (שם) צריך בירור אמיתי, בלתי משוא פנים כי כל סמיכותיהם קנה רצון, וכל דבריהם מזוייפים ודחופים לעין כל ונוכחת, ועל הדיינים לבא על אותו האיש [בערש] וכל מסייעיו דרך תוכחת מגולה על רוב הנבלה אשר עשה בישראל, חזקו ואמצו לבבכם לפסוק פסק דין על אותו האיש [הנ"ל] ועל קרוביו דאלפוהו שיקרא, ולא תחוסו עליו ועל משפחתו מסיתיו, בלתי משוא פנים, ואני מסכים עמכם על כל העונשים שחשימו על האיש ההוא ועל מסייעיו לדבר עבירה, ע"כ דברי הגאון ר' קלמן ווירמייזא צוק"ל בדף רנ"ד

קסב (ועוד כס"י ט"ז בשו"ת רמ"א, יש תשובה בענין זה מהגאון ר' אליעזר בר מנוח ז"ל) (והפוסקים מביאים דבריו אלה לפסק הלכה, ע"י לעיל וחמצאנו, ע"ש). וזלה"ק: ראיתי צעקת העשוק היורד ועולה מים מן בארות, דלא פסקא קול נשמע בחוצות, מרוב זדוני פריצות, הוכרח לצאת הקד"ש ממחיצות, ולשוט בכל ארצות, ולהדביק כל הפרצות, להשתיק כל אנחות, עד מן השמים קולם נשמעת, לבטל ממנה לזות שפחים לקרב אותם אל האמת, ולהחזיק העטרה ליושנה כצבי תפארת, בדף רנ"ה

קסג. (שם) [הביא עזה"פ הרבה מטענות שנו"ל, ושוב כתב] מאחר שהעדות לא היו בפניו וגם לא הי' דרישה וחקירה, ולכן אינם ראויים להגיד אפי' לפניו וכו', ואין חוששין לעדות זו. אע"פ שאין כ"כ מעלה ומוריד בדין זה, רק שהבאתי כל זה, שאין לבעל דין לחלוק על האמת, ולומר אשיב לך. ובהדי סהדי שקרא למה לן ואין בעדותן עיקר, ובודאי עדותן שקר, כמו שהוכיח מעדות עצמם. שכודאי מאחר שהם היו נגבין בשקר, ובשקר בא לידו לכן לא הוגבה בב"ד

כהוגן, פוקס העיד בעצמו שהבעל ביקש ממנו להעיד... א"כ סותר כל דבריו מכל צדדין, שכל מה שטען הכל שקר וכזב רק בעלילה בא עליו בדף רנ"ה

קסד. (שם) גם יש עליו עונש, וגדול עונו מנשוא למה שהיה מהדר על עדות שקר, ואין ספק בדבר אצלי שבודאי גם הגאונים אל יתשללו לענשו על זה, ולא יחוסו עליו כדי שיוסרו כל השומעים ולא יזידו עוד, וגם בזה יהי להם ולקרוביהם נחת רוח וחזקת כשרות לכן אל תעצלו שאין המצוה נקראת רק במי שגומרה בדף רנ"ה

קסה (שם) מאחר דעדות העדים אינה כלום, גם הקול אינו כלום, על דרך כשל העוזר ונפל העוזר בדף רנ"ה

קסו. (שם) ועוד דקול דאפקוהו אויבים אינו כלום בדף רנ"ה

קסז. (שם) ומי שיפיל דבר מפסק זה ארצה, הן דבר גדול או דבר קטן, אזי יהיה אותו העובר בעונש חרם כב"ד של מעלה ובעונש חרם ב"ד של מטה, ולהפריש אותו מכל קדושות ישראל, שלא לקרות אותו ש"ץ לס"ת, ולא יהא נמנה לשום קדושה, אף למנין עשרה לא יהא נמנה, ופתו יהא פת כותי, ויינו יין נסך, וקבורתו קבורת חמור, עד שישוב לכשרותו הראשון, ובוה יוסרו אחרים ולא יסיפו לעשות עוד נבלה בישראל בדף רנ"ה

קסח (שם) ובעשות משפט וצדקה, יצילנו הש"י מכל מרעין ועקא, ומחזיקים יהיו נקי, מדין עלוקא, ונפדה מעצה עמוקה, וציון תפדה במשפט ושביה בצדקה, במהרה בימינו אמן סלה בדף רנ"ו

עונשו של מוציא שם רע

קסט (בתרומת הדשן) מוציא שם רע, ובושת דברים, מנדין אותו, ואין לו מחילה עולמית בדף רנ"ו

קע (הרש"ל בשו"ת סי' ק"א) וזלה"ק: קול נוחה שמענו מעיר, ואכן תזעק מקיר, על איש צעיר, אשר פיו לבלי חוק הפעיר, בשוט לשון ולא השעיר, חרץ וזרנו הסעיר, וכאיש מלחמות קנאה העיר, ע"כ במר אקונן וכגורי אריות אנעיר, וקנאתי כאש תבעיר, ע"כ לא אחשה עד אשר אשיב גמולו בראשו, כי לפני עלתה צחנתו, ועלה באשו, לכן מלקיות ויסורין ממנו לא ימוש, ואז כל ישראל ישמעו ויחוש, ואדברה לפני מלכים ומלוחי לא יבושו בדף רנ"ז

קעא (שם) בשם כמה פוסקים לפסק הלכה, **דמוציא שם רע, עונשו מדה כנגד מדה** בדף רנ"ז

קעב (שם) ליכא לתרץ דיבורו של מוציא שם רע, שלא כיוון באופן גרוע כ"כ, אלא היתה כוונתו כלומר וכו', כבר הי' מעשה כזו, ועלו כל טענותיו בהבל וחוהו, כי נפסק מפי כל הגדולים כי מוציא שם רע, א"א לתרץ דיבוריו, אלא הולכין כפי הבנת בני אדם את דבריו, כי ביישו ברבים, ונמצא מתכייש בפני בני אדם ששמעו הביוש (נ"ב וכזה יסתם טענת הדומ"ץ כי לא היתה כוונתו כ"כ גרוע אלא כלומר וגו' כי לא אזלינן בתר כוונתו אלא אחר הבנה הפשוטה בפסק שלהם) בדף רנ"ח

קעג (שם) כשבאו דבריו מחמת קטט ומריבה סמכין אומדנא דלהקניט ולהכעיס כיוון, ועל דרך גנאי כיוון, וע"כ צריך לעונשו כדין של מוציא שם רע בדף רנ"ח

קעד (שם) כשהוסיף רשעה על רשעתו, ואמר שרוצה לברר שקריו, הרי שנה בזה את אולתו בדף רנ"ח

קעה. (שם) המוציא שם רע, ביזה גם את אבותיו של המתכייש, וצריך לילך יחף ולפייסם בעשרה על בית החיים, וגם צריך לישב בין האבלים ז' ימים ויותר, וילבש שחורים (וכך צריכין לעשות כל שנכשלו בעסק דנדון דידן) בדף רנ"ח

קעו. (שם) כשאמר כשרכוב לשונו שרוצה לברר דבריו כמו המרגלים, שרצו לאמת את דיבתם רעה, משפטו חרוץ להלקותו בבית המדרש, וליקרא עליו והפלא ה' את מכותיו, וזכר למלקות דאורייתא, ויכריזו שנלקה בשביל שהוציא שם רע בדף רנ"ט

קעז. (שם) נוסח הפיוס שצריכים לבקש מוטו עיי"ש בדף רנ"ט

קעה. (בשו"ת דברי חיים) מצוה לפרסם רשע שהוא מוציא שם רע, ולהעניש על הוצאת דיבה, (וע"י עוד דבריו הקדושים באריכות) בדף ר"ס

פרק ה'

פושט מלפיו

קעט. מבואר באריכות ההשתדלות של המטורפים איך להפריד אבות מעל בנים ובני בנים מאבותם, ואיך ה' עזר, ואע"פ שסבכוני כאש קוצים, אבל בשם ה' כי אמילם, והם דחה דחתי לנפול, אבל ה' עזרני בדף רס"ב-רס"ט

קפ. (בעל התניא) הלכות כיבוד אב בדף רס"ה

קפא. (כ"ק אדמו"ר מספינקא שליט"א) מנהג החסידים מדורי דורות בדף סד"ר

קפב. (שו"ע יור"ד) הלכות כיבוד אב בדף סד"ר
קפג. (מספר בית רבי) המעשה מחתנו של הגה"ק בעל התניא זי"ע, והלכות שנאמרים בה, ומעשה רב בדף רס"ו-רס"ט

פרק ו'

קפד. השתלשלות הענינים באריכות קצת, ובפרט אצל רבינו הקדוש רשכבה"ג זי"ע ועכי"א, והרבה יותר ממה שכתבתי יש מה לכתוב, אבל מחמת מהירות הדפוס ואפיסות הפנאי לא הי' אפשר לגמור המלאכה בשלימות בדף ע"ר-ש"א

קפה. הוכחות ברורות להכות ולשבר דברי שקרן צבוע רח"ל בדף רפ"ה-רפ"ח
קפו. (דברי יואל מכתבים) רבינו זי"ע מתאונן על א' מאנשי ביתו (שטיב מענטשן) שמפיץ שקרים וכזבים, ושכל המדינה שונאים לי, ושמחים לקבל והפיץ כל מיני מלשינות, וא"א לשער עד היכן משוקעים בזה, ממש כל מדינה זו, וסר מרע משתולל על הבריות, ואויבי איש אנשי ביתו, ועל דוד כתיב הנני מקים עליך רעה בתוך ביתך, וגם איש שלומי אשר בטחתי בו הגדיל עלי עקב, והיכא דאויבים אפקה לקלא, יכול להיות קלא דלא פסיק אף בצד שאין בו מאומה, ושוב מאמינים בזה הרבה אנשים לפי תומם, וכו' וכו' וכו'. בדף רפ"ח-ר"צ

קפז. (הגדה דברי יואל) בזמן שבני ישראל נתונים בצרה בשפל המצב, אין להם פתחון פה להשיב להמלגלים — ואין להם רק להתחזק באמונה בהשי"ת בדעתם וברצונם, אע"פ שאין להם פתחון פה בדף ר"צ

קפת. העתקות מכתבי ידות חידושי תורה שכתב הרה"צ שליט"א בהיותו בן י"ג שנה בתוך מכתבים לש"ב הרה"ג ר' אברהם יונה שווארץ שליט"א אב"ד בעיר וויען יצ"ו בדף רצ"ה-ש

פרק ז'

ההזמנות דשנת תשמ"ה ותשובתן

קפט. (בשו"ע) ת"ח שמורה ובא אחר המעשה אין שומעין לו, דלא מהימן בדף ש"ב
קצ. (בש"ך חו"מ, וכמה אחרונים) דיין שהורה הלכה, הרי הוא שוב נוגע בדבר לקיים פסק שלו, ושוב אינו רשאי לפסוק בדף ש"ב

קצא. (שם) וכן לגבי עדות שהעידו בפסול, ודאי יאמר שוב כדבריו הראשונים, כדי שלא יהא כשקרן בדף ש"ב

קצב. (רמ"א חו"מ,) דיינים שונאים ממש אין דיניהם דין, — והרי בפסק דשנת תרש"ס, כתבו עליו לשונות זלזול וביזוי, וגם גרמו רדיפות משונות לכל האברכים עד שהוצרכו לברוח מו"ב, א"כ איך סברו לדון אותו בדף ש"ב

קצג. (ויאל מ"שה) כיון שכבר עשו מעשה עפ"י הוראתם שוב הו' נוגעים בדבר, דכסיפא להו' מילתא למיהדר, ומחמת אותה הנגיעה עושה נטיית הדעת לטעות בהאמת, ועושים טצדקי להצדיק הטעות, ואינם מכוונים אל האמת בדף ש"ג

קצד. (שם) והיראים שיודעים האמת מפחדים לגלות האמת, כי האימתא דציכורא הוא באופן מבהיל, והאסיפות שעושים יש בהם ערכוביא גדולה, שיש ביניהם הרבה שיש להם דעות כדוכות ונגיעות עצומות בדף ש"ג

קצה. (שם) דהמקבלי שוחד אף שהם חכמים באמת אי אפשר שלא יטו, ועוורים הם באמת, ואף שיושבים עמהם נקיים וצדיקים שאינם מקבלים שוחד, הם מבלבלין ומסלפין את דבריהם, ומבואר בחו"מ דאם יש בתוך הבי"ד גם אנשים שאינם מהוגנים, לא הוי ככלל בי"ד, דהוי קשר בוגדים. בדף ש"ג

קצו. (מספר בית רבי) כשכותבים כלון כבוד והכנעה, סימן הוא, שמה שכתבו לשונות לגלוגים, אינם תקועים בלבם לאמיתו בדף ד"ש-ש"ו

קצז. (ויאל משה) האלמות ותקיפות של נכבדים מטיל אימה יתירה על המנהיגים בדף ש"ז — ש"א — ש"ב

קצח. (בחו"מ) התובע הולך אחר הנתבע, והם לא רצו לציית דין זה בדף ש"ט

קצט. (ויאל משה) כל מה שעושה להאדם רצון הוי שוחד, וא"כ חל הדין דחו"מ דדייני אותה העיר א"א להם לדון בעניני העיר, כי משוחדים המה בדף ש"ט

ר. (שו"ת דברי יואל) כי מחלוקת בין ב' קהלות, א"א לדון בדייני אותה העיר, מכח שנהא בדף ש"ט

רא. (משו"ת דברי יואל, וספר רבינו הקדוש מצאנו, וספר מלחמת מצוה) נוגעין בדבר, פסולין להיות בי"ד אפי' בענין הנוגע לדת תוה"ק בדף ש"י-ש"א

רב. (ויאל משה) כי אפי' האמוראים פחדו משוחד מתמת גבר אלם ועשיר, ואמרו האמוראים פסילנא לכו לדינא (ג"כ כדור בעיני כי אם היו זוכרים הדיינים דברי רבינו ז"ל הללו, היו ג"כ אומרים ללויפער, פסילנא לכו לדינא) בדף ש"א

רג. (שו"ת רמ"א) שום ב"ד ואפי' ב"ד הגדול א"א להם לכופ שיכראו לרון דייקא לפנייהם אם הוא מוכן לילך לפני ב"ד אחר, ואין נפ"מ באיזה ענין הוי הדין תורה בדף שי"ג

רד. (שו"ת דברי יואל) רב שאסר שו"ב עפ"י השמועה, כ' לו רבינו זי"ע דאין לזה מקום עפ"י התוה"ק, כי יהי' המעיד מי שיהי', הי' צריך לקרותו ולגבות עדות בפניו, ואותם עדות המעידין שלא בפני בע"ד אינם עדים נאמנים, כי רק הולכי רכיל נקראים עפ"י התוה"ק, וכלי גביית עדות בפניו, לא מצאתי שום מקום לדברים האלה עפ"י דתוה"ק בדף שי"ד

רה. (שם) כי רב שהוא נוגע בדבר, א"א לו לרון כלל כענין זה, וא"א לרון אלא ע"י ביד"צ אחר שאינם נוגעים בדף שט"ו

רו. (בחו"מ) דאפי' ב' בתי דינין בעיר אחת, יכול הבע"ד לומר, לא אדון לפני זה אלא ליפ"ז, ובכל מקום שאינו צריך לבוא לפני לרון, א"צ לחוש כלל להזמנחו, וא"צ לבוא כלל, ומכש"כ כשדר בעיר אחרת בדף שט"ו

רז. (שם) ומכש"כ שלא התחיל כלל לטעון לפנייהם כדרך ד"ת, יכול היא לומר, אין רצוני שתקבלו אתם עדותי, ולא אדון לפניכם בדף שט"ו

רח. ועוד ועוד פוסקים כהנה, וא"א לפורטם במפתח כי רבים המהבדף שט"ו

רט. (חו"מ) מי שתובעין אותו לפני דיינים שקטנים ממנו, אינם יכולים לכופו שיבא לרון לפנייהם, וא"כ איך תבעו ורצו לכופ אותו, ועוד באריכות מפוסקים בהסבר בענין זה בדף שט"ז

רי. (שו"ת יד רמה להגאון ר' משה הרש פוקס זצ"ל) איך יעלה על הדעת שנכריח לצורבא מרבנן שע"כ יעמוד לפני ב"ד אשר בעלי ריבו בוררים לעצמם בדף שט"ז

ריא. (חו"מ סי' ז') דין שונא שלא דיבר ג' ימים מחמת שנאה, אין דיניהם דין בדף שי"ז

ריב. (מדרש תנחומא) כשיש דין ודברים, והבעל ריב אינו משיב, ומשחמט מלענות, יש בזה סימן, שיודע שבעל דינו הוא צודק בטענותיו, ויצטרך להתרצה לו בע"כ, — ומטעם זה לא רצו הדיינים לדבר עמו, אע"פ שעמד מול דלתי ביתם שעות ארוכות, ולא רצו לפתוח לו הדלת בדף שי"ז

ריג. (מכתב התניא) ע"י בפנים כי דבריו הקדושים מחוקים מדבש המה, וכל מעשה שעשו אותו הדיינים דקהל מאהליב, כן ממש עשו הדיינים דקהל ייטב לב עם הרה"צ ר"מ שליט"א, והוא שלח להם מכתב זו, והדגיש כמה ענינים, לאמר על זה כוונתי, ויש בהם הלכות פשוטות שכבר נחבאר במפתח לעיל,

ובהיכל העם הארצות שהדפיסו, כתבו שם, כי אע"פ שמדגיש שאינו רוצה לדמות עצמו להתניא, אע"כ "צווישען די שורות" זעהט מען אז ער איז זיך מדמה צום תניא, והשוטים הללו לא העתיקו כלל את אגרת התניא, וכל בר דעת יראה כי אין לדבריהם שחר כלל ועיקר, ולא צווישען די שורות, אלא ממש בחוש הראות, רואים היטב כי דורכים המה על דרכי מתנגדים הישנים ששפכו דמם של צדיקים וקדושים, ממש די זעלבע גרייזען אין די הלכה, די זעלבע טאקטיקען, די זעלבע שפיכת דמים, די זעלבע פאלטשע גביות עדות, די זעלבע פאשקעוועלען, אלעס ממש די זעלבע, והיא פליאה עצומה, למה לא שינו קצת לעשות הרדיפות באופן אחר, — וכן דרכו של כותב הביכל הטמאה "מתי שוא" בכל הביכל לכתוב שטותים כאלו, והרכב שטותים כתבו שם, שיודעים ממשמעות, וצווישען די שורות, למשל כשמספר מעשה מפורסמת מהרבי ר' בונם, סימן שרוצה לדמות עצמו להרבי ר' בונם, וכשמספר מעשה מהרבי ר' זושא, סימן כי הוא רוצה לדמות עצמו להרבי ר' זושא, וכשלמד חומש רש"י, סי' שרוצה לדמות עצמו ליעקב אבינו, וכו', וכו', (וכל דבריהם אינו אלא שחוק והיתול, ואינו ראוי רק לטשטש מוחות של נשים וקלי הדעת שלא ראו עדיין מעולם את הרר"מ, ושמעתי מא' שקרא הביכל, ואח"כ ראה בפעם ראשונה את הרר"מ, תמה מאוד ונדמה לו, אז די וועלט דרייט זיך איבער אויף זיין קאפ, דהאיך יתכן שעל איש צדיק זה, כתבו כל השטותים שכתבו) וכן מעתיקים טעיפ מזויף שאיזה לצים ע"י פאטענט עשאוהו, — ולהוי ידוע שהטעיפ הזה הי' מקודם אצל התאחדות הרבנים, והרה"ג ר' אברהם לייטנער והרה"ג ר' מאיר וועבערמאן שליט"א, שמעו הטעיפ והחליטו שזיפּו מוכיח מתוכו, וכן אמרו כמה תלמידי חכמים, ולא הי' להמחרחרים שום עצה רק לילך להרכנים שנמכרו לקהל יטב לב וד"ל, (אגב אודיע שהרשע הזה ש. פ. שעשה הטעיפ עם הגלח, שלח ג"כ את הגלח לביהמ"ד ברכות יוסף, שילך לשם כאמצע החפלה, אבל גלח זה שהי' סבור שקראו אותו ערנסט, צלצל לשם קודם לשאול בצמצום כאיזה שעה יבא, שאלו אותו מי הוא, והזהירו אותו כי אם יבא ימסרו אותו לפאליציי, וע"כ לא בא, וכשראה ש. פ. שעצתו לא נתקיימה ע"כ עשה טעיפ, וכל בר דעת ראה כי אין זה רק שחוק והיתול, והשוטה הידוע כתב שטותים הללו כביכל שלו, וברוך הוא וברוך שמו ית' כי נמל מכל הקאריערע שלו מעת שכתב הביכל, וכל אוהביו נעשו לו שונאים גמורים, וכן שוחפו (...) היו לו בדיונות עצומים והצורך לברוח מקרית יואל, כידוע ומפורסם — וכן ראוי ריפה לאלו שמלגלים על מי שלבם חפץ, ומשקרים ככל העולה על רוחם, ואגב אכתוב הטיסות של () ששאלתי אותו למה התחבר להלצים, שהי' אינו לשי כבוד לעזור לכותב ביכל של ליצנות, ענה לי כי ראה את ר"מ שמד ומשוחח עם אברכים במועצת שוק, שבירושלים, ואמר לי, דו ווייסט וואסמארא נידעריגע פלאן, שוץ איז! יארו נא אנשי ירושלים טיפשוהו, ראמר נא יא, סי' מגדלי צדקין ירושלים, לא עבר ועמד טוקם השוק, עשרת אלפים פעמים, ועל טענות אלו כתיב אל תען כסיל כאוולתו. וממש באלו הימים שמעתי כי א' מהמשחתתפים ומיעצים בכתיבת הביכל הנ"ל, עלתה באלו הימים על כיתו צרה רח"ל, השי"ת ירחם ויציל אותם ואת ביתם מכל צרה וצוקה

ריד. (נודע ביהודה) כשכותבים לדיין, איך אתה רוצה לדון אותי עפ"י דין תורה, והוא אינו מצטרך עצמו בראיות מן התורה, **סימן הוא שהוא יודע באמת, שלא דן בצדק, בזדון או בשגגה, וגס לבו, ובוש מלהודות על האמת שטעה.** בדף שכ"ו

רטו. (ממדרשים) חומר הענין בדיין שאינו מורה כדין בדף שכ"ו

רטז. (במדרש) שאמרו הסדומים ללוט, דין שדנו ראשונים, אתה בא להרוס? בדף שכ"ו — שכ"ז

ריז. קצת מהשתלשלות הדברים ודעתם של רבנים גאונים וצדיקים על "הפסק ביד" בדף שכ"ז-שמ"ג

ריח. (בחור"מ) דיין שלבו נוקפו על פסק שלו, לא יחזיק דבריו להביא ראיות להעמידם, דכתיב מדבר שקר תרחק, וא' מהדיינים הודה כי לבו נוקפו ואעפ"כ לא חזר בפירוטם בדף שכ"ח

ריט. (שו"ת רש"ל סי' ק"א) מוציא שם רע, דייגנין דבריו כפי משמעות שמכניס בני אדם, וא"כ כיון שגרמו ע"י פסק שלהם, שגזלו את ילדיו, א"כ הם חייבין ע"ז, כיון שלא מיהו כדבעי בדף של"א

רכ. (חור"מ) אזהרות על הדיין שלא ידון דין מרומה, ובאריכות מבאר בשו"ע התחבולות של דין מרומה, ואיך יזהר הדיין מזה, והדיינים לא עשו כן כלל ועיקר בדף של"ב

רכא. (שו"ע חור"מ) דיין הנוטה מקו הדין הקב"ה נוטל ממנו נפשות בדף של"א

רכב. (עוד כמה מאמרי חז"ל) על חומר ענין זה בדף של"ב

רכג. (שו"ת דברי יואל, ושו"ת חתם סופר) שלא להתערב במריכות ומחלוקת שבמדינה אחרת, כי א"א לברר הדברים ממרחק, ואי אפשר לידע היטב ענינם של ב' הצדדים בדף של"ז-של"ח

רכד. (דברי יואל) בימינו א"א לתקן תקנות כדבעי, כי עלול למכשולות גדולים, כי בכל אסיפה מתערבים גם אנשים שאינם מבקשים דרך התורה, והם מעוורים עיני חכמים ויראי ה' שאינם יורדים לסוף דעת הבני בליעל הללו, ומאוד עמק מחשבות היצר ותחבולותיו בדף של"ח

רכה. (דברי חיים) נפלאתי איך ימלא לבב אנוש בדורנו, לפתוח פה נגד גדולי רבותינו — והם אמרו שאינם רוצים לקבל פסק התניא בלי שום טעם וסיבה, וגם הד"ח פסק מפורש כהתניא בדף של"ט

רכו. (מהתניא) להוריד אדם מחזקת כשרות, ע"פ עדות שלא בפני בע"ד, ואפי' בדיעבד לא מהני
בדף שלי"ט

רכז. (שם) בדיני נפשות לא אזלינן בחר אומדנא
בדף שלי"ט

רכת. (וביואל משה) כי דייני דורנו, כשום ענין א"א להם לדון עפ"י
אומדנא
בדף שלי"ד

רכת. (חז"ל ב"ק קיט.) כל הגזול פרוטה מישראל וכו', ואיך קפחו פרנסות
מישראל
בדף ש"מ

רל. (חז"ל) המלכין פני חבירו ברכים אין לו חלק לעוה"ב, וכו' וכו'
בדף ש"מ—שמ"א
וכו'

רלא. (בשו"ע או"ח) הנוחץ דבר מביהמ"ד, עובר בל"ת, שנאמר לא תעשון כן
לה' אלקיכם, — ועפ"י פסק שלהם שכרו ביהמ"ד
בדף שמ"א

רלב. (שו"ת דברי חיים) הנוחץ ביהמ"ד, סימן כי פאליטיק שלו חשוב בעיניו
יותר מבית ה'
בדף שמ"ג

פרק ח'

גזילת הילדים

רלג. חתימת האשה שחתן הילדים וכו' וכמה עדים חתומים בדף שד"מ—שמ"ח

רלד. קאפי משטר המסירה, שמסרה הגרושה בעצת שמואל פריעד
בדף
שמ"ט

רלה. (שו"ע חו"מ) המזמין חבירו לערכאות שלא ברשות ב"ד, מנדין ומחרימין
אותו, דהוי רשע, וכאילו חירף וגידף, והרים יד בתורת משה בדף שני"ג

רלו. (מהרה"ג מדעבערצין שליט"א) שהאשה הזמינה אותו לערכאות שלא
ברשות ב"ד, אלא סתם כדי לצערו
בדף ש"נ—שני"א

רלז. (מהרה"ג הנ"ל) כי צריך לקנוס המגורשת, ורשות והורמנא לכופה ע"י
ערכאות
בדף ש"נ—שני"ג

רלת. (מהגאון הנ"ל) כותב מכאובו על האשה, שעושיית דברים שאין להאמין,
שמדברת להילדים נגד אביהם, (נ"ב וכאמת עושה זאת ש.פ. הידוע) בדף
ש"נ—שני"א

רלט. (בחו"מ) כשא"א להציל בדיני ישראל, נוטל רשות מב"ד, ומציל ע"י
עכו"ם, ואפי' הבי"ד חזקנים ותלמידים ילכו לפני השופט עכו"ם, ומצוה
לעשות כן, עכ"ל.
בדף שני"א

רמ. (חור"מ) אשה שגולה וא"א להוציא מידה הגזילה, גוזרין עלי' שלא יעסקו בשידוכי', וכן נהגו גדולי עולם, שגזרו כן על נשים שהחזיקו בידן מה שאינו שלהן, כדי שלא להחזיק ידי עוברי עבירה

רמא. קצת מהשתלשלות הדברים

רמב. חתימות הרבה רבנים שיחיו, לעזור להחזיר הילדים בדף ש"נ — שס"א

רמג. מב' רבנים חשובים דברים מפורטים לעזור להחזיר הילדים בדף שס"א

רמד. (מהריינים ד'סאטמאר) כי הילדים מחוייבים בכבוד אב בדף שס"ח — שס"ט

רמה. (דרך פקודיך) המיקל בכבוד אב, פסול לעדות בדף שס"ב

רמו. (שו"ע יור"ד) המקלל אביו חייב סקילה, והמכה אביו חייב חנק בדף שס"ב

רמז. (שו"ע חור"מ) המכה אביו, א"א לצרפו למנין בדף שס"ב

רמח. (שו"ע יור"ד) המבזה אביו בדברים ואפי' ברמיזה, הוי ארור מפי הגבורה בדף שס"ב

רמט. (ספר חרדים) ואפי' אם מבזהו רק בלבו הוי ככלל הנ"ל בדף שס"ב

רנ. (שם) המזלזל באביו, ואין מכבדו, ארור בו, ומנדין אותו מן השמים בדף שס"ב

רנא. (ספר חסידים) אע"פ שהאב מוחל על כבודו, אעפ"כ חייב בדיני שמים בדף שס"ב

רנב. השתלשלות גזילת הילדים בקצת אריכות בלשון יודיש, ומי הוא זה ואיזהו שגרם זאת בדף שס"ג-שפ"ה

פרק מ'

ליקוטים מספה"ק ויואל משה

רנג. (שם) פארטיי שאין מעשיהם על דרך התורה, אין אחריות של המייסדים הצדיקים על פארטיי זו, כי הצדיק לא עלתה על דעתו, מעשים תעוועים שהם עושים, מה שכימיו לא הרהיבו עוז כנפשם לעשות ככה בדף שפ"ו

רנד. (שם) דרך התורה לא נשתנה ולא ישתנה בדף שפ"ו

רנה. (שם) השינויים א"א לתלות בדור שלפניו שלא ידעו מזה בדף שפ"ו

- רנו. (שם)** עבירות שאסור מה"ת ומדרכנן, והצבועים מכלכלים דעת הקהל, ומלבשים העבירות בלבוש מצוה רח"ל, והם גורמים כל הצרות והתלאות, ה' בדף שפ"ח ירחם
- רנז. (שם)** הסיבה שרכים נמשכים אחריהם (ווערט נאך געשלעפט נאכ'ן ווינט) ואפי' אנשים חשובים, בניגוד לדעת תורתנו הקדושה האמיתית, דהוי כעין יצרא דע"ז בדף שפ"ט
- רנת. (שם)** יש מציאות כי המנהיגים יהיו משוחדים מיראת אינישי דלא מעלי, והמנהיגים הכשרים לא ירגישו כי משוחדים המה, כמו שאמר שאל המלך "יראתי את העם" ומכש"כ בדורנו השפל בדף ש"צ
- רנט. (שם)** ואפי' אנשים צדיקים אם שומעים לדברי העם, נעשים עיוורים, וכאים לידי טעות גדול ונורא, כאשר קרה בדור הזה בדף שצ"א
- רס. (שם)** שפלות דורנו, כי רבנים וחסידים וכו' (עיי"ש בשם הד"ח) וכתות הע"ר מתרבים והולכים ומצב הדור משפיע על המנהיגים הכשרים וצריך רחמי שמים להנצל מהע"ר, (וכ"כ החתם סופר, וכן הרבי ר' הערשלי מליסקא זי"ע) בדף שצ"ב-שצ"ג
- רסא. (שם)** ראוי מהסנהדרין, דאפי' מנהיגים הכשרים יכולים להכשל בעון חמור, באשמת ועון הדור, וכאים לידי סמיות עינים אף שאינו מתכין לרע בדף שצ"ג
- רסב. (שם)** כשגדולי הדור טועין בהשפעת הדור א"צ להתחשב בטעותם, ולילך על דרך הטעות, כי אנו אין לנו שיוך רק התורה הזאת בדף שצ"ד
- רסג. (שם)** עיקר המחריבים הן הרבנים המחפשים על העושי עול בדף שצ"ה
- רסד. (שם)** גנות פארטיי, שרוצים לשלוט על הכל שלא עפ"י דרך התורה, אלא בכח זרוע בשר, ובתחבולות רשע, שלא נתנה תורה רשות להתנהג בדרכים זרים כאלה בדף שצ"ו
- רסה. (שם)** גודל החיוב למחות על רשעת פועלי און (היינו המדפיסים הביכלעך, והגוזלים את הילדים) ויש תועלת בהמחאה בדף שצ"ז
- רסו. (שם)** גודל החיוב למחות על המלגלגים על דיני תורה בפרהסיא (היינו הפס' שקר, כמו שנתבאר בקונט' זה) בדף שצ"ח
- רסז. (שם)** חומר עון המחזיקים ידי עוברי עבירה, ואין נפ"מ איזה עבירה שיהי' (נב: התעקתי זה לגבי רב מירושלים, שאביו הי' ידיד עם הר"מ שליט"א, ורב זה מחמת עניותו, הצטרך להלויפערס, וע"כ דרש א.ל. כאזניו דברי שטותים והבלים, וכשחזר רב זה לירושלים הי' ממש סומא לגמרי, וכלתי שום ספק, כי מי שמקבל צדקה מהרשעים, הוא נשפע מהם, וגם נותן להם חיזוק על

רשעם, ואסור גם לעשירים ליתן להם מעות לסייעם לדבר עבירה) אלא ימאס חבורתו תמיד, מאחר שהעיו להחטיאך ולא בוש, ולא יהי' לך שום שייכות עמו בדף שצ"ח-שצ"ט

רסח. (שם) אפי' אם ח"ו הי' המציאות כמו שהם אומרים, ג"כ א"א להתיר איסורים אפי' לצורך תיקונים גדולים (סי' קי"ח) בדף שצ"ט

רסט. (שם) שפלות הדור האחרון קודם ביאת משיח צדיקנו; שהמכובד יהי' רמאי, ויתרבה העזות, ויתמעטו התלמידים מצדיק המחזיק ישראל למוטב, ופני הדור כפני הכלב וכו' וכו' בדף תי'

ער. (שם) ש"ץ ימ"ש אף שהחזיר ישראל בתשובה, אעפ"כ הי' איזה איסורי דאורייתא שהתיר, (וכמו כן התירו הם כמה איסורי דאורייתא, כמו שנתבאר לעיל בהקונטרס) בדף ת"א

רעא. (מהרמב"ם) כמה ענינים נחוצים, מהו דרך הצדיקים, ומהו דרך הרשעים, ואיך יתרחק מהרשעים, ואיך יתדבק בצדיקים. בדף ת"א — ת"ב

רעב. (ויאל משה שם) חולשת דורנו, כי אפשר להטעות העולם בלי תורה ועבודה (כמו בדורינו אצלם, שחשיבות וגדלות הת"ה הוא לפי מה שהוא תומך בהשטותים של הפארטיי — וכמו שעשו בכילעך שלהם, שהם היפך דעת תורה) כי את דורנו השפל אפשר להטעות אף בדברים שפלים שבדיוטא התחתונה אבל סוף כל סוף קושטא קאי. בדף ת"ב

רעג. (שם) עיקר החורבן בעניננו, כי אומרים כי פרושים התירו להם לעשות כל מיני רציחות ושפיכת דמים כידוע בדף ת"ד

רעד. (שם) המחריב עד שאינו מתקן כדבעי, אין תקנתו תקנה (והבן) בדף ת"ד

ליקוטים מספה"ק דברי יואל מכתבים

ערה. (שם) הפורקים עולו של תורה, עיקר כוחם הוא לבזות את יראי ה', ואומרים שפתינו אתנו מי אדון לנו בדף ת"ה

עו. (שם) כשהאמת נעדרת, והכל לשיחה בפי הבריות, אז טוב לשתוק בדף ת"ו

עז. (שם) המבזה ת"ח שלא כדיון, הוראתו אסורה, ואסור לשמוע דרשותיו והוראותיו בדף ת"ו

רעת. (שם) רב גאו"צ אין לו לסמוך על חתימת השני, עד שיכרר בעצמו, וכבר אחז"ל מוטב שיפיל עצמו לתוך כבשן האש, ואל ילכין פני חבירו בדף ת"ז

רעט. (שם) העזי פנים שבדור, ח"ו הי' ניתן חרב בידם וכו', וכח התורה נחלש, ושטנא נצח, ואין מתחשבים עם דעת הצדיקים מדור העבר (נ"ב אלא מסלפים דבריהם כדי להטעות הבריות) והדור כולו אין בכוחו להכריע אף כאצבע קטנה מדור שלפניו, ולא תגורו מפני איש בדף תי"ז – תי"ח

*

פרק י'

תביעת כל ההפסדים ותביעת ממוז

רפ. (חור"מ סי' כ"ה) טעה בדבר משנה, בטל הפסק, ואם אינו רוצה להודות הוי דינו "פסק שקר" בדף תי"ט

רפא. (שם) והדיין צריך לשלם מביתו, כל ההפסדים **שנגרם** ע"י פסק שלו בדף תי"ט

רפב. מכאן כמה מההפסדים שנגרם ע"י הפסק שקר בדף תי"ז-תי"א

כמה תביעות על ענינים שנעשו ע"י פסק שלהם, בקיצור נמרץ

רפג. (רמ"א בחור"מ) המכה את חבירו, א"א לצרף את המכה למנין בדף תי"ב

רפד. (שם) המבייש אדם גדול, צריך לשלם הרבה בדף תי"ב

רפה. (ובשו"ע יור"ד) דהבי"ד מחוייבין לענוש להמכזה ת"ח בדף תי"ב

רפו. (שו"ע או"ח) המוציא שם רע, א"צ למחול לו בדף תי"ב

רפי. (שו"ע חור"מ) המלכין פני אדם כשר בישראל, אין לו חלק לעוה"ב, והרי זה שוטה ורשע וגם רוח, (נ"ב פוק חוי, מה שהעיד השו"ע על הלויפערס) בדף תי"ב

רפז. (שם) תלמיד יכול לנדות למי שביזה בפניו את רבו בדף תי"ג

רפט. (שם) המחזיק במחלוקת יותר מדאי, מחרימין אותו בדף תי"ג

רצ. (שם) המנדה חבירו שלא כדין ואמר זה השני אדרכה, אז נתהפך הענין (והבן) בדף תי"ג

רצא. (משו"ת רמ"א ושו"ת חת"ס) כי אין לשתוק לת"ח כשעושה שלא כחורה בדף תי"ג

אגרת א'

רצב. (ייטב פנים) אין אדם זוכה ללמוד, אלא ממי שלבו חפץ, סימן הוא שמצדיק זה ובאמונה בו יחי' חיי עולם בדף תי"ד

רצג. (שם) החוש מעיד, שאלו שאינם מסתופפים בצל צדיקים, נזרק בהם מינות ומלשינות ואפיקורסת בדף תט"ו

רצד. (שם בשם העטרת צבי זי"ע) יש כח הנוסעים לרבי, ואומרים אין רבי בעולם רק רבי שלי, הרי זה ... אלא יאמר כל רבי טוב לתלמידיו, ורבי שלי טוב לענינו בדף תט"ו

רצה. (הישר והטוב) כשרואים רבי שכל החוסים בצילו הם אנשים כשרים וחסידים, אין להרהר אחריו, כי ע"י כח הפועל שלו מה שמשפיע לתלמידיו, עי"ז ניכר מהותו, וכו' בדף תט"ו

רצו. (הגדה דברי יואל) כדורנו שהנסינות גוברים, אין עצה, רק להתאבק בעפר ת"ח וצדיקים אמיתיים, ועפ"י רוב הדבר מסור להם, שהם מכוונים דרך האמת בתוה"ק ובעבודת ה' בדף תט"ז

רצז. (שם) החכם שואל לצדיקים עצה בדרך העבודה, והרשע מתגאה ואומר בלבו שהוא מבין הכל יותר מן הגדולים ממנו בדף תט"ז

רצח. (שם) דרך החכם הרוצה לפרוש מדרך הרשעים וכו' שהוא שואל עצה בעבודת ה' בדף תט"ז-תנ"ז

רצט. (שם) שמחה גדולה הוא, שעדיין יש בנים שרוצים לילך בדרך התורה, ומבקשים עצה איך לינצל מכשלון הרשעים בדף תנ"ז

ש. (שם) עכשיו כדורנו שכולם עסוקים בהבלי עוה"ז, אם זוכים שהבנים נתעלים בעודת ה', וידרשו מאביהם למה לא נתנו להם חינוך יותר טוב ונעלה כי באופן אחר צריך להיות העבודה להשי"ת, שמחה גדולה הוא שישאלו הבנים כן, והלואי שנזכה שישאלו ככה בדף תנ"ז

שא. (שם) הרשע ג"כ שואל כן, כי שניהם שואלין בלשון א', וצריך לראות איך הבן מתנהג, כי אם מתנהג בדרך הישר, סימן הוא שכוונתו לטובה, וראוי לשמוח כשישאל כן בדף תנ"ח

שב. (שם) כל אחד יש דרך ובחינה אחרת בעבודת ה' אע"פ שהכל הוא משורש א' ולא יכלכל א' את חברו בבחינתו בדף תנ"ח

שג. (ספר שלשה עדרי צאן) טעות מחסיד שטען, כי תלמיד שאינו מתנהג לגמרי כמו שנהג רבו, סימן הוא כי אינו ממלא מקומו, ושיטה כזו טעות הוא בדף תנ"ט-תכ"א

דש. (ספר שש"ק) מהגה"ק ר' העניך מאלכסנדר זי"ע גרים שגייר אברהם חזרו לסורם, כי אמרו שאחרי מות אברהם שוב לא נמצא רבי עבורם בדף תכ"א

שה. (ספה"ק תפארת שלמה) אחת מהאמונות החזקות שבידינו כי אתפשטותי דמשה בכל דור ודור, ויש כח ביד הצדיקים שבכל דור, ומי שאינו מאמין בזה הוא אינו בגדר יהודי בדף תכ"א

שו. (ספה"ק נועם אלימלך) דרך בני אדם שנתעוררים ע"י צדיק, ואח"כ נרפים מעבודת ה' ונעשה כמצות אנשים מלומדה, וכשרואים אח"כ צדיק אחר, נדמה להם שאין מעשיו כראוי, וכל יראתו נראה בעיניהם כדבר חדש ותימה, ומהו העצה, שילך לו הצדיק מהם בדף תכ"א

שז. (שם) צדיק שיש בו כח להשפיע באחרים, אזי מוטל עליו להתאמץ בכל יכולתו לפתוח לבות בני אדם ביראה ובקדושה בדף תכ"ב

שח. (קונטרס סיפורי צדיקים) הה"ק ר' לייב שרה"ס זי"ע, לא הגיח על סף ביתו את מקורבו שלגלג על צדיקים בדף תכ"ב

שט. (היכל הברכה) כי אפילו צדיק גמור ולקח שוחד נסמית עינו, ונעשה עוור בדבר, ומעשה מהגה"ק מאפטא זי"ע שענין זה בדף תכ"ד

שי. (הגדה דברי יואל) התורה והתפלה הם כלי זיינם של ישראל, ואף כשהעכו"ם טפלו עלי שקר וזים, אין עצה אחרת, כי מלחמת בני ישראל הוא ע"י תורה ותפלה בדף תכ"ה-תכ"ו

שיא. (חפץ חיים עה"ת) מעשה בעשיר שציער את עני ולבסוף נענש קשה בדף תכ"ו-תכ"ז

אגרת שני'

שיב. (מהגה"ק מבאטשאטש זי"ע) אין ללחום על כבוד עצמו, — ורק לה' הישועה, המלך יעננו ביום קראנו בדף ת"ל

אגרת שלישית

שיג. דעת הרבנים הגאונים וצדיקים בדף תל"א-תל"ו

שד-י. קיצור מכל השתלשלות רציחותם ושקריהם, איך שסילפו את האמת מן הקצה אל הקצה, וכו' וכו' בדף תל"ו-ת"ז

סליק ש-ד-י סימנים, ויה"ר שמי שאמר לעולמו די יאמר לצרותינו די, ויקוים בנו מקרא שכתוב והריקותי לכם ברכה עד בלי די, אס"ו

סכום האיפורי דאורייתא שעברו, כפי מה שנתבארו בפוסקים הנ"ל

במה שקיבלו עדות שלא בפניו, ועשו כל הישיבת ב"ד שלהם בסוד ובסתר, עברו (א) על לאו דלא תשא שמע שוא.

(ב) ועברו על, ארור מכה רעהו בפתר.

(ג) ועברו על, שמוע בין אחיכם.

(ד) ופני עשיר לא ישא (לא תהדר פני גדול).

(ה) דיין השומע לפני שבא הבע"ד, עובר על מדבר שקר תרחק.

(ו) עברו על והועד בבעליו.

(ז) עברו על פסוק, עד עמדו לפני העדה למשפט.

(ח) ועברו על לא תחרוש על רעך רעה, ושם שמים מחללים.

(ט) פסק כשקיבלו עדות שלא בפניו, הדיין יש לו דין של מוציא שם רע, ולוקה על הוצאת דיבה, ומוציא שם רע, דינו במלקות וצרעת.

(י) המקבל עדות שלא בפניו, ואפי' אם הבע"ד הוא בעיר אחרת, יש להם דין של ב"ד הדיוטות, ועשו איסורא דאורייתא, מדרשה, דלפניהם ולא לפני הדיוטות, עי' שו"ת דברי יואל חו"מ סי' קל"ה.

(יא) כשעברו על לא תחרוש כנ"ל, חיללו ש"ש, וגם דדייני הדיוטות יש להם דין ערכאות, ועי' עברו אלאו דאורייתא, ולא תחללו את שם קדשי, ועל עון חילול השם אין יום כיפור מכפר, ות"ח המחלל ש"ש הוראתו אסורה.

(יב-יג) ובדברי יואל הנ"ל מבואר, דאם עשו מעשה עישוי על ידם פסק בכפי' בלי הסכמת הנידון, עברו על כמה איפורי דאורייתא.

(יד) אם לא דנו דין לאמיתו, חוץ מהנ"ל, הם גם גולנים גמורים, על כל ההפסדים שנגרם על ידם ועברו על לא תגזול.

(טו) דיין המאמין לדברי עד קודם שבא הבעל דין, כאילו עבד ע"ז.

(טז) ועי' שו"ת מהר"ם ש"ק, (או"ח סי' ש"ז) כי מי שיש לו חלק במסייע לדבר עבירה, עובר בכל יום, על לא תעמוד על דם רעך.

(יז) ועל לפני עור לא תתן מכשול.

(יח) ולא תשים דמים בביתך.

(יט) ועל ארור אשר לא יקים את דברי תורה הזאת.

לברר בלב המעיין עם מי האמת והצדק

מן ההכרח להקדים, דהיות כי ברור כי יצאו לקראתי בני בליעל בחצים ובליסטראות, כי זה דרכם כסל למו, כמו שכתב רבינו ז"ע בדברי יואל מכתבים ח"ב סי' צ', וזלה"ק: אנכי כבר אמרתי, כי בעיר גדולה אשר בה דעות שונות, א"א לידע מה יולד יום, והארבע אכות נזיקין, הן וכיוצא בהן תלוין באויר, עכלה"ק, ובסי' צ"ה שם כ' וזלה"ק: הנה שמועה שמענו, שמועה לא טובה, אשר קמו איזהו אנשים לערער ולפקפק על אמונתכם ועל פעולתכם הטובה וכו' עד שהעיו למעבד דינא לנפשיהו דבר שאין לו שחר לא מצד מדת אנושית, ולא מצד דינא דאורייתא וכו', ולהוריד כבודכם בשווקים וברחובות בדרכים מכוערים אשר תצילנה אוזן השומע מהם, ועמדנו משתומם על זה הלא מי שיש לו מוח בקדקדו מבין לאישורו דהוא מעשה שמן לגרום הירוס ח"ו עכלה"ק.

אבל אעפ"כ, א"א להשות, ומן הצורך וההכרח לגלות האמת לכל באי עולם, וכן כתב רבינו ז"ע בדברי יואל מכתבים ח"א סי' כ"ב וזלה"ק: ולא עת לחשות כי אם החרש תחרישו בעת הזאת, הוא אח"כ מעוות לא יכול לתקן, והצועק לשעבר הוא מהצועקים ואינם נענים, וכהדרגתי אל יהי קטן בעיניו לומר אין בכחי לתקן כי ע"ז אנחנו תלמידי אבא מארי הגה"ק זלה"ה שהי' מרגלא בפומי' לומר, "אין גבור כמתיאש" וברוב שפלות רוחו וענותנותא יתירא שהי' לו לב נשבר ונדכה, הי' עושה גבורה נוראה כגבור שבגבורים, וכן הי' מורה דרך לכל הסרים למשמעתו שלא להרפות ולהיות חלש בעיניו בעת הצורך עבור כלל ישראל, עכלה"ק.

וע"כ אפרסם ואודיע, דהיות שקונטרס זה יש בו ב' חלקים, חלק א' להראות ולהוכיח גודל הזיוף בהלכה שעשו, ונגד זה אין להם שום הכחשה כי עשו נגד הלכות מפורשות, בש"ס ופוסקים, וכתובים הם בספר וא"א להכחישם, וחלק ב' חלק המציאות שהי' להיפך ממה שהם מספרים, ודעת לנבון ניקל, כי הם בלצונותיהם יכולים לצאת בטיפשותם ולכוזות את כבוד רבינו ז"ע ולומר כל השקרים שעולה על לבם בשמו של רבינו ז"ע, (כמו שהתאונן עליהם רבינו ז"ע בדברי יואל מכתבים ח"ב סי' מ"ד) וא"כ איך ידע המעיין התורני המבקש לידע את האמת, מי צודקים דבריו שמדבר לאמיתן של דברים.

ולזה אעתיק דברי רבינו ז"ע, שכ' בדברי יואל מכתבים ח"א סי' ס"ה וזלה"ק: אף אם יתקבצו כל הרוחות שבעולם לא יכולו לזוז אות אחת מתוה"ק ומה שהוא ברור מדברי חז"ל והפוסקים, ובאמת הרבה יותר ממה שכתבתי כאן יש כזה בדברי ש"ס ופוסקים, אך בעו"ה בעיקבא דמשיחא הנסיונות מרובים המסמים את העינים, והרבה סיבות כזה המטעים לב העם שא"א לפורמם, וכו' אבל האיש הנלכב יעמוד באמונתו ויציל נפשו מדרך המביא לבאר שחת רח"ל עכלה"ק:

וע"כ ידע כל מעיין, כי אנו אין לנו רק דברי חז"ל והפוסקים, וכיון שכל דבריהם אינן עפ"י אמיתות דעת תורתנו הקדושה, א"כ אינן נאמנים על אמיתות המציאות (כמשחז"ל כך עונשן של בדאין וכו'), ופשוט ומוכן דכמו שהם סילפו את ההלכה, שהבאתי לעיל מדברי רבינו בויואל משה (מאמר א' סי' ע"ח) דהוי ביהרג ואל יעבור, וכמו כן סילפו את אמיתות המציאות, ואמיתות דעת רבינו ז"ע, ועברו על לאו דמדבר שקר תרחק, דהרי עבירה גוררת עבירה, ובה שכתבתי בקונטרס זה, כמו שהבאתי ההלכה לאמיתה, כמו כן הבאתי המציאות לאמיתן של דברים, כמו שנתברר בשבע נפות כמה וכמה פעמים מאנשים רבים ונאמנים, ואין שום ספק וספק ספיקא באמיתתן.

וא"כ תדע כי כל דבריהם ושקריהם ולגלוגיהם, וצעקותיהם ובזיונותיהם, לא נחשבו רק כדברי הציטונגען המסואבות, פארוועטס, מארגן דזשאנאל, אלגעמיינער, הצופה, המעריב, וכל הציטונגען מהציונים, דכיון שאינם הולכים על דרך התורה, מה לי דבור א' מה לי כל התורה, א"כ אינם נאמנים כלל ועיקר, משא"כ דברינו ביררנו בשבע נפות על דרך תורתנו הקדושה.

ואל תתמה איך אפשר להיות כי יהודים שומרי תורה ומצות יכשלו בדברים הללו, ובפרט שיש ביניהם אנשים כשרים וצדיקים, ולכאורה משמע שהם מסכימים לכל פעולותיהם כידוע, אבל אין זה ראי' כלל ועיקר, דכבר התאונן רבינו הקדוש ז"ע על המצב השפל בדורנו זה, בספח"ק ויואל משה, (מאמר ב', סי' קל"ז עמוד שמ"ט).

וזה"ק: ובעו"ה עכשיו המצב שם כי זעירין אינן הניצולים מעון זה להחניף את הרשעים באמתלאות שונות ודין גרמא שיש להם חיווק כ"כ... שאף השומרי תורה ומצות שם קשה להם לזיהר כראוי במצות מחאה כמו שנכשלו בזה בזמן בית ראשון אף הצדיקים שקיימו את כל התורה כולה מ'א' עד ת'. ואמרו חז"ל בשבת דף ק"ט ו"ל חרבה ירושלים אלא בשביל שלא הוכיחו זה את זה וכו' ישראל שבאותו הדור כבשו פניהם בקרקע וכו' יעיי"ש. אבל עוד הרבה גרוע מזה שאין כובשין פניהם בקרקע, אלא עוד מעיזין פניהם לחפות על המינים והאפיקורסים ר"ל, כמבואר בס' מנות הלוי ממהר"ש אלקבץ על מגילת אסתר כמה שאמרו חז"ל עה"כ ישנו עם אחד, אמר לי' ישנו מן המצות, אמר לי' אית רבנן בגווייהו דמיבעי עלייהו רחמי, אמר לי' עם אחד הוא, וכתב ע"ז במנות הלוי בפ' הב', וז"ל מאמרם בגמ' שכוונות פ"ד, ושמת' אני את פני באיש ההוא ובמשפחתו, תניא אר"ש אם הוא חטא משפחתו מה חטאו, לומר לך אין לך משפחה שיש בה מוכס שאין כולו מוכסים מפני שמחפים עליו, ופקח עיניך וראה כי על הבלתי מוחים אמר וכשלו איש באחיו כדאמרינן בגמ' מכשול לבד על שאינם מוחים וגם אינם מחפים, ועל המחפים אמר שהם כעוברי עבירה אחר שלא די שלא מיהו אלא שחיפו עכ"ל [של המנות הלוי].

גם הלא אמר הכתוב משלי ד' ט"ו על דרך רשעים פרעהו אל תעבר בו שמה מעליו ועבור, כי לא ישנו אם לא ירעו, ונגזלה שנתם אם לא יכשילו, והעיד

החכם מכל אדם על הרשעים שכל מגמתם להכשיל עד שנגזלה שנתם עבור זה, ומכש"כ אלה הרשעים אשר כבר אתמחי גברא למלאכה זו ... אלא שיראים קצת לעשות כל מגמתם בפ"א מחמת שיש עדיין קצת שומרי תורה ומצות בחו"ל שאין להם שבט המושל עליהם, אבל לאט לאט עושים עבודתם להכשיל ולעקור עיקרי יסודי הדת [כנ"ל בדברי רבינו דמה לי איסור א' ומה לי כל התורה כולה]. והש"ת ירחם וישלח לנו משיחו הולך תמים, טרם שיבצעו זממם אלה הרשעים. ועכ"פ לא כימים הראשונים הימים האלה עכשיו שמה. עכלה"ק.

ומה מאד מתאימים דבריו הקדושים לגבי הפורקי עול, שדעת תורה אמיתית, ולאיון מפורשין, אינו נחשבים בעיניהם כלל ועיקר, ה' יצילנו.

וכתב מרן הדברי חיים בשו"ת ח"ב בהשמטות סי' ל"ג וזלה"ק: מי שמבטל מצוה מהתורה לא לתיאבון, זה נקרא להכעיס, אבל מ"מ אינו מומר לכל התורה, והוא רק מומר על דבר א', ואעפ"כ אין לו חלק לעה"ב, וכן נראה בהלכות רוצח ושמה"נ (בפ' הנזיל הלכה י"ב) שכתב חז"ל (בד"א בישראל בעל עכירה כו') הרי במבטל מצוה אחת בתמידות אפילו שלא להכעיס הוא מומר לדבר א', ואין מעלין אבל לא מורידין, וכן נראה מהכ"מ ז"ל שם, אבל באינו מאמין במצוה אפילו בדברי חז"ל, הוא אפיקורס, ומורידין, והוא מומר לכל התורה כולה. ונראה מדברי הראשונים ז"ל שכה"ג לא נחלקו ר"א ורבינו [שם], ולא נחלקו רק ביש איסור והיתר לפניו, אבל באינו מאמין או שעושה להכעיס הכוית"ש, זה אפיקורס לכ"ע, והמבטל מצוה אחד בתמידות, הוא מהאין מעלין, ובודאי פסול לעדות, דגרע מעכו"ם, ולא גרע מרועה, ויש לומר דאין צריך להכריז, דלפע"ד, זה פסול מן התורה, ולא אחיד הוא, ודו"ק, ואותן שאינם מאמינים בדברי חז"ל, פסול לעדות מן התורה, דהוא אפיקורסין, דהתורה הקדושה ציוה לנו לא תסור, כנ"ל הנכון, והתב"ש ז"ל כתב, וז"ל, ונראה דמייירי בד"ת, רק שאינו מבין מה שאמרו, ואם הוא רק חסידות דבר זה, אבל מי שיודע ומכחיש דברי חז"ל, הוא אפיקורס ימח שמו, ופסול לעדות, ולא אחיד הוא: עכלה"ק.

וכדת וכהלכה הוא מה שעשיתי, בפרסום קונטרס זה, כי עוולה שלהם גלוי בפרהסיא, וגם הידפסו כל הטעותים בהלכה בהביכל מתי שוא (כי ע"ה חיברו, ולא ידע כלל, שהוא מפרסם חטא ועון ופשע שלהם), וכשאי אפשר באופן אחר צריך לפרסם באופן זה, כמבואר בשו"ת רמ"א סי' י"א. (ובחר"מ סי' ד').

אבל אמיתיות האמת, הוא ידוע לכל מי שענינו פקוחות, ורוצה לראות האמת, יאחו דרכו אל מקום אשר רוח ה' ללכת, ואעתיק כאן דברי קדשו, של הנה"ק הבעל מראה יחזקאל (בשו"ת סי' ק"ד) (שנדפסו והעתיקו דבריו הקדושים בהרבה ספרים כידוע) כשיצא להגן על כבוד רבו הקדוש והטהור הרמ"מ מרימנוב ז"ע ועכ"א, ויש ליקח מוסר השכל מזה כי אם בארזים נפלה שלהבת, מה יענו איזוביי קיר.

וכתב מכתב חריף לאביו הרב הגדול ר' יוסף והתאונן במר נפשו על שקרות המתנגדים, ואביו ביקשו שיכתוב לו איזה תורה לדונמא שיבין מהות החסידים, ענה לו שאינו רוצה לכתוב דרוש וזלה"ק: אף אם אכתוב לכם רוכי תורותיו לא תהיה כוונתכם בעיון ההוא, ללמוד איזה הנהגה טובה ודרך הטוב והישר אשר יכשר בעיני ה', ויחפוץ המלך ביקרו, איך ללמוד תורה לשמה ועיון תפלה ועשיית המצות בשלימות בדחילו ורחימו לפרחא לעילא, רק תשימו עיונכם על הפשט אם הוא חד וחרף, הטובה היא אם רעה, זה יאמר בכה וזה בכה, ואפשר שיקרכם עון בדבר זה להטיל מום בקדשי שמים, והיא רחוק משכר וקרוב להפסד, ובפרט שספרי מוסר מצויין, רק שעיקר הדבר שאינה דומה שמיעה לראיה, שהקורא לפי דרכו ואם דעתו ושכלו בחשיכה יתהלכו, אינו יכול לראות את האור הטוב הננו בספרים וכו'.

ואם אמר יאמר שכוונתו להשיב רבים מעון להפסד פי דוברי עתק ופרה, ויהיו מלעיבים במלאכי אלקים, לא דברה תורה במתים, ואדרבה כל שכן דפקר מפי, כי החסידים האלה בנפשותם יודעים רבונם ומתכוונים למרוד, חוטאים ומחטיאים את הרבים, תפח רוחם, והמכחיש המפורסמות הוא מוכחש מפי הכל, וכו'. ועתה ברוכי ה' החרדים על דברו, צאו וראו חתכם לפני המקום, ומדוע לא תכסוף ותכלה נפשיכם לחצרות בית ה', וכו' האחיכם יבואו ויעלו לבית מקדש מלך, ואתם תשבו פה, ואיך יעמוד לבכם ותחזקנה ידיכם, בראותכם קהל גדול מאוד עובדים השם הנכבד בשמחה ובטוב לבב ואתם תעמדו מנגד.

וכל שכן וקל וחומר בן בנו של קל וחומר לפי דבריו, שרבים סרים למשמעתו לעשות מעשהו ולעבוד עבודתו, ואחרי דבריו לא ישנו הוא מחוייב בדבר, ומצווה ועושה, לבא בכבודו ובעצמו לק"ק פריסטיק, ולהשליך אחרי גיוו כל האמונות ודיעות המשובשות אשר בקרב איש ולב עמוק, ולא תהא ביאתו ריקנית בעבור לנסות רבינו, היש ה' בקרבנו, שאז תהיה יציאה כביאה, רק כל מגמת פניו יהי לעלות וליראות את פני האדון ה' צבאות השוכן בקרב חסידיו, ללמוד ממעשיהם ולהדבק בדרכיהם ובמידותיהם, וכדרך שבא לראות וכו', וכו' ומי שרוצה להיות שומע כל ימיו אין אנו אחראין לו, ואין אחריות הרבים עליו לקשט אחרים, והוא בעצמו צריך לאותו דבר, וכו' ומעתה אנכי עשיתי את שלי, ואת נפשי הצלתי, השומע ישמע והחדל יחדל, עכלה"ק.

הרי לך בזה, כי כן ה' דרכם של דוברי עתק, ונהגו כן בכל זמן ובכל מקום, שהוציאו שם רע על כל מי שלבם ה' חפץ, יהי מי שיהי, ולא התביישו להתקומט ולבזות צדיקים וקדושים בדורות הקודמים, ואם המחוצפים אינם מפחדים מלהטיל מום בקדשי שמים, אם כן אין שום פלא מה שבדורנו זה אינם מפחדים להטיל מום בקונקורענץ שלהם, שמפחדים שמא יתגדל בית מדרשו על אפם ועל חמתם.

שאני צורבא מרבנן, דקודשא בריך הוא תבע ביקרי'
(ברכות יט)

תאִלמנָה שפתי שקר הדוברות על צדיק עתק (סרה, דבר שאינו) בגאווה ובח
(תהלים ל"א י"ט)

פרק א' השתלשלות הענינים בשנת תשד"מ והלאה

אם תרצה לידע השתלשלות המעשה מתחילתו, עי' לעיל בפתח דבר, בתחילת
הספר שמובא שם בקיצור נמרץ

ולהלן בפרק ד', ופרק ה', ופרק ו', יתבאר באריכות יותר.

ובפרק ז' ח' יתבאר עוד.

פרק א'

השתלשלות הפסקים ומכתבי הקהלה וההזמנות ותשובותן

ויהי בשנת תדש"ס, אין ויהי אלא לשון צער, כי מקרא מלא כתיב (ישעי' נ"ז ב') והרשעים כים נגרש השקט לא יוכל, כי הם ראו כי כל הביכלעך שלהם, וכל הצרות שעשו לא הועיל כלום, (ובתקופה ההוא עשו בסתר פעולות נמרצות, ואחדים מהשטיקלעך שלהם נתודע לרבים, למשל שעשו [פאני קאלס] לכמה אנשים והלבישו דבריהם כאילו הם אנשי החברותא, למשל להאשה [הגרופה] עשו פאני קאלס לה יומם ולילה, כאילו אנשי החברותא מצללים אלי, וגם להרה"ג ר' יחזקאל ראטה שליט"א, ג"כ עשו פאני קאלס על דרך זה, עד שנעשה ככעס ואמר לאיש א', והיו דבריו כפליאה עצומה בעיני אנשי החברותא, כי לא ידעו כלל מה הוא שח, אבל הם הבינו מהיכן השטיקל הזה נובע, בקיצור: חדשים רבים עבדו על זה, בכל מיני אופנים להמשיך גדולי תורה לתוך השפיכת דם, אבל האברכים מהחברותא לא עסקו כלל בהפאליטיק, אע"פ שכמה פעמים נתוודעו שבסתר עושים פעולות נמרצות, כמ"ש (תהלים נ"ה) השלך על ה' יהבך, וביארו חז"ל (מגילה יח.) שפירושו, שקול כל משא דאגתך והשלך על ה', כי מי יש לו כח, ומי יערב לבו ליכנוס למדוכה כזו, כמו שעשו הממורפים, שרצו מרב לרב, ויומם ולילה לא שקטו, וצעקו בכל מקום קולות משונות, עד שבילבלו כל העולם, ונכון לידע שבזמן ההוא, ישבו אברכים מופלגים בבית מדרשות של ברכות יוסף, ושקדו על דלתי התורה, וכמה מהם סיימו אז כמה מסכתות, וגם נלמדו אז ע"י הרה"צ ר' מיכל שליט"א כמה שיעורים, וסיים כמה ספרים, ועתה מסדרים ספרים מהשיעורים שלמד בשנים ההם.

ואל תתמה מה שעלתה ביד הנרגנים להמשיך רבנים חשובים לתוך המהפכה.

דעי' מה שכתב רבינו הקדוש זי"ע בשו"ת דברי יואל (חומ"מ סי' קמ"ג) ונדפסה ג"כ בדברי יואל מכתבים (חלק א' סי' צ"א) שכתב מהו ענין של חתימה לגבי צינונות, וע"פ הלכה ח"ה כל חתימה שיהי' אם אינו ע"פ תורה לאמיתו.

וזל"ה"ק: והאמת אנכי כי קראתי את מכתבו בצער גדול ובדאבון נפש על שבעוונותינו הרבים הניענו עד ככה אשר כהדר"ג נ"י נרשם גם הוא וכו' ... ותמה אני איך סמך עצמו בזה על פברא רעועה כזו שע"י שנרשם שם בתוכם יתבטל בעקיפין, וכו' ... ובאמת נהפוך הוא כי על ידי שמניח שמו ביניהם ואינו מסתלק מהם הוי זה הפכמה גמורה

למעשיהם כי כתוב וחתום עליהם, וזה נותן להם חיזוק ואומץ גמור ומעוזים פניהם עי"ז יותר ויותר, ...

ועוד כתב רבינו הקדוש זי"ע שם לגבי חצופי דורנו שנמצאו בו בזמן בין האגודה, וה"ה כל החצופים שבדורנו בכל ענין ובכל מקום ובכל קהלה שיהיו.

וזלה"ק: ונתרבה עזותם וחוצפתם, מסתמא לא ינוחו ולא ישקומו שלא לבצע זממם הרע, וא"א לחשוב שישארו ישנים ויהי' להם מדת הסתפקות להסתפק במועט במה שהוא על נייר בלבד, כי העיד זאת החכם מכל האדם במשלי ד' ט"ז כי לא ישנו אם לא ירעו ונגזלה שנתם אם לא יכשילו, ומי יתחכם יותר לחשוב שישארו ישנים, ואמר החסיד בחובת הלבבות (שער יחד המעשה רפ"ה) אתה ישן והוא ער לך, ואמר הכתוב עוד שם בפסוק ט"ז פרעהו אל תעבר בו שמה מעליו ועבור, כי לא ישנו אם לא ירעו, ופירש"י ז"ל אינם יכולין לישן, והנה הזהיר הכתוב בכמה מיני לשונות לברוח מהם אף טרם שנראה מהם איזה פעולה להרע, יען שלבסוף בוודאי לא ישארו בשינה שלא להרע ח"ו, כאשר אמר הכתוב עי"ז אח"כ בפסוק י"ט דרך רשעים כאפילה לא ידעו במה יכשלו, ופירש"י ז"ל פתאום יבוא להם מכשול ולא ידעו להזהר ממנו, ... ודי בזה למבינים דברי ספר החכמה. וכן הוא בעזה"ר אנחנו ישנים והמה ערים בעזותם וחוצפתם, וזה להם רק לנסיון שאם יראו שסידור הענין עבר בשתיקה ואין פוצה פה ומצפצף לנגד זה, הנה יאמרו כבר נמוגו כל הרבנים מפנינו ויתחזקו ויתאמצו עי"ז יותר לעשות כל הרע בעיניהם, ...

ובאמת עכשיו ... נתרבה עזותם מאוד בראותם שהכל עמהם, כי הפרסום הוא ש...כל מעשיהם על פי ... גדולי התורה, והרבנים והאדמו"רים וראשי ישיבות מכשירים מעשי כולם, ולזה אומרים שפתינו אתנו אדון לנו, ורוצים להתפשט בכל עבר ופינה, עכ"ל"ק.

ובדברי יואל מכתבים, יש כאן תוספות מה שאין בשו"ת דברי יואל, וזלה"ק:

ובדבר מה שכתב כהדר"ג נ"י שלא ישאר שמו רק על הנייר ולא למעשה דנראה מזה שחושב שכתובת הנייר אינו כלום ימחול נא להתכונן בדברי הגמ' (סנהדרין ק"א) בעובדא דירבעם וכו'. ... וא"כ אין לך מעשה גדולה מזו שבפ"ל את הכתב שחתם בתחילה על ירבעם ולא הי' אותו הכתב אלא נייר בעלמא, ולמעשה פעל את ההשמדה נראה על ירבעם בשביל חטאיו אשר עשה, ואעפ"כ בשביל אותו הנייר נכשל יהוא

המלך ולא סר מחטאת ירבעם אף שהי' צדיקא רבא כמו שהעידו עליו בגמ'.

וחזינן בזה עד כמה הנייר גורם ובכל נבואותיו ומעשיו העצומים של אחי' השילוני לא תיקן את המכשול שיצא מאותו נייר בלבד, ומוכן בזה כי אותו הנייר גרם להרבה הרבה ניירות ... הצועקים בקול חוצב שהדר"ג נכנס ... לא דבר קטן הוא, ואם לא יהי' נגד זה מחאה נמרצה שוב אח"כ יהי' מעוות לא יוכל לתקן לא על מקומו בלבד רק על ... כל העולם כולו באמרם שגם הרב הזה וכו'.

ומביא עוד רבינו זי"ע שם משלה"ק מס' שבועות, בשם הרש"ל ביש"ש מס' ב"ק, באריכות, כי אפי' דבר א' מן התורה נקראת תורת ה' עכ"ל הרש"ל, והרי לך, כי אפי' לשנות דין אחד על שם תוה"ק, אפי' שלא להלכה למעשה רק לדיבור בעלמא מ"מ הוי ככופר והוי בכלל יהרג ואל יעבור...

ונראה על דרך שכתבתי בספרי הקטן ויואל משה (מאמר א' עמוד קמט) בעובדא דשאל המלך בחיר ה' שאמר לשמואל (שמואל א' ט"ו כ"ד) חטאתי כי עברתי את פי ה' ואת דבריך כי יראתי את העם ואשמע בקולם, דקשה טובא דהלא הי' מלך והי' השלטון בידו על העם ולמה הי' ירא מהם כל כך, גם הי' בחיר ה' ונקי מכל חטא כמ"ש חז"ל וזכה לנבואה, האיך בשביל יראה עבר את פי ה' ואת דברי שמואל הנביא.

אמנם באמת מבואר בכתוב, שבתחילה ... חשב בזה לעשות מצוה לזכוח לה, אלא כאשר הסביר שמואל הנביא שאין זה מצוה אלא עבירה, שוב הודה כי חטא בזה לעבור את פי ה' מיראת העם, ולכאורה למה לא אמר לו האמת בתחילה שעשה בשביל יראת העם, אלא הוא הדבר אשר דברנו שבוודאי שאל המלך בחיר ה' לא הי' עובר את פי ה' מחמת יראת העם אלא שחשב שהוא מצוה כאשר אמר לזכוח לה, וכאשר הסביר לו שמואל שאינו אלא עבירה בידו בזה, וראה את דבריו כרורים ונכונים ותמה על כך, והתבונן כי אך מחמת יראת העם לשמוע בקולם מחמת הרצון הזה נעשה משוחד ובא לידי פמיות עינים לחשוב על עבירה שהוא מצוה, כי גדול כח השוחד המעוור עיני חכמים ומסלף דברי צדיקים, ובכל מה שיש רצון להאדם נעשה מזה משוחד ומסמא עינים, וזה שאמר חטאתי וגו' כי יראתי את העם ואשמע בקולם ר"ל שיראת העם לשמוע בקולם היתה הסיבה שהביאוהו לידי כך לעבור את פי ה' בחשבו שהוא מצוה מחמת פמיות עינים, ואף שהי' מלך והי' בכוחו לעשות הכל מ"מ החפץ והרצון לעשות רצון העם הוי יותר משוחד של דברים של

יחיד, כי הוא דיבת רבים שעונין עליו דברים הרבה, גם מענותותו הגדולה לא הי' רוצה לעבור על

דעת ציבור וזה מסמא עינים והארכתיו בדברים כאלו בספרי הנ"ל. עכ"ל.

ובספה"ק ויואל משה, (מאמר ג' שבועות ס' קנ"ג) כ' רבינו הקדוש זי"ע, ג"כ מענין זה, וזלה"ק: ויהי' איך שיהי' הנה מכואר בכתוב שיש מציאות אשר אף הסנהדרי הגדולה שבזמן הבית היושבין בלשכת הגזית יוכלו לבוא לידי טעות כזה להורות לכל ישראל לעבור ע"ז ר"ל, וכל ישראל יעשו כן מעשה על פיהם. ובמד"ר פ' ואתחנן פ"כ ס' י"ט עה"כ כי תוליד בנים וז"ה כרובם כן חטאו לי, מאי כרובם ארשב"נ, שכל מה שהגדולים עושים הדור עושה, כיצד הנשיא מתיר ואב כי"ד אומר הנשיא מתיר ואני אוסר, והדיינים אומרים אב"ד מתיר ואנו אוסרים, ושאר הדור אומרים הדיינים מתירים ואנו אוסרים, מי גרם לכל הדור לחטוא, הנשיא שחטא תחילה, עכ"ל. ובודאי לא מיירי כשהנשיא ואב"ד והדיינים פושעים ח"ו, דאטו ברשעי עסקינן ואין הדור למדין מפושעים, ונראה דמיירי כשהתחיל בטעות ע"י עון הדור כאופן שכתבתי למעלה ושוב מתקלקל הדור יותר שע"י הנשיא והאב"ד והדיינים נעשה להם היתר, והפירצה מתרחבת והולכת אח"כ הרבה יותר, כמכואר במד"ר בראשית פ' כ"ז ס"ח תנא רשב"י כל פירצה שאינה מן הגדולים אינה פירצה.

ועי' מש"כ רבינו הקדוש זי"ע בשו"ת דברי יואל (ח"מ ס' ק"ן) (יש שם ט"ס, וכתב א"ח

ובאמת הוא חר"מ)

וזלה"ק: תשובה, כבר כתבתי שע"ז צריך להושיב בי"ד לברר הטעות והענינים ... כי אף בי"ד אחר אין בכחם לבוא לבירור הענינים אלא הנבחר משני הצדדין כדת וכהלכה, וק"ו שזה נוגע בדבר. ... (כ"ב צ"א ע"ב) אפילו ריש גרנותא משמיא אוקמי, וע"י ביד"ץ הכל על מקומו יבוא בשלום, וזהו ההכרעה האמיתית והמוכרחת בכל זה לפענ"ד. עכלה"ק.

וחנה להלן בפרק ו' יתבאר באריכות, איך שהשתדלו בכל מיני פיתוים לשנות את דעת הראב"ד שליט"א החל משנת תש"מ, להוציא מפיו איזה מילין, אבל לא עלתה בידם, כי הוא הי' בשיטה, כי אין מה להתאונן כלל על החברותא, אבל הם ביארו לו כי חברותא זו הוא למורת רוח לכ"ק אדמו"ר מ'סאטמאר שליט"א, ושכל מלכות סאטמאר האדירה עומדת להתמוטט ע"י חברותא קטנה זו, אבל גם זה לא עלתה בידם, כי באותם השנים עדיין לא קיבל גם הוא כלל את דבריהם, עד שהמשיכו אתם בסתר ובלט, איש חשוב ונכבד ונבש"ק, (שאליו נערכה מכתבו של הראב"ד שליט"א), והוא כתב להראב"ד שליט"א דברים נלהבים, כי הוא אינו מכיר כלל את החברותא (לפי תומו האמין לליפער, ולא עלתה כמחשבתו כי א. לויפער הוא שקרן נבזה).

ומספר לו מעשיות שלא היו ולא נבראו, תכן לידע שכמה אנשים חמישים נעלו בפה זה אשר סמנו (לויטע) כי סכור שאמת הם דוכרים, אבל כמשך הזמן כבר נתודע לכל העולם כי כל דבריהם הם שטות והכל וריק, ולא נשאר עזה רק צער אחד, היינו גזילת הילדים, וכבר הבאנו לעיל מה שכתב רבינו הקדוש ז"ע בשו"ת דברי יואל וגם בדברי יואל מכתבים חלקי: עכשיו נתרבה עוונתו מאוד בראותם שהכל עמום, כי הפרסום הוא שכל מעשיהם על פי גזילת הילדים, והרבה התאמרו וראשי ישיבות מכשירים מעשי כולם, ולזה אומרים שפיתנו אתנו ארון לנו, ורוצים להתפשט בכל עבר ופינה, ואמרו כבר נמנו כל חובבים מפניו ויחזקו ויחמצו ע"יו יותר לעשות כל הרע בעיניהם, עכ"ל.

ומחמת כבודו של הרב הבנש"ק הנ"ל, השיב לו מכתב זו, אבל ממעשה זו לא תבין עדיין האין היתה מעשה זו לאמתו, לכן ע"י בהגהות מה שסיפר הראב"ד להרה"צ ר' דניאל פריש שליט"א וחתנו האברך המפורסם ר' חיים יוסף גוטליב שליט"א, ע"י שם ותבין.

קודם שתקרא מכתב זה, צריך שתדע מה שאחז"ל (ב"ב דף קל): אין למדין הלכה לא מפי למוד ולא מפי מעשה, עד שיאמר לך הלכה למעשה, ופי רש"ם דשמוא תמעה בטעם של פסק דין של אותו מעשה, דהרבה פעם בדבר למוד ממעשה, ע"כ, וכשתדע המעשה לאמתו, תבין כי הראב"ד שליט"א לא כתב מעשה זו לא להלכה ולא למעשה, ורק בדרך סיפור שהשיב מפני כבודו של השואל

מכתב קצר מכ"ק הרה"צ הראב"ד שליט"א

עם הגהות אמיתיות, כדי שתודע ותגלה המעשה היטב האמת לאמתו.

בס"ד יום כ"א כסלו יום שיחרור הצלת כ"ק רבינו הקדוש ז"ע ועכ"ל, בשנת תשד"מ פה עיה"ק ירושלים תובב"א.

הנני בזה לבקשת ידידי ה"ה ... שאמסור בכ"י מה ששמעתי מפיו קדשו של אדמו"ר מרן הקדוש וצוקלה"ה וזיעועכ"ל, אודות ה"ה ... הנני בזה למלאות בקשתו.

כשהייתי בשם וכבר הייתי מוכן לנסוע לביתי לירושלים ת"ו נועל כן לא הי' שם למחרתו, ועל כן לא ידע שמהפך כל הענין לטובת הנחור, כי למחרתו קרא רבינו הק' ז"ע את הנחור וקירצו נהלה פנים, ולאח"כ עוד קירצו רבינו ז"ע כמה וכמה פעמים ביתר שאת ויתר עז, והרי הוא איש משוגע ונכבד מפלמה ומשמנה, פון די משוג'סטע אידען, ממשפחות מיוחסות, כידוע ומפורסם [הלכתיו] לביתו נאווה קודש לקבל רשות וברכת פרידה, אמר לי שאמסור לאחד מידידיי שבנו למד בהישיבה הק' — והי' מחבורת הנ"ל [מספר דרך אנכי שהי' מתורגמ הנ"ל, אבל רבינו ז"ע לא אמר לו זאת, כמו שסיפר הראב"ד בעצמו, ע"י הלן, וכ"ק הראב"ד שליט"א לא כתב זאת רק כדי לנצל להשאל אותו על מה ששמע שיש ידיעת הראב"ד שליט"א אזה ענין, על כן מנצל לו דרך סיפור נלשון קצר מה שיש ידיעתו, אבל רבינו ז"ע לא אמר לו זאת כלל], שיראה תיכף ליקח בנו לביתו, ואמר בלשון קדשו אין אני רוצה שידריך מפתן ביתי, ואז כשאמר הדברים הי' ניכר שהי' כואב לו הדבר נהיינו לשון הרע ושקר שסיפר לו השקן הנצח ליסטים מזוין שגם נשקלען של נרות עד היום הזה כמו שכתב באריכות צפרק ו' כל השתלשלות המעשה] עד למאוד.

ויהי' שנוכה להרבות כבוד שמים כ"ד המצפה לישועה ולהרמת קרן ישראל במהרה בכיאת גו"אצ בב"א.

הק' משה ארי' פריינד

וצריך למודעי, כי באותו לילה נכנס הרר"מ שליט"א עם קוויטל זיך נעזעגענען, כי רצה לנסוע לקאנטרי, ורבינו ז"ע קיבלו בצדקת פנים כדרכו בקדוש, ולא הי' ניכר שום שינוי — ואח"כ נתודע להרר"מ שליט"א מכל הפרשה כי השקן הנ"ל בא לספר בחדוה כי עלתה בידו תעלוליו, ועל כן נכנס למחרתו עזה"פ, ושאל את רבינו הק' ז"ע: דער רבי האט א הקפדה אויף מיר? ענה לו רבינו ז"ע, „חלילה! פון דיר האט מען אינגאנצען גישט גערעדט!...“ — ומכל זה לא ידע הראב"ד שליט"א כלל, דהרי נסע לא"י כינתיים, ושקרנים שפלים סיפרו לו כמה פעמים המעשה בצורה

הפוכה אבל הוא לא האמין ולא שם לב לדבריהם במשך י"ז שנים, עד שקיבל בשנת תדש"ס מכתב מהנ"ל ואז השיב מפני הכבוד, — ועי' להלן דף ר"ד ותבין.

ס'איו וויכטיג צו באַטרינען, אז דער ראב"ד שליט"א אליינס האט זיי שוין אפגעלייזט ביי פיל געלעגנהייטען, אַסאך מענטשען זענען דערויף עדות. — עטליכע וועל איך דא שרייבען.

עס האט מיר דערציילט מו"ה ר' שלום מאיר עקשטיין נ"י, "ווי באוויסט האבען די מחנדים געמאכט ניסן חשל"ג א גרויסען רעש - יענעם זומער איז געווען אין ניו יארק דער ראש כ"ד, (דעמאלט גערופענער ראש ישיבה), איז געגאנגען הרה"צ ר"מ שליט"א צו אים מיט א קורטל, און זיי האבען געשמיסט אין לערנען, ווען ער איז ארויס, האבען מענטשען דערציילט פאר'ן ראב"ד שליט"א פון דעם רעש, האט ער געזאגט בזה"ל: "איך וויל נישט וואס מ'ווייל האבען פון דעם יונגעראמן" ר' שלום מאיר האט דאס געהערט מיט זיינע אויערען, - די רודפים זענען דאס דערגאנגען, האבען זיי אים געוואָרענט און געסטראשעט, אז ער זאל נישט דערוואָגען דאס צו דערציילען".

אויך האט מיר דערציילט ר' אייזיק קרויס נ"י, "זומער תשמ"ב איז געווען דער ראב"ד שליט"א אין קרית יואל מאנרא, איז ר' אייזיק אריין אים פרעגען וואס דער רבי ז"ע האט געזאגט וועגען הרה"מ שליט"א, האט דער ראב"ד געענטפערט "ער האט גארנישט געזאגט וואס זאל נוגע זיין היינט, דאס איז געווען א מעשה וואס האט גארנישט קיין שייכות מיט היינטיגען טאג" - האט ר' אייזיק איבערגעפרעגט עטליכע מאל "די וועלט זאגט דאך אז דער רבי ז"ע האט יא עפעס געזאגט" - האט דער ראב"ד שליט"א געענטפערט מיט א כרייטן שמייכל "באהריג דיך, ער האט גארנישט געזאגט, די שמים דעמאלטס איז געווען וועגען א אנדערע ענין".

ס'האט מיר דערציילט הרה"ה"צ המפורסם ר' דניאל פריש שליט"א פון פעיה"ק ירושלים ת"ו, אז ער מיט זיין איידעם האברך המפורסם ר' חיים יוסף ג-טליב שליט"א, זענען אריין צום ראב"ד שליט"א, און זיי האבען אים געפרעגט, וואס איז געווען די מעשה.

האט דער ראב"ד דערציילט די גאנצע מעשה באריכות, "אז דער רבי ז"ע האט זיך געבייזערט וועגען א כחור, אבער דער רבי ז"ע האט דעמאלט גארנישט דערמאנט אז דער כחור פאלאנגט צו די חברותא פון הרה"צ ר"מ שליט"א, - און דער ראב"ד האט אויך נישט געוואוסט דערפון" אבער ארויס גייענדיג, האט דער הויז כחור ערקלערט פאר'ן ראב"ד, אז דער כחור געהער צו די דאזיגע חברותא, און אז דאס איז די סיבה פארוואס רבינו הקדוש האט זיך געבייזערט, (אגב: דער הויז כחור האט אנגעווערטשאפט די גאנצע מעשה), אבער דער ראב"ד שליט"א האט נישט מקבל געווען זיינע רייד, און אלע יארען האט ער געהאט א גוטען מיינונג, (וואו אויווען דערמאנט), ווייל ער האט נישט געהאט קיין באווייזען אז ס'האט עפעס א שייכות די צווי ענינים, (נאר דאס וואס ער האט געשריבען די בריוו, איז ווייל מ'האט אים דערציילט שקרים וכזבים, און ווייל ער וואוינט פונדערווייטנס האט ער נישט געקענט פעסטשטעלען דעם אמת).

ועוד הוסיף מפורש לומר הראב"ד שליט"א אז בשיחה הנ"ל עם ר' דניאל שליט"א, כי אצל רבינו זי"ע ה' אז עידנא דריתחא כידוע (כי ה' באמצע מלחמת הציונים ימ"ש, ואז חיבר רבינו ספה"ק על הגאולה) ולא ה' יכולת להכין היטב כוונת רבינו זי"ע, ולכן לא מסר הדברים כלל לאביו של הבחור עכ"ל, כן אמר הראב"ד שליט"א, כי מטעם זה לא מסר הדברים לאביו של הבחור, — והראיה כי הרה"צ הראב"ד שליט"א לא קיים שליחות של רבינו הקדוש, ולא מסר לידידו דברי רבינו הקדוש, אלא וודאי כלי שום ספק שהראב"ד שליט"א ראה בפירוש אז, שהענין אינו כרור, ויד בעלי מחלוקת באמצע, כי זולת זה לא יובן בשום אופן למה לא מסר שליחות כזה, וגם הגה"צ הראב"ד שליט"א, התאכסן בבית האברך הזה בשנת תש"מ בקרית יואל, והנהיג שולחנו הטהור בשכ"ק בפרהסיא בבית האברך הזה ואכמ"ל.

ועתה אשאל שאלות שאין להם פתרון, שאם אמת או קצת לחלוחית של אמת שהוא כפי שהם כותבים שדרך הזה מזיק מאוד, ושיש לראות כן ממכתב הראב"ד שליט"א.
(א) א"כ למה לא זרקו את בחור הזה, שמוזכר במכתב הראב"ד שליט"א (ומעשה זו ה' בשנת תשכ"ז) כמו שזרקו והרחיקו את השווארצע כידוע, וגם הרחיקו בחורים הדריווערס כידוע, אבל הוא נשאר אדם חשוב ונכבד ויר"ש עד היום הזה כידוע ומפורסם ולא עוד אלא שרבינו זי"ע חיבבו כמ"פ, וגם ה' המסדר קידושין שלו? פליאה עצומה.
(ב) וגם קשה טובא לפי דבריהם למה לא זרקו כל הבחורים חבריו מחבורה ההוא, ולא ה' אפי' הוה אמינא ע"ז ולא שום דיבור מהם לרע ח"ו? פליאה שני.
(ג) ועוד יותר קשה לפי דבריהם, למה לא זרקו ראש חבורה זו? וכל השנים ה' יוצא ובא בבית רבינו הק' זי"ע, ומעיד הרב ר' יוסף אשכנזי שליט"א שראה כמ"פ כי רבינו זי"ע קיבלו בשמחה ובסבר פנים יפות, וגם כמה אנשים מעידים שראו כן.
(ד) למה לא עשה הראב"ד שליט"א פקודת רבינו ולא מסר הדברים לאביו של הבחור, כנ"ל.

ועוד דהראב"ד שליט"א בעצמו התאכסן אצל האברך (שהוא בחור הנ"ל), בשכ"ק פ' שופטים שנת תש"מ בק"ק קרית יואל יצ"ו, וניהל שם שלחנו הטהור כליל שבת קודש. התירוץ על כל אלו הקושיות הוא פשוט כי מעולם לא היו שום טענה על חבורה זו, ומכש"כ לא על ראש החבורה, ורק על בחור זה.

עם האט מיר דערציילט דער פאטער פון דעם בחור (ער איז גאר א חשוב'ר יוד, עי' בשו"ח דברי יואל סי' כ"ז, באיזה חביבות כתב רבינו זי"ע אליו, וגם בנין בנו הנ"ל) אזוי אויך האט מיר דערציילט ר' נ.ג. שו"ב, אז ער איז געווען דערביי, אין די טעג פון עשיית שנת תשכ"ח, איז ער געווען ביים רבי'ן זי"ע, האט אים דער רבי זי"ע דערציילט, "עס איז געקומען איינער, און האט מיר דערציילט שרעקליכע ליגנט'ס אויף דיין זוהן, אבער ווען איך האב אים אנגעקוקט, האב איך געזען אז ער קוקט אויס א ערליכער, און ס'איז גארנישט אמת וואס יענער האט דערציילט", ע"כ לשונו הקדוש, — אויך דער ראב"ד שליט"א האט א טאג נאך די מעשה געזאגט פאר הרה"ג ר' מרדכי בצלאל קליין שליט"א, ער האט געצייגט אויף דעם פלוידערער, און געזאגט "ער איז דער שורש פורה ראש ולענה" וואס האט אריינגעדרייט די גאנצע מעשה.

אויך האב איך דאן אויסגעפרעגט הר"ר חיים יעקב גרינפעלד נ"ו, און הה"ר בנימין הלל נאווי נ"ו, וואס זיי האבען מיטגעלעבט די גאנצע מעשה וויאזוי ס'איז צוגעגאנגען, און זיי האבען פעסטגעשטעלט אז די גאנצע מעשה איז געווען א גוט אונטערגעשטעלט שטיקל (כמשאחז"ל סוטה מז. אין כאן לא דובים ולא יער).

דפוס הצינת צהלותי. לונדון, ירושלים

3070

ה'ק' ה'ב'א' א'פ'ת'ל' כ'ח' ה'ח'ג'א'ח'ז' ה'ח'ג'א'ח'ז' מ'ח'ג'א'ח'ז' מ'ח'ג'א'ח'ז' ...
ש'ח'ג'א'ח'ז' מ'ח'ג'א'ח'ז' מ'ח'ג'א'ח'ז' מ'ח'ג'א'ח'ז' מ'ח'ג'א'ח'ז' מ'ח'ג'א'ח'ז' ...
ה'ח'ג'א'ח'ז' ...

מכרה'ה ש'ב אברהם ש'ב ...
כחוד'ה ...
(ש'ב אברהם ש'ב ...)

(מלך) אלהן חזק ואנן בראשית ששן בדם מניין מאד חזק אלה
 פאנים בדם אל הנפלה בקבלה שבאנו אלהים בזה בל מאתך
 כמות בל מה שילכו אלה בראש חזק ונפלאותיה

יום כ"ה בשבוע חמשה עשר פסח
בשנת ה'תש"ח
ביום חמישי

דבר אלהים ויחזקו מלכותו

[Handwritten signature]

1/13/77

24/11/08

St. John

הא לך פסק הראשון

עם השינוים שהדפיסו בביכל „מתי שוא“

ותשובתו בצדו

פסק בי"ד

לך ק"ק יטב לב ד'סאטמאר

הנה הובא לפנינו כת"י הרהגאה"צ הראב"ד מירושלים שליט"א שמעיד
מה שאמר לו רבינו זי"ע על ... *

וכן העידו ה... , וה... שו"ב ... ששמעו מרבשכבה"ג רביזי"ע ... [אין

א. הוא מכתב הנ"ל, וכבר כתבתי שם כל ביאור המעשה, עיי"ש.

וצריך לידע כל מעיין בתחילת עיונו, כי מבואר בחו"מ סי' י"ז סעיף ה', ברמ"א,
וז"ל, ולא יכתוב שום חכם פסק לא' מבעלי הדינין, או שיכתוב לו דעתו בלא פסק, כל
זמן שלא שמע דברי שניהם, ובמחבר שם, אסור לדיין לשמוע דברי בעל דין האחד
שלא בפני בעל דין חברו. ולהלן יבואר הלכה זו על בורי' איך שעברו בפסק זה בשאט
נפש על הלכה זו.

ובאמת כי הרה"צ הראב"ד שליט"א לא כתב בדרך פסק רק בדרך סיפור בעלמא.
וגם לא לבית דין כתבו, אלא ליחיד. *

ויש להעיר בזה על העדות השני' שהם מביאים, כי הגה"צ המפורסם אבד"ק
שארמאש זצוק"ל, כששמע השמועה שאומרים בשם ... ג"כ אמר להרב ר' נפתלי
שליט"א, שאינו מאמין שרבינו זי"ע אמר כן, ואפי' אם הי' אומר רבינו איזה דיבור,
לאו להלכתא איתמר, כי היו כבר מעשיות כאלו אצל כמה צדיקים שדיברו על
תלמידיהם, והי' ענין בזה.

ועוד צריך לציין שהיו אנשים שחקרו את המגיד המפורסם שאמר בשם רבינו זי"ע,
וחקרו אותו, והוא שינה את הלשון כמה פעמים פעם אמר כת וכו' ופעם אמר כן
התחיל וכו' ועוד כמה שינויי לשונות, וגם חקרו אותו שיאמר מאיזה טעם וסיבה אמר
רבינו כן. ולמה לא אמר כן בפעם אחרת, אז ביאר זה החכם, כי אני ספרתי לו דברים
מבהילים (היינו דברים שלא היו ולא נבראו) וע"ז אמר רבינו כן. ומדשיקר כולי האי,
א"כ אינו נאמן בסיפורו שפירסם.

ואוסף מה ששמעתי שסיפרו המשב"ק ר' שלום האלפערט נ"י ור' מאיר שניצלער
נ"י שהם היו כמה פעמים בפנים אצל רבינו זי"ע כשנכנס המגיד, ודיבר לרבינו זי"ע
כל מיני לשונות, על האברך ששמו ר' מיכל, ורבינו זי"ע, לא ענה לו אף חצי דבר על

ביכולתי ללכלך הנייר בשקר שכתבו, אבל יתבאר ממילא להמעייין מה שהי' כתוב כאן, ואוי להם שאינם מתביישים לפרסם בדפוס שקרים בשמו של רבינו הקדוש זי"ע, ומי יודע אם רבינו זי"ע ימחול להם, והמאמין בתחיית המתים ירעוד לשמע שמועה כזאת?¹...

וניכחנו לדעת שדרך הזה נמשך להלן עוד, ואנו רואים ² שדרך הזה מזיק מאד ³.

ע"כ אנו פונים בזה אל הנהלת הקהלה שיראו למנוע זאת בכל מאמצי כוחם בכל מה שיוכלו ⁴ לפי ראות עיניהם ⁵.

ועזבעה"ח יום כ"ב כסליו תשד"ס פה ברוקלין יצ"ו

ישראל חיים מנשה פרידמאן

דומ"ץ קהל יט"ז זומסב"ג

הק' געציל בערקאוויטש

דומ"ץ קהל יט"ז קרית יואל

הק' יחזקאל ראטה

דומ"ץ קהל יט"ז ב"פ

הק' אלימלך יחזקאל שרגא גאלד

דומ"ץ קהל יואל משה מאנסי

כל דיבוריו, אבל הוא דיבר עוה"פ ועוה"ס כל מיני לשון הרע, (געשילדערט מיט שווארצע בילדער) ולבסוף לא פעל כלום, כי רבינו זי"ע לא שמע כלל לכל דבריו, (כאומר, רעד צו די וואנט), ולעיל כתבתי כל הדברים באריכות, (אע"פ שבשאר ענינים הי' רבינו זי"ע מדבר ועונה להנ"ל על כל שאלותיו).

וכמעט למותר לציין, כי העיד ר' עזריאל משב"ק נ"י, כי לא היו דברים מעולם, וכשהלך ר' נפתלי שליט"א לשאול מרבינו זי"ע, אמר ר' עזריאל: איך האב דאך שוין געזאגט אז ס'איז נישט אמת, וויפיל מאל זאל איך זאגען, ורבינו זי"ע דיבר אליהם בשיחה נעימה כדרכו בקודש, וכירך להרר"מ שיעליח בכל דרכיו, אס"ו — ומה שאומרים השקרנים שקר מוחלט מעיקרו, ואין צריך לטפל בשקרניהם. — והראי' הבוקעת שתבקע נפש המשטינים הוא כי הרב ר' עזריאל גליק נ"י לקח חתן לבתו את מו"ה חיים הערש פונקל נ"י וזה הי' אחר מעשה דתשל"ג, והי' יודע היטב כי חתנו הולך לחברותא זו, ולא התנה עמו שלא ילך, והמשיך והלך כל השנים עד היום הזה, ולא אמר לו אפי' מלה אחת, ומי הי' נאמן לבית רבינו זי"ע כמו המשב"ק, ואם הי' איזה חשש שהוא נגד רצון רבינו זי"ע, אז לא הי' מניחו, ודי בזה. ואדרבה הוא אמר כמ"פ לחתנו ר' חיים הערש כי פלא איך שרבינו הי' נהנה מאוד כשדיברו לפניו מהר"ר מיכל שליט"א, כמו שכתבתי באריכות — והרב ר' נפתלי אחיו הלך תיכף ומיד לשאול את רנ"י, ואמר לו, הרי הייתי אצל רבינו ור' עזריאל אומר להד"ם, אמר רנ"י בפה

מלא, שרבינו זי"ע לא אמר כלל לשון כזה, וביקש, איר זאלט איגנארירען די זאך, רעדט נישט דערפון, און ס'וועט פארגעסען ווערען, ואמר כמ"ס, ישחקעו הדברים, ישחקעו הדברים, ישחקעו הדברים: (נ"ב שמעתי הטעים איך שמבקש ישחקעו הדברים), ור' נפתלי לא רצה לשמוע בקולו, ורצה לילך לביהמ"ד הגדול און אויסקלאפען ויכירו וידעו כולם כי שקר דיברו בשם רבינו זי"ע, אבל אחיו הרר"מ שליט"א לא הניחו, כי הי' חס על כבוד ההנהלה, אבל אני אומר היום, כי ענוותנותו וסבלנותו גרמה לכל הצרות שבאו לכל בני קהלתו, כי בשביל שהי' צדיק ולא רצה לבזות את מי שחירף אותו, בשביל זה שילמו לו רעה תחת טובה, (ומטעם זה לא אמרתי לו כלל כי אני כותב קונטרס לטובתו, כי ברור בעיני שלא יניח אותי, או שישלך חצי הספר שהם הן הנחוצים ביותר להודיע לרבים, וכבר הגיע העת לעשות לה' כנ"ל).

ב. הם מביאים שני עדות, והנה עדות הראשון שהמה מביאים שקר הוא, כי הוא לא הי' כשעת ישיבת כ"ד שלהם במדינה זו, כי הי' בלונדון והוא לא העיד לפניהם כי רנ"י אומר בפריסיא שלא היו דברים מעולם, והוא התחבר בידירות רב עם הרה"צ ר"מ שליט"א כבר כמה פעמים בלונדון, והם לא קראו אותו על הטעלעפאן לשאול אותו, ואין זה כתבו בשמו שהוא העיד, והנני רוצה לידע אימתי העיד בב"ד בתורת עדות כמבואר בפוסקים, ואין לזה שום שחר ופירוש מה שכתבו שהוא העיד וגם כל המשמשים בקדוש ר' עזריאל ור' מאיר והרב ר' יוסף ורמ"ג הכחישו אותו תיכף ומיד ואמרו תיכף ומיד כי שקר דיבר.

והעדות השני שמביאים בפסק, הלא הוא וכו' כידוע, ופתאום נולד שהוא ג"כ עדות, ובמקום שאעתיק דברי עדותם טוב יותר שאעתיק מה שאחז"ל — על גודל כחה של קבלת לשון הרע (לופט מעשיות) שבין לילה הי', ובין לילה אבוד, ואין קץ לדברי רוח.

(ערכין טו:) כל המספר לשון הרע כאילו כפר בעיקר, שנאמר אשר אמרו ללשוננו נגביר שפתינו אתנו מי אדון לנו. כל המספר לשון הרע ראוי לסוקלו באבן, כל המספר לשון הרע, אמר הקב"ה, אין אני והוא יכולין לדור בעולם.

קשה לשון הרע, משפיות דמים ומג"ע ומע"ז (תנחומא מצורע ב').

ליכא ידיע לישנא בישא כהמן (מגילה יג:)

כך דרכן של מספרי לה"ר, פותחין בטובה ומשלימין ברעה (כמדבר רבה ט"ז)

קשה לשה"ר, כנגד רמחים וחצים וחרבות, כיון שהם ממיתים (ילקוט משלי תחקס"א)

על כלא מחל קוב"ה בר מן לישנא בישא (מדרש).

ג. אני רוצה מאד לידע מהיכן נזכרו לדעת זאת, כיון שלא קיבלו עדות בפניו ולא דנוהו בפניו וכו' ומבואר בפוסקים ראשונים ואחרונים שאין דנין ואין מקבלים עדות שלא בפני בעל דין, ודרשוהו מפסוק עד עמדו לפני העדה למשפט, וכתבו הפוסקים טעם, כי בפני הבעל דין יפחדו העדים לשקר, וגם הדיינים יכוונו דבריהם שיהי' כדת וכהלכה ולא יטעו, כיון שהבעל דין עומד לפניהם, כמו שאעתיק להלן לשונות הפוסקים, ותמה תמה אקרא איך כתבו זאת דיינים דקהלתנו הקדושה.

ד. מן ההכרח לצייין, כי אברך א' מחבורה זו הלך לכל אחד מהדיינים, ושאל אותם שהוא רוצה לידע, מהו הדבר מן הדרך שמזיק, כי הוא רוצה לעקור מקורו דבר המזיק שקיבל בחבורה זו, ושום א' מהדיינים לא ידע כלל מה לענות לו, כי הם אינם יודעים כלום מהו חברותא זו שהם לוחמים נגדו, ועמד האברך ולא הרפם, ושאל שצריך לחקור כי אפשר

והנה אחר הפסק שהעתיק, שלחו הקהלה שטרות על שטרות, והנה לא אחזיק כל השטרות, שלא להיות כמעלה גרה, כי בכלום הם חוזרים על שקר אחד שכבר ביארתי כי אין לו שחר, והרש"ל קילל את מי שמדבר משם רע שקרית, כמו שהבאתי לעיל עיי"ש. ורק שטר אחד אחזיק ואדייק בה כהילכתא, ושטר שני אחזיק להראות לעין גלוי את גודל שקרות הכותב שכתבן. והנה רובם נתפרסמו כבר ע"י הלויפער באנדע, וקצת כמה שהתביישו בהם, לא פירסמו (היינו אגרת התניא זי"ע, כי פוסק מפורש שהם עשו שלא כתורה, ולא כדת משה וישראל).

ואסדר הדברים כסדרן

שטר א' ג' פרשת מקץ תשד"מ. שלחו מכתבים ממעם הקהלה, לכל האברכים, ולכל התלמידי חכמים שכברותא זו, (תחן להרה"ג ר' זלמן ליב פילאפף שליט"א, העין ר' סגנדר דייטש, שלא ישלחו לו, כי זה יפעול אצלו ההיפך. — כמוכן שאצל כל האברכים פעל ההיפך בראותם שכל מה שכתבו הוא שקר ידוע).

שטר ב' ה' פרשת יתרו תשד"מ. וכתבו שמסכן נפשך ונפש דורותיך (חוכא ואיטלולא, כי כהיום הזה, אנו רואים בחוש ההיפך, פוק חזי מה בין בני לכן חמי, כמו שאמרה לאה) — וגם כתבו, ועוד ידינו נטורי" (הידים ידי עשו).

ועוד כתבו: תעיין נא ותתבונן קצת בספרים הקדושים ובפרט בספרי רבינו הקדוש זי"ע ותראה שהדרך הזה שאתה הולך בה מסכן את נפשך ונפש דורתך [נ.ב. מפשטו כלל הפס"ק ונפרט בספרי רביה"ק זי"ע, ולא מלאנו אפילו רמז כל שהוא לכל דבריהם, ואלכנא עיין נא נספרינו זה ומלא היפך דבריהם לגמרי ממש, והעתיקנו כמה וכמה מדברי רבותינו הק' זי"ע ונפרט מספרי רבינו הקדוש זי"ע, ומראה איך סתלפו דברי חלוקים חיים בשלט נפש וכדי ציון וקף, וא"כ איני יודע כלל למה ועל איזה סמך כתבו קן].

שטר ג' ג' פרשת פקודי תשד"מ. להנהלת הישיבה לרדוף וצער ולשפוך דם נקי, שנפלו קרבן לפאליטיק של משפחת לויפער.

שחלק מדרך המזיק האט זיך אריין געכאפט אין סאטמאר, ומי יודע עד היכן ההיזק יגיע, ואמר לי אברך השואל שעמד זמן ארוך והמתין על תשובת הדיינים, והם עמדו בתמהון לבב, כי לא ידעו כלל מה לענות לו (ואפשר לדין ודין א' חזק בן יוסף) וצריך לבאר למי שאינו יודע, שהאברכים והבחורים מחבורה זו, הם יראי ה' ולומדי תורה, וכמה מהם הם גדולי תורה מפורסמים כאן וגם בא"י, והגה"צ ר' אהרן ט"ב שליט"א אבד"ק קרית יואל, כשהי' נצרך מי שילמוד את ההוראה עם בנו ר' מענדלי, בחר באברך א' מחבורה זו ה"ה הרה"ג החריף ר' חיים פריעד שליט"א, והוא למד עמו יותר משנה, ועוד מורי הוראה מפורסמים יצאו מבית מדרשם של חבורה זו כידוע, ועוד ועוד.

ה. להכות ולרדוף, ולגזול ממון, ולהרוג כמו שכתבו ככל מה שיוכלו, פלאי פלאות. ו. וכן קיימו התמימים, כמו שדרשו רז"ל ואשימם בראשיכם, ואשמם בראשיכם.

ואח"כ התחילו לשלוח אזהרות לכבוד הרבי ר' מיכל שליט"א בעצמו.

שטר א' ה' פרשת תזריע תשד"מ. וכתבו בו מעשה נפלאה שלא הי' ולא נברא. ואעתיקנו לחלן תחלת פרק ד'.

ועכשיו אעתיק שטר ב'.

ופתאום עמד הגובה מהנדרים ונדבות, וכינו אותו בשם „מזכיר הבד"ץ"

עם דארף דא ערקלערט ווערן, פארוואס עפעס האט מען פונקט אים אויסגעקליבען זיך ארויסצושטעלען אין נאמען פון די קהלה, אין די צייט וואס ס'זענען דאך דא זיבען טובי הקהל, וואס זיי פארטרעטען אלע אנגעלעגנהייטען פון די קהלה, ובפרט דער ענגערישער כלל טוער ר' סענדער דייטש שליט"א, וואס אלעס גייט דאך אדורך זיין האנט, - ווי קימט דאס, אז פונקט דער קאלעקטער פון שבת געלד, פונקט ער זאל ארויסטרעטען, אין קאמפף.

נאר ס'איז זייער פארשטענדליך, אז קיינער האט זיך נישט געוואלט ארויסשטעלען אין אינמערשרייבען אויף די בלאַף צעטל, וואס איז געבויט אויף הוילע ליגנטיס, און ווי באוויסט שווימט דאך יעדע ליגנט סוף כל סוף ארויף, ווייל שקר אין לו רגלים ותקומה, ממילא האט קיינער נישט געוואלט פארשמירט ווערען, איז נישט געבליבען נאר דער קאלעקטער, ווי חז"ל זאגען טאקע (מגילה יב:): הדיוט קופין בראש.

קהל יטב לב דסאטמאר

Congregation Yetev Lev D'Satmar

152 Rodney Street

Brooklyn, N. Y. 11211

384-7449

ד' אמור חשד"מ

לכבוד האברך א^א מיכל לעבאוויטש נ"י

היות שכבר שלחנו לך מכתב בקשה ואזהרה [אמר המסדר: כאן כתב שקר מזויף כדרכו,

ואינו רוצה ללכלך הגייר בהכליו, ונדמה בשקריו כצב, שמתמין ראשו וסוכר ששום א' אינו רואהו] שבל תנהיג

שום חברותא מבני קהלתינו ולא השבת על בקשתינו ^ב ולא שמעת

עד כה ^א.

א. עי' רש"י בראשית מ"א פסוק מג ד"ה אברך.

ב. פשוט הוא דכיון שבאו עליו בעלילות, במעשה שלא הי' ולא נברא, א"כ איך יעייז הר"מ לעבור על מקרא שכתוב (משלי כ"ז ד) אל תען כסיל כאולתו.

ג. כמו שאמר נעים זמירות ישראל (תהלים ג' ד) לא אירא מרכבות עם.

ע"כ באנו לבקש ממך ולהזהירך עוד הפעם שתפסוק תיכף ומיד מלהנהיג חברותא, ואם לא תשמע ולא יועילו דברינו אלה, הננו מזהירים אותך באזהרה שנצא נגדך בכל תוקף ועוז, ולא נחשה ולא נשקוט ⁽⁷⁾ עד אשר יסיר דבר זה מגבולינו ומבני עדתינו בע"ה.

נ.ב. אנחנו מדגישים עוד הפעם שאם יש לך איזה טענה ⁽⁸⁾ ורצונך לסדר הב"ד בפניך, מוכנים אנחנו לדבר זה, ונא להודיענו עד יום כ"א אייר הבעלי"ט ונסדר הכל בע"ה.

אזהרה שניה

הכו"ח בהסכמת כ"ק אדמו"ר שליט"א

הבידומ"צ דקהלתינו ⁽¹⁾ שליט"א

יעקב צבי שאנפעלד

מזכיר

[נרץ למדעי, כי ממנזר גליסטורלי זו, נכתב אחר כמה סירטומי נאוצים מהקהלה כנעזו, כנ"ל, ומה שמנזר שרייבס למדר צ"ד בפניך, הרי זה, כמי שמורה ח"ס וגליסטורלות, ולמען כחש הוא קורא כפי לשלום, והקריאה ג"כ משרכת בניאליס חלולים].

ד. כמו שהביא רבינו ז"ע בשו"ת דברי יואל סי' קמ"ג, ממשלי ד' ט"ז עיי"ש, ומחובת הלבבות (שער יחוד המעשה רפ"ה) אתה ישן והוא ער לך. וכו' עיי"ש, העתקתיו לעיל.

ה. הם ידעו ששייך טענה עצומה נגד כל פעולותיהם ומעשיהם, כי הטענה פשוטה ככיעותא בכוחא, וכל בר דעת מבין אותה, ואכתבנה כלשון אידיש פשוט, וואס דרייט איר דעם קאפ?, איר פארגינט אים נישט א קליין שולעכל פון 50 מחפלים!, וואס גייט אייך אזוי אויס די אויגען?, האט איר טאקע נישט קיין אנדערע פראבלעמען?, דארף מען טאקע גאנצע טעג (שוין אזוי א גיטע פאר יאר) פלאטיזירען, און רעדען טאג און נאכט פון די שול, פון א פאר יונגע לייט וואס טשעפענען נישט קיין מענטש, איז טאקע ביי אייך נישט דא ביי אייך קיין פירצות בחומת הדת והצניעות?, און איר מאכט זיך גארנישט וויסענדיג!, כידוע ומפורסם!, איז דאס טאקע א יודושע זאך צו שופך דם זיין פאר אזעלעכע חשוב'ע אברכים, על לא דבר, ודי בזה.

והם רצו שיבא לאפיס שלהם, ומי יודע איזה כוונות ה' להם באיינלאדענונג זו, והבן.

ואכתוב עוד כלשון אידיש, שתבין איך שאינו מן הנימוס כל מכתב זו!.

ווי מ'וועט זעהן ווייטער, האבען דאך די דיינים אין זייער הזמה געשריבען מיט א איידעלען לשון, און בדרך כבוד. אבער דער דאזיגער פראסטער שרייבער (קאלעקטער) (וואס איז געווען נישט מער ווי די ווערקצייג פון די לויפערס) ער שרייבט מיט א לשון חוצפה ועזות וגאות.

קיק נאר צו ווי ער שרייבט, "שבל תנהיג חברותא מבני קהלתינו".

קוקט נאר מיט וואס פארא פרעכע חרצפה ער שרייבט "שתפסוק מלהנהיג חברותא מבני עדתינו". זיינע ווערטער קוקט אויס ווי א לעכערליכע ליצנות — די קהל ברכות יוסף איז דאך שוין געווען דאן א זעלבסטשטענדיגע קהלה שוין 4 יאר זייט שנת תש"מ, מיט די גוט הייסונג פון הארמור'ר מ'סאטמאר.

לויט די הלכה (ווי ס'וועט שפעטער ערקלערט ווערן) האט די סאטמאר'ר קהלה נישט קיין שום כח צו שטערען די יונגע לייט פון אנגעהערען צו די קהלה, (אפי' ווען זיי וואלטן זיך אָפּגעטיילט דעם היינטיגען טאָג, ווייל ווי באלד זיי טיילען זיך אָפּ פאר א עקסטערע קהלה, לויט די הלכה פאָרלייט די פריערדיגע קהלה אלע רעכטען פון איבער זיי, — ס'איז אויך פשוט שכל'דיג, אז יונגעלייט בעלי בתים זענען איין אז פאר זייער תכלית פאר תורה און יידישקייט, איז ארויסצוטרעטן פון די גרויסע קהלה, איז זייער פארשטענדליך, אז זיי זענען נישט קיין געקריפטע קנעכט ח"ו פאר די ראשי הקהלה זיי זאלען האָבען א כח אָפּצוהאלטן, — יא, לויט די גרישע מנהגים (ובחקותיהם לא תלכו) קען מען יא! דהיינו, שפעטען! דרוקן פאשקעוילען! אָפטן טעראריסטישע שטיקלעך! דאס קען מען טאקע יא, אבער זאגט נישט אז איר טראגט דעם קרוין פון תורה? אין די צייט וואס מ'ווארפט אָרָאָפּ די התחייבות פון די תורה הקדושה.

נאכדערצו אז די חברותא עקזעסטירט שוין זייט שנת תשכ"ה, און רבינו הקדוש זי"ע האט קיינמאל נישט געשטערט, פארקערט רבינו הקדוש זי"ע פלעגט זיי מקרב זיין מיט א גרויס חביבות, (עס האט מיר דערציילט ר' י. ענג..... אז ער האט געפרעגט דעם רבי'ן זי"ע אויף א שידוך מיט א בחור פון די חברותא, האט דער רבי זי"ע געענטפערט מיט א שמייכל "אדרבה")

און ווען ער פלעגט אריין קומען צו רבינו הקדוש זי"ע פלעגט ער אים מקבל זיין בפנים צוהבות, דאס איז געווען אלע צייטן, א סאך מענטשן האבען דאס געזען, פרעגט הרב בנש"ק ר' יוסף אשכנזי שליט"א וועט ער אייך שוין זאגען.

יעצט ווי קענען זיי קומען דרייען א קאפ מיט א נידעריגן שקר, פארציילען פומטע מעשיות בשם וכו' אין די צייט, וואס די חברותא עקזעסטירט שוין 20 יאר, בתוך קהל ייטב לב, און מ'האט נאך קיינמאל קיינעם פון די חברותא נישט ארויס געווארפען, ווי קענען זיי פלוצלונג אויפשטיין פון שלאף, און פארציילען נארישקייטען וואס די מציאות צייגט, ווי לעכערליך זייער ליגנט איז נעכען.

קומט דאך אויס, אז דאס איז געטון געווארען גארנישט תורה'דיג, גארנישט יודיש, פשוט טעראר!!! פאסט דאס פאר אונזער הייליגע קהלה קהל ייטב לב? די קהלה וואס רבינו הקדוש זי"ע האט אויף געשטעלט מיט מסירת נפש אז ס'זאל געפירט ווערען אויפ'ן יודישן וועג! אוי למו שכך עלתה כימינו.

ו. הנה מה שכתב מר. שענפעלר, שהוא מזכיר הבית דין דקהלתנו, — אבאר להלן, שהוא כתב זאת מרוב עם הארצות שבו, ואינו יודע, מה זה מזכיר, ומה זה ביי"ד, ועוד יתבאר להלן באריכות כל ענין זה.

ז. הוא הגוכה מהנדרים ונדבות בקהל יט"ל.

קטע ממכתב הקהלה

קהל יטב לב דסאטמאר

Congregation Yetev Lev D'Satmar

152 Rodney Street

Brooklyn, N. Y. 11211

384-7449

ד"ר

ג. לסדר "וילהחיות לכה לפליטה גדולה" חשד"מ לפ"ק

נ"י

לכבוד ידידינו האברך מוה"ר

...

כאשר העיד ע"ז הרהגה"צ הראב"ד מירושלים עיה"ק ת"ו שסמע זאת
מפורס יוצא מפי קדשו של רבינו זי"ע "שכל מי שהולך אצל ...
אינו רוצה טידרוך מפתן ביהו" ...

הנהלת הקהלה

נבזה ושפל, איך אתה אומר שקר בשם הראב"ד שליט"א. והרי הרה"ח ר'
י... ש.... פרידמאן שליט"א נכנס עם מכתב זו להגה"צ ר' משה ארי'
שליט"א, והראה לו מה שכתבו משמו, "שכל מי שהולך אצל וכו'" **וקפץ**
ממקומו ואמר, "שקר כזה יאמרו משמי", והלא המדובר
הי' רק מיחיד, ולא מכל מי שהולך.

ואמר לי ר' יעקב שלום נ"י, שאני רשאי לפרסם זאת בשמו לכל העולם,
וזה הי' לו סייעתא דשמיא, שהגבאי שעומד על הדלת אצל הגה"צ ר' משה
ארי' שליט"א לא הכירו, כי הם אינם מניחים ליכנוס שום איש שרוצה
לדבר מענין זה, כי מפחדים שמה ישנה דעתו וגם הגה"צ רמ"פ שליט"א (הוא
ח"ה ועובר ה' איש חשוב ומפורסם והוא ידיד עם הראב"ד שליט"א משנים קדמוניות), כמעט
שזרקו אותו משם, והוצרך יום אח"ז לילך לשפיטאל מחולשת הלב שקיבל
עיי"ז (ואגב אעתיק קטעים מהשיחה מה שדיבר אז, שאל את הראב"ד
שליט"א, מאיזה טעם וסיבה שינה את דעתו, מה שהי' אומר כל השנים, כי
אינו יודע רדיפות הללו מה טיבם, ענה הראב"ד, הטעם פשוט כי אמרו לו

כי ר' עזריאל המשב"ק שמע מרבינו זי"ע שדיבר דברים מרירות, (קורא נכבד: אחכה כי עוד לא שכחת כי היפך להיפך ממה ששיקרו לו, כי ר' עזריאל עמד וצעק כי רבינו לא אמר כלום) ענה לו מהרמ"פ, האם שכח כבודכם המעשה מהבחירות, שלהגאון מטשעבין וצוק"ל אמרו כי הרבי מבעלז זי"ע חתם ראשונה, ולהרבי מבעלז אמרו כי הרב מטשעבין חתם ראשונה (כלומר: למה האמין להשקרנים), כמו כן הראב"ד סומך על ר' עזריאל, ור' עזריאל אומר בשם הראב"ד.

ואגב אוסיף עוד ביאור על גודל השקר שכתב, דהרי מעשה זו ה"י בשנת תשכ"ז, ואח"כ לא ה"י שום מדובר מזה, ורבינו הקדוש זי"ע ה"י מקרב האברכים מחבורה זו, ואצל כמה מהם ה"י המסדר קידושין, ואצל כמה מהם ה"י הסנדק אצל ברי"מ של ילדיהם, וגם את הרר"מ שלימ"א ה"י מקרב אח"כ עוד כמ"פ בפרהסיא, וסיפר לי האברך ר' טובי שלעזינגער נ"י, שסיפר לו אביו שלימ"א, כי בשנת תשכ"ח, שאל את רבינו הקדוש זי"ע על בחור מחבורה זו שלקחו לחתן, ואמר לו רבינו הקדוש זי"ע, "דער בחור האט א פנים פון א ירא שמים", — ורבינו זי"ע הרי ה"י לוחם גדול על כל פירצה, ואין שום שכל ושום סברא שאם ה"י בלבו הקדוש איזה חשש ח"ו על אברכים אלו אז ה"י אומר, ולא שמענו מעולם דבר שפלה כזה שאתם עושים, שמי שמכנים עצמם חסידים מקדוש עליון יאמרו שקר משמו, ועל כרחק אין לך שום שייכות עם רבינו הקדוש זי"ע.

ואח"כ בפ' חקת שלחו מכתב גלוי וכתבו בשיטה הראשונה, זאת חקת התורה כלומר אין לך רשות להרהר אחריה, ובאמת לא ה"י כבר מה להרהר, כי כבר נתגלה שכל כוונתם הוא פאליטיק, ולא ה"י שום חידוש איך שכתבו חירופין וגידופין, נגד אברכים חשובים לבזותם לעיני כל, תחת המסווה שהם דואגים על צער של אבות האברכים, מה שבאמת לא ה"י ולא נברא, ומענה זו בשקר יסודה, כמו שביארתי לעיל היטב כל ענין זה כי הם שעשו זאת, שצלצלו לכל האבות וחוננים של האברכים ודיברו כל מיני פיתוים שיצטערו את בניהם, וגם ה"י להם ליסטעס מיוחדים, למי צריך לדבר כדי להשפיע על אב זה או חותן זה, ויש בידי ליסטעס הללו, שנאבדו מלופער, ויש ג"כ ליסטעס, ורי האלט מען מיט פלוגי וכו', ביי דעם האט מען שוין האלב געפועל'ט, וכו', ועשו כמה מיני סימנים, (טשעקס, עקסעס), עד שיתפלא הקורא בהם על גודל הקאמפיוטער שהשתדלו והפעילו לצורך הרציחה סיסטעם, כדרך העס עס ימ"ש, שהרגו בסיסטעם כידוע וכל מי שיש לו בנים מבין היטב איזה אב רוצה שיבזו את בניו, אלא ע"כ לא ה"י רק מסווה שקר, ונלאתי להעתיק כל מכתב זו, מפני גודל הגידופים שכתבו, וע"כ אעתיק רק קטעים להראות איך שכבר כתבו בה איסורים וחרמות בשם הדיינים, ומה שבאו אח"כ בהזמנות, ה"י פשוט בצורת מוסף ח.. על פ..

והא לך קטעים ממכתב הארוך הנ"ל עם גלגולים וביטויים שקרים וכזבים שלא כדת של תורה רח"ל. עם הגהות והערות נכונות כראוי וכיאות.

*

קהל יטב לב דסאטמאר

Congregation Yetev Lev D'Satmar

152 Rodney Street

Brooklyn, N.Y. 11211

384-7449

בס"ד יום ג' לסדר "זאת חקת התורה" תשד"מ

מכתב גלוי לאנ"ש הי"ו

... ומנהיג אותם בדרכים מקוקלים ומוזרים אשר לא שערם אבותינו ורבותינו נ"ע, — נמי שרפה לנדר, יחקור ויחודע לו האמת כשיחבון, מי מנהיג חלמדיז על דרך אנומי ורומיניו נ"ע, למנס למורה ועבודה ויראה שמים, לא ונדוק ומראה צנין, כדוע ומפורסם — וכל א' יבין מה הן הדרכים ששערום אנומי ורומיניו, לימוד וגיעה נמורה ויראה שמים, או לבזות ולהחלוץ ולהשפיל יראי ה' ועבדיו?]

... והדבר הזה הכאיב מאוד לרביה"ק זי"ע כאשר העיד ע"ז במכתבו הרהגה"צ הראב"ד מירושלים עיה"ק ת"ו שליט"א, ששמע זאת מפורש יוצא מפי קדשו "שמי שהולך אל ... אינו רוצה שיירדך מפתן ביתו" — [שקרנים שפלים, כי הראב"ד שליט"א לא כתב כלל כן, ולא כתב רק מנחור א', וגם ספר הראב"ד כי רבינו זי"ע לא דיבר אז כלל מהרבי ר' מיכל שליט"א, רק מנחור א']

... וכן בשנת תשל"ג אמר רביה"ק לשונות מרעידים ... שאמר רביה"ק בכאב לב... "צריך לעשות כל מה שביכולתם לבטלם ואסור להניח דבר כזה שיתקיים" — [לשונות חדשים, שנחשדו ע"י שקרנים מעיז ומזופים, מה שלא עלמה על לב שקרן הראשון, כי אול גבול דמסחפינא מיני, וא"כ יכולים להוסיף שקרים על שקרים, כי מי יעבז נעדם, ויש להוסיף כי השקרן הראשון רדף נחור א' מהמנחורא, והלך אביו של הנחור להשקן, ואמר לו כי אם לא יעזוב את בנו מרדיפותיו אז ילך לרבינו הקדוש זי"ע ויספר לו, אז הקץ ממנו, פן ילך לרבינו — ולפי דבריהם המזויפים, למה לא קיימו מעולם את דברי רבינו זי"ע בחיים חיותו, וד"ל]

... פקד כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א על חברי הבי"ד ומו"צ דקהילתינו שליט"א, להתיישב ולדון בדבר, [מדע שזהו שקר וזכר, שלא פקד כלל, וגם לא ידע מה כלל, עד שנאל ואמרו לו שהדיינים כתבו פסק זה, ונעזות וחולפה באל להדיינים לשקר בשמו של האדמו"ר, וע"י בסוף הספר במכתב השלישי השתלשלות מעליהם, וביום שלאחריו כעס ר' יחזק' ראטה למה שיקרו בו, אבל הם לא שמעו בקולו ופירסמו הפסק נפרהקא, ומעט זה כשהדפיסו הפסק במתי שול, הדפיסו את שמו של ר' ראטה בסוף, אע"פ שחמס נחמליה ע"י

זהה"י לעיל וזהה"פ, ומצין ואחרי שדנו הבי"ד בדבר יצאו בפסק ב"ד "היות שאנו רואים שדרך הזה מוזק מאוד, ע"כ אנו פונים אל הנהלת הקהלה שיראו למנוע זאת בכל מאמצי כוחם בכל מה שיוכלו לפי ראות עינים" — [נעזר בהלכה, כי שמו כמה חמור פסק מה צלי להודיע כלל להציל דין, וע"י פסק מה נפסלו מלהיות עוד דיינים בדין זה, כמו שנמצא לעיל ולהלן בשם הפוסקים באריכות]

ויצאנו במכתבים מטעם קהלתנו לכל אברכים שיש להם שייכות עם כת זו, בבקשה ובאזהרה לסור מעל אהליו והדרכתו של "... ולציית להפסק ב"ד, — [נמנמניהם, עזרו חוק של תורה, הפרו מוסר אנשים, וגרמו יסורים נוראים להרבה משפחות, כידוע ומפורסם, שגרמו חורבנות עד שלא אפשר לנלוז על יגון שגרמו עד היום הזה]

והנה היות כי "... העמיד פני תם ועשה עצמו כאילו הוא נרדף [עשה עמו, כלומר, הם לא רדפו, אלא הוא עשה עמו] ..., ומען מדוע דנו אותו שלא בפניו ושהוא מוכן לבוא וכו', עשינו לפנינו משורת הדין — [עם הארזים גמורים, ואינם יודעים שאין זה לפנינו משורת הדין כלל ועיקר, ולהלן ימצא היטב ההלכה לאמינות] — ושלחנו לו מכתב בקשה, והצענו לו כי אם הוא חפץ ויש לו איזה טענה [כלומר: אין העג דין חוץ די מלי ג, ואג מיר ציט אפשר צדונו?] הננו מוכנים לסדר הבי"ד בפניו, — [זהו הטובה הגדולה שרצו לעשות לו אם הוא חפץ, ואינם יודעים כי ע"פ הלכה נפסלו הדיינים מלדון בענין זה כלל ועיקר] — ולא נשמע ממנו לא קול ולא קשב ולא שום תשובה על מכתב הנ"ל. — [פשוט כי הוא אינו מבקש מהם טובות, ועפ"י הלכה אינו צריך ליתן חון קשנה להטובות שראים לגמול עמו, וכמוכן שכל חפצם הי' לסלק את הקונקורענץ שלהם, וכל כוונתם הוא רק להזיק, ככל אופן שיהי', להשמיד ולאבד, ועד היום בשנת תשמ"ט, האנחנו ז"י נישט בעמערס וואס לו טון נאר לו קאלען איבעראל לו אלע עשירים פון גאר די וועלט און הענען מיזאל נישט גענען קיין געלט — וא"כ שעות גדול הי' עושה אם הי' מאזין להם לילך לכרוע להם, וצדור שהיו חורשים לעשות לו רעה כשיצאו מחם רשותם]

ואחרי ארבע שבועות שלחנו לו מכתב שני' כנ"ל, והזהרנו אותו בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א, ובשם הבי"ד ומו"צ דקהילתינו שליט"א, שלא נחשה ולא נשקוף ונצא נגדו בכל תוקף ועוז עד אשר יסור דבר זה מגבולינו ומבני עדתינו בע"ה. וגם ע"ז לא ענה אותנו דבר. [מסתמא זהו כוונתם כמה שכתבו כעם על דרכו, "דרך של וכו'", כי אחת נספרי מוסר, כי דרך הכועס, אם אין עונים לו כלום אז נחגל כעמו, והא לך שכתבו נמפורש כמה וכמה פעמים כעם, על החולפה מה שחטא נגד ר' שאנפעלד, שלא ענה לו כלום על הנלוז]

ובכל זאת נסינו עוד הפעם אחרי עבור ששה שבועות, ושלחנו לו פעם שלישית כי אם לא יופיע ולא יענה אותנו דבר, נעשה בו משפט שלא בפניו ... ולא שת לבו גם לאזהרה שלישית.

[פסק השני]

ע"כ עפ"י הוראת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א והבי"ד ומו"צ דקהילתינו שליט"א

הננו מודיעים ומזהירים לכל אנ"ש הי"ז שאסור להתחבר עמהם, כי סכנה גדולה היא כי עלולים מאוד להמשך אחריהם ואחריתם מי ישרנו, ולמען השם חוסו נא על נפשותיכם ועל נפש בתיכם ודורותיכם, סורו נא מעל אהלו והדרכתו ... [לא עברו רק ה' שנים, וכבר רואים שני הפירות, הפירות הישנים של תלמידי קהל ברכות יוסף, וכו', וידוע היטב בשווקים וברחובות, כי תלמידי ניקלשבורג הם לומדים ויראי ה', וסיפר לי בחור א' שגמר מס' שנת בין פורים לפסח, "לא די פייער פון די פורים'דיגע מורה פון רבין שליט"א האט געזענט אז ענדיגען די מסכת, און די שווערע פאר פסח בין הזמנים'דיגע טעג].

והשומע לדברינו ישכון בטח ושאנן, — [שקר וכוז, כי ידוע שהם מרוז ונחרב, וכמעט שמחמוטט כליל כל הפאליטיק]

הנהלת הקהלה

הרי לך בזה שכתבו פסק שני' בשם הדיינים, הפלא ופלא, דהרי מבואר בפוסקים, כי דין שחיווה¹ באיזה ענין שוב הוא אסור לפסוק בדין תורה זו, ולהלן יתבאר היטב מה שכתבו הפוסקים בזה.

להבין המשך הדברים, אעתיק קטע ממכתב, מאכרך אחד, היושב באהלה של תורה, ככולל פאר יוסף דיניקלשבורג.

וזה לשונו.

שלום וישע רב לכבוד אהובי ר' נ"י

... נאך דעם האט ר' ... געקאלט מטעם הקהלה אנגעבענדיג א דאטום, אויב ביז כ"ד תמוז ווערט נישט פארשלאסען די שולען (אין וויליאמסבורג און מאנסי), און פארשליסען די ישיבה, די כולל מוז זיך פארשליסען, און אלע אינגעלייט זאלן אהיים גיין, טאמער נישט, דאן וועט געשען שרעקליכס.

דער כ"ד תמוז איז געווען א רעגענדיגער טאג, מיר זענען געזעסען זיבען יונגעלייט אין געלערנט, די טעלעפאן האט נישט געריט, מיהאט גערופען פון אלע זייטען, אלע אנ"ש און גוטע פריינט האבען געוואלט וויסען, מיט וואס האט זייער קהלה אויסגעשאסען די צארען.

לא תהא השתלשלות הג' פסקים, ותשובתן מוחלפת קכא

אויפן הארץ איז גארנישט געווען אזוי בא'מע'ס ווער ווייסט צו זיי קענען נאך אנקומען מיט צען לאָפּוסעס, מיר וועלען דארפן ריפען די פאליז, יענע געשעפטן.

פלוצלונג, האט געגעבען א שאַס, מ'האט שיעור געמיינט אז א אַמאָס איז געפאלען, אבער ניין, ס'איז געווען א שטארקע דינער, ווייל ס'האט אנגעהויבען צו דינערן און בליצען, און רעגענען אז ס'איז געווען א מחי', (מסתמא, דאס האט זיי אָפּגעהאלטען פון טעראר שטיק).

זיי האבען געמיינט אז מיר וועלען צימאכען די גמרות און גיין אהיים שלאפען, א טעות גדול, לא די' ולא תהי', אלה ברכב ואלה בסוסים ואנחנו בשם ה' אלקינו נזכיר, המה כרעו ונפלו, ואנחנו קמנו ונתעודד.

נאך דעם האבן זיי פארשפרייט שמות אז זיי וועלען יעצט טון אזא שריט וואס ס'וועט זיין צו געדענקען.

נא פלוצלונג איינמאל ווען כ"ק אדמו"ר שליט"א האט פארגעלערנט א שיעור כרכים שפאצירט זיך אריין (דייקא כרכים) די שלוחא דרבנן אין גיט איבער פאר כ"ק אדמו"ר שליט"א די בריוו, וואס קומט דא באלד און און זאגט הויעך וואס דאס איז. כ"ק אדמו"ר שליט"א האט אים געזאגט א שיינעם ישר כח (כאילו ער האט אים געטון א פערזענליכע גרויסע טובה) (שמחין ביסורים, הנעלבין ואינם עולבין), דער עולם האט נישט גע'חלום'ט וואס דאס איז, ווייל דער רבי שליט"א האט ווייטער פארגעלערנט ווי קיינמאל גארנישט.

דאס עס הארצות פון די דאזיגע בריוועל, דארף מען נישט מסביר זיין, ס'איז פשוט א מוסיף חטא על פשע, ווייל זיי זענען דאך עפ"י הלכה פסול צו די דין תורה, קען מען דען צושטערען די הלכות פון די הייליגע תורה, זאל עס זיין ווער עס איז.....

נאם ידידך, הק'

וְלֹהֶלֶן, וּבְפֶרֶט בַּתְּחִלַּת פֶּרֶק ז' יִתְבָּאֵר, וְיוֹבֵא דְבָרֵי הַפּוֹסְקִים, וְגַם מְדַבְּרֵי רַבֵּינוּ זִי"ע, כִּי אֵין לָהֶם רִשּׁוּת כָּלָל לְהַזְמִינוּ לְדִין, דְּכִיוֵּן שֶׁהֵם פּוֹסְקוּ וְחִיוּ וְעָתָם כְּבָר פַּעַם אֶחָד, כְּבָר יֵשׁ לָהֶם נִגְיעָה לְהַחֲזִיק בְּשִׁמְתָּם, וְאִ"א שׁוֹב שִׁפְסְקוּ כְּהִלְכָּה, וְלִכֵּן הֵם פּוֹסְלִים לְדִין.

וזוהו הזמנה ראשונה

הזמנה

לכבוד ר' יחיא' מיכל לעבאוויטש
הננו מזמינים בזה את כבוד מעלתו, שיעמוד לד"ת אצלינו הח"מ, במקום
150 ראדני סטריט, באפס של קהל ייטב לב, אור ליום ג' ויצא הבעל"ט,
בשעה 6:00 בערב

הסך מדעת מורחטו הקדושה
(ממסלר בח"מ ס' ה', סמ"ע ס"ק ס')
לאין דנין כללה, ואם דנו אין דיניהן
דין.

וגם אין דנין כנ"ד שקול של ד'
דיינים (כמו שנפסק בח"מ ס' ה'
סמ"ע ס"ק י"א, וכן נפסק שם בס"י י"ח
במחבר סמ"ק ח').

מחמת כמה דברי ערעור שיצא עליו.

באעה"ח יום ב' תולדות שנת תשמ"ה לפ"ק

הק' יחזקאל ראטה

ישראל חיים מנשה פרידמאן

הק' געציל בערקאוויטש

הק' אלימלך יחזקאל שרגא גאלד

נ"ב אם מחמת איזה סיבה לא יוכל להופיע בזמן הנ"ל
ימחול להודיע להמשמש מו"ה יחזקאל ווערצבערגער נ"י

י"ב טו"ז

אברהם ב' יחיא' מיכל / צאנז

הננו מציעים בזה את כבוד מאלו המעלות / צ'ג
אצלינו היום במקום 150 ראדני סטריט באפס
של קהל ייטב לב, אור ליום ג' ויצא הבעל"ט,
מחמת כמה דברי ערעור שיצא עליו.

באעה"ח יום ב' תולדות שנת תשמ"ה לפ"ק

יחזקאל ראטה
(השם חיים מנשה פרידמאן)

יחזקאל ראטה
קל וטוב שיהיה, ומה טוב
היה מלך

הק' אברהם מיכל / צאנז
יחזקאל ראטה / צאנז
יחזקאל ראטה / צאנז

מקימוליז מהזמנה ראשונה

תשובה

בס"ד יום א' ויצא ה'תשמ"ה. פה מאנסי יצ"ר.

לכבוד הה"ג ר' יחזקאל ראטה שליט"א
 הה"ג ר' ישראל חיים מנשה פריעדמאן שליט"א
 הה"ג ר' געציל בערקאוויטש שליט"א
 הה"ג ר' אלימלך יחזקאל שרגא גאלד שליט"א
 כ"א יהולל כערכו הראוי לו.

במענה להזמנתכם מיום ב' תולדות העבר להופיע לפני מע"כ לד"ת באור
 ליום ג' ויצא.
 הנני להודיע למע"כ שהנני מוכן לעמוד לד"ת. באחד הבתי דינים
 המפורסמים בעירנו מאנסי כדין הנפסק בשו"ע חו"מ סי' י"ד ברמ"א.
 שהתובע צריך לילך אחר הנתבע.
 בכבוד רב

יחיאל מיכל לעבאוויטש

נ"ב, נא להודיעני מי הוא התובע.
 הנ"ל

בס"ד

יום א' ויצא ה'תשמ"ה. פה מאנסי יצ"ר.

לכבוד הה"ג ר' יחזקאל ראטה שליט"א
 הה"ג ר' ישראל חיים מנשה פריעדמאן שליט"א
 הה"ג ר' געציל בערקאוויטש שליט"א
 הה"ג ר' אלימלך יחזקאל שרגא גאלד שליט"א
 כ"א יהולל כערכו הראוי לו.

במענה להזמנתכם מיום ב' תולדות העבר להופיע לפני מע"כ
 לד"ת באור ליום ג' ויצא.
 הנני להודיע למע"כ שהנני מוכן לעמוד לד"ת. באחד הבתי דינים
 המפורסמים בעירנו מאנסי כדין הנפסק בשו"ע חו"מ סי' יד
 ברמ"א. שהתובע צריך לילך אחר הנתבע.
 בכבוד רב

יחיאל מיכל לעבאוויטש

נ"ב, נא להודיעני מי הוא התובע.

הנ"ל

הנני להודיע למע"כ שהנני מוכן לעמוד לד"ת.

הזמנה ב'

בס"ד אור ליום ג' פרשת ויצא תשמ"ה לפ"ק

לכבוד ר' מיכל לעבאוויטש

אחרי שלא הופיע לקול הזמנה ראשונה ששלחנו על יום ב' ויצא ה"ש שאחרי שהודיע לו השליחא דבי דינא שלא נתקבל השתמטות שלו נשאים וזים לקבל פסק השו"ע שכתב להם כנ"ל, בלי שום טעם וסיבה.

ע"כ הגנו מזמינים אתכם בהזמנה שני', ואין זה תביעת ממון רק ענין שנוגע לקיום דת תורה"ק נס"א ויכטיג דא לו פאטוינען אז קהל ברכות יוסף, האט מען געגרינדעט טאקע וועגען, קיום דת תורה"ק, אזוי ווי די הלכה וועט נחבאר ווערען אין פרק ג' עי"ש, אין לויט דעם משו"ה הרד"ק מ"ג סי' מע"ב, (וואס ווערט געגעבעט סוף דעם ספר, אין די דריטע דריי, עי"ש) אז א חיוב גדול זיך אפצוטוילען פון א קהלה וואס מכעיסן אומו שם חמדי, וכש"כ אס הכעם מראשי הקהלה, אז אסור להפלה שם, עכ"ל, ממילא איז לגמרי אומפארשטענדליך וואס זיי שרייבען "קיום דת תורה"ק], ובעיקר לבני קהלתנו [אויך איז ויכטיג דא לו ויכטיג, אז קהל ברכות יוסף איז שוין געווען דאן אין שנת תשמ"ה, א זעלבסטשטענדיגע קהלה, שוין בערך 4 יאר, זייט שנת תשמ"א, און כל שכן זייט די אויסטריטען און פלאקאטען מנד די ראשי הקהלה דקהל ייטב לב בשנת תשד"ס, איז שוין קהל ברכות יוסף געווען גענליך אפגעטיילט פון קהל ייטב לב, כידוע ומפורסם, אויך האט מען קיינעם נישט גערופען ואל מיטקומען, ס'איז נישט געמאכט געווארען קיין שום פראפאגאנדע ח"ו אקעגען די קהלה קדושה ד'סאטמאר, (אזוי ווי געוויסע בעלי מחלוקה האבען געטון רח"ל) ממילא איז לגמרי אומפארשטענדליך וואס זיי שרייבען "ובעיקר לבני קהלמינו" ע"כ עלינו להופיע ביום א' פרשת וישלח תשמ"ה בפנינו ביי"ד חתימי מטה, בלשכת קהל ייטב לב 150 ראדני סט. בלי שום טענה והשתמטות [ולא יתקבל אפי' פסקי השו"ע, ומורה שקיבלנו דבר סיני, מה מהא עלי' 2, מה' מונח נקדן וזים, וכל הרוצה יזכה זה (קידושין סו.)], ואם לא יופיע נהי' מוכרחים [ע"י האינשי דלא מעלין לעישות בדברים האלו (שלא) בדעת תורה"ק שלא בפנינו (כמו שימצא נאמכות להלן בפרק ו' שאין שום סמך לדבריהם עפ"י מורה].

הזמן הוא בשעה 6:00 בערב.

היפך מדעת מורמינו הקדושה

(מבואר בחו"מ סי' ה', סמ"ע ס"ק ט')

דאין דנין בלילה, ואס דנו אין דינין דין.

וגם אין דנין בנ"ד שקול של ד'

דיינים (כמו שנספק בשו"ע חו"מ סי' ב')

סמ"ע ס"ק י"א, וכן נפקא שם בסי' י"א

במחבר סעיף א')

וע"ז באעה"ח יום הנ"ל

נאם ישראל חיים מנשה פרידמאן

נאם הק' יחזקאל ראטה

נאם הק' געציל בערקאוויטש

נאם הק' אלימלך יחזקאל שרגא נאלד

נ"ב לא יקובל שום תשובה ומענה ע"י

המעלעפון.

*

והנה כתב מרן הדברי חיים זי"ע בשו"ת חלק א', יו"ד סי' נ"ב, כי אפי' רב גדול אינו נאמן בדבריו כשמלגלג על ישוב שרוצים להפרד מתחת עולו, שעד עתה היו תחת הכד"ץ שלו, ופרעו לו שכירות ככל בני קהלתו, ועתה

רוצים לקבל עליהם מו"ץ ולהיות ככל ערי ישראל, ולפרוק עול של רב עיר הגדולה, והוא כתב עליהם, שכל כוונות עיר הקטנה לפרוק עול תורה ויראה כי ידעו שבי"ד אין בעירם והמו"ץ איש רך לבב לא יוכל לעמוד בפרץ נגד עושי עול, לזה חפשי יהי מן המצות, ופסק הדברי חיים, שמותר להם לפתוח ביהמ"ד בלי רשותו, ומה שהרב מוען שרוצים לפרוק עול תורה, פסק שהרב אינו נאמן, ודבר זה צריך להתברר ע"י רבנים מעיירות הסמוכים שאינם נוגעין בדבר. עכת"ד

וא"כ אינו מובן כלל, מה כיוונו הדיינים, במה שכתבו, שנוגע לקהלתם, דהרי אדרבה, היא הנותנת, שאינם נאמנים לדין תורה זו, מטעם שונא, ומטעם דייני העיר אינם נאמנים לפסוק בד"ת שבין עירם לעיר אחרת, כמבואר בחו"מ, כמו שאעתיק להלן הכל בכל מכל.

*

פקסימיליא מהזמנה שני

ה"ט
היו לימים א' (ה'ת' ו'ל'א' תש"א) אה"ק

אברהם ז' מיכל אברהם

הנא"ה ב'

אחרי לא העני' אקול הנא"ה ראשונה וזאתו ז' יום ב' וז'א ה"ט
פאחרי אכונ' או. הלאו דה' יוני' לא נקבל התעטות או
ז"כ הנ"ל אומרים אתכם בהנא"ה שני' ואין זה תבי'א מוחן רך
ז"ל שני' אקול דה' תהי' ודוקר אבני קולא"ה ז"כ ז"ל אהונ' יז
בזמ' א' פיל' וז'א תש"א בפני' ביז חש' ט"ה באזכ' קהל מ"ט א'

150 ראשון ט"ו. ב'י שום ט"ה והתעטות וז'א א' יוני' נהי'

מכחמ"ה דה' תש"א נכ"ט תש"א לא בפני'
נכ"ט ב'י דה' ז'ט"ט ב'י
נכ"ט ב'י ז'ט"ט ב'י

נא"ה יב"א שום יוני' נכ"ט

נא"ה יב"א שום יוני' נכ"ט
נא"ה יב"א שום יוני' נכ"ט
נא"ה יב"א שום יוני' נכ"ט

נא"ה יב"א שום יוני' נכ"ט
נא"ה יב"א שום יוני' נכ"ט
נא"ה יב"א שום יוני' נכ"ט

תשובה

עש"ק ויצא תשמ"ה, מאנסי יצ"ו

לכבוד הה"ג ר' ישראל חיים מנשה והה"ג ר' יחזקאל ראטה והה"ג געציל ב"ק והה"ג אלימלך יחזקאל שרגא גאלד כ"א יהולל כפי ערכו הראוי לו.

במענה על הזמנה שניה על יום א' וישלח, הנני שולח למע' העתק מכתב מהגה"ק בעל התניא שכתב בדורו ובזמנו. והגם שבודאי אין בדורינו זה מי שיכול להדמות אליו אפי' במקצת מן המקצת. אבל ההלכות פסוקות שכתב שם לא נשתנו ולא ישתנו כי זאת התורה לא תהא מוחלפת ולא תהא תורה אחרת מאת הבורא ית"ש. ואדרבא ממכתבו יכולים לדון ק"ו בעצמם, אם בארזים נפלה השלהבת (הגר"א והתניא) א"כ מה יענו אזובי קיר (אנחנו בדור שפל כזה) ואם על אנשים צדיקים קדושי עליונים שרפי מעלה חסידים הראשונים כמלאכים יכלו להוציא לעז עליהם ע"י עדי שקר וכדומה, עד אשר נתקבל על לב הגר"א ונעשה מה שנעשה. ק"ו בן בנו של ק"ו על אנשים פשוטים כמונו היום.

באמת היה לי לכתוב בארוכה, אבל יודע אני שכל מה שאכתוב יתחפך כחומר חותם ע"י אינשי דלא מעלי. לכן במקום שאכתוב אני, הנני שולח העתק מכתבו של הגה"ק בעל התניא זי"ע (גרסא בבית רבי דף כ"ג ובעוד ספרים) ונא לקרותו בכבוד ראש, כי הוא הדבר כמו שכתבתם שאין זה תביעת ממון. אבל יש בזה תביעת נפשות וד"ל. ובבקשה כפולה שקריאת מכתבי זאת יהיה אך ורק בין כבוד מעלתם שיחיו בלי התערבות זר שכונתו להפוך לחוב.

ואגב באתי בזה להזכיר למע"כ כי כמה פעמים רציתי לבא לפניכם ולא רציתם מחמת טעמים אשר לע"ע לא אגלה אותם כי הנני חס על כבוד תורתם.

ובזה אסיים ואומר שלום
י.מ. לעבאווים

נ"ב: ע"י מעבר דרך ותמצא אגרת התניא

העתק התשובה שהשיב להם

כס"ר
עש"ק ויצא חשמה, מאנסי יצ"ו
לכבוד הה"ג ר' ישראל חיים מנשה והה"ג ר' יחזקאל ראטה והה"ג בעזיל כ"ק
) והה"ג אלימלך יחזקאל שרגא גאלד כ"א יחולל כפי ערכו הראוי לו.

בפענה על הזמנה שניר על יום א' וישלח, הנני שולח למע' העתק מכתב
מהנה"ק בעל התניא שכתב כו'ורו ובזמנו. וחגם שבוראי אין בדורינו
זה מי שיוכל להרבות אליו אפי' במקצת מן המצות. אבל ההלכות פסוקות שכתב
שם לא נשחנו ולא יסחנו כי זאת התורה לא חתא מוחלפת ולא חתא חזרה אחרת
מאת הכורא יח"ש. ואדברא פסכחנו יכולים לרדן ק"ו בעצמם, אם בארזים נפלה
הסלהבה (הגר"א והחניא) א"כ מה יקנו אזובי קיר (אנחנו בדור שפל כזה)
ואם על אנשים צריקים קרושי עליונים שרפי מעלה חסידים הראשונים כמלאכים
יכלו להוציא לעז עליהם ע"י ערי סקר וכדומה, עד אשר נחשב על לב הגר"א
ונעשה מה שנעשה. ק"י בן בנו של ק"ו על אנשים פשוטים כמנונו חיוס.

באמת וזית לי לכתוב בארוכה, אבל יודע אני שכל פה שאכתוב יתחפץ כחומר
חומם ע"י אינטי דלט פעלי. לכן במקום שאכתוב אני, הנני שולח העתק
מכתבו של הגה"ק בעל התניא וי"ע (גדפס בבית רבי דף כ"ג ובעוד ספרים)
ונא לקרותו ככובי ראש כי הוא הדבר כמו שכתבתם שאין זה הביעץ פסון.
אבל יש בזה חביצת נשמות וד"ל. ובבקשה כפולת שקריאת מכתבי זאת וזית
אך ורק בין כבוד פעלתם שיחיו בלי התערבות זר שכונתו להפוך כחוב.

ואנב באפי בזה להוכיר לטע"כ כי כמה פעמים רצייתי לבא לטניכם ולא רצייתם
מהמת טעמים אשר לע"ע לא אול'ה אותם כי הנני חס על כבוד חורמם.

ובזה אסיים ואומר שלום

י. א. ל. כ. מ. מ. מ.

ב"ק אדמו"ר ראשון מנחם מנחם מנחם

והם מעתיקים במתי שוא כל ההזמנות ותשובתן [עם בילבול של הרבה שטותים
והבלים ושקרים וכזבים], חוץ מאגרת התניא שהשמיטו, כי פחדו מאגרת זו, כי
אגרת זו חותה גחלים על ראשם, וכל רואה יראה בה, כי הם הולכים על דרך
המתנגדים הישנים, שהיו מכונים בפי חסידים בשם "זידים אדורים" כמ"ש בשו"ת
חידושי הרי"מ).

העתק מאגרת התניא ששלח להם

ולהלן בפרק ז', תמצא מכתב זו נדפס באותיות מזדירות

אגרת כל התניא זיכוריה

וידידי

החלום ה' ותבשרו במקלות ברט מלפני כל קום נבדיר ישראל.
 כרי האלוים אשר לצבא צבאות ישראל.
 קדום שרים קצו כעם ה' נדחק פרונו כשיראל.
 דוקת ה' עשית ומספספי קם ישראל.
 כל כעני קהלת אשר בקריאת יקרישו לשם ה' אלפי ישראל.
 כי מתבאר רבא שמי יאסמ בעלי אסמור לשם וקם ומספספי כשיראל.
 המתקדשים והמקריים אל שולחן והמור אשר לפני ה' אלפי ישראל.
 ומלכיהם כראשיהם, ראשי אלפי ישראל.
 הם הקוסמים על המסדים, קוסדות העדות קדש ישראל.
 לרעות נאן קדשים כחם לכנס והכבדות כפם, לחוק כל ברק ולעשות
 מסמרת לפני ישראל.
 הסם הרוניש נבדיר אלפני ישראל.
 סמנתי קדש שירון, קהל בענקי וקץ סהליכ ידא.

תתברט ככרית חיים ורחמים למסמרת שלם.
 יישיב ה' להם ויעשה להם כחם מלאים כל שוב ארץ ויקרא
 להם ה' שלם.
 ואירטו צנאם על ים חדר חלקם בריים שלום.
 יתש בשער ספסם ארנוי הסם והשלום.
 ויוען ה' שריתו יוסף להם קר נאליהם נאליהם קולם.
 תורבה לה' סלת יתרה וירשלים כיפי קולם.
 ה' עליהם יחו חיים עד העולם.

אחרש כשפסם לאהבי שם, קדש כחתי להרקים קוסם דברי
 אמת להשיב אסרי, אסרי אמת, לשלום אחר לעמוד לפני העדות, ולא
 דעתי ככל קדש באוני. ה' יורע קר כי לא כסדר ובספספי עשיתי ואת
 חיו, אם לא כדאגה סדרי האגרת השלמה לאיכתי פליים להביאני
 כחוקי הרה, ככלו כבר נספר ריני לפני וקני הקדש כחתי וריקים
 והסודים והמקשים חיו, כי עוראום נמלאו, מת ראו על כבת לפסח
 על שתי המסדים, לואת מקיפי השיטות, אך זאת כי אם קראו אחר
 בלא לחסין קסמם את אשר כבר קשורו, תלחת אם יד חתן
 אחם ככסלת קענת אמן בעל כחתי, כי אם לט ותכחתי יאסר נא
 יברא, היו מקריסין לשלום אחר ליום הבגיסת כפרם צא הקצק
 מלפניהם, ומכיל ותחם ושלום מקריס כד הרצפם אל כל הארצות
 כשקדוה ואחרות עוראות וסם חיו לא נלא ולעוק על הקר.

וגם אמת מרחמי ה', שלא להשיב תשובה נצחת זו, אמת
 אסרתי היה קר וסוף קהלת לכל הרה לסען יסמך כל הקם כדברי,
 וידע כל הקהל חת כי ה' אתם, אין קר ואין ידעת חיו, והעולם
 על רוח הקים עלינו ה' לא תהיה ולא תהיה נעולם.

והנה לא איש דברים אנוי להרחיב פה ולחון סדריה נדולות.
 אך בקדוה וקסם נפסי כסמלתי וקם בבקשה, כי נסכרת אני וקם.
 ולא ככף נאל, כי אם כרסמים ותחטום אחר אונת ספילים לפני
 הדרת קדש, לכלתי ירה סכנו, קדש להרחיקו בעל נגול ישראל
 בהרחקת שונת, אשר יצא מפי סקנת אכס קץ שקלאק כשנת
 כלתי הסלים, ללון בריני נפסות קם רב מירא, להבדיל סקנת
 שירון, ולכסמם כסם מלניים על דברי חזיל, פה שחא, סכר נלוי
 וספספי לכל ידעית ומכירתי, אשר סמלתי אחת סנקורי ועד היום
 הנה, כי אמת מאכנים בני פאסינים, ותורה אחת ומספספי אחר
 לכלת, ובה יקרו סמל כיניתי דברי חזיל, וקרינים עלינו דברי ספרים
 יתר מליה של תורה, וגם יס בנו והרים חריוס לקיים דקרוי
 כשרים יתר זאת ויתר קר, ויראם את ה' מריים וקן סלסום סקניס
 כריי והקד יטלים להחיים את הנהם כאכדוה והכחית הרסומים
 כסמלים.

ובר סן דין הנה נוער כספריס, שקר ציון והגויים כחלנת,
 דברתי נפשות לא אוליין כתר אופמא, כי אם כעני חלי וחוקת וקם
 גם זאת הנה התורה סמל על סמנס כל ישרא וצער בעלי חיים ואסרת
 יבא בעל המור וקסדור על שור, וקין ספספי קדוה שלם בפניו, וקם
 יקבל אל השר אלא כסור וקדוה לא סקנה הרה, אכל כעללים לפני
 סקנה יתר כדור, כדאיהם ככף קד סית וקין לא חסו ולא חסל
 שלא להקריס קם רב מירא, וספרס נפסל לירד לחיים ולנמר דגם

שלא כפנייה לכלתי שסמן כסם שום סקנת וספספי וספספי וספספי
 כעולם אלא כתר וקדש סמלסין, שולח אחר להשיב יד להם לאשר
 כבר קשורו, וסכס וקני הקדש ואסם ורובם על נביית קדוה אשר
 לכל סמורת ונביית שלא בפני בעל דין שלא כרסן אכסין, כי אם
 בפני ביד הרדופות, וסמרי וספרס מילתא לסילתא, כדאיהם כי סמנס
 שסם כקרי ישראל לבטח קדוה שלא בפני בעל דין כעס ססון כסרי
 אספר בענין אחר, שסם נעילת דלת והפך כד וספר, וא כסמס
 וסריכות כד להספספי תריס עפי שפי של דבר כלבו, ולא לפסוק
 חרין קרם נביית קדוה, כסרי רסיל כחשבה ס' יא וליג יקריס.
 אכל לתוריד אות סחוקת כסחור, ואסיל לאפסריס פאסורא, ואסיל
 כשאי אספר בענין אחר, אין ספרשין על פי קדוה שלא בפני בעל
 דין, ואסיל כרענד לא סמרי, שסם דוה כריני נפשות ספס, כס
 שכתב רס"א כחשבה ססין יב, וכפי תריסין קר נאן חקור ס' י
 יא, ולא כסרי הרשכא הכיני כסרי ס' שפית ולא קייל
 הכי אלא כסרי ורסיל וריכס דבתרא ויטל, וסריד לא דרשכא
 יודאד, וקם הרשכא לא קאסר אלא וספספי קדוה שלא בפני בעל
 דין, אכל סדח וקם דקן ספרין יד שלא בפני כדאיהם לתרא.

וכל סכן כידון דין, שחא ריני נפשות ספס, דשפספי דבר
 תחרי ספספי, אשר שפס דסר ספס על פי ספר דלא אכירא אלא
 לשקרי, כי שסן כואת ס' ראה אכין וינדך וקין ויאסור
 לקר, כי סמל חש סמנס לא סעט כן כסרי וספספי כ"א כסרן
 סחוק וספרסם, וקם גם זאת שלא יסכן לכל ישראל, כסרי כסחוס
 ס' שפי כסם אכיר דרשיל ור, אכל אם איני [אניס], צלמא ובעל
 וקדש וקם כסרן אין ספסלים אלא כסנו, כסרי הכי שם ספרס ד'
 כסם תריסין.

חם אסור יאסר שהשקע צריח לכן לסנדר מילתא, ספסלים
 קדוה שלא בפני בעל דין כסרי כרסם ס' ש"כ, ויני וקא ויטא
 חיונין שהדור פרק כעכיות, ובר לנדר פרסות תור קעניין את
 הקובר וקסם סונדו קלוי לא כפני, דאני סמחיי כלל קעניס וה
 קרם התורה, אקסר עקסין את הקובר כין שעיני האת שהדור פרק
 חיו, ובה חלום אם היו חיו עיני וואות כי רב התספרים כדור
 להקיע על דברי חזיל, וקם לוי רס של אנשים הגיל ויטר חילס
 וסם לאוריות לסמן חוקם על פי שהקיע קלי סדא סן הסקניס
 חיו לתודוה קר וספספי, וקם את העד קלי שלא בפני, כד לנדר
 כפרן הדר, [אכל] חיו לא תהא כואת כסיראל ולא וקם נתיחת
 כואת סקול, וקם כלל הכסין עלינו, שנתית אונת סוכים וקסין
 בהרחקת שונת אלו לנדר פרסות.

והקם אם היו נראה כעליל ספרין, חיו הם מלהוכיח, אין
 את וכל אנשי נחפסים כעון הדר חיו ספס קרי שפס שהקיע עלינו
 שלא בפנינו, סאחר שיש לו קריס בוס כסרי ונאסין לסמל ואלסין
 סמסין קם, וסמלסין אמת סנקורי ועד היום סמל כלל סקוסות
 ספססחילס, כסריס וו וסאר סריטת הסלך כ"ת הראים וסוכנים להקיע
 כאסמ ואסונת סקנינים ראו ולא וו כי קים אגדט סקן הנה אכר
 חסורו חכמים הגיל, ויחט אונת סלסניס על דברי חזיל, וקם
 לא סינו ולא סקריס ולא שסן סמרי, כי עיניהם נעטכ יכוסו כאסר
 נולט כאסונת אמת סנקורי ועד קדש כאסונת חכמים וחזירות לקיים
 כל דקרוי ספרים כיתר סאת ויתר קן סריסם כסלום אסין ישראל,
 וכל דבר נעטכ סמנס, כי לא כסתר דברט ולא ככספספי סקניס.
 והסם ראו קן סמט על חכמים הגיל של הניע אליהם להחיים תר
 ארואת, כי רואים עיניהם כד יס וקם סאנח סלויס כדאיהם כניי
 שכתב וספספי פה כלל נעטכ וסאנח יתר כסאר הנה הכסרים
 ונאסין כניי חכמים הגיל, ואסין ויתרן כואסר תתח סנקודת הכי
 הגיל, ולא תתח הארץ להכל נול חילל סם ססין וקין התורה כניי
 הסן קם, לאסר וו תורה וו סכרת וקין כן רכרת של תורה אשר כה
 סלסין מילסל, להחם סמלסין וספספיס על דבר שפס קלי לכל הנה
 אשר מוכיחתי, כי גם אם נפאז סם וסכריס עלינו סרת אין זה
 כי אם קנא אים סקרוה אשר סנכ ככסות, ולא כדקת ידבר, כי אין
 סמריסן על תחם כ"א תלים כדקת אחרים, הם הקוראים כסם וקני
 הקדש, וגם הקים לפי הוספס אסריס סמלסין כאיל נול, כספסריס
 לריסם סיחור כדור הנה ונאכא יתרה הנה ולסריס וקם וקין

אגרת בעל התניא זיעוכי"א

היחיד סברע את הרכים אשר אתו, כי פי על נחל סרי אליעזר הגדול, שאם היו חכמי ישראל ככה שני סברע את כולם, חק על פי כן נכח ורע עליו וטרטה, [ורל].

[illegible]

אסון אנטאן אל הווקט נדחתו לענות בלעז חנוד לאנד
 יסרה. בן האמת נר לעצמו און חיות בלעז פאסער חנוד און
 פער אלע נפער, אכל נר הכיס היל יססון אנטאן חמילא, און
 פאר ער נפטר ערוד אלעסיו ולרנטס ער השלימן אכל נכל
 ער עויד נכל סקטורט פסחטיוון, אנטאן סטיונס שם חסידים, און
 נפשו אחריו לרדו וולנט ערוד כביט דין נכל האנטים
 ווער אנטאן ינדער צוקטיוו ינדע. ירער סקטורט פועלנו, וואר
 ווער קילין נר אנטאן נדר נר האנט אנטאן חתכת תהילת וואן
 ווער אנטאן נדר ערוד כספס.

חזו ועור קאסינז. אז עבר שליהם רוח קנאח לקטאח לח' ולחורתי חילם לוחם לפועל. על כבודת רוחם ולעברו קעניסם ובעדסם זעקען לערן בעכטא אינז אינז תינעם ס' אז ער נעקט ו' ידוע ס' באט תורה ח' רוח זכניא אנטש ועליה אנטש שבתים. וזעקען לערן לעבט כחיהם טעניען. ובסתלהל וזיך הורדו וזיך וזעקען חז' שטוש לעשנע תולדן בארן, שטענען ער סטת לח' וישלחו ח' הארדס אינז באריו וזיך כרענען, הוואט ח'אט שטוש לערן על ישראל. זיכט שטוש על אהל.

[illegible]

תקל כל אשר יסוט יתפלא עלינו, הן בגזון הספרים שנרשמו
בהם הן בגזון כשרי שמי דברים אשר קצתה ויריעה מהכיל שמי
עניינם, כי אינכם אוכל וראיתי כלב כל אחד ואחד ולהביא בסתב
את כל דבר הקשה ומסוכנת כבוד.

לכן כואב הרבה היעדרה נטות להם, שים כח נגד אדא ואח"כ
והיחיד: בין שיעור בטקסונים שלט או בסקסוס מסתמך בין שני
הטקסונים, לפני האנשים מאדלי הארץ והחרוץ והנגנים ודעי תחת
ומכני סער: אוליהם המוף שלתי להשיב בפניהם אכרסם אסח אל
כל אסר: שאלתם מספנים צדק

כִּי הַאֲשִׁים הַנִּקְרָאִים וְכֵן הַתּוֹדָה וְכִיזֵאת בּוֹת עֲקִיפֵה שֶׁמֶס
תּוֹחַ מִעֲשֶׂה בּוֹת לֹא יוֹכֵל לַחֲזוֹר לַחֲגִיד שְׁמִילֵן לִחַן כְּחִיאתָּ בְּמִסְרָא
לִלְחִיד חֲכָם שְׂמִירָה לִי וְאֵם לֹאֲתֵל מִעֲשֶׂה אִין שׁוֹמֵקֵן לִי, וְכִיזֵאת
כִּי תִלְבֵּשׁ בְּחַיִּים סִי עֲשִׂים כֶּסֶם הַרְשִׁיעַ עֲשֶׂה וְהַשִּׁיב בְּנִתָּע
בְּרֵבָה, וְשֹׁאֵר הָעַם אֲנִישׁ עֲשֶׂה מִעֲשֶׂה עַל יְדֵי יְיָ הֵם הָאֵלִים
בְּכִיד.

וגם על דבר הקדש בענין הכסף הוציא התנאם כתוב בספרים
העץ, על לטאום כסף הויס כענין אחר הוציאה תורהם והתנאים
על הוציאתו שאין להם ד' רשם בספרותם על אלוהי אשכנז
כל בשוב בה שיתן לו לשון לעסדם הוציאתו והשכלים בהוצאת להם
מצאנו על דבר ספקם וספקם הקדשונים, כי אחרת מהכניסו וכן
בענין ידוע שאין כל ארס תחת הקדשם, ואין על ארס תחת חמץ, וכן
הכל כאשר לכל וכלל בספר אה אסר כבר קדשו גדלי
והתורשנים.

הנה לעת כואת, בהקהל את העם שרי קרש ושרי אלקים
יאתח להם להושיע ידם להם, ועליהם חזר בסוף להגביל וסן ומקם
והגביל בסודק להשיגם, והבני שם קריא סודק והסודקים לפני
ינקט כשסותם, לא יום סעד למקם עתה, וטנה כאור תהי צדקת
והספטם כבצרים, היתה סטותם שלום והשקם, ולא י'ה' סום פירוד בין
הדבקים כח' אלקים.

ותחת אהם נכחו י' ח' ד' אשר יקום לאור משפטם, יאז דבר
מלכות מלכותם, ונכתב ונשולח ומהר יקראו לקרב את המדענים
בדקדוק אשר יאז מה חכמים הלוי והלוי וזו קול ושל המדענים
לדעת חכמת וזאת אומרת כבני לביות אקדמיים נמרים סגל
הקודם לזאת וזאת אומרת את הערכים הזכרים הלוי. ואלמלא
סוראה של מלכות אשר יאז תרעם חכמים נלמד, ובדקדוק חכמים
הנבדקת כל קול נעשה סמינר אשר יקול, והנחת הרבנות וקול
לחיתם ולקח פרומהם ככל דאמר, וזאת מה שחשבו ילדי ישראל
הנזל משה ישראל כלו אשר נשכח היסט והשכל והפלות בית, מלכד
הנבדקת פנים מלכות דים אשר נשכח פנים י' נשאל תרעה נרים
חכמים פנים מלכות אשר חכמי בית ישראל.

אין ארץ אל חכמי דמיט ואל יודת סקס וועקט, עד יסוף
די יארן פון חסמים ויזן ווארטל העסנים לערן אדער העסנים בני
רחמים לערן רחמים הסכונים לערן תול עוללע ופטל הערעוועט
ביום הזה וליזן לו עס ורארית עד עני הארצות ויזן כללם פסוק
אל הרעל וסחלה בקסות המסעות וסחלה למני הדות קרסם כלא
סחלים דבר אדני טוב כי אם יכלמו סחלים וסחלים וסחלים
לסחיק ולעס בהסעות לסובת עין סחלה ווערעט, כי סחלים כסותם

[illegible]

אם לדבר הזה יסלח ה', אתם גם אתם הרבנים בו ובסוחריה
באתם ובתמים יאתם לכם הסליחה לדבר הזה וינצוהו ט, ואל תשא
עלינו תשאת, כי אם זה תעשו ככצווה עלינו גם ה' יתן השוכ ויכפר
מקדו, ויתן אותנו לרחמים לפני כל שוכים, כפי האמת רחל
שכל הרחם על הבריות מרחמים עלינו מן השמים ויספר ויחיש לנאלו
ענת כרחק

בנפשות ונפש אר"י סל"ב ונפ"ח.

שניאור זלמן במחריב (דיל) [יצי]

א איבערזעצונג פון די בריוו וואס דער ניקלשבורגער רבי שליט"א האט געשיקט פאר די דיינים, נאך פאר זיי האבען ג'חתמ'ט די פסק

*

עש"ק רצא, תשמ"ה מאנסי יצ"ו

בס"ד

לכבוד הה"ג ר' ישראל חיים מנשה, והה"ג ר' יחזקאל ראטה והה"ג געציל ב"ק, והה"ג אלימלך יחזקאל שרגא גאלד, כ"א יהולל כפי ערכו הראוי לו

איך האב ערהאלטן אייער איינלאדענונג, וועגען דעם, פאר א ענטפער, וועל איך ענק שיקען א בריוו וואס דער הייליגער בעל התניא זי"ע, האט געשריבען וועגען די געשענישען אין זיין צייט.

פארשטייט זיך אליינס אז, ווער אין אונזער דור, וועט דערוואנען זיך צו פארגלייכען אפ'י א קליין געדאנק צום הייליגען תניא, — אבער די הלכות וואס ער שרייבט זענען אקטועל היינטיגע צייטן אויך, און די תורה וואס אונז האבען מיר באקומען אויף די בארג סיני פון הייליגען באשעפער, וועט קיינמאל נישט געטוישט ווערען.

אויך קען מען פון זיין בריוו ארויס נעמען א מוסר השכל, אז אויב דער הייליגער גר"א, האט געקענט מקבל זיין נידעריגע ליגנט'ס אויפן הייליגען תניא, און אויך אויף אלע גרויסע הייליגע חסידים, ביז מ'האט אינגאנצען פארמישט דעם הייליגען גר"א, און ער האט ארויסגעגעבען א חרם אויף די חסידים.

כל שכן אין דעם היינטיגען נידעריגען דור, קען דאך אודאי אזאנס פאסירען, אז מ'זאל מקבל זיין לשון הרע און שקרים אויף אומשילדיגע מענטשען, אין אמת'ן וואלט איך ענק געשריבען א לאנגען אויספירליכען בריוו, אבער איך ווייסט, אז וואס נאר איך זאל נישט שרייבען, וועלען די נידעריגע פארשוויגען, פארקרימען די מיינונג דערפון. וועגען דעם וועל איך שיקען די בריוו פונם הייליגען תניא זי"ע.

איך בעט ענק איר זאלט עס דורך ליינען מיט געדולד, ווייל גערעכט זענט איר וואס איר האט מיר געשריבען אז דאס מיינט נישט געלד, אבער וויסען זאלט איר אז דאס מיינט נפשות וד"ל.

איך בעט ענק מיט א טיפען געבעט, אז איר זאלט ליינען די בריוו אליינס, ציינט דאס נישט פאר די פרעמדע מענטשען, וואס טייטשען אלעס אויס צום שלעכטן.

אויך וויל איך ענק דערמאנען, אז איך דריי מ'יך שוין גארנישט ארויס פון ענק. ווייל נישט איינמאל בין איך געשטאנען ביי ענקער מ'יך, און געווארט איך צו זען.

און זיך דורך שמיסען, אבער איר האט נישט געוואלט בשום אופן עפענען די מיר, דערווייל וועל איך נישט אנטפלעקען דעם טעם פארוואס איר האט נישט געוואלט רעדען מיט מיר, ווייל איך שאוין ענקער כבוד.

ובזה אסיים ואומר שלום
י.מ. לעבאוויטש

אגרת בעל התניא זי"ע ועכ"א

לכבוד די אלע וואס זענען צוזאם געקומען צו די גרויסע אסיפה — די גרויסע חשובע לייט — די עשירים און בעלי צדקה, — די טובי הקהל, — די דיינים, — די הייליגע לייט, — די מנהיגי ישראל, — פון די גאנצע גובירנע (סטעט בלע"ז) מאהליב יצ"י

געבענשט זאלט איר זיין, — השי"ת זאל אייך געבען כל טוב, — איר זאלט האבען אריכת ימים, — אייער אריכת ימים זאל אבער זיין מיט שלום (נישט מיט מחלוקת און רדיפות) — די יודען זאלען זוכה זיין צו די גאולה שלימה בב"א, און לאנג לעבען זאלט איר.

איך קום מיך דא פארענטפערען פאר אייך, פאר וואס, איך האב מיך נישט געשמעלט צו דין תורה וואס די דיינים האט מיך אויפגעפאדערט, זיך צו שטעלען פאר זיי.

השי"ת איז מיין עדות, אז איך האב דאס נישט געטון פאר שלעכטקייט ח"ו.

נאר ווייל איך ווייס אז איר האט אריינגעגעבען א צעטל אין געריכט, אז פאליציי זאלען מיך ברענגען צו אייך מיט געוואלד. זעט דאך אויס פון דעם אז איך בין אין אייערע אויגען א געמיינער יונג ח"ו.

בין איך גאָר פארווינדערט געווארען, פארוואס מאכט א צוויי פנימ'ר, (2) פעיסעס), פאר מיר שרייבט איר א איידלען בריוו, און פאר די פאליציי שרייבט איר א ווילדען בריוו.

פון דעם האב איך פארשטאנען, אז איר ווילט מיט אייער איידלען בריוו מיך פשוט ארייננארען, אז איך זאל מיך שטעלען פאר אייך, און מסכים זיין מיט די פריערדיגע פסקים, וואס מ'האט ביי ענק ג'פסק'נט קעגען מיר.

וועגען דעם האט איר פשוט געוואלט, אז איך זאל קומען און זאגען אמן בעל כרחו.

ווייל אויב מ'זאל אמת זיין, אז איר מיינט אמת'דיג א עכטע דין תורה, מ'זאל ארויסברענגען דעם אמת. דאן וואלט איר געשיקט ריפען נאך מיר, נאך פאר איר האט געשריבען דעם ערשטן פסק, נאך פאר איר האט מיר פארשעמט אין אלע גאסען.

יעצט אבער האט איר שוין געשיקט בריווען אין הענט פון לויפערס (פארשפרייטערס), צו אלע שטעט, מיט שרעקליכע איסורים אנטקעגען מיר, יעצט וואס איז די זינען וואס איר ריפט מיר זיך שטעלן פאר אייך? איר האט דאך שוין אפגעמאכט וואס איר האט געוואלט!

מיט גרעכטיקייט וואלט איך אייך נישט געדארפט ענטפערען דעם קנאקעדיגען ענטפער, ווייל איר זענט נישט ווערט קיין ענטפער.

אבער איך האב געמראכט, אז יעצט איז דאך דא ביי אייך א גרויסע אסיפה, וועט די ענטפער גוט זיין פאר אלע יודען, זאלען אלע יודען וויסען אז השי"ת איז מיט אונז? ח"ו קיין שום אומווערדיגס איז ביי אונז נישט געטון געווארען ח"ו.

דאס וואס די קעגנער רעדען זיך איין, איז גאר נישט אמת, מ'איז אזאנס נישט געווען, און ס'וועט קיין מאל נישט זיין.

איך קען נישט צופיל מאריך זיין, צו שרייבען א ברייטע שפראך, וועגען דעם וועל איך פשוט שרייבען, — מיט א טיפען געבעט, בעמען מיר זיך פאר אייך, חשובע ערליכע לייט.

מיר בעמען אייך, שמויט אונז נישט און רודפ'ס אונז נישט, מיט די פארשידענע חרמות, ווי געוויסע רבנים פון שטאט שאקלאב, וואס זייער פעדער ארויס געשפריצט גיפטיגע ווערטער.

דאס איז דאך פשוט דיני נפשות פון א סאך יודען,

ווי קומט דאס אז זיי זאלען שרייבען אוועלעכע ווערטער, אז אונזערע יודען זענען ח"ו אפגעשייד פון כלל ישראל.

ווי קומט דאס אז איר זאגט אויף אונז אז אונז שפעטען אפ ח"ו פון דברי הו"ל?

דאס איז דאך א אפענער שקר, אלע וואס זענען מיט אונז אויף געוואקסען, ווייסען דאך אז מיר גייען אויפן ערליכען יודישען וועג, מיר האבען דאך די זעלביגע תורה ווי אייך.

אונזערע יודען זענען אלע ערליכע יודען, יראים ושלמים, און היטען אפ אלע מצות, גאר ערליך.

ווי קענט איר אונס מעסטן מיט אייער קאפ, און אויסטייטשען פארשידענע טייטשונגען אויף אונזער חשובן?

לויט די הלכה קען א דין גארנישט פסק'נען לויט שאצונג, מ'קען נאר פסק'נען מיט געהעריגע כשרע עדות, וואס זיי זאגען זייערע עדות, ווען דער בעל דין שטייט דארט און הערט זיך צו וואס זיי זאגען, אפענע זאכען וואס זיי האבען אליינס געזען.

איך רעד שוין נישט פון די הלכה, נאר פשוט מענטשליכקייט,

ווי האט איר געהאט א הארץ, אזוי צו שעדיגען א גאנצע עדה יודען, און ארויס געבען דעם פריערדיגען פסק גארנישט מעלדנדיג פאר אונזערע יודען, איר זענט גארנישט נייגעריג געווען, אפשר האבען מיר עפעס צו ענטפערען.

יעצט נאכדעם קומט איר, און רופט מיר, איך זאל פשוט מסכים זיין אויף אייער אלטן פסק.

מיר ווייסען דאך, אז אייער פריערדיגער פסק, האט איר זיך פשוט פארלאזט, אויף די „גביות עדות“ וואס פראסטע לייט האבען צאם געשטעלט, מיט „עם הארצ'דיגע גריזען“ האבען זיי זיך איינגערעדט, אז מ'קען מאכען גביות עדות אפי' ווען דער בעל דין שטייט נישט דארט.

זיי האבען גארנישט געוואוסט, אז אזא גביות עדות, צו פארשמיצען א מענטש, איז גארנישט ווערט, נאר אויב דער בעל דין שטייט און הערט זייערע רייד, קיין שום תירוץ ניצט נישט אויף דעם, אזוי איז די הלכה אין שולחן ערוך,

און כל שכן ביי אונזער פרשה, וואס דאס איז דאך ממש דיני נפשות, און שפיכת דמים, און צוברעכען די פרנסות, ווי ס'האט טאקע פאסירט אין די שילד פון די עדים לינגערס.

ווי האט מען נאך אזאנס געהערט? קוקט אין די ספרים וועט איר שוין זעהן, אז מ'קען אזא דין תורה גארנישט מאכען, איך האב דורך געזיכט ש"ס און פוסקים, כ'האב אין ערגעץ אזאנס נישט געפונען, אז מ'זאל קענען מאכען גביות עדות ווען דער בעל דין שטייט נישט דארט.

אפי' א מסור, אויב ער איז נישט א הענד מענטש, א שטעגער, וואס קען נאך צאם שלאגען די דיינים, קען מען לויט די הלכה נישט מקבל זיין די עדות, נאר ווען ער שטייט דארט.

אויב וועט איר מיר וועלען ענטפערען, אז אויב ס'געשעט ח"ו א פירצה בחומת הדת, מענטשען פאלען אריין ח"ו אין עבירות, דאן האט בייך א כח, צו צוימען די

פירצה, גערעכט וואלט איר געווען אויב מ'וואלט געזען ח"ו ווי מענטשען פאלען אריין ח"ו אין עבירות, וואלט מען געמעגט רודפ'ן די מענטשען.

אבער וואס זענען מיר שילדיג, אז ביי אייך איז דא פירצות, וועגען דעם מעגט איר שוין אונז רודפ'ן?

ווייל אפילו מ'וואלט אמת געווען אז די דור איז א געמיינער דור, אבער אונזער עדה, דארפן וועגען דעם ח"ו נישט ליידען, וועגען די פאלטשע עדות וואס האבען עדות געזאגט, נישט ווען אונז זענען מיר דארט געווען, [נ"ב: לויט די הלכה, זענען שונאים גארנישט באגלייבט, ס'איז בחזקה, אז א קול וואס א שונא לאזט ארויס, האט אין זיך נישט קין פיצל אמת].

אונז האבען מיר דאך פיל פיל באגלייבטע עדות, אין אונזער געגענט, וואס האבען אונז געזען טאג טעגליך, אין אלע צייטען, זיי זענען אלע גרייט עדות צו זאגען, אז מיט די אייגענע אויגען האבען זיי געזען, אז מיר זענען ריין פון די שמיץ וואס איר זענט אונז חושד.

ח"ו מיר האבען נישט קיין שייכות מיט די שמיץ, און אפי' נישט מיט ענליכס צו די שמיץ.

אלע זעהן דאך, אז אלע יארען זענען מיר אויף געוואקסען מיט ערליכקייט, אפגעהיטענקייט אין יעדע מצוה, נאך מיט מער געהיטענקייט ווי א סאך ערליכע יודען. יעדער זעט דאך מיט וואס מיר זענען עוסק, מיט תורה און יודישקייט, ס'איז נישט קיין סודות.

די אלע יודען אונזערע שכנים, ווינדערען זיך, אויף די דיינים ווי פאלט זיי איין אפצולייקענען אזא אפענע זאך, מ'זעט דאך טאג טעגליך אז ביי אונז היט מען די הייליגע תורה שבכתב און שבעל פה, נאך מיט מער אפגעהיטענקייט ווי א סאך פון ענקערע מענטשען.

יעצט ווי האבען זיי געקענט אזוי קאפויער איבערדרייען דעם אמת?

ס'איז פשוט נישט איבערצוהאלטען די גרויסע חילול שם שמים, און בזיון התורה, אין די אויגען פון די מאסען יודען, זיי פרעגען, ווי פאסט דאס פאר לומדי תורה?

**אזוי דארפען זיך דיינים אויפפירען?
צו גלייבען אזעלעכע אפענע שקרים?**

טאמער קומען רעדען פאר אייך ביזע צונגער, וואס רעדען שלעכטץ אויף אונז, איז עס זיכער וועגען קנאה, מסתמא האט מען מיט עפעס בארירט זייער כבוד, רעדען זיי פאר פייער און פאר וואסער.

דאס וואס זיי רעדען וויימען זיי אליינס אז ס'איז נישט אמת, נאר זיי זענען זיך מתיר צו מעיד זיין עדות שקר, ווייל מ'זאגט עפעס אז א גרויסער מאן [נר מינט דא דעם גר"א ז"ל] האט נישט געהאלטן מיט אונז, אבער ער איז נישט גערעכט געווען.

הגם אין אייער געגנט איז דא אסאך חשוב'ע מענטשען, וואס פארריפען זיך נישט אויף יענעם גדול, נאר פון זייער אייגענעם דעת, שאצען זיי צו שרייבען אויף אונז ביטערע רייד, אָן קיין שום ספיקות.

ווייסט דאך יעדער, אז די בעלי גאווה, וואס האבען זיך אליינס ארויס געשטעלט מיט א קאמפף קעגען אונז, מיט'ן אייגענעם חשובן, זענען מיעווא דמיעווא אנמקעגען די אלע מענטשען וואס זענען אויף געוואקסען מיט אונז, און וויסען דעם אמת. וואס אפי' ווען זיי זאלען זאגען נאר וואס זיי פארשטייען מיט זייער גוטן מיינונג אויף אונז, וואלט אויך גענוג געווען, נאך כש"כ, ווען זיי זאגען נישט קיין מיינונג, נאר זענען פשוט גרייט צו שווערען, אז זיי האבען אלע יארען אליינס געזען, אז מיר זענען אידען ווי אלע אידען.

מה שאין כן די קעגנער'ס, האבען זיך פשוט פארלייגט, און פון זייער שכל זיך אויסגעטראכט אויף אונז, און אונז אפגע'פסק'נט דעם דין אפיקורסים, רחמנא ליצ'לן מהאי דעתא,

אבער זיי קענען דאס נישט זאגען בתורת עדות, און אוודאי נישט בתורת שבעה, ווייל זיי האבען דאך דאס נאר געשאצט מיטן שכל אומגעזען.

אבער מיר דארפן גארנישט איבערצייגען אונזער ערליכקייט ביי א בית דין, ווייל די אמת רעדט פון זיך אליינס, אבער די עדים קענען אונז זענען פשוט'ע ליגנער'ס.

אבער אויף די דיינים וואונדער איך מיך זייער שטארק, ווי האט איר די פעסטקייט אין אייך, אפצולייקענען די אלע מאסען יודען, וואס זענען נישט געמיטלט מיט נאמען, "חסידים", די אלע וואס וואוינען אין אונזער געגנט.

ווי האבען זיי געקענט פסק'נען א פסק, און אפי' נישט געפרעגט די אלע יודען, מ'האט זיי גארנישט אנגערופען פרעגען זייער מיינונג, די יודען וואלטען דאך געזאגט א גוט ווארט פאר אונז, פארוואס האט מען נאר אויסגעהערט די שונאים, נאר זיי זענען גארנישט נייגעריג געווען צו הערען א גוט ווארט, זיי האבען דוקא געוואלט פסק'נען א שלעכטן פסק.

נאך מער וועל איך ענק פרעגען, אויב זענט איר טאקע קנאים לשם שמים, וואלט איר געדארפט אליינס אראפקומען קוקען, און זעען וואס מיר זענען עוסק, דאן וואלט איר אליין געזען, אז תורת ה' איז אונזער לעבען, און וועגען דעם טאקע פייניגט מען אונז,

אנשטאט דעם זיצען זיי זיך אין זייער שטיב, און שיסען זייערע פסקים אזוי ווי פילען, צו הרג'נען מענטשען,

גורם זיין מחלוקת צווישען ברידער'ס [און צווישען טאטעס און קינדער].

פאסט דאס פאר רבנים? וואס זייער פליכט איז צו ברענגען שלום צווישען יודען,

געוואלד און געשריגען?

אפי' אויב איר זאלט גערעכט זיין אז דא איז דא עפעס איין געמיינער יונג, דאן קימט זיך די שטראף נאר פאר דעם מענטש, - וואס זענען שילדיג די גאנצע עדה, וועט איז דאס איינגעפאלען אז וועגען איין פורק עול, זאל מען פארדאמען א גאנצע עדה, אזאנס פאסט נאר פאר א שלעכט הארץ, (נכ: דא האבען זיי אפי' 1 פורק עול אויך נישט געפינען, ס'איז געווען הויל פאליטיק) שטעלט זיך פאר, אז גויים זאלען אזא זאך טוען ח"ו, וועגען איין מענטש צו פארדאמען די גאנצע כלל ישראל ח"ו, ווייל אין די גויים'ס אויגען זענען די גאנצע כלל ישראל ווי איין מענטש, מער ווי אונז הסידים קוקען מיר אויס אין די אויגען פון די קעגנערס.

און איך וויל אייך מעלדען, אז וואס נאָר איר ווידערט זיך אויף אונז, סיי אויף די ספרים וואס מיר האבען געדריקט, סיי די אלע טענות וואס איר האט קעגען אונז,

זאל מען אויסקלויבען חשובע דיינים פון אנדער שטעט אבער נישט איר, ווייל איר האט שוין ערקלערט אייער מיינונג קעגען אונז, זענט איר שוין פסול צו די דין תורה, און לויט די הלכה, אפי' איר זאלט יעצט זאגען אייער מיינונג, איז עס גארנישט ווערט (אין שומעין לו), ווייל די דיינים זענען שוין נוגע בדבר, צו פארפעסטיגען זייער אלטן מיינונג,

אין אלעס וואס מענטשען ווערטשאפטן קעגען אונז, זענען די דיינים שילדיג אלע אייער טענות קעגען מיר בין איך גרייט צו ענטפערען פאר אנדערע דיינים, אלעס וועט ערקלערט ווערען!!!

בעט איך אייך טאקע,

באשטימט ביי וועס איר ווילט האלטען די דין תורה, זאל שוין נישט זיין קיין מחלוקת צווישען די ערליכע יודען.

דערווייל, בעט איך אייך, חשובע לייט, אז ביז איר וועט נישט האבען קעגען אונז קיין באגרינדעטע טענות, זאלט איר קודם צוריק ציען פון די אלע שארפע בריווען פון די קהלה וואס מ'האט געשריבען אין אייער נאמען.

ווייל די פראסטע לייט האבען אייך פשוט געפאלגט, און מ'האט שוין געטון קעגען אונז שרעקליכע זאכען, מ'האט געשעדיגט פרנסות, גז'ל'ס געל'טער, חז"ל זאגען דאך, אז ווען איינער גז'ל'ט א פרומה פון א ארעמאן, איז אזוי ווי ער האט אים מיט זיין גאנצע מפשחה ג'הרג'ט, און מ'האט אונז פארשעמט אין אלע גאסען מיט געפערליכע בזיונות.

אונזער פארגאסען בלייט זאל נישט פארדעקט ווערען, ביז השי"ת וועט זיך דערבארעמען, און וועט אריינשיינען אין יודישע הערצער, אז זיי זאלען זיך

דערבארעמען מיט רחמנות אויף אונז און אויף אונזערע קינדערלעך, און מ'זאל אונז פשוט לאזען לעבען, מ'זאל בלייבען פון אונז א שם ושארית בארץ.

הש"ת זאל אריינגעבען אין זייערע הערצער, אז זיי זאלען צוהערען אונזער געבעהט, וואס מיר בעטען זיך פאר זיי, און זיי זאלען נישט אפווארפען אונזערע רייד, נאר מ'זאל אריינגיין אין זייערע אויערען, און זיי זאלען זיך דערבארעמען, מיר זענען דאך מיט זיי קרובים.

הש"ת איז דאך מלך השלום, זאל ער אריין געבען שלום צווישען יודישע קינדער, און זיי זאלען האבען א ריין הארץ אויף אונז, פונקט ווי מיר האבען א ריין הארץ אויף זיי. פארשטאנען זאלען ווערען די מויל פון די נידעריגע ליגנערס וואס העצען די מחלוקה, מ'איז קיינמאל נישט אמת וואס זיי זאגען,

מאמער האט עפעס א יוד גערעדט קעגען אייך, וועט אים הש"ת מוחל זיין ווייל אין אדם נתפס על צערו, און אויך הש"ת איז מוחל, דאן זייט איר אויך מוחל.

און אז איר וועט זיך דערבארעמען וועט הש"ת העלפען אז אלע רויבער'ס וועלען זיך אויך דערבארעמען אויף יודען, ווייל כל המרחם על הבריות, מרחמין עליו מן השמים, און מיר וועלען שוין זוכה זיין צו די גאולה שלימה.

שניאור זלמן בן ר' ברוך ז"ל

*

ביז דא איז די בריוו פונעם תניא זי"ע, דאס האט דער ניקלשבורגער רבי שליט"א געשיקט פאר אלע דיינים, די אלע דיקע אותיות, האט ער אונטערגעצייכנט מיט א פעדער.

און אז זיי האבען נאך אזא קלארען דייטליכען בריוו, מיט הסבר וואס איז נישט צום אפפרעגען, און א געכעט וואס קען לעכערן דאס הארץ פון א גולן, אז נאך אזא בריוו האבען די דיינים געקענט ארויסגעבען זייער פסק. איז א קלארער סימן אז זיי האבען עס בכלל נישט געליינט, ווייל זיי האבען בכלל נישט געוואלט הערען קיין ענטפער.

די איינציגסטע לימוד זכות וואס מ'קען זאגען אויף זיי, איז, אז זיי זענען געווען אונטער די דרוק (פרעשע) פון די לופער'ס מיט די ראשי הקהלה, אז זיי האבען פשוט נישט געהאט דעם מח, איבערצוטראכטן וואס זיי טוען.

דער הייליגער רבי זי"ע ברענגט א סאך אין וואל משה אז ס'קען אזאנס פאסירען (ע"י לעיל בהעתק מספה"ק וואל משה באריכות) אויך האבען זיי געמאכט פשוט'ע טעותים ווייל זיי האבען געמאכט די דין תורה ביינאכט, און זיי האבען גענוצט 4 דיינים, וואס לויט די הלכה איז עס פשוט נישט אויס געהאלטען.

הזמנה ג' והתראה

לכבוד ר' מיכל לעבאוויטש נ"י

הנני להודיעך שאחרי והזמנת מאתנו זה פעמיים להופיע בפני ב"ד חתום מטה, ובכל פעם ברגע האחרונה עשית תחבולות [היינו שהשיב להם כדמ וכהלכה] להשתמט מלבא [והם לא ענו לו, לא דבר ולא חזי דבר על כל טענותיו עפ"י הלכה והם מחזיקים לענות כמבואר בשו"ע בטענת כמה דמחזיק, וכמבואר בשו"ע חו"מ סי' א' שהתעקש לעיל עי"ש].

ע"כ הננו מזמינים אותך פעם ג' בהזמנה אחרונה להופיע בפנינו דיינים חתומים מטה, ביום א' פ' וישב תשמ"ה לפ"ק, בשעה 2 אחצ"ה, בלשכת קהל יטב לב רחוב ראדני 150 בלי שום השמטה.

והננו בזה בהתראה אחרונה שאם לא תופיע גם בפעם הזאת, יהי' מוחלט אתנו שהנך מסרב לבא, ונהי' מוכרחים [ע"פ למן האינשי דלא מעלין לעשות [שלא] כדת של תורה לדון ולגמור שלא בפניך].

וגם מודיעים אנו בזה שלא יתקבל שום תירוץ לא בכתב ולא ע"י טעלעפאן, וכל מה שיש לך לתרץ, עליך לבא בעצמך [לנאפקי מה שהיו מוכנים לילך שלומים, וגם אחי הרב המסיד המפורסם ר"ג שליט"א, והרגלים לא הסכימו בשום אופן, כי בזה לא יהי' להם הזדמנות איך לבוא אומן להגיד בפני הדיינים א'].

וע"ז באעה"ח אור ליום ג' וישלח י' כסלו תשמ"ה

נאם ישראל חיים מנשה פרידמאן

נאם יחזקאל ראטה

נאם געציל בערקאוויטש

נאם אלימלך יחזקאל שרגא גאלד

א. ר"ל ושיהי' מוקף אז גם מהשו"ב הזקן הידוע ומשמשי, ועוד כמה חצופים הידועים עם מקלות שיצחקו עליו ולא יניחוהו לדבר מלה אחת, ולא לפני הדיינים בכיתם שהרי לא רצו לפתוח הדלת בשום אופן שבעולם, כנ"ל. וכן עשו בהחתונה שעמדו שם הנ"ל הכן להכות, שדברו שיבוא אליהם, וכן עושה א' מהנ"ל תחבולות בכל שמחה וסעודה ברית כשנוסע א' מהאכרכים לשמחת משפחתו, שמבזה אותו, וזהו ידוע ומפורסם וככתוב מפורש בפסוק (שמות כ"ג ח' דברים ט"ז י"ט) עי"ש. — וכמו שאחז"ל בב"ר (פ' ג' אות ד') שאמרו ללוט, גש הלאה, האחד בא לגור וישפוט שפוט, דין שדנו ראשונים אתה בא להרוס, ועי"ש ע"פ יהי' כמצחק בעיני חתניו.

זעלבסט פארשטענדליך, אז הרה"צ ר"מ שליט"א האט זיי שוין גארנישט געענטפערט, ווייל אויב זיי ענטפערען נישט תורה'דיג, ווי די הלכה באפעלט, דאן דארף מען זיך גארנישט וויסנדיג מאכן אויף זייערע ריידן — נאכדעם האבען זיי געדרוקט דעם פסק, וואס ס'שטימט גארנישט לויט די הלכה, ווי ס'וועט ווייטער ערקלערט ווערן.

נאכדעם זענען פיל מענטשען אויף געשטאנען מיט א געוואלד, אז ס'איז אוסדערהערט אזא פסק, (דן צו זיין שלא בפניו, און שרייבען שמועה לא טובה, וואס האט נישט קיין שום כח פאר א פסק), איז אויף געשטאנען א גרויסער עם הארץ מ.ש. און געשריבען די ביכל "מתי שוא", וואס די סתירות אין דעם ביכל שלאגט זיך ארויס בלאט נאך בלאט (יעדער תורה איד איז א מבין אויף די עם הארצות פון דעם ביכל).

רבנים זאגען אז דער שרייבער פונם ביכל האט נישט קיין שום ידיעה אין פשוט'ע הלכות, ווייל ער דרוקט דארט דעם אויבן דערמאנטן פסק פון שנת תדש"ס, נאכדעם מאכט ער א געוואלד און א געשריי, אז מ'האט נישט צוגעהערט צו די הזמנות פון שנת תשמ"ה, (די בריוו פונעם תניא, לאזט ער אינגאנצען אויס, ווייל די בריוו צייגט וואס פאר א נידעריגע שריט זיי האבען געטון) און דער שומה ווייסט גארנישט אז דורך דעם פסק פון שנת תדש"ס, זענען זיי לויט די הלכה ג'פסל'ט געווארען פון צו זיין דיינים אין די דין תורה.

ווען ער האט ווען געהאט אביסל שכל, וואלט ער אויסגעלאזט פון דרוק די פסק פון שנת תדש"ס — נאר ווייל ער האט פשוט נישט געוואוסט אז ס'שטימט נישט, פארדעם האט ער עס געדרוקט.

אויך האט געדרוקט דארט פארשידענע בריווען פון ת"ח, ס'לאזט זיך נישט גלייבען אז די דאזיגע ת"ח האבען געשריבען די דאזיגע בריווען פאר נידעריג פאליטיק, ס'פאסט גארנישט פאר ת"ח זיך אזוי פארשמיצען, ס'לייגט זיך אויפ'ן שכל, אז יענע בריווען זענען געפעלשט.

אויך מיז דא ערווענט ווערן, אז דער חשוב'ר רב, הגה"צ ר' יושע העשיל שליט"א האט געזאגט, אז ער האט געלייגט די ביכעל מתי שוא, ער האט געזען די וויסמע אנמיסעמיטזעם וואס ווערט דארט געשריבען, האט ער זיך דערמאנט אין די באוויסמע העץ בוך פון הימלער ימ"ש, וואס האט געהייסען "מין קאמף" ס'ענדעלט זייער, מיט די יודען האט וואס ווערט דארט געהעצט און ארויסגעברענגט.

הנה הא לך "הפסק ביד", עם הגהות אמיתיות וברורים

פסק ביד

אחרי שישבנו לישא וליתן בדבר השמועה לא טובה שהגיע לנו דעו ע"פ השמועה, ולא בגניית עדות, מה שאסור ופסול ע"פ הלכה. וחז"ל חזו זאת מראש כי יעשו כן באחרית הימים, כמשאחז"ל (כחות קינ): דור שכן דוד בא קטגוריא בתלמידי חכמים, פרש"י הרבה מסטינים ומלמדים חובה יעמדו עליהם] על ר' ... דברים שאינם מהוגנים רח"ל [נדכר בימי הללו דעו על עצמם דין של מוציא שם רע ומזהו תלמיד חכם, — ונכון להודיע בשער בת רבים, כי ביום א' פרשם טהרה תשמ"ט, נכנסו ב' אנשים להרה"ג ר' יחזקאל ראטה שליט"א, כדי להזהירו שעומד הכן ללא ספק זה, (כי כן ההלכה שדרך להודיעו, אולי יחזור בעצמו בפרהסיא, והלכו דייקא אליו, כי נשמע כבר רבות פעמים מפיו, שהודה ואמר לבניו וגם לשאר אנשים וגם להאדמו"ר מוידעטשוב ז"ל, או מ'האט איס געוויינטען, ער האט אינגאנצטן מיט געוואלט), והראו לו כמה כתבי ידוע מחבריו של רבם האדמו"ר מניקלשבורג שליט"א, (א) מכתבים מלאים חסידות, וחריפות ונקיאות בש"ס, ומידושי סוגיות, שכתבם טהיחו כן י"ג שנה, בחור מכתבים לש"כ הרה"ג ר' אברהם יונה שווארטש שליט"א אבד"ק בעיר וויען י"ג, (ב) פירוש על המלא שעומד מוכן לדפוס, (ג) הגהות ומראי מקומות על המלא שכתבם ג"כ בטהיחו כן י"ג י"ד שנה, ועמד הדומ"ץ הנ"ל נבהל ונשחמם ממש, ואמר "ער פארקויפט תורה מיט אדישקייט", "איך האלט איך אז ווען זייע קינדער וואלטן געווען ביים טאטען, וואלטען זיי געשטיגען אין תורה און ידישקייט", עכ"ד, וא"כ פליאה עצומה, איך יכולים דיינים לפסוק פסק, כשאינם מכירים כלל את המידון, וחוממים פסק רק על שמועות פורחות בארץ שנפולו ע"י שונאים בני עוולה, וכי דבר קשה הי' להם לברר המציאות לאמיתות, ופסק בני ברור, וא"כ הוא היסך המציאות, אינו אלא שחוק והימולן וגם התנהגותו עם החברייא הוא בדרך שקר וליצנות ורעות רוח ניצולו ויחט עידיהן, מאות ואלפים אנשים בני נחמה, על גודל השקר שכתבו בפרהסיא בני נוסה, רח"ל ממוציא שם רע] ובבר נלכדו שם בפשטות תמימי לב, [וגם רבנים וגאונים באר"צ ובא"י מקוופסים נללא דמהימנותא דהרה"צ מניקלשבורג שליט"א, ורק אנשי פאליטיק חזון רואים ביהמ"ד זו צעין הרע, ואף הדיינים בעצמם, לא ס"ל כמו שכתבו, כמו שידוע ממקורות נאמנים, ולהלן יתבאר היטב].

לכן אחרי שנוכחנו לדעת כל הנ"ל, באנו להחליטה להודיע חזו"ד עפ"י תורה"ק [הנה נא וניזכר מהו דעת מוה"ק, ובקונטרס זה יתבאר היטב, ואעזר צמלין מלצטוק במר נפשי על גודל חילול כבוד החורה, ושפיכת דם נקי ולדיק על לא חמם בכפו, אבל קונטרס זה נחייסד בעיקר להוכיח ע"פ הלכה וע"פ שכל איך שטעו מהיפך להיפך, והקורא יצין מאליו, וע"כ אשחוק במקום שהי' לי לנעוק.

באזהרה חמורה להרחיק עצמם מהאיש הזה ושיחו, [חיו כאן דעתם היסך דעת הגה"ק הרמ"ש מקאלוב וזוק"ל, והגה"ק משאפראן וזוק"ל, ושאר גאונים ולדיקים שחזקו אותו וזיוו לו שיהיג תנריא, וגם הדיינים בעצמם הודו כבר כמ"ס כי אין להם שום טענה נגדו, כמו שיצאר להלן דבריהם בפרטיות, וא"כ הנה נא ונראה מה שכתב מן הדברי חיים בשו"ת ח"צ יו"ד סי' ק"ד, אודות רב א' שניה ת"מ שלא כדן, ברור כי הרב המגדה ראוי לב"ד לשמחו, ואסור להתנהגותו יותר מכדי חייו, וכן הדין אמת ברור, עכלה"ק], וחז"ו להיות נמשך בחברותו [הגיעו כאן דעתם היסך מדעת כל הדיקים וחסידיים שחזקו אותו שיהיג תנריא של אנשים יראי ה', יש מכתב

מהלדמו"ר הנדיק המפורסם מחולדות אהרן שליט"א, וכן עוד מהרבה נדיקים שכותבים אליו ומחזקים אותו שניהג חנניא]. ועל כגון דא נאמר (משלי א') בני אל תלך בדרך אתם מנע רגלך מנתיבתם [שכחו מה שכמוז נפסקו אחר זה, שפיל לסיפא דקרא כי .. ימהרו לשפוך דם וגו' בן ארחות כל בצע בצע, פרש"י כן דרך של גזל גזלה וכו', — ע"י קידושין ע., ומצין], ועל האבות לשמור נפשות בניהם מלהלכד במצודתו [כאן נתיבות אלו, גילוי חשש מה שמפחדים, כי נקיים המה ויודעים המה, כי הוא גדול כחורה וייראת שמים ונזקקות, והשפעתו להשפיע יראה וטהרה הוא גדול למאד, דהרי ה' ידע חיצוריו כחציו ומידושו על מסכמות, ודברי מוסר ופולסים וכו', ומוששים המה אולי יבא יום, וכו'. והבן.], שבניקל נמשכים אחריו [אמת! אמת! אמת! וייל מ'עט ב' חס מורה און יודישקייט, אזוי ווי מ'פלעגט זעהן ב'י אלע נדיקים ומסידים אין אלע דורות, — און מ'טעפעט אים אזוי ווי מ'פלעגט טעפענען אלע ערליכע יודען, — און ער לידט און שויגט אזוי ווי אלע ערליכע יודען פלעגט זיך פירען, שומען חרפתם ואינם משיבין, — און ווען מ'זייט אריין אין זיין ציהמ"ד און מ'זייגט זיך איבער אז ס'איז גארנישט אמת וואס זיי זאגען, דארף מען נישט מסביר זיין וואס פארא רושם דאס מאכט אין א יודיש הארץ!!!] לפני עמדם על דעתם, [שקר וכוזב, ונכון להודיע, כי המעשה נמציאות הוא היסך להיפך, כי בעלי דעת לא קיבלו דעריהם כלל, כי כולם ידעו כי אין זה נכס כלל בגדר פסק, אלא אין זה רק לחץ הקהלה, ולא קיבלו דעריהם רק נשים ומסרי דעת וטעמם לפי עמדם על דעתם, והם מנה לים המלחמה, כידוע] ושמו לבבכם לדברינו הנאמרים באמת [נקונטרס זה יתבאר אם הוא אמת, עד שידעו עין הרוואה ואזון השומעת, איך שהיפכו את המציאות הגלו, וכמו מהיפך להיפך, והוא נורא ואיום כי מה הגיע אליהם, ולמה עשו מאת] ולהשומעים יונעם ותבא עליהם ברכת טוב סלה, [נכור שלא המנונו כשכתבו זאת כי אולי הביאו דעריהם, קלה ולא נכרה, כי מאלו ידה קרן ההלכה עשר מעלות אמורית, ה' ירחם על שה פורה ישראלי].

וע"ז באנו עה"ח יום ד' פר' וישב שנת תשמ"ה לפ"ק

ישראל חיים מנשה פרידמאן	הק' געציץ בערקאוויטש
דומ"ץ דקהל יטב לב, וומס"ב	דומ"ץ דקהל יטב לב, קרית יואל
הק' יחזקאל ראטה	הק' אלימלך יחזקאל שרגא גאלד
דומ"ץ דקהל יטב לב, ב"פ	דומ"ץ דקהל יואל משה, מאנסי

*

פליאות נשגבות איך נעשו טעותים הל"ד

(א) נפלא נפלא, היתכן שפסקו דין, בבי"ד של ד' דיינים, דהוי בי"ד שקול, (כי אין לפסוק רק בבי"ד של ג' או ד' או ו', וכו' כמבואר במס' סנהדרין דף ג', ויבמות קא. דאין דנין בבי"ד שקול, וכן נפסק בשו"ע חו"מ סי' ג', פרישה ס"ק י' וסמ"ע ס"ק י"א, וכן נפסק שם בסי' י"ח במחבר סעיף א', דהדיינים צ"ל ג' או ד' וכו') וכמה לומדים וגאונים תמהו על טעות זו, בראותם פסק זה.

(ב) וגם עוד נפלאות בעינינו, דהרי אין דנין בלי"ה, כמבואר בחו"מ סי' ה', סמ"ע ס"ק ח', דאם דנו אין דיניהן דין, וכ"פ הש"ך בס"ק ח', דאם דנו אין דיניהם דין.

ובחז"מ סי' כ"ח סעיף כ"ד, דאין מקבלין עדות אלא ביום, ואם קבלוהו בלילה אפי' היו עדיו רדופים לילך למדינת הים, אין דנין ע"פ אותה קבלה.

והם הרי ישבו בישיבת הדיינים, ושמעו, השמועה לא טובה" מפי איזה אנשי בליעל, בשעה 8:00 בלילה, וגם ההזמנות הזמינו אותו לדון בלילה, (הזמנה א'), הזמינו לאור ליום ג' ויצא בשעה 6:00 בערב — והזמנה ב', הזמינו לשעה 6:00 בערב ביום א' וישלח, שהוא בחורף, שאז ה' כבר זמן של מוצש"ק, ולמעשה כששמעו, השמועה לא טובה" ה' באור ליום ד' וישב תשמ"ה בשעה 8:00 בערב, כידוע ומפורסם.

ומה שמצינו לפעמים שישבו בדין בלילה, הרי מבואר בפוסקים (עיי"ש פ"ת ס"ק ד') דהיינו דוקא כשהתחילו לדון ביום, יכולים לומר הגמר ופסק בלילה, אבל המשא ומתן אפי' אם התחילו ביום אפי' אסור לגמרו בלילה — או כשהסכימו ב' הצדדים שידונו בלילה, אז לא גרע מאם הסכימו על קרוב ופסול (ש"ך ס"ק ד'), אבל בלא הני אופנים, אין דיניהם דין, וא"כ אין שום שחר שיכתוב מי שיש לו יד ושם בהלכות אלו, הזמנה על לילה "כלי שום טענה והשתמטות".

ג) ועוד תמה תמה אקרא, דהרי מבואר בשו"ע חו"מ סי' ג' סעיף ב', דאסור לאדם חכם שישב בדין, עד שירע עם מי יושב, שמא ישב עם אנשים שאינם הגונים, ונמצא בכלל קשר בוגדים, ולא בכלל בי"ד, עכ"ל, הרי לך דזה אינו בכלל בי"ד

דהרי בישיבת בי"ד שלהם, עמדו שם הלויפער'ס, והם ניהלו והסיתו והדיחו אופן ישיבת הבי"ד וכתובת הפסק כידוע ומפורסם, והם הרי הן בעלי מחלוקת מפורסמים, ומלהיטים אש המחלוקה בכל עבר ופינה שאתה פונה כידוע, ומבואר ביור"ד, (סי' של"ד, סעיף ט"ז) דהמחזיק במחלוקת יותר מדאי מחרימין אותו.

וטענות אלו שמעתי מפי הרבה תלמידי חכמים מובהקים יושבים על מדין, וכשבאו הטענות הפשוטות הללו לפני אנשי פאליטיק, ענו ואמרו, דאם איז נישט קיין עכטע דין תורה, דאם איז נאר א חיווק צעטל פאר די קהלה, מ'זאל נישט צולויפען, ממילא מעג עם זיין נישט לויט די תנאי הלכה".

היינו שאומרים, כי טענה שטות והכל כזה, יעלה ח"ו על לב דיינים, ח"ו לאמר כן, וכי זהו דרך התורה, ודרך אבותינו ורבתינו, שאם אתה חושש על רב גאון וצדיק שיתעלה עליך, ויתרחב גבולו בתלמידים, אז הותר לך לשפוך דמו, ולגזול ילדיו, ולכזות אותו בפני קהל עם ועדה, ולכתוב עליו פסק שקר לדורותיו, הנשמע כזאת מימות דייני סדום שנזכרו בחז"ל סנהדרין קמ':

ומנהג הצדיקים והרבנים בכל דור ודור מימות עולם ה' היפך להיפך, שכבר זה את זה, ותלמידי חכמים מרבים שלום בעולם, ולא לצאת כחרב ובחנית בלי שום טעם וסיבה נכונה, רק בשביל שחושש אולי יתגדל יותר

ממך, ובחז"ל מצינו בכמה מקומות, שהלכו מרב לרב, ואמר רב חסדא, חוששני שאם אומר, מרבה ישיבה מרבה חכמה, שיניחני תלמידיי וילכו להם לשמש לפני רבנים אחרים, וכך הוה, כי תלמידיו כששמעו מפיו מאמר זה, הניחו אותו והלכו להם לאמוראים אחרים, כמבואר בחז"ל.

וכתב מרן הדברי חיים, בשו"ת ח"א יו"ד סי' נ"א, דרב שני מותר לקבוע דירתו במקום רב ראשון, ומותר לחלק מהקהל לקבל אותו, ולא שייך שום ענין של חסידות בזה למנוע מזה, דהרי חזינן רבני קשישאי גדולי האחרונים אשר בצלם נחמה בהוראתם, עזרו וגזרו על תלמידיהם להיות מפייע להרב השני, ואי הוי ח"ו שום נדנוד איסור ח"ו, למה להם לעשות כן, עכלה"ק.

וכן הובא במשכיל אל דל (ח"ב כלל ה' פרט א').

הרי לך מנהגן של צדיקים ורבנים אמיתיים, — ובפרט שהוא מנהיג חבורתו כבר רבות בשנים, ואין זה דבר חדש כלל, ולא בא כלל לפגוע ומכש"כ שלא בא להרוס קהלת סאטמאר, ואדרכה בכל יכולתו חיזק במה שהי' בכוחו לחזק, כידוע ומפורסם, שבכל הזמנים לא נחשבו חסידיו לשונאים ח"ו.

וא"כ ח"ו ח"ו לחשוך את הדיינים שישתמשו במיטלען של פאליטיק ופארטיי נגד דת תורה"ק, כנהוג אצל הפארטייען של פורקי עול ואפיקורסים כידוע, וח"ו שנאמר שילכשו מעשיהם לומר, שמחווים חו"ד עפ"י תוה"ק, ומדברים דברים הנאמרים באמת, עכ"ל, והרי מבואר בספה"ק ויואל משה, (מאמר א' סי' ע"ו, ומכתבים ח"א סי' צ"א) כי צריך למסור עצמו למיתה, ולא לומר אפי' אות א' נגד התוה"ק, והמשנה דין א' על שם תוה"ק, ואפי' לפני עכו"ם שבודאי אינו נפסק להלכה למעשה, אלא לדיבור בעלמא, מ"מ הוי ככופר, והוי בכלל יהרג ואל יעבור, עכלה"ק.

וגם דמאי חזית דדמא דידך סומק טפי מדמא דחברך (פסחים כה:).

ובתורת כהנים (קדושים י"ט ט"ו) כי דיין המקלקל את הדין, קרו עול שנאוי משוקץ חרם ותועבה, וכו'.

ובילקוט (ש' תחק"ט) כי דיין שנתמנה על הצבור, אם אינו דן דין באמת, הקב"ה משליכו לארבעה עשר מדורי גיהנם.

וא"כ ישתקו ויסתמו פיהם, המוציאים שם רע על הדיינים, שח"ו הי' כוונתם בשאט נפש לשם פאליטיק ולא לשם אמת כלל ועיקר.

אלא בע"כ ה' זה פשוט טעות עיוורית, וכמבואר בארוכה בדברי רבינו הקדוש זי"ע הרבה מאוד בספריו הקדושים, כי מנהיגים הכשרים נסמים עיניהם באשמת אנשי בליעל ובעלי זרוע, ואפי' הסנהדרין היו יכולים לטעות, וה' זה טעות גמור בלי שום יסוד כלל ועיקר, דהו ממש כסומא, עי' להלן בפרק ז' באריכות מדברי רבינו הקדוש זי"ע.

ומצוה גדולה לפרסם, כי ג' שבועות אחר פירסום הפסק ביד, ה' הרה"ג ר' מרדכי בצלאל קליין שליט"א בירושלים ת"ו אצל הגה"צ ר' משה ארי' שליט"א, ודיברו בכמה ענינים שלא מענין זה, ופתאום נתעורר הראב"ד שליט"א, ואמר על ענין פסק זה, בזה הלשון, איך ווייט נישט פארוואס איך האב מיך געלאזט פון זיי אריין שלעפען — איך האב עס נישט געדארפט טוען, עכ"ל. וגם כ"ק אדמו"ר מיטאטמאר שליט"א, אמר כבר איזה פעמים, „איך וואלט מיך נישט געדארפט לאזן אריין שלעפען“, — וסיפר לי נגיד מפורסם, שהוא שאל את אדמו"ר הנ"ל, בשביל איזה ענין, ואמר, „איך האב גארנישט קעגען אים“, וכו' וכו'. והרה"ג ר' יחזקאל ראטה שליט"א, ידוע כי אמר כבר כמה פעמים כמה לשונות, ואחשוב אחדים מהם, — בחורף שנת תשמ"ו, שאל אותו הגה"צ האבד"ק איהעל שליט"א, אמר לו ר' יחזקאל, בזה"ל „ער איז א תלמיד חכם א ירא שמים, ער טוט אויף פאר יודישקייט“, שאל אותו הרב מאיהעל, „א"כ למה חתמתם על הפסק, ענה לו „דאס איז קהל'ישע זאכען“ — וגם סיפר האדמו"ר מוידטשוב זצ"ל, ששאל את ר' יחזקאל, וואס גייט פאר מיט ר' מיכל, פארוואס האט איר געשריבען קעגען אים“, ענה לו ר' יחזקאל, „וואס זאל איך איין זאגען, מהאט מיך געקוועשט צו די וואנט, איך האב נישט געהאט קיין ברירה“, ושאל אברך א' את הרבי מוידטשוב, אם הוא רשאי לספר זאת, להאדמו"ר מוויזשניץ שליט"א במאנסי, בשמו, ענה, „מענטש עס זאגען פאר יעדען אין מיין נאמען, אויב דער דיין וועט לייקענען, וועל איך אים זאגען אין פנים אריין דעם פסוק“, — וסיפר לי חתנו של ר' שלום לויפער נ"י, כי זה כבר שנים רבות, שחותנו ר' שלום, משפיע כל טוב לביתו של דיין הנ"ל, מידי שבוע בשבוע, „פיש מידי שבת בשבתו“ פעקלעך, כמעט כל חודש וחודש, וגם כמה פעמים הוא משפיע לו סכומים הגונים, ובניו של ר' שלום, עמדו על הדין שעות על שעות להכריחו שיסכים עמם, ממש יומם ולילה, וכמובן שלא ה' לו פנים לזורקם מביתו, וגם מצד הקהלה עמד עליו השריב הזקן הידוע פ"א ד' שעות ברציפות, והזהירו בכמה מיני לשונות, כי יש בידו לזורקו מהדיינות, וכדור שמטעם זה יצא הדיין לשנה הבא מהקהלה, וייל ער איז שוין זאט געווען פון געצוינגענע חתימות.

והא לך עזי עדותו של הנשחץ בעריש לויפער, במכתב ששלח לכמה רבנים, — **במידע 2** וז"ל הטמא: והאמת אנד שקודם ביאתו של הרה"ג המפורסם ר' יחזקאל ראטה שליט"א הדומ"ץ מב"פ, לא רצה להתערב בענין זה כלל, ורק מחמת פקודת כ"ק אדמו"ר שליט"א נזהר ה' מהשקרים שזיקו נו,

לדברנה, כי להלדמו"ר אמרו לו די דיינים האנען געפאלדערט א דין תורה, אין האנען אליינס מחליט געווען, כמ"ש הוא נעצמו שממכים עם הדיינים, ולהדיינים אמרו שהלדמו"ר ציווה בא, ע"כ לשונו המוזוהמת.

הא לך פקסימיליא ממכתבו של בעריש — והמכירים והמבינים ידעו כתיבת ידו של מי

זה, (מסתמא של מ.ש., הכותב של המתי שרא)

(2)

והאמת אגיד לקדים בידע אל הרה"ג השר"ה ל' ית'אל יצט"ל הנז"ל אב"ד, לא נצ"ה להחזיק
בזמן זה בל, וכן מחמת פקודת כלל אצמ"ל ליטא בד ולא היתה לו הברירה ולא ציץ אפ"ש הלא אפשר
ומח"ה היה אצל בן מין אצמ"ל באה"ק רבינו הקדוש רלב"ה ז"ל

וכששלח הדיין ג' הזמנות ולא הופיע, אע"פ שע"פ דין ועפ"י שכל, כיון שכבר יצתה מתחת ידו פסק בשנה קודם לזה, והיתה כשגגה היוצא מלפני השליט, לא ה' שום פירוש שיעמוד לפניו לדין, כי אולי יחתום עוד הפעם, בכוונה הנ"ל, אעפ"כ הדיין לא חשד עצמו שיטה מן הדין האמיתי, וע"כ ה' זאת בעיניו כפגיעה בכבודו, וכן אמר הדיין לכמה בני אדם ששאלו אותו למה חתם, והרי הוא יודע שאינו אמת, והוא עונה, "פארוואס איז ער נישט געקומען", כלומר, הפסק הוא כעין קנס על הפגיעה בכבוד הדיינים, אנלערענען. (כן אמר לי א' ממקורבי הדיין הנ"ל, וביאר לי ענין זה ביתר ביאור, וסיפר לי שהדיין צעק בביתו, "זאל ער קומען", אבל הר"מ שליט"א לא רצה לילך, כי אמר "איך וואלט געקענט גיין, ולשים בה' במחונני, שלא יעשו שום רע, אבער די תורה לאזט מיך נישט גיין, ווייל זיי זענען פסול צי די דין תורה מכח כמה וכמה טעמים, ממילא איז אסור זיך צי שמעלען צי אזא ד"ת", וגם מקורביו אמרו לו שכיון שמן הדין אינו צריך לילך, א"כ לא ילך, ווייל דער רבי ווייסט נישט אויף וואס די רוצחים ארום און ארום זענען עלול, ס'האט נישט קיין שום פשט, אז אויף זייער משוגעת זאל זיך דער רבי משפיל זיין.

ובפרט שבאותו הימים הקיפו את הדיין הנ"ל כת הלויפערס יומם ולילה. וכבר הבאתי דברי רבינו הקדוש זי"ע בתחילת פרק זה, גודל השפעת מחוצפים על גדולי התורה, ותחבוליהם להמשיך אתם רבנים שיחתמו על שטרי הבל שלהם, עיי"ש, ובספה"ק ויואל משה, (מאמר ג' שבועות סי' קנ"ג) כ' רבינו הקדוש זי"ע, וזלה"ק: יש מציאות אשר אף הסנהדרי הגדולה שבזמן הבית היושבין בלשכת הגזית יוכלו לבוא לידי טעות כזה להורות לכל ישראל לעבוד ע"ז ר"ל, וכל ישראל יעשו כן מעשה על פיהם ובודאי לא מיירי כשהנשיא ואב"ד והדיינים פושעים ח"ו, דאטו ברשיעי עסקינן ואין הדור למדין מפושעים, ונראה דמיירי כשהתחיל בטעות ע"י עון הדור באופן שכתבתי למעלה ושוב מתקלקל הדור יותר שע"י הנשיא והאב"ד והדיינים נעשה להם היתר, והפירצה מתרחבת והולכת אח"כ הרבה יותר, כמבואר במד"ר בראשית פ' כ"ו ס"ח תנא רשב"י כל פירצה שאינה מן הגדולים אינה פירצה.

ונכון להודיע, כי עתה בחורף תשמ"ט, שידך עצמו גיסו של הרה"ג ר' ישראל חיים מנשה שליט"א, עם רב א' במאנסי, ושאל הדיין קודם התנאים, "אויב ר' מיכל

וועט אויך קומען, וענו לו שלא יבא, ואמר הדיין „איך פרעג נישט ווייל איך האב עפעס קעגען אים, נאר אז איך האב אונטערגעשריבען, קען איך נישט זיצען צוזאמען מיט אים,“ (כלומר „ער שעמט זיך“) — וכן נשמע ג"כ שאמר כן על הטעיפ'ס המפורסמים.

וא"כ לפי כל זה, שהם מודים כי מה שכתבו אינו אמת, א"כ „פארוואס זעט איר נישט צופארעכטען, וואס אייערע פסקים האבען גורם געווען, וויפיל איז די שיעור צו פיינינגען א יודן, די קשיא איז מרפסין איגרא“.

פרק ב'

כאן נברר ההלכה על בורי, מה שאספתי וליקטתי ממקורות הנאמנים, הפוסקים ראשונים ואחרונים, אשר מימיהן אנו שותין ומפיהן אנו חיים, בחמלת ה' עלי.

והנה אלו ההלכות הם הלכות פשוטות, ודברתי עם כמה מורי הוראה, וכולם אמרו שאין בזה שום ספק וספק ספיקא, שכן הלכה, כי אין שום מחלוקת בזה. ועי' מש"כ הרמב"ן ז"ל במלחמות (שבת כה:), על הגמרא כן ה' מנהגו של ר"י בר אלעאי וזלה"ק, אבל כמדומה לנו שפירושנו יכריח כל מודה על האמת להודות בו, ואין אחריות עקשים עלינו, עכלה"ק: כי אמת הוא יסוד ועיקר התורה וחוטמו של הקדוש ברוך הוא אמת (שבת נ"ה). ותורה נקראת אמת כמ"ש חז"ל תורה דכתיב בה אמת (עבודה זרה ד:). ובירושלמי ראש השנה (פ"ג ה"ח) אין אמת אלא תורה, וכן אנו מברכין על התורה אשר נתן לנו תורת אמת, וכמס"כ הרא"ש בתשובותיו (כלל נ"ה סי' ט'), „תורת אמת היא ואין מחניפין לשום אדם“. וידוע מאמר החכם „לא נאה לאמת שתהיה ביישנית, אף לא פחדנית“.

הא ד' פסק הראשון, שכתבו במחתרת, שלא בפניו, ובלי להודיעו כלל ועיקר, וגם לא הודיעו כלל לשום א' מהחברייא, ודעת הפוסקים ראשונים ואחרונים, מהו חוות דעתם דעת תורה האמיתית בענין פסק כזה, וכו' וכו' וכו'.

וכבר נזכר מסק זה לעיל במרק א', וכמלתיו כאן לצורך בירור דעת הפוסקים, ולא חזר ונשנה כאן, אלא משום דבר שנתחדש בה.

פסק בי"ד

ד"ק יטב לב ד'סאטמאר

הנה הובא לפנינו כת"י הרהגה"צ הראב"ד מירושלים שליט"א שמעיד מה שאמר לו רבינו ז"ע על ... א)

[כאן כתבו עדות משני עדים ואין ביכולתי ובכוחי ללכלך הנייר כאן בשקר זה, כי לא אוכל להביא כל השקרים ביחד, אבל להלן יתבאר ממילא להמעייין במשך הדברים כמה וכמה פעמים מה

א. כבר הכאתי לעיל דבריו, וגודל הטעות שלמדו פשט שקר בדבריו, עיי"ש. וצריך לידע כל מעיין בתחילת עיונו, כי מבואר בחו"מ סי' י"ז סעיף ה', ברמ"א, וז"ל, ולא יכתוב שום חכם פסק לא' מבעלי הדינין, או שיכתוב לו דעתו בלא פסק, כל זמן שלא שמע דברי שניהם, ובמחבר שם, אסור לדיין לשמוע דברי בעל דין האחד שלא בפני בעל דין חברו. ולהלן יבואר הלכה זו על בורי' איך שעברו בפסק זה בשאט נפש על הלכה זו.

ובאמת כי הרה"צ הראב"ד שליט"א לא כתב בדרך פסק רק בדרך סיפור בעלמא, והם מסתמא לא הבינו כלל מה הי' כוונתו, כיון שכתב בקיצור נמרץ בלי הסבר הענין. וכבר הבאתי לעיל באריכות כי הראב"ד בעצמו מכחישם, שאמר כן להרבה אנשים. — ועיי"ש מה שסיפר הראב"ד שליט"א להרהגה"צ המפורסם ר' דניאל פריש שליט"א מעיה"ק ירושלים ת"ו.

ועיי"ש מה שאמר הגה"צ המפורסם אבד"ק שארמאש זצוק"ל, כששמע השמועה שאומרים בשם

ועיי"ש מה שסיפור המשב"ק ר' שלום האלפערט נ"י ור' מאיר שניצלער נ"י שהם היו כמה פעמים בפנים אצל רבינו ז"ע כשנכנס המגיד, ודיבר לרבינו ז"ע כל מיני לשונות, על האברך ששמו ר' מיכל, ורבינו ז"ע, לא ענה לו אף חצי דבר על כל

שהי' כתוב כאן^(ב)...

ונוכחנו לדעת שדרך הזה נמשך להלן עוד, ואנו רואים^(א) שדרך הזה מוזק מאד^(ג).

ע"כ אנו פונים בזה אל הנהלת הקהלה שיראו למנוע זאת בכל מאמצי כוחם בכל מה שיוכלו^(ה) לפי ראות עיניהם^(ד).

ועזבעה"ח יום כ"ב כסליו תשד"ס פה ברוקלין יצ"ו

ישראל חיים מנשה פרידמאן

דומ"ץ קהל יט"ל וומסב"ג

הק' געציל בערקאוויטש

דומ"ץ קהל יט"ל קרית יואל

הק' יחזקאל ראטה

דומ"ץ קהל יט"ל ב"פ

הק' אלימלך יחזקאל שרגא גאלד

דומ"ץ קהל ויואל משה מאנסי

דיבוריו, (כאומר, רעד צו די וואנט), ולעיל בפרק א' ולהלן פרק ו' כתבתי כל הדברים באריכות.

והעיד ר' עזריאל משב"ק נ"י, כי לא היו דברים מעולם מה שסיפרו השקרנים, ומה שאומרים השקרנים שקר מוחלט מעיקרו, ואין צריך לטפל בשקריהם בכל מקום שמעתיקים דבריהם.

ב. הם מביאים שני עדות, והנה עדות הראשון שהמה מביאים שקר הוא, כי הוא לא הי' בשעת ישיבת בי"ד שלהם במדינה זו, כי הי' בלונדון והוא לא העיד לפניהם כי רנ"י מודה בפרהסיא כבר ח' שנים שלא היו דברים מעולם (נ"ב והוא לא העיד מעולם כב"ד ובחקירה, א"כ יכול לחזור בו, כמבואר בפוסקים) וגם כל המשמשים בקודש ר' עזריאל ור' מאיר והרב ר' יוסף ורמ"ג הכחישו אותו תיכף ומיד ואמרו תיכף ומיד כי שקר דיבר.

והעדוה השני שמביאים בפסק, הלא הוא וכו' כידוע, ופתאום נולד שהוא ג"כ עדות, ובמקום שאעתיק דברי עדותם טוב יותר שאעתיק מה שאחז"ל — על גודל כחה של קבלת לשון הרע (לופט מעשיות) שבין לילה הי', ובין לילה אבוד, ואין קץ לדברי רוח.

(ערכין טו:.) כל המספר לשון הרע כאילו כפר בעיקר, שנאמר אשר אמרו ללשונו נגביר שפתינו אתנו מי אדון לנו. כל המספר לשון הרע ראוי לסוקלו באבן, כל המספר לשון הרע, אמר הקב"ה, אין אני והוא יכולין לדור בעולם.

קשה לשון הרע, משפיות דמים ומג"ע ומע"ז (תנחומא מצורע ב').

ליכא דידע לישנא בישא כהמן (מגילה יג:.)

כך דרכן של מספרי לה"ר, פותחין בטובה ומשלימין ברעה (כמדבר רבה ט"ז)

*

ונכון להקדים כאן בתשובת מרן הדברי חיים זי"ע בשו"ת חלק א', יו"ד סי' נ"ב, וזלה"ק: עיר אחת קטנה סמוכה לעיר גדולה לערך שלשה פרסאות והמה תחת דגל ממשלת הרבנות וראשי הקהל מעיר הגדולה, וגם לבית חיים הוליוכו מתיחם, ורק מו"ץ ה' להם לפסוק שאלות וכדומה, אך ב"ד לא נמצא בעיר הקטנה והמה כפופים לב"ד דעיר הגדולה, וזה לא כביר וכו' רצו לפרוק מעליהם עול עיר הגדולה ורצונם שכל ההכנסות דעירם וסביבתם וכו' יהי' שייך לקהלתם ולהמ"ץ, ולא יהי' לעיר הגדולה עליהם דבר, רק חמה יהיו כאחת ערי הגדולים.

ולזה רצה הרב דעיר הגדולה לפחות בידם כי כבר החזיק בעניני הכבוד וההכנסות ולמה יגרע ממנו, וכל כוונות עיר הקטנה לפרוק עול תורה ויראה כי ידעו שבי"ד אין בעירם והמו"ץ איש רך לבב לא יוכל לעמוד בפרץ נגד עושי עול, לזה חפשי יהי' מן המצות.

ואנשי עיר הקטנה אמרו כי מעודו החזיק המו"ץ שלהם בסידור קדושין וכדומה, גם ההכנסות נתנו לו וכוונתם עתה רק לעשות להם תקונים ככל ערי ישראל מקוה חמה ובית הכנסת ויתר הענינים ולהכין הכנה לקבל איזה גדול בתורה להרביץ תורה בגבולם ולהדריכם בדרך ישרה, ולזה יפרוקו מעליהם עול עיר הגדולה זהו תורף טענותיהם ...

קשה לשה"ר, כנגד רמחים וחצים וחרבות, כיון שהם ממיתים (ילקוט משלי תחקס"א) על כלא מחל קוב"ה בר מן לישנא בישא (מדרש).

ג. אני רוצה מאד לידע מהיכן נוכחו לדעת זאת, כיון שלא קיבלו עדות בפניו ולא דנוהו בפניו וכו' ומבואר בפוסקים ראשונים ואחרונים שאין דנין ואין מקבלים עדות שלא בפני בעל דין, ודרשוהו מפסוק עד עמדו לפני העדה למשפט, וכתבו הפוסקים טעם, כי בפני הבעל דין יפחדו העדים לשקר, וגם הדיינים יכוונו דבריהם שיהי' כדת וכהלכה ולא יטעו, כיון שהבעל דין עומד לפניהם, כמו שאעתיק להלן לשונות הפוסקים, ותמה תמה אקרא איך כתבו זאת דיינים דקהלתנו הקדושה.

ד. מן ההכרח לציין, כי אכרך א' מחבורה זו הלך לכל אחד מהדיינים, ושאל אותם שהוא רוצה לידע, מהו הדבר מן הדרך שמוזק, כי הוא רוצה לעקור מקרבו דבר המזיק שקיבל בחבורה זו, ושום א' מהדיינים לא ידע כלל מה לענות לו, כי הם אינם יודעים כלום מהו חברותא זו שהם לוחמים נגדו — וצריך לבאר למי שאינו יודע, שהאכרכים והבחורים מחבורה זו, הם יראי ה' ולומדי תורה, וכמה מהם הם גדולי תורה מפורסמים כאן וגם בא"י.

ה. להכות ולרדוף, ולגזול ממון, ולהרוג כמו שכתבו בכל מה שיוכלו, פלאי פלאות.
ו. וכן קיימו התמימים, כמו שדרשו רז"ל ואשימם בראשיכם, ואשמם בראשיכם.

תשובה: . לאשר דרכי להשיב לשואלי מחמת טעם הכמוס, לזה לא אמנע מלהודיעכם **ולא אשא פני איש, כי האמת אהוב מהכל** ... [ומאריך בראיות רבות כי ע"פ דינא הם רשאים להפסד להיות קהלה בפני עצמה ומסיים ח"ל] בתשו' הריב"ש סי' רנ"ג מבואר כן, דז"ל שם בסוף התשובה, גם מה שאמרת **אם באו יחידים לעשות להם מדרש לתפלה וקמו אנשים למנוע**, אם נתן לשמוע ודאי **משתקין אותו בנזיפה**, **שמעכבין הרבים מלעשות מצוה ואין עון גדול מזה**, וכבר מנה הרמב"ם ז"ל באותן כ"ד דברים שכ"ד נזקקים לנדות העובר, ואיתא בירושלמי דמועד קטן המעכב רבים מלעשות מצוה **צריך נדוי**, ואם נותנין טעם לדבריהם מפני ישוב הביהכנ"ס שלא תחרב אז הקהל מעיינין בדבר ועושין חקנות לקיים את שתיהן עכ"ל. הרי דיוכלו עיר וקהל אחד להפסד מחביריהם, אך באופן שיהי' קיום למצוה, והמוחזה בזה הוא מונע רבים לעשות מצוה, כמבואר לענין ביהכנ"ס.

ולכן היוצא לנו מזה באם שיראה הדברים להבד"צ והרבנים הסמוכים לשתי עיירות, שיהי' עי"ז כבוד התורה וכבוד שמים, אזי בודאי יוכלו להתפרד באין מוחה, אך אם ח"ו יהי' עי"ז פריקות עול בודאי אסור להם ולשום בן תורה להיות אתם במעל ח"ו ... ואם אולי הרב דעיר הגדולה לא יתרצה למרוח בעסקיהם אחרי שאין לו דבר מהם, מכיר אנכי את הרב כי ח"ו לא ימנע טוב מבעליו, ומה אני כחנם כו', ואם ח"ו מחמת המחלוקת לא ירצה להודקק להם, יוכלו אח"כ לתת עולם תחת איזה בד"צ הסמוכים להם, אך כשיקבע להם בית דין קבוע בודאי המה כשאר ערי ישראל, וכן אנו נוהגים **ולא יחלוק עי"ז רק החולק על האמת**, זה שעלה על דעתי הקלושה, וד' הטוב ינחני בדרך האמת, ויעשה שלום. עכ"ל.

הרי לך כי קהל יכול להתפרד, והדברי חיים לא האמין להרב מהעיר הגדולה (אע"פ שהכירו לאיש אמת דמה אני כחנם וכר אבל אעפ"כ) לגבי הקונקורענץ שלו לא האמין לו, במה שאמר שעיקר כוונתם הוא לפרוק עול תורה ויראה, אלא כתב כי יעידו עי"ז הרבנים הסמוכים לשתי העיירות, ולא אלו שבא להם הפסד בחסידים, וזה פשוט, והבד"צ והרבנים מעיירות הסמוכות הם הן שעידו, והרי ראית כבר מה שכתבו הרבה רבנים הסמוכים שהם אינם מאוכלי שלחן אזבל, עי' בתחלת הקונטרס ותמצא מה שכתבו והעידו.

ואגב זאת, נתודע לנו כחשו' זו עוד דבר נכבד, כי שיך להיות מו"ץ רך לבב, ולא יוכל לעמוד בסרץ (מקצת אים פירען ביים נאו בלע"ז) ודי להבין.

*

וגם רבינו הקדוש זי"ע, בספר ויואל משה, מיירי מענין זה, במאמר ג' שבועות סי' קע"ב.

וזה"ל: וכתב (בחת"ס יד"ס וליד) שאין שום ב"ד בארץ ישראל שאינו נוגע בדבר, (לגבי איזה צדקה שמיירי שם), עי"כ יפה עשו המפשרים באמ"ד שמסרו הדבר

לבי"ד שבארם צובה הסמוכה ואינם נוגעין בדבר כלל, יעיי"ש, ומכש"כ בעניני הממשלה [הקהלה] שהרבה תועלות חומריות תלויים בה, ואין לדון בזה אלא במדינות [נבתי דיין] שמחוצה לה שאינם נוגעים כ"כ, הן אמת שהנגיעה עצומה ככל העולם מחמת שכל העם לוחצים בכל מיני לחץ זה הדחק על המנהיגים וראשי ישיבות והדיינים לעמוד בצד המדינה [המסטינים], וממש כולם נוגעים בדבר שהכל צריכים עזר ותועלת מן העם, ודא עקא שא"א להוציא בדורינו דבר אמת בענין זה, אמנם בארץ ישראל הקרובים אל החלל והמה תחת ממשלתם וממשלת המפלגות [פארטיי] בודאי נוגעים ביותר, הרחמן הוא ית"ש יצילנו מהם ומהזנבם, וידריכנו בדרך האמת, עכ"ל"ק.

הרי לך כי מה שהם דנו בענין זה אין לו שום סמך, כי הדן בנגיעה אין דינו דין דהרי כתיב לא תכירו פנים במשפט.

*

ואעתיק בזה דברים מלהיבים פלאי פלאות, מה שנוגע לעניננו מדברי הגה"ק המהרש"ל בשו"ת סי' י"א: (ותשובה זו נזכרה לפסק הלכה, בכל הפוסקים כמו שאעתיק להלן, וגם הובאה באגרת התניא, שיעתק להלן עיי"ש) וז"ל"ק:

ונפתח בעניין שלפנינו שעליו נדרשתי בהיות שידוע קול הרעש אשר נפל ריב ומצה בין איש ואחיו ועתה נעתרתי להציל העשוק מיד עושקו וכו'.

והנה צעקה הראשונה שצעקו כמ"ר שמעון ובנו שגבו עליו עדות שלא בפניו להורידו מחזקת כשרות בעידי כיעור מכווערים בעצמם, גם הרב האב"ד והדיינים גזרו כבר ביניהם שלא לגבות שום אחד ב"ד על חבירו באופן זה וז"ל מה שנגבה כבר בפניהם כראוי כי החכמים הרגישו בדבר וראו את הנולד ואמרו משום מוקצה ואף משום הכנה וכל זאת היה בכונה. והכינו את אשר יביאו, ומשא לחוץ הוציאו, להשחית ולקלקל המעיין, דלא השגיחו ברב ודיין, ואמרו מן התורה מניין, ועתה אתחיל ואומר בגזירת השומר, החושב וגומר, יתן בפי אומר, להתבשם כעומר, וריחו יהא נדף כמין חומר. יראה שאותו הב"ד שנגבה שלא בפניו אין בו ממש וכו'...

כתב בעל העיטור תשובה לרי"ף: וז"ל: הלכה קבלת עדות צריך ג' ומומחין, יודעין הלכות עדות כשר ופסול וזהירין בקבלתן לקבל כל אחד ואחד, דתנן הוי זהיר בדברך שמא מתוכם ילמדו לשקר, משום דבי דינא בטר בי דינא לא דייקי, ומחדש התחילו הדיוטות לקבל עדות, ומסים עקלקלותם, וכל המקבל עדות ואינו ראוי לדון כאילו קבל עדות שקר, ואין ראוי לדון על פי אותו שמר וכו'...

דנהי דגבי ממונא משום תיקון השוק והפקר ב"ד הפקר הכשירו בדיעבד ודימוהו קצת לאונס, אבל גביית עדות לפסול איש מחזקת כשרותו לפגום בכבודו וכבוד אבותיו וכו'. פשיטא ופשיטא שאף בדיעבד אינו כשר והעדים

והב"ד עברו משום לא תשא שמע שוא וקרינן ביה לא תשיא וראוים להשליך לכלבים כדאיתא במסכת שבועות וכו'.

אלא אפילו לא חזרו מדבריהן ובאין להעיד עתה אף בפני כ"ד נראה דלאו כל כמיניהו, חדא מאחר שקלקלו הדיינים דייני הדיוטות גובי הב"ד והעדים להעיד בהחבא ובהסתר, א"כ מורגש דשיקרא קמסהדי ויש ידים מוכיחות לה דסהדי שיקרא מאוגרייהו זיל"א וכאשר כתב הנאון שאירי נ"י מאיר לכל העולם ככבודו מהרר"מ מפאדיב"ו אשר שמע לשמע אחז והרגיש ששקר העידו וראוי ליסר העדים וגובי הב"ד כאשר כתב הרא"ש בתשובה כו' וכו'....

ועוד אומר אני כל עדות שהוגבה בתחלה שלא כדין ששוב אינו ראוי לעדות כלל, דמאחר שכבר העידו א"כ מיסת מי מהדרי מדיבוריהו דלא ליחזי כסהדי שיקרי, וגם אימת אותו הכעל דין עליהם מאחר שכבר העידו לו כפי רצונו וא"כ נוגעים בעדות הם ופסולים דלא בעינן דוקא נוגע בעדות שיש לו חלק בממון אלא בכל צד זכות ויפוי שנוגעין בעדות הם פסולים כאשר כתב הרמב"ם בעניין פסול נוגע בעדות, והטור הביאו וז"ל ודברים אלו אינן תלוין אלא בדעת הדיין ועוצם בינתו שיבין עיקר המשפטים וידע דבר הגורם לדבר אחר, ועמיק לראות אם ימצא שיש לזה העד צד הנאה בעדות זו אפילו רחוקה ונפלאה הרי זה לא יעיד בה וכדרך שלא יעיד בדבר זה שמה נוגע בעדותו הוא כך לא ידון באותו דבר, הרי מורגש שאותה עדות פסולה, ואפילו מהיום והלאה אינם ראויים להעיד וכו'....

ואותן העדים וגובי כ"ד הם וכתביהם פלסתר ואותן ואתהם באש ישרפו, באש לא נופח, נשמתן ורוחם תיפח, א"כ הוא, לא טוב הוא, עשו בעמיהן, ומהיום והלאה לא יזכר ולא יפקד ולא יעלה על לב לעולם לזכור לשום אדם את דברי העדות שהוגבה שלא בפניו, ולא ישמע על פיו של בר ישראל והמזכירו הוא בכלל מוציא שם רע וכו'....

פשיטא שילקה המוציא דיבה וכו' או יפדה נפשו מאותה מלקיות בממון וולת מחילה בנרות דולקות כאשר יסדר החכם ואין כאן מקומו להאריך בדברים אלו כי לא נקראתי עליהם:

ומה ששאל כמר שמעון גינצבורג מרבותיו שיתירו לו שיציל עצמו מן מוסריו, ולשדות עליהן גודא ולנקום נקמתו מהם, אומר אני שאם יש עדות לכמ"ר שמעון, או ידים מוכיחות שעדיין חמת המוסר עליו וחרבו של עשו שלופה, ופיו פתוחה לבלעוהו חנם, פשיטא שיכול להציל את עצמו אפילו בנפשו של מוסר, וכ"ש בממונו, שהרי הוא רודף א', ואין חילוק בזה בין אם הוא

א. פרט זה העתקתי לעניין מה שהם עושים מסירות תמיד לכמה יחידים מכני החברותא, והם עושים זאת ללא תועלת להם, אלא כדי לצער, עי' להלן מכתבו של הרב מדעברעצין שליט"א ותבין.

מוסר מוחזק או אינו מוחזק כמו שפסק רשב"א גבי עובדא דרב כהנא דשמטו קועי' כו' ואף אם המוסר כבר מילא זממו ועשה מה שעשה דאסור להרגו ולאבדו בגוי' וכמו שכ' הרמב"ם המוסר לישראל בין בממונו בין בגופו אין לו חלק לעולם הבא ומותר להרוג המוסר בכל מקום אפי' בזמן הזה דאין דנין דיני נפשות ומותר להרגו קודם שמוסר אלא כשאומר הריני מוסר פלוני בממונו או בגופו אפילו ממון קל, התיר עצמו למיתה ומתירין לו ואמרין לו אל תמסור אם העיז פניו ואמר לא כי אמפרנו מצוה להורגו וכל הקודם להורגו זכה, עשה המוסר אשר זמם ומוסר, נראה לי שאסור להורגו, אלא א"כ הוחזק למוסר, הרי זה יהרג דשמא ימפור אחרים וכו'...

ועל עלבון הרב באיך אופן לפייסו, אף באילי נביות לא ירוצה לו, כ"א ברצון המוב וענותנותו של הרב אכן לא פרטתי העניין, כי שמעתי צדקת הרב שהוא אחד מן הנעלבים ואינן עולבין שומעין חרפתן ואינן משיבין, כהיום איש כמוני אשר שומע כל היום עלבון התורה ועלבונו מן השונים ופורשין, ואין שונין בכמה מיני שונים, ואמרתי אשמרה לפי מחסום ואשכחם ואערב לבית המדרש בתמיד של שחר ותמיד של בין הערבים ת"ל והם כלים מאליהם, ואי לדידי ציית הרב די לו בזה אם יכנע המתנגד לפניו וישתמח לפניו ארצה ויתיר איסורו ויתקן לו כל אשר עיית, ראה מה שאמר הקב"ה לאלהו ראתי כי נכנע אחאב לפני וגו'...

ובעבור ששמעתי שקדמני אחד הגס"ים, הלו בש מעיל פסים, וחושב כצנ בין הדסים, וכותב על במגילות סתרים, ולא יחדיל פשע ברוב דברים, ואומר שדברים כאילו ליוהרא נוסה, אינו אלא הדם שומח, ובטלית שאינו שלו עומה, ולרוב קומתו, תעל צחנתו, בחדר חורתו, אשר היא על אפו וחמתו, ע"כ באתי לעומתו, ומקבל עלי באמונת שמים, שכל מה שכתבתי אינו אלא לש"ש, ולפניו יעיד שכר פעולתי, ולפני יהלך צדקתי.

דברי שלמה לורי"א:

ובפ"י י"ב בשו"ת כ' המהרש"ל וזלה"ק: נשאלתי מן אנשים גדולים לחוות דעתי כמה שנתחדש מקרוב שהוציאו קול ושם רע וכו'... אלא הנראה בעיני, כי בני ציון אנשי זרוע היו ואימת מלכות היתה עמהם שולטת על חכמי ישראל באותה זמן להמית ולחיות וכל הישר בעיניהם עשו ופר מעליהם וראת ה' ויראת חכמים, עד שלא יכלו חז"ל לגלות פסולים וכמו שאמרו חז"ל בפ' עשרה יוחסין בדקו עד מקום הסכנה ופירשו וכו'.

ולכך לא גילו אותה משפחה מה שאין כן לגלות משפחה הכשרה שאף שמרוב אימת של בני ציון נברה ידם עליהם ופירשו אותם בזרוע והרחיקו אותם ולא יכלו שאר העם להתחתן עמהם עד שנשתקע הדבר בעיני המון וסברו שאמת הי' ולא היה כח ביד חכמים להכשירם לקהל

הגולה, מ"מ נשאו את נפשם למות עליהם, כדי לגלות הכשר משפחה שיצא עליהם קול שקר כ"ש וק"ו בן בנו של ק"ו בימינו שאין בזה ת"ל סכנת נפש לגלות איזה משפחה כשרה שיצא עליהם קול פסול שצריכין אנו בכל כוחנו לשתק הקול ולבטלו מרם ישתקע ולהודיע סיבתו איך שמוציאי דיבה הוציאוהו, ועתה אומר בנדון אשר לפנינו אשר נקראתי עליה והוא קול ענות אשר שמענו מקרוב אשר לא שערום אבותינו על אחים האלופים האלוף המרומם החסיד ה"ה הר"ר חיים יצ"ו וחד דעמו ארי שכתורה הר"ר ליב יצ"ו ושני מאורות מבהיקים זיו מהר"ר סיני יצ"ו וחד דעמו הר"ר שמשון יצ"ו ובזמן קרוב יורו כולם הוראה בישראל, כולם אנשים אנשי שם דפקיעו בשמייהו, ועתה מחדש בעלי דבבא אפוקי לקלא בשם ביש כאילו ח"ו יש שמך ודופי וכו'...

ואחרי מות הזקנים שב העם מדרך הישר וסר כל אחד לדרכו לומר שפתי אתי מי אדון לומר על זהב עץ, ועל עץ כסף, ונמסול הכשר ולהרחיק הקרוב, ע"כ אני נעתי חצני נבא בעזרת ה' גודדי מלחמה, ולעלות על הבמה, נפרסם כשרות נשיאתם ברמה, בפני יושבי קדם וימה, כי אלומהם קמה, ונעשות קנאה ונקמה, במוצא קול ביש על אנשי ה' המה, ולרדפו עד חרמה, ואהלו בלי יושב תהא נשמה, ועתה אבוא בגזירה חמורה, כשלהבת כנחלתו קשורה, נדוי חרם שמתא אדורה, על כל יושבי שערה, לקיים דברינו כשורה, כאשר מלוכן בראיות ברורה, ואיש ואשה בחר ונערה, אשר יחרץ לשונו בתערה, ענש יענש בתוכחת ממארה, ומוקד במגפה תבערה, עד אשר יתחרט מהעבירה, ושלם שלם כאיש המבעיר הבעירה, איבוד ממון וגוף בקרה, ואז יתחטא כמטהרה, דברי המליץ בשפה ברורה.

שלמה בן מהר"ר יחיאל ז"ל לורי"א

עכ"ל"ק.

ובמדרש (שמות רבה פ' מ"ו אות א') ח"ל, אי להם לבני אדם שהם מעידין מה שאינם רואים, וכו' הודיע משה דרך ארץ לישראל, אפי' כששומע מיחידי נאמן, אסור לקבל עדותו לעשות דבר על פיו אם אינו רואה. (וכש"כ מיחידי שאינו נאמן).

ואיתא בזהר ח"א דף קעט: דכל דיין המקבל דבור מבעלי דינין קודם שיבא בע"ד חברו, כאלו מקבל עליו ע"ז להאמין בה, אלא יבא רעהו ואז יחקור את המערער, והוה דרך של אדם ישר, שאינו מאמין לרשע ערום שמערער עד שיבא חברו.

ובגמרא (פסחים קיח.) ח"ל כל המספר לשון הרע וכל המקבל לשון הרע, וכל המעיד עדות שקר בחבירו, ראוי להשליכו לכלבים.

ועי' עוד בשו"ת רמ"א סי' י"ז, וקאי על מעשה הנז"ל בשו"ת מהרש"ל וזלה"ק: ועל השאלה השנית אשר העמיקו שחתו לסתור עצה במעמקים, עדות במסתרים להקים, ע"פ דיינים רקים, בוקי סריקים, מלאים קיא צואה בלי מקום, בארור בל יקים, את כל דברי התורה, והאחד מן הארורים מכה רעהו בסתרה, נגד נגידים אדבר, ומילין אחר, כבר נודעו אותן הדברים, אשר עברו בשערים, בפראג הבירה, שמעשה רע כזה קרה משנה שעברה, ובא הדין לפני חכמי קראקא, האחד הישיש מורה לצדקה, הגאון מוהר"ר משה לנד"י, והשני אשר בצדו, הגאון גיסי מוהר"ר יוסף כ"ץ, אשר מתוך הלחץ, שאין בית דין שוה שלא יחץ, נמניתו לשליש עמהם, ואני הקטן שבהם, ונבררנו אנחנו השלשה, להורות להם הדרך המפולשה, וכן עשינו לפי דעתנו, והבאנו ראיות מופתיות לדברינו, שעדות כזה אינו לא מעלה ולא מוריד, והמגביהו ראוי להוריד, ואין לו עלייה, רק בפיוס וכפיה, תחת יד שגבה עליו ואת רעים להתרועע, בדין מוציא שם רע כזה נפסק על פינו, וכל חכמי הדור ת"ל הסכימו עמנו, ועדיין אותן תשובות מונחות ביד מרדכי בר גרשון כחן, גם ביד רבים מועתקות מהן, ולכן כזה הוא יתרון, להחזיק בדברים שנגלו בישראל וישורון, ועל כן אומר, שמי שנפשו שומר, ירחק מעדיות כאלה, ולא ישכין באהלו עושה, להשמר בנגע צרעת ותקפה, כדין מוציא שם רע שדינו במלקות וצרעת, ממנו לא יהי נגרעת, ויהא לוקה בקל וחומר, אתא לילה וגם בוקר אמר שומר: עכ"ה"ק.

ועי' עוד שם בשו"ת רמ"א סי' י"ז, וזלה"ק: ועל השאלה השלישית, לבי אליה אשית, והנה גנבתה רוח קדים חרישית, ועליה יסודו השואל השית, אך ממנו תחיה נפשית, וזה כי קבל השואל, על אחד שמו יוזל ווייל, עבר עליו דרך כבושית, ולבשה אותו רוח טפשית, עד שמסר ועכר שארו, ודברים רבים כאלה אשר פעל עמו, עמד לו על גופו וממונו, ומ"מ הוצרכתי לשום מחסום לפי, אף כי לפי דברי השואל, רשע לנגדי עומד בדופי, ואפשר שהשואל כהוגן שאל, וזה האיש יוזל כאלה פעל, מ"מ מה אעשה ואבי שבשמים גזר עלי, להיות תמים מפעלי, ונאמר שמע שוא לא תשא, לפני עשיר לא ישא, ושמע בין אחיכם, תשימו לעיניכם, ואף כי אין עדות ברורה הגיע לידי, שעליה אוכל לסמוך לשום תשובתי בצדי, וגם באם כן הוא לא נאה ללכת כאלה, כי כבר מבואר ונגלה, תשובת מוהר"ם והביאו הגהות מרדכי בקידושין על שני בעלי דינים שאחד מהן ת"ח ויודע לכתוב ראיותיו ושכנגדו ע"ה, אין לת"ח לכתוב בעצמו אלא הדיינים יעתיקו אחר שיכתוב הוא דבריו כדי שלא יהא נחשד המורה ששולחין אליו פן ישא פני ת"ח עכ"ל המרדכי, הרי שהדיין צריך להיות מנוקה מכל מזם וחשד, כל שכן לכתוב באם כן שיהא נחשד, ואפשר שמתוך דבריו ילמדו לשקר, ולמשפחת העקר, וכ"ש במקום שלא הגיע לידי רק דברי האחד, שנגפשו ירא ויפחד, שיהא מתוך בדין ויראה תחילה ויבחין... אך מי יוכל לדון בזה, בלא עדות ובלא ראיה אשר יאמר כי הוא זה, והשאלה מצד אחד מגולה, ומצד השני מכוסה, וללכת כאלה איני מנוסה... ודבר המסור ללב נאמר ויראת מאלהך,

והוא יודע כל תעלומות יהיה נגד עיניך, ושלא יהא כל אחד בונה לעצמו במה, ישמר עצמו מן הכלימה, להיות נקי מה' ומישראל, עכ"ל"ק.

*

ליקמתי בזה ס"ג פוסקים שפסקו כהרש"ל (בסי' י"א וסי' ל"ג),
והרמ"א בשו"ת (סי' י"ב עד סי' י"ז).

בענין אין מקבלין עדות שלא בפני בעל דין

א-ב) פסק הרש"ל בסי' י"א והרמ"א סי' י"ב, וסי' י"ז שהעיתקתי לעיל, כן נפסק באהע"ז סי' י"א סעיף ד' ברמ"א ובבית שמואל שם ס"ק ט"ז, וכן בחו"מ סי' כ"ה סעיף ט"ז, דאין מקבלין עדות שלא בפני בעל דין, ואם קבלו אין דנין על פיו, וברמ"א שם דכשרוצים לענוש ולדון את אחד, אין לקבל העדות אלא בפניו.

ג) וכ"פ בפשיטות בשו"ת פנים מאירות ח"א סי' כ"ד, ד) וכ"פ בשו"ת עבודת הגרשוני סי' ג', ה) ועי' מהר"ם אלשקר סי' ט"ז וסי' ע"ה ו) ועי' תשו' הרא"ם ח"ב סי' כ"ד דאם קבלו העדות שלא בפניו לא מהני ז) ומעם דאין דנין שלא בפניו עי' סמ"ע חו"מ סי' כ"ח סקמ"ה דאין מדקדקין בדבריהם כיון שהנתבע אינו שומע, וגם דהדין יאמין "לכל" דבר ח-ט) ועי' בשו"ת בית יצחק (להגאון מהר"י שמעלקעש ז"ל) חיו"ד ח"א סי' א', בעדות שנגבה על שוחט שלא בפניו שיצא מכשולים מתח", ומסיק באות ט"ז, דלפסול אדם למלאכתו כמו בנ"ד איתא בשו"ת ראש אפרים סי' ל"ד דהוי כדניי נפשות, עכ"ל, ובנידון דידן הרי פסלו ע"י פסקם כמה שוחטים ונשארו בלי פרנסות, וכמו כן כמה מלמדים זרקו, כידוע ומפורסם, ובפרט הרה"צ ר"מ שליט"א, שגרמו ע"י פסקם שגולו את ילדי, ומחנכים אותם שלא ע"ד הישר כדי להכאיב לאביהם הצדיק, ותמה אני על הרה"ג ר' יחזקאל ראטה שליט"א, שהוא יודע מדין זה, שהרי זה כמה שבועות בפרשת שמות תשמ"ט ככה בס"ש על שגבו עדות על ר' יחזקאל גליק שו"ב, שלא בפניו, וככה בכיות נוראות ואולי למד הלכה זו, אחר מעשה דילן. אין מקבלין עדות שלא בפני בע"ד, עי' שו"ת רשד"ם חו"מ סי' ר"א, באמצע כ' עד כמה צריך להרחיק עצמו מלקבל עדות בפני בע"ד, דלפסול אדם הוי כדניי נפשות.

י) וכ"כ בשו"ת ספר יהושע, (אהע"ז סי' פ"ז), יא) וכן בשו"ת דברי יעקב (שור) (סי' מ"ד), יב) וכ"כ הישועות יעקב (אהע"ז סוף סי' מ"ח וכן בסי' מ"ו), ג) ועי' תשו' הרא"ש כלל מ"ו יד) ובתשו' נאמן שמואל סי' ע"ה דביו"ד שקבלו עדות שלא בפני בע"ד ואפי' הבע"ד כעיר אחרת י"ל דין בי"ד של הדיוטות ואין דיניהם דין, טו) ובשואל ומשיב מה"ח ח"ד סי' ע"ד כ' אף למ"ד דבאיסורין א"צ להעיד בפניו, היינו רק כשאין רוצים עי"ז לפסול אדם, אבל כשרוצים לפסול הוי דיני נפשות, (ובדיני נפשות לכוי"ע הוי דאורייתא ממש).

וחוץ מכ"ז א"צ להיות חכם גדול להבין שאין המלחמה משום גודל יראת שמים שא"כ לא ה' הדור יתום כ"כ רק משום שזה מוזיק לאינטרעסען של הפארטיי א"כ זה נוגע גם לאינטרעסען של הדיינים שאוכלים מפת בגם ולו יהא בגובה ארזים גבהם, מעידה התוה"ק השוחד יעור, וכמו שהם עצמם אומרים על רבנים האגודאים אף שה' ביניהם צדיקים ויראי ה' באמת. — (ועי' שבת קלט.) כל פורעניות שבא לעולם, לא באה אלא בשביל דייני ישראל, והן על ג' עבירות, בשחד ישפוטו, במחיר יורו, ובכסף יקסומו (ועל ה' ישענו). — ועי' עוד מענין זה בשו"ת דברי יואל, (ח"מ סי' קכ"ט).

טז-יז) וכן מרן בשו"ת דברי חיים ח"ב חוור"ד סי' ט"ז, (כתב להג' מהר"א הלוי ז"ל), הביא דברי המהרש"ל בשו"ת סי' י"א וסי' ל"ג, והרמ"א בשו"ת סי' י"ב, ונוב"י קמא סי' ע"ב ומהר"ש, כי לפסול אדם כגון שו"ב בעיני דוקא בפניו, ואפי' בדיעבד אינו עדות, וכ"כ גם בשו"ת חלק א' יור"ד סי' ז'.

יח-יט) והנודע ביהודה קמא, אהע"ז סי' ע"ב (סתירת היתר החמישי ד"ה שוב מצאתי בהדיא) הביא מהב"י באה"ע סי' מ"ב, בענין לפסול אדם אם לא נתקבל עדות בפניו, מי שפוסק לסמוך על פסק זה, ראוי לנדותו ולתהרימו ולקללו ולהענישו אם לא יחזור בו מיד, כ) וכ"כ הכנה"ג חו"מ סי' ל"ח בהג' ב"י אות ג' בשם הרלב"ח, ע"כ. כא) והוא בשו"ת הרלב"ח סי' קל"ו, לדברי כל הפוסקים הללו, אם העדים העידו שלא בפניו, לא מעלין ולא מורידין ליגרע כוחו של מי שהעידו עליו כא) וכן מבואר במל"ח פ"ג מהל' עדות דין י"א וצריך העאדת עדים בפניו, למשל באשה, צריך לעמוד שם היא ובעלה, ובעבד צריך לעמוד שם הוא ורבו, וכן בשור שנגח כתיב והועד בבעליו יבוא בעל השור ויעמוד על שורו.

כב) וכ"כ בשו"ת ברכת יוסף (להג"ר יוסף לאנדא אבד"ק יאסי ז"ל) חוור"ד סי' ב', כג) וכן בשו"ת עטרת חכמים (להגאון ר' ברוך פרענקעל ז"ל) חו"מ סי' א', כד) וכן בספר אור הישר סי' ל"ב, כה-כו) וכן בשו"ת בית ישראל (כהנא) סי' כ"ד כ' דאיך יעלה על הדעת שיכולין לפסול אדם שלא בפניו, דחוב הוא ואין חבין לאדם שלא בפניו, והביא כן מהגאון בעל ראש אפרים סי' ל"ד דמסיק כן, כז) וכ"כ בשו"ת נדיב לב חו"מ סי' א', ועיי"ש שם כי דיינים שגילו דעתם ע"פ העדות שקבלו שלא בפניו, נכון שהמה יסלקו עצמם וישלחו הדין לאחד הערים שסביבותם, כח) וכ"כ בשו"ת הלכות קטנות (להגאון ר' יעקב חאגיז ז"ל) סי' צ"ט, כט) וכ"כ בשו"ת אבני צדק יור"ד סי' ה', לגבי להרע למורה הוראה לפסולו, וכותב דמסתמא לא העידו עדים כשרים, רק עד מפי עד, וכו' ואין לפסול על פיהם.

ל-לא) וכ"כ בשו"ת מהר"ם שיק אהע"ז סוס"י מ"ב, והביא כן מחת"ס יור"ד סי' י"א, עיי"ש בחת"ס דמירי לגבי עדים שהעידו על שוחט, ואומר החת"ס כי העדים בעצמם יודעים שאין ממש בעדותם, ושלל יאמנו דבריהם כשיבואו על כור המבחן, וראי' שהרי עוברים על דברי עצמן (נ"ב להלן אבאר לך, כי הדיינים הללו בעצמן לא קבלו עליהם פסק שלהן, שכמ"פ התחברו באיזה ענינים עם אנשי חברותא זו, ולא התנהגו עמהם

כדגא שכתבו עליהם לשונות ולולל איום ונורא) ומה לנו למחות להם על דברי הבל ותעתועים שלהם, ותמה שם על א' שאמר שיש רגלים לדבר להאמין, וכותב כיון שאינו ע"פ הלכה אין זה רגלים לדבר, ומסיים שם, ולא כתבתי אלא נגד המתעקש, לב-לג) ובשו"ת לבושי מרדכי האהרון סי' ה', הביא משו"ת מהר"א ח"ב סי' ט"ז, שהחליט שאין בידינו לפסול גברא, אך ורק בעדים לפניהם לפני ב"ד, (לד') וכ"כ בשו"ת הלקת יואב אהע"ז סי' ה' (לה) וכ"כ בשו"ת משאת בנימין סי' ק"י דאם העדות הוא לפסול אדם מכשרותו ולפגום בכבודו או בכבוד אבותיו, כ"ע מודו דפסול אפי' בדיעבד.

לו) ועי' בשו"ת ישועות מלכו אהע"ז סי' ל"ז כתב על מה שכתבו חכמי ברצלונא, דבאיסורין מקבלין שלא בפני בע"ד (ולמשל להעיד שראה באשה שנתקדשה, או שראה חלב במקלין, והקצב לא ידע, אבל לא שבא להעיד על מציאות וכשרותו של אדם) אעפ"כ היינו דוקא כשיש לומר שזכות הוא לו, ואין אנו יודעין אם הוא מכחיש, כגון בעידי קדושין אם היא מקודשת, ופשוט הוא לו) וכ"כ כהרש"ל הנ"ל, בשו"ת גבעות עולם סי' י"ג, (לה) וכ"כ בספר נודע בשערים (מנדלבוים) (שער איסור והיתר אות ק"ד) וז"ל עוד אזכיר דבכמה מקומות בפרט בעת הנצחון והמחלוקת רח"ל, שכיח טובא, שיוצא משנה, מתחת יד הבתי דינין, לדון עפ"י גביות עדות שלא בפני בעל דין, וכו' וכ' זאת לגבי גביות עדות באיסורים.

לט) ובשו"ת ארי דבי עילאי אהע"ז סי' ט"ז, דכל מי ששייך לגבי האי דינא שדנין לזכות או לחובה, נקרא הבעל דבר של אותו עובדא, כיון שאנו דנין עליהן, ע"כ, (ולפי"ז הי' צריכין לעמוד שם כל קהל ברכות יוסף, ועשו חטא גדול כמה שבינו וקלקלו כל הענינים לעדה קדושה, בשביל פאליטיק) מ) וכ"כ בשו"ת מהרש"ם ח"ב סי' קל"ה.

*

מפיהם ולא מפי כתבם

והנה הדיינים הללו לא הי' להם שום עדות, כי כתב הראב"ד שליט"א אינו כלום, כמו שכל א' יראה, שמיירי לגבי בחור א', ואינו יודע מה הרויחו בכתב זה, וגם ע"י כתב זה אפי' הי' כתוב בה איזה דבר ממשות, אפי' הכי א"א לפסול על ידה, כי מפיהם ולא מפי כתבם כמבואר בפוסקים, א) וכמבואר בחו"מ סי' כ"ח סעיף י"א, דעדות בכתב אינו עדות, דכתיב ע"פ שנים עדים, מפיהם ולא מפי כתבם, הגה וכן נוהגין, ב-ה) ובש"ך ס"ק י"ג (והוא בתרא) הביא כן משו"ת רמ"א סי' י"ב שהעקתו לעיל עיי"ש, ומשו"ת מהר"ט סי' י"ז, וכן פסק בשו"ת הרש"ל סי' ל"ג, שהעקתו לעיל.

והטעם מובן בפשיטות כי אם הי' הראב"ד שליט"א אומר לפני ב"ד ולפני הבעל דין, אז הי' שואל את הראב"ד שליט"א, מהו עדות זו, הרי לא דיבר ממני, וגם שמעתי מכמה אנשים שהראב"ד אמר להם, כי אין נוגע כלל מה שאמר לו רבינו

אז, כי דיבר מאיזה בחור. — ור' נ"י לא העיד בפניהם, ושקר הוא מה שכתבו שהעיד, וגם מעולם מה שאמר רנ"י ה' שקר, כי תיכף ומיד נכנסו לרבינו הקדוש זי"ע ורבינו זי"ע לא ידע כלום מזה. ור' עזריאל נ"י אמר כי על אחריותו יכולין להודיע כי שקר דיבר רנ"י כהרגלו לומר כל דבר בשם רבינו. והשו"ב הזקן הוא הוא אשר גרם כל כניסת הב"ד, וכמעט שהכה את ר' יחזקאל ראטה, ור' שעות מען עמו, והזהירו כי יזרקו אותו אם לא יעמוד לבית דין, (ובעריש הלך להתפאר אצל נכדיו של השו"ב "זעהסטו? דיין זיידע העלפט אונז צו די מערכה" ענה לו ר' אהרן, גיי זאג פאר מיין זיידן אין מיין נאמען אז ער טוט נישט גוט, וקפץ בעריש ממקומו כמו מי שנשכו נחש, כי מצות כיבוד אב בענינים אלו בוער בקרבו כמו עשו) ותמה תמה אקרא איך קיבל וכתב אח"כ את עדותו, והרי מבואר בחו"מ סי' ל"ז סעיף כ"א, שיעמיק הדיין לראות בדעתו ועוצם כינתו, אם ימצא לזה העד צד הנאה בעדות זו, אפי' בדרך רחוקה ונפלאה, הרי זה לא יעיד בה, וכן לא יהי' דיין בדבר. עכ"ל, וא"כ איך נעשה התובע עד היהודי שעליו סמכו הדיינים ראשם ורובם — וגם קשה דהרי מבואר בחו"מ סי' ז' וסי' ל"ג סעי' א', דשונא פסול לדון וידוע שהדיינים נשפעו מכבר מהשונאים, וכולם הם אוכלים מטובותם של משפחת לויפער שהם הן מנהיגי המחלוקת, ומי לא ראה הבאקסעס שמוליכים הלויפערס לכל שבת ויום טוב, לכל השייגע יודען, וכבר לפני הפסק כבר אמר הר"ח מנשה פר"מ שליט"א בזה"ל: ממעג אים רודפ'ן אזוי ווי מ'האט ג'רודפ'ט ר' אהרל'י: וא"כ איך יוכשרו דיינים הללו לדון בענין זה. — וכ' בשו"ת אבני צדק להגה"ק הרמ"מ מדעעש וצוק"ל (חלק אהע"ז סי' נ), דאע"פ דקיי"ל שונא כשר לעדות, משא"כ כאן אף דנוגע נאמן במיתת הבעל דהא היא גופא נאמנת מ"מ אם יש חשש שנאה בנגיעת דברי זה עצמו דהיינו שנאת הצרה, זה עצמו מה שהיא צרה לה, שהיא אשת בעלה, וע"ז עצמו היא מעידה שלא תהי' צרה לה, רק תהי' נאסרת על בעלה בכה"ג אינה נאמן. עכ"ל.

*

מה שקיבלו העדות בלי חקירות ודרישות.

א) מבואר בשו"ת הרמ"א (סי' י"ב, וסי' י"ג) (ב) ובשו"ת שארית יוסף (סי' ע"ח) (ג) ובשו"ת הרש"ל (סי' ל"ג), כי לפסול אדם הכל מודים דבעינן דרישה וחקירה, ובעינן דיינים הבקיאין בדרישה וחקירה, שמא ימצאו שמשקרין, ואם הוגבה בלי דרישה וחקירה, הוי כאלו לא הוגבה כלל, ובטלה כל עדותם, (ד) והביאו כן משו"ת הרא"ש (כלל מ"ו סי' א') (ה) ועי' בשו"ת דברי חיים, בהשמות לחלק ב' סי' ל"א, כהל' עדות מברר שם גודל החקירות שצריך לחקור, ולהלן שם בענין נוגע בעדות חוקר שם המעס דפסול, אבל עכ"פ לכו"הו מעמים הוא פסול. (ו) ובתשו' ר' אלי' מזרחי סי' כ"ד דבדין מרומה כו"ע מודו דאף בדיעבד בקיבלו עדות שלא בפניו אין דיניהם דין וגם מחוייבין בכה"ג לחקור ולדרוש העדים (ז) ועי' בשו"ת עמרת חכמים הו"מ סי' א', שבשו"ת מהרח"ש מבואר בשם כמה גדולים דאם נודע שמקבלי עדות לא עשו איומים ולא קבלו בפני הכע"ד, בודאי קבלתן במל' ט) וכ"כ בשו"ת באר מים חיים (מוצירי) ח"ב סי' ב', הביא כן בשם רוב

הפוסקים, י) וכ"כ בשו"ת גאונים קדמונים סי' קמ"ז יא) וכ"כ בשו"ת הריטב"א סי' מ"א יב) וכ"כ בשו"ת מהר"ם די ביטון סי' ח' יג) ובחור"מ סי' ל' סעיף א', כתב הרמ"א דעדים המעידים על דבר איסור, ע"י באהע"ז, ובאהע"ז סי' י"ז סעיף כ"א כתב, דכשיש לחוש לערמה, אז צריך דרישה וחקירה, וכ"כ באהע"ז סי' מ"ב סעיף ד'. —

*

ואפי' בעדות כתבו כמה פוסקים שאין נאמנים אחר שהעידו שלא בפני בעל דין כהרש"ל הנ"ל, א) וכ"כ בשו"ת הרשב"ש סי' רכ"ד, דעבדו אינשי לאחוזקי דיבוריהו, וע"כ שוב אין מנידין אפי' לפני בע"ד, ב) וכ"כ בשו"ת עטרת חכמים (הגר"ב פרענקל ז"ל) חור"מ סי' א', הביא מהרש"ל הנ"ל, דתו לא מקבלין עדות העדים בשום ב"ד דנוגעין הן להחזיק דבריהם הראשונים, ג) וכ"כ בשו"ת שמחת יו"ט סי' ה', שהביא שכן שפסק בחוקות הדיינים סי' מ"א, ד) וכ"כ בתומים סי' ל"ג סק"ה, דעבידי להזק דבריהן הראשונים, ה) וכ"כ הש"ך בס"י ל"ג סעיף י"ב.

*

וכתב בשו"ת מהר"ם לובלין סי' י"ג.

וחל"ק: קול קורא אלי מארץ מרחקים מארץ אמליי"א, אין קול ענות גבורה ואין קול ענות חלושה, קול ענות אנכי שומע חירופין וגידופין, המענין את נפש שומען, מטילין מום בקדשים, כפיגול נותר וטמא, ותולין באשלי רברבי, תלתא סבי מורי הוראה אבירי ישראל, כתב בשמם, אשר לא יאומן כי יסופר, והיינו ממש כותבי פלסתר דאיתא במסכת סוכה פ"ב, על ד' דברים מאורות לוקין על כותבי פלסתר וכו' פרש"י ז"ל שטרות מזוייפים מכתבי עמל, לשום דופי על אדם, לכתוב בשמו מה שלא צוה, כי לא יסופק כל בעל שכל, שלא נכתבו דברים כאלה, לא מהם בעצמן, ולא בציוויים, כי לא נחשדו הני תלתא סבי לעבור על מה דכתיב באוריית' לא תשנא אחיך הוכיח תוכיח^א כדאיתא פ"ג דערכין, ופסק הרמב"ם פ"ג מהלכות דעות שהוא עובר בלאו, וז"ל כל השונא אחד מישראל עובר בלא תעשה, שנאמר לא תשנא את אחיך בלבבך וכו' ומשמע דהכי הוא פירושו דלאו זה לא תשנא אחיך בלבבך וכו' ומשמע דהכי הוא פירושו דלאו זה לא תשנא אחיך בלבבך ה"ל פירושו באם ראית ממנו שחטא באיזה עבירה אל תהיה לו שונא בלב שלא תוכיחנו על פניו אלא הוכיח תוכיח וגו'.

א. וגם רבינו הקדוש זי"ע, אם ה"י רוצה לומר לו דבר, ה"י אומר, וכיון שה"י מקרבו וגם את כל האברכים מחברותא זו, סימן ששקר הוא מה שאומרים בשמו, וידע כי רבינו הקדוש זי"ע ה"י לוחם גדול, וכשה"י רוצה ה"י אומר דבריו לכל מי שרצה, ודבר שכאב לו ה"י צועק ברכים, ולא ה"י אומר כהסתר. (ואגב שמענו כהיפך מהם, וזה מסתבר יותר, כי דברי שבח ה"י אומר בהסתר וד"ל).

...ואפי' בדברים שבינו לבין המקום אסור לשנאתו בלב אלא לאחר שיוכיחנו ואין מקבל תוכחה, וכן משמע מהנהגות המיימוני שם שכתבו שם על דברי הרמב"ם ז"ל שכתב שם ז"ל מצוה על כל אדם לאהוב את כל אחד כגופו שנאמר ואהבת לרעך כמוך וכתבו ההנהגות ודוקא שהוא רעך בתורה ובמצות, אבל אדם רשע שאינו מקבל תוכחה מצוה לשנאותו וכו' כדאיתא בערכי פסחים עד כאן. הרי שלא התירו לשנאתו אלא לאחר שאינו מקבל תוכחה, אבל קודם שיוכיחנו אסור לשנאותו בלב אלא חייב להוכיחו, אלא שהרמב"ם ז"ל סבירא ליה שבכלל לאו זה גם כן דברים שבינו לבין חבירו שאסור גם כן לשנאתו בלב על כך. וראיה לזה שהרי בעשה דהוכח תוכיח וגו' דכתיב בתר' סבירא ליה להרמב"ם ז"ל שהכל בכלל, שהרי כתב שם ז"ל כשיחטא איש לאיש לא ישמטנו וישתוק וכו' עד אלא מצוה להודיעו כו' שנאמר הוכח תוכיח את עמיתך, ואחר כך כתב הרואה את חבירו שחטא או שהולך בדרך לא טובה מצוה להחזירו למוטב שנאמר הוכח תוכיח את עמיתך וגו' וכן מבואר בהדיא בדבריו בסדר המצות שכתב ז"ל. מצוה רבה היא שצונו להוכיח החוטא וכו' עד ונכנס בצווי זה שנוכיח קצתנו לקצתנו כשיחטא איש ממנו לאיש ולא נמור בלבבנו ולא נחשוב לו עון, אבל נצטוונו להוכיחו במאמר וכו' ואם כן נימא נמי שהוא הדין בלאו דלא תשנא נכלל גם כן הדברים שבין אדם לחבירו אבל עיקרא דלאו איירי בדברים שבין אדם למקום דהא העשה חוזר על הלאו. ואם כן לפי דברים אלו עברו הנהו תלתא סבי אלאו ואעשה, שידעו בתלמיד חכם זה ח"ו דמני שומעניה ונמרו השנאה בלב, ולא הוכיחוהו על פניו, ואם תאמר שהוכיחו אותו על פניו, ולא קבל תוכחתם, אם כן היה להם לביישו ולפרסם קלונם ברבים^ב כי היה בכח ולא ידם לעשות זאת, כמו שהעידו בעצמם שהיה תחת שבטם, כמו שכתב הרמב"ם ז"ל בפרק הנ"ל במה דברים אמורים בדברים שבין אדם לחבירו אבל בדברי שמים אם לא חזר בו בסתר מכלימין אותו ברבים, ומפרסמין חטאו ומחפרין אותו בפניו, ומקללים אותו עד שיוחזר למוטב כמו שעשו כל הנביאים בישראל^ג עכ"ל. ונראה לי דיצא זה להרמב"ם ז"ל מן הברייתא דערכין שהבאתי לעיל דקתני יכול לא יכנו ולא יסטרו ולא יקללנו וכו', ובה יתאמת מה שכתבתי למעלה שגם הרב רבי משה בר מיימון ז"ל מודה לפירוש רש"י והכי הוא להו למעבד להנהו תלתי סבי לא להכותו בקולמוס לשונם בסתר, ולא עוד דא"כ הוה קיימי אפי' בארור ח"ו דלפי דעתי שזה עיקר כוונת הכתוב האומר ארור מכה רעהו בסתר, ואע"ג דחכמינו ז"ל דרשו פסוק זה על לשון הרע מ"מ בנדון דידן כולחו איתנהו בית. א"כ מכל הלין מעמי לא יאומן שנפלו הני תלתא סבי גאוני עולם באשם כזה, ובאם

ב. ולא לומר בסוד (להשו"ב הזקן ו) וזה ישמרנו בסוד כל השנים ושום א' לא שמעו מפיו ששמע כן מרינו וה' שנים אחר הסתלקות רבינו זי"ע נולד בחלומו שרבינו אמר לו כן.
ג. וכאן בנידון דידן, הכל מעידין, כי רבינו הקדוש זי"ע קיבלו תמיד בפנים מאירות, וכן הי' עד סוף ימיו זי"ע, וא"כ ישחקע השקר שחלו באשלי רברבי, שלא יכוו בגחלתו לומר שקר כזה בשמו.

שח"י שגו ברואה פקו פליליה א"כ אין אנו מחוייבים לשמוע אליהם ולקבל גזירתם ודבריהם כאלו ולא כיוצא ואפי' יהושע בן נון אמרה לא צייתי ליה. וא"כ החכם מהר"ר רפאל צוידאל כל אותן החומרות שהחמיר על עצמן הן חומרות כמשמען ולא מן דינא כי אפי' למיחש לא מבעי, רק על משמרתו משמרת כתר התורה וכסא ההוראות יעמוד כמקדם, ושלום על חכמי ישראל, ואדון השלום ישים במנוחתם משמרת חיים וברכה ושלום, אני הוא המדבר באמת וכמשפט ובצדק לכבוד ה' ותורתו הקדושה.

מאיר הקטן בן מהר"ר גדליה זצ"ל חתן המל"ך הגאון מהרר"ן כ"ץ זלה"ה.

*

ודבר ידוע הוא, כי עונש המתנגדים בכל הדורות הי', כי בניהם נעשו חסידים, ויש ליתן לזה טעם נכון ע"פ הלכה, ונאמר מה ששייך לנידון דידן, דהרי נתבאר מכל הפוסקים שהבאתי, שפסק בי"ד שלהם אינו נכנס לגדר פסק, אלא הוא ממש מוציא שם רע, ומבואר בפוסקים (ע"י שו"ת רש"ל סי' ק"א, הבאתיו להלן פרק ג') כי עונשו של מוציא שם רע הוא ממש מדה כנגד מדה, ולכן כיון שהם הוציאו שם רע, ועי"ז גרמו לפירוד לבבות בין אבות לבניהם, וגם גרמו שע"ז גזלו ילדי האדמו"ר מ'ניקלשבורג שליט"א, וגם גרמו שכמה מתלמידיו וחסידיו אינם יכולים לילך אצלו מחמת פחד, א"כ המדה כנגד מדה הוא שבניהם יעשו לחסידיו, כפסק המהרש"ל עיי"ש, ודברתי עם כמה דיינים, וכולם הודו שכן הוא הלכה, ויה"ר שיקוב הדין האמיתי את ההר, אמן אמן.

וידוע פירוש הרבי ר' ברוך'ל ממעוזבו זי"ע, (תהלים מ"ג) על כן לא נראה בהמיר ארץ, מיר וועלען נישט מורא האבען, אפי' די גאנצע וועלט וועט זיך אויס'שמדין, ושמעתי מאיש אמת ששמע מפי קדשו של רבינו הקדוש זי"ע, שאמר בזה"ל, ביז משיח וועט קומען, אז א יוד וועט אמת'דיג וועלען, וועט ער טרעפן א פלאץ ווי אריין פאלען עכלה"ק, וכתוב (תהלים ג' ד') לא אירא מרעבות עם, מיטאר נישט מורא האבען פאר טויזנטער מענטשען, והגם כי המתנגדים החריפים הם אינם רק איזה שוטים, אבל בעיני המתפלח נראה כאלף, וע"כ דבר פשוט כי כל השומעים טעיפ'ס מאדמו"ר הצדיק מ'ניקלשבורג שליט"א, וכן כל המעיינים בספרו אגרות יחיאל, ומשתוקקים לבוא אליו, רק שמפחדים מקול עלה נדף, בודאי יסורו מלבכם המורד, ויתעוררו התעוררו כי בא אורח, וקיימו פסק של חז"ל על מוציא שם רע, מדה כנגד מדה, התנערו מעפר קומי, לבשי בגדי תפארתך עמי, ואל תפחדו מהמרעישים הבלעילים, כי יש בארץ אלקים שופטים, (תהלים י"ח י"ב) וכן הוא הלכה בגזל ומכרו, שמשלם ד' וה', א"כ הם צריכים ע"פ הלכה לשלם ד' וה' פעמים יותר ממה שגנבו מחסידי ניקלשבורג, והשי"ת מקיים משמרתה של תורה, והדבק במדותיו, וכו'.

וכבר שמעתי שהטעיפ'ס מתורותיו המתוקים וגם ספריו אגרות יחיאל, כבר נתפשטו בין הרבה מבני המתנגדים, וגם בירושלים הרבה מאוד, ויש מקום גדול לחשוש, שלא יעזור להם כל התנגדותם.

כי כתוב בשם הגדולים להחיד"א ז"ל, במערכת הספרים, מערכת הבית, הטעם שהסכימו מן השמים שתנתן דת ויתקבל דוקא חיבור הבית יוסף (וכבר בימיו נתפשט חיבוריו לכל תפוצות ישראל, ועד קרקא שבפולין, והרמ"א שם עשה הגהות בימיו) הוא מפני ענותנותו היתרה, שלא חי' דרכו לספר כגנות מי שפוסק דלא כוותי', ומלשנתו היתה מושגת חסידים, ומביא שם שכאשר יצא לאור ס' הבית יוסף, גזר הרב מהריב"ל על תלמידיו שלא ילמדו בו, עד שבע"כ ע"פ סיבה הודה ואמר, שנראה שמן השמים רוצים שם בית יוסף יתפשט בעולם, והתיר להם הגזירה, עכ"ל.

ודבר ידוע ומפורסם כי הגה"צ האדמו"ר מ'ניקלשבורג שליט"א, הוא סבלן גדול עד להפליא, וסובל עלבונות לא יאומן כי יסופר, ומעולם לא דיבר שום דיבור על מתנגדיו שמרדו וישטמוהו, אלא דן אותם לכף זכות, עד שהי' כמ"פ לתמיהה בעיני חסידיו למה הוא דן אותם לכף זכות, ושמעתי דברים מבהילים, כי כידוע הם עושים עליו מסירות תמיד ועי"ז הוא נצרך ללכת לערכאות, והם מבזים אותו בכל מיני בזיונות, וכיון שהם צועקים הוא נשתק ומניח שידונו כפי חפצם ממש כצאן לטבח, אע"פ שהוא חכם גדול כידוע, אבל הוא מקיים מה שאמר דוד (תהלים ט"ז ב') אשמרה לפי מחסום, בעוד רשע לנגדי (והבן), נאלמתי דומי' החשיתי מטוב וכאבי נעכר, היינו שבעוד רשע לנגדו הוא שותק, ושמעתי שהמוסרים הביאו להערכאות אשה מזוהמת, שמחמת מחלוקת שיש לה עם אחיה שהוא מהחברותא, ע"כ העידה עדות שקרים אשר תסמר שערות ראש אנוש, (שהוא הכה ח"ו את בנו ובנותיו מכות אכזרים), ונשבעה שם בבית משפטים על שקרותי, ועי"ז קלקלה כל הענין, שלא יכול לראות ילדיו, (ואעפ"כ לא בא לכלל כעס ח"ו, ועמד ושתק) וכבר אמר דוד (תהלים קי"ט ס"ט) טפלו עלי שקר זדים, (ואעפ"כ) אני בכל לב אצור פקודיך, וכיון דכתיב (צפני' ג' י"ג) שארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב, משמע לכאורה כי כת הסבלנים הם הן השארית ישראל, שומר ישראל שמור שארית ישראל, ואל יאבד ישראל האומרים שמע ישראל.

ואמרתי לנפשי, וכי משום שהוא סבלן יאבד בניו ודורותיו, וכי מי שהוא צדיק יגרע חלקו, שלא יהיו עמו אח לצרה, ובפרט כששמעתי הטעיפ' מס"ג פ' בא, כשבכה בכיות נוראות על שאין מניחים בניו אצלו (נראה שדרכו הוא להניח להרוצחים לעשות כל מה שלבם חפץ. ואינו כועס עליהם, אבל להשי"ת הוא שופך תחנוניו שיעזור לו) החלטתי שאצא בשווקים וברחובות ואזעק ועקה גדולה ומרה, שישמע הזעקה מקצה העולם ועד קצהו, שידעו כולם על גודל העוולה שעושים עם צדיק תמים זה, שנשכר לשברי שברים.

ותמה תמה אקרא איך זה יסלפו דברי צדיקים, תורה תורה חגרי שק, כי איך יבואו מלעיביך, ויחרפו את אוהבך והונך. וכבר אמר דוד מפלו עלי שקר ודים אבל אני בכל לב אצור פקודיך. הודעו עיר ניו יארק וכל הפלך, כי דם צדיק ונקי על לא דבר נשפך, ואיך זה גברה שקר הפאליטיק, ויעזור עיני אנשים כשרים, ולתת חיוזק לידי רוצחים, וכבר ידענו מהרמב"ם ורבינו יונה, כי המהרס במצוה אחת, הרי הוא מומר לכל התורה, ואלו השופכים דם נקו, מי יודע אם שבת שומרים, ומי יודע עד היכן יגיעו, כי עבירה גוררת עבירה, ובתורת משה הם כוגדים, ואיך זה קהל נאה וחסידה, אשר מרבינו הקדוש זי"ע היא מורשה, תפשוט את עדי, ותתהלך על דרך לא דרך, ומהרסיך ומחריביך ממך יצאו, כי הפורץ גדר בשמירת התורה והמצות, מי יודע עד היכן יגיע, וממש עולם נחשך, כי כריונים ירימו ידם ויהיו לראש, ועוד יבואו כשרים, ויאשרו ודים, והאינו מתבייש כרשעתו, מי יודע אם יגלול מעליו כל עול התורה והמצות בפרהסיא, כי מי יודע עד אימתי שקר הפארטיי בו יבער, אפשר אם ימצא איזה ע"ז, יעזוב הפארטיי ויתגלל אחר שקר בוזי ונמאס, ואיך זה הותר להתחבר, עם עושי רשע בפרהסיא, הלא זה דרש רבינו זי"ע כי בהתחברך עם רשע פרץ ה' את מעשיך.

ואיה הוא כבוד התורה, האם זהו הדרך שרבינו זי"ע למד אותנו, הלא בכל תורה ביקש והתחנן, שיתגלה כבוד שמים, וכי זהו כבוד שמים להכות ולרדוף אנשים יראי ה', אזי לדור שכך עלתה בימיו, הלא למשמע אוזן נמס כל לב, כי כרצח בעצמותינו חרפוני צוררינו, ועוד אומרים כי עוד ידינו נטויו, ובחסמתה והדחה מרימים יד היפך תורת משה, נמצא כי רוצים לעקור תורת משה, ואיכבה נוכל וראינו באבדן קהלתינו על ידיהם, ושם שמים יתחלל, וא"כ אין שום תמ"י מי נתן למשיסה יעקב וישראל לבוזים, הלא ד' זו הטאנו לו, ולא הערוד ממית אלא החטא ממית, עונותינו הטו כל הצרות והתלאות עלינו, שומו שמים, הלא לא באלה חלק יעקב, ושומר נפשו יתרחק מדרכים כאלה, והמאמין בה' ובתורתו, ידע את אשר עליו לעשות, ולא יכרע לבעל היינו פחד הפאליטיק, ובשובה ונחת נושע.

ועתה בזה אנו קוראים אל השרידים אשר בעם, המאמינים בה', שובה ישראל, לתקן את אשר נתעוות, שיחזירו הילדים שנגללו, אולי ישוב ה' מחרון אפן, והמהלות והמיתות ממחנינו יסור, כי לא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים, ונזכה לביאת גואל צדק בב"א.

*

וב' רבינו הקדוש זי"ע בשו"ת דברי יואל (חור"מ סי' קמ"ג) ונדפסה ג"כ בדברי יואל מכתבים (חלק א' סי' צ"א) שכתב מהו ענין של חתימה לגבי ציונות, וע"פ הלכה ה"ה כל חתימה שיהי' אם אינו ע"פ תורה לאמיתו.

וזה"ק: והאמת אניד כי קראתי את מכתבו בצער גדול וכדאבון נפש על שבעונותינו הרבים הגיענו עד ככה אשר כהדר"ג נ"י נרשם גם הוא תחת חסות המועצה הרעה אשר היא יסוד המינוח וע"ז נמורה ר"ל, ונעשה זה בעיר היושב

בה דהוי בפניו א', ושוב בא בפרסום רב לפני כל יושבי תבל ע"י מכתבי העיתים ואין פוצה פה ומצפצף אנגד זה, אם כן הוי זה הסכמה והודאה גמורה להמועצה הרעה הנזכרת ר"ל.

ותמה אני איך סמך עצמו בזה על סברא רעועה כזו שע"י שנרשם שם בתוכם יתבטל בעקיפין, שע"י שלא יבוא להישיבה לא יבואו גם רבנים אחרים ויתבטל במציאות וישאר רשימת שמו רק על הנייר ולא למעשה, מה שאין כן אם יסתלק משם ויודיע על התפטרותו מביניהם ימנו אחרים, וכאמת נהפוך הוא כי על ידי שמניח שמו ביניהם ואינו מסתלק מהם הוי זה הסכמה גמורה למעשיהם כי כתוב וחתום עליהם, וזה נותן להם חיזוק ואומץ גמור ומעייזם פניהם עי"ז יותר ויותר, ואם יראו אח"כ שמתבטל בעקיפין ע"י מניעת ביאת איזה רבנים להישיבה, בוודאי ימנו אחרים שילכו ויבואו ולא יניחו לבטל מעשיהם בעקיפין, ואם אח"כ יצוה ככרוכיא נגדם לא יועיל מאומה כי כבר נתחזק הסכמתו על עצם המועצה בפרסום רב, ומי יאמר להם מה תעשה, וזה מבטל כל כח היראים.

א. כדי להוציא מלכות וכו' שרוצים להצטדק וכו', ע"כ אבאר א' מבואר בתשו' הרש"ל סי' ק"א, כי אזלינן בתר לשון המוכן לבני אדם, וכותב כי כל הגדולים הסכימו כן, ואין המבזה יכול להצטדק, כי לא התכוון לבזיון כ"כ כמו שהוא משמעות לשונו, והמציאות הראה כי הם גרמו לו הפסדים עצומים, שגזלו את בניו, ושברו בית מדרשו, וכו' וכו' כי בפסק שלהם ביזו אותו כלשונות זלזול איום ונורא, ע"י לא תעיין במתי שוא, לשונות הכיזוי, שכתבו, כאלו בזמן הזה הותר דמם של ישראל ושל תלמידי חכמים, וכל הרוצה אומר תורה שלי הוא. (ב) וגם מנא להו לפסוק כלום בענין זה, והאיך ביררו שלא בפניו, ובלי דרישות וחקירות, והאיך הכושרו כלל לפסוק כלום בענין זה, כיון שהם נוגעין בדבר בנגיעות גדולים ועצומים, כמו שנתבאר מדברי רבינו זי"ע כמה פעמים שהתעקתי בדבריו הקדושים. (ג) למה לא פירסמו ברבים הפשטים שמפרשים בפסק שלהם, כדי שלא יטעו הקוראים בו, (ד) דידוע ומפורסם, שעל סמך פסק שלהם הדפיסו, ההעץ ביכל „מתי שוא“, בליצנות ושפיכות דמים, והוא נמכר בפרסום רב. ככל המקוואות דקהלתם, בהסכמת הדיינים דהרי הוי בפניהם, והגה"צ ר' יושע העשיל אבד"ק פריימאן שליט"א, אמר כי ביכל זה הזכיר אותו, בהביכל "מיין קאמף" של היטלער ימ"ש, וא"כ בע"כ צריך לומר כי זהו הפשט האמיתי בפסק שקר שלהם. (ה) ועל סמך פסק שלהם אמרו המחנכים דרשות אנטיסעמיטיש, לכל הבחורים, ונתנו להם רשות וחזיון לשבור ביהמ"ד דניקלשבורג, ועשו שם חורבן נורא, וכמשך חצי שנה הלכו כל לילה ולילה לזרוק אבנים, שם בבית מדרשם, (והם לא רצו למסורם לפאליציי, כדי שלא יוגלל הרעש כי נתברר כי ה' ברשות המחנכים), והכל בהסכמת ובסמיכות דעתם של הדיינים, (ו) ועוד כמה צרות שעשו וא"א לפורטם כי רבים המה, וא"כ לא יועיל שום פשטים, ואחזור על דברי רבינו זי"ע, בויואל משה (מאמר א' סי' ע"ו) ובדברי יואל מכתבים (ח"א סי' צ"א) כי המשנה דין א' על שם התורה הקדושה, הוי ככופר, וצריך למסור עצמו למיתה שלא לאמר אפי' אות א'

ועוד כתב רבינו הקדוש ז"ע שם לגבי חצופי דורנו שנמצאו בו בזמן בין האגודה, וה"ה כל החצופים שבדורנו בכל מקום ובכל קהלה שיהיו.

וזה"ל: ונתרבה עזותם וחוצפתם, מסתמא לא ינוחו ולא ישקומו שלא לבצע זממם הרע, וא"א לחשוב שישארו ישנים ויהי להם מדת הסתפקות להסתפק במועט במה שהוא על נייר בלבד, כי העיד זאת החכם מכל האדם במשלי ד' ט"ז כי לא ישנו אם לא ירעו ונגזלה שנתם אם לא יכשלו, ומי יתחכם יותר לחשוב שישארו ישנים, ואמר החסיד בחובת הלבבות (שער יחוד המעשה רפ"ה) אתה ישן והוא ער לך, ואמר הכתוב עוד שם בפסוק ט"ז פרעהו אל תעבר בו שמה מעליו ועבור. כי לא ישנו אם לא ירעו, ופירש"י ז"ל אינם יכולין לישן, והנה הזהיר הכתוב בכמה מיני לשונות לברוח מהם אף טרם שנראה מהם איזה פעולה להרע, יען שלבסוף בוודאי לא ישארו בשינה שלא להרע ח"ו, כאשר אמר הכתוב ע"ז אח"כ בפסוק י"ט דרך רשעים כאפילה לא ידעו במה יכשלו, ופירש"י ז"ל פתאום יבוא להם מכשול ולא ידעו להזהר ממנו, מבואר בזה שאם אין בורחים מהם בכל לשון של בריחה עוד טרם שנעשה איזה מעשה לרעה אח"כ נופלין בידם ח"ו פתאום כמו ההולך באפילה, ודי בזה למבינים דברי ספר החכמה. וכן הוא בעוה"ר אנחנו ישנים והמה ערים בעזותם וחוצפתם, וזה להם רק לנסיון שאם יראו שסידור הענין עם המועצה עבר בעירו כשתיקה ואין פוצה פה ומצפצף לנגד זה, הנה יאמרו כבר נמוגו כל רבני אח"כ מפנינו ויתחזקו ויתאמצו ע"ז יותר לעשות כל הרע בעיניהם, משא"כ אם בתחילה יצווח ככרוכיא ויהי עוד איזה רבנים עמו ויצווחו בפרסום רב אין למועצה הרעה הזו חלק ונחלה בין שומרי תורה ומצוות, אולי על ידי זה יש מציאות להחליש קצת עזותם הנורא עכ"פ שם בעירו שיחדלו מעשות, ואם לא יועיל גם זה, על כל פנים נשארו היראים בתוקפם ולא יחלש כחם ויוכלו להמשיך גם אנשים מהמוני עם לדעת יראת ה' ולא יעזוב ה' את חסידיו ויוכלו לנהל קהילה כדת של תורה.

ובאמת עכשיו שנתחברו האגודה להיות חבר בין עובדי ע"ז האלו, נתרבה עזותם מאוד בראותם שהכל עמהם, כי הפרסום הוא שהאגודה כל מעשיהם על פי מועצת גדולי התורה, והרבנים והאדמו"רים וראשי ישיבות מכשירים מעשי כולם, ולזה אומרים שפתינו אתנו אדון לנו, ורוצים להתפשט בכל עבר ופינה, ורחוק מן הדעת שיניחו את העיר רבתי עם שלא להשתרר שמה גם השתרר, ובעקיפין בוודאי א"א לבטלם, ועוד בזה יבזו להרבנים ההולכים בעקיפין ויחלש כחם, ואין עצה אלא באופן שכתבתי להגיד מראשית אחרית

נגד התורה"ק, כי הוי כפירה בתורת משה, ואפי' כשמאמין בלבו בכל התורה, ואינו אומר הדיבור רק מחמת סכנה (גי' סכנת פרנסת דינות. ובזיון עצום מהפארטי) מ"מ כיון שהוא דיבור של כפירה באות אחת בתורה"ק, יש לו דין של יהרג ואל יעבור.

את תוקף החיוב להתבדל מהם לגמרי, ובוה אולי יש קצת תקוה שיחדלו, ועל כל פנים לא יחלש כח היראים, ואם החרש תחרישו לעת כזאת, הוא אבדון נורא ר"ל, ורווח והצלח לא יעמוד ממקום אחר.

ובדברי יואל מכתבים, יש כאן תוספות מה שאין בשו"ת דברי יואל, חלה"ק:

ובדבר מה שכתב כהדר"ג נ"י שלא ישאר שמו רק על הנייר ולא למעשה דנראה מזה שחושב שכתובת הנייר אינו כלום ימחול נא להתבונן בדברי הגמ' (סנהדרין ק"א) בעובדא דירבעם וכו' ס"ד דגברא כירבעם פלח לע"ז, אלא למינס בהו הוא דקבעי, ואף אחי' השילוני טעה וחתם דהא יהוא צדיקא רבא הוה וכו' לא סר מעל חטאת ירבעם אשר החטיא את ישראל, מאי גרמא ל' וכו' רבא אמר חתמו של אחי' השילוני ראה וטעה, וענין הטעות של אחי' השילוני בירבעם אמרו שם בגמ' שכל ת"ח דומים לפניהם כעשבי השדה, ובוה"ק מבואר עוד ששניהם הכריעו את כל ישראל בצדקתם, כאשר הבאתי זה בספרי הקטן ויואל משה, וא"כ ה' צדיק גמור בתחילה וגם נתמנה למלך על ישראל בנבואה מפי הקב"ה, וע"כ לא חשב עליו שיעשה דבר רע, ויש בזה ענינים גבוהים שא"א לבאר בכתב, עכ"פ זה וודאי שלמעלה לא ה' לו שום חלק בחטאת ירבעם לא מיני' ולא מקצתיה, כי ה' נביא גדול לה' מכל הנביאים הראשונים ורבו של אליהו, ועוד יותר מזה כי אחיה השילוני התנבא אח"כ על כריתת ירבעם וכל ביתו באופן נורא עבור הטאיו כמבואר (במלכים א' י"ד פסוק י'), ועוד מבואר בקרא (מלכים א' ט"ו פסוק כ"ט) ויהי כמלכו הכה את כל בית ירבעם לא השאיר כל נשמה לירבעם עד השמידו כדבר ה' אשר דבר ביד עבדו אחי' השילוני, וא"כ אין לך מעשה גדולה מזו שביטל את הכתב שחתם בתחילה על ירבעם ולא ה' אותו הכתב אלא נייר בעלמא, ולמעשה פעל את ההשמדה נוראה על ירבעם בשביל הטאיו אשר עשה, ואעפ"כ בשביל אותו הנייר נכשל יהוא המלך ולא סר מחטאת ירבעם אף שה' צדיקא רבא כמו שהעידו עליו בגמ'.

וחזינן בזה עד כמה הנייר גורם ובכל נבואותיו ומעשיו העצומים של אחי' השילוני לא תיקן את המכשול שיצא מאותו נייר בלבד, ומוכן בזה כי אותו הנייר גרם להרבה הרבה ניירות ^א של מכתבי העיתים הצועקים בקול חוצב שהדר"ג נכנס תחת המועצה הרעה הזאת, לא דבר קטן הוא, ואם לא יהי' נגד זה מחאה נמרצה שוב אח"כ יהי' מעוות לא יוכל לתקן לא על מקומו בלבד רק על כל ארץ הקדושה ועל כל העולם כולו באמרם שגם הרב הזה וכו'.

ומביא עוד רבינו זי"ע שם משלח"ק מס' שבועות, בשם הרש"ל ביש"ש מס' ב"ק, באריכות, כי אפי' דבר א' מן התורה נקראת תורת ה' עכ"ל הרש"ל, והרי לך, כי

א. ובנידון דידן הפאשקעווילען והמסירות והביכלעך וגזילת הילדים ושבירת בית המדרש, שכולם הן על סמך הפסק ביד.

אפי' לשנות דין אחד על שם תוה"ק, אפי' שלא להלכה למעשה רק לדיבור בעלמא מ"מ הוי ככופר והוי בכלל יהרג ואל יעבור...

ונראה על דרך שכתבתי בספרי הקטן ויואל משה (מאמר א' עמוד קמט) בעובדא דשאל המלך בחיר ה' שאמר לשמואל (שמואל א' ט"ו כ"ד) חטאתי כי עברתי את פי ה' ואת דבריך כי יראתי את העם ואשמע בקולם, דקשה טובה דהלא ה' מלך וה' השלטון בידו על העם ולמה ה' ירא מהם כל כך, גם ה' בחיר ה' ונקי מכל חטא כמ"ש חז"ל וזכה לנבואה, האיך כשביל יראה עבר את פי ה' ואת דברי שמואל הנביא.

אמנם באמת מבואר בכתוב, שכתחילה אמר לו המעם אשר חמל העם וגו' למען זכות לה' א"כ חשב בזה לעשות מצוה לזכות לה', אלא כאשר הסביר שמואל הנביא שאין זה מצוה אלא עבירה שוב הודה כי חטא בזה לעבור את פי ה' מיראת העם, ולכאורה למה לא אמר לו האמת בתחילה שעשה בשביל יראת העם, אלא הוא הדבר אשר דברנו שבוודאי שאל המלך בחיר ה' לא ה' עובר את פי ה' מחמת יראת העם אלא שחשב שהוא מצוה כאשר אמר לזכות לה', וכאשר הסביר לו שמואל שאינו אלא עבירה בידו בזה, וראה את דבריו ברורים ונכונים ותמה על כך, והתבונן כי אך מחמת יראת העם לשמוע בקולם מחמת הרצון הזה נעשה משוחד ובא לידי סמיות עינים לחשוב על עבירה שהוא מצוה, כי גדול כח השוחד המעוות עיני חכמים ומסלף דברי צדיקים, ובכל מה שיש רצון להאדם נעשה מזה משוחד ומסמא עינים, וזה שאמר חטאתי וגו' כי יראתי את העם ואשמע בקולם ר"ל שיראת העם לשמוע בקולם היתה הסיבה שהביאהו לידי כך לעבור את פי ה' בחשבו שהוא מצוה מחמת סמיות עינים, ואף שה' מלך וה' בכוחו לעשות הכל מ"מ החפץ והרצון לעשות רצון העם הוי יותר משוחד של דברים של יחיד, כי הוא דיבת רבים שוענין עליו דברים הרבה, גם מענותתו הגדולה לא ה' רוצה לעבור על דעת ציבור וזה מסמא עינים והארכת בדברים כאלו בספרי הנ"ל.

ובזה אני מבין ג"כ מה שכתב הוזה"ק פ' שלח (דף קנ"ה ע"א) על המרגלים דכתיב כולם אנשים וח"ל, כולוהו זכאין הוו ורישי דישראל הוו, אבל אינון דברו לגרמייהו עימא בישא, אמאי נמלו עימא דא, אלא אמרו אי ייעלון ישראל לארעא נתעבר אנן מלמהוי רישין וימנו משה רישין אחרנין דהא אנן זכינן במדברא למהוי רישין, אבל בארעא לא נזכי וכו' יעיי"ש.

ובענין דא עקא עבשיו בדורינו עיקבתא דמשיחא שהמנהיגים משוחדים מיראת הדור ומיראת התמנות וכדומה, נגיעות עצומות המסמות עינים, ונמשכו אחר זה אף שארית הפליטה יראי ה' מכח המנהיגים, כמבואר במד"ר פ' ואתחנן (פ"כ סימן י"ט) על הכתוב כי תוליד בנים, זה שאמר הכתוב כרובם כן חטאו לי וגו', מאי כרובם אמר רבי שמואל בר נחמני שכל מה שהגדולים עושים הדור עושה, כיצד הנשיא מתיר והאב"ד אוסר וכו' הנשיא מתיר ואני אוסר והדיינים

אומרים אב"ד מתיר ואנו אוסרים ושאר כל הדור אומרים הדיינים מתירין ואנו וכו', מי גרם לכל הדור לחטוא הנשיא שחטא תחילה וכו'.

ובעוה"ר קשים מאוד הנסיונות שבדור הזה וצריכין אנו לרחמי שמים, והחי יתן אל לבו לבקש האמת לאמיתו ויעזריהו השי"ת לפקוח עינים עוזרות, ובוה אתן קנצי למילין, עכלה"ק.

ובספה"ק ויואל משה, (מאמר ג' שבועות סי' קנ"ג) כ' רבינו הקדוש זי"ע, ג"כ מענין זה, וזלה"ק: ויהי איך שיהי' הנה מבואר בכתוב שיש מציאות אשר אף הסנהדרין הגדולה שבזמן הבית היושבין כלשכת הגזית יוכלו לבוא לידי טעות כזה להורות לכל ישראל לעבוד ע"ז ר"ל, וכל ישראל יעשו כן מעשה על פיהם. וכמד"ר פ' ואתחנן פ"ב סי' י"ט עה"כ כי תוליד בנים זש"ה כרובם כן חטאו לי, מאי כרובם ארשב"נ, שכל מה שהגדולים עושים הדור עושה, כיצד הנשיא מתיר ואב כו"ד אומר הנשיא מתיר ואנו אוסר, והדיינים אומרים אב"ד מתיר ואנו אוסרים, ושאר הדור אומרים הדיינים מתירים ואנו אוסרים, מי גרם לכל הדור לחטוא, הנשיא שחטא תחילה, עכ"ל. ובדאי לא מיירי כשהנשיא ואב"ד והדיינים פושעים ח"ו, דאטו ברשיעי עסקינן ואין הדור למדין מפושעים, ונראה דמיירי כשהתחיל בטעות ע"י עון הדור באופן שכתבתי למעלה ושוב מתקלקל הדור יותר שע"י הנשיא והאב"ד והדיינים נעשה להם היתר, והפירצה מתרחבת והולכת אח"כ הרבה יותר, כמבואר במד"ר בראשית פ' כ"ו סי"ה תנא רשכ"י כל פירצה שאינה מן הגדולים אינה פירצה.

ובימינו אלה יש עדיין יראים מועטים בישראל שאינם מושפעין בעצם, מהדור המרובה, כי יודעים שהמה תועים מן הדרך, ואינם נצרכים להם, שישפיעו עליהם, אבל מחמת שהמנהיגים נצרכים להדור המרובה, וע"כ השפעתם על המנהיגים, ושוב אח"כ באה השפעת המנהיגים על היראים המועטים, ונמצא שהשפעת הדור המרובה התועים מן הדרך משפיעים על היראים המועטים באמצעות המנהיגים הכשרים. וע"כ מקוננת הנבואה ביהוקאל ל"ד על הרועים שבישראל ופתח לומר הוי רועי ישראל והאריך בזה בכמה פסוקים בכל הקאפיטל עד שסיים לבסוף שהקב"ה יציל צאנו מהם ועבדי דוד הוא ירעה אותם, ופירשו המפרשים שזה קאי על מלך המשיח שהוא מזרע דוד או דוד בעצמו. ונמצא לפי"ז שכל אותו הפרק המתנבא על רועי ישראל קאי על הדור האחרון של עיקבא דמשיחא טרם ביאת המשיח והוא הדור שאנחנו חיים בו, ותסמר שערות אנוש בהכינו אל הנבואות הנאמרים שם על רועי ישראל שבדור ההוא, הרחמן הוא ית"ש ירחם עלינו כב"א.

עכלה"ק

ועוד תראה כי פסק שלהם לא הי' כלל עפ"י תורה, דכתב רבינו הקדוש זי"ע

כשו"ת דברי יואל (חור"מ סי' ק"ן) וירש שם ט"ס, ומחב ארי"ה ובאמת הוא חור"מ

זולתה: תשובה, כבר כתבתי שע"ז צריך להושיב ב"ד לברר המענות והענינים ... כי אף ב"ד אחר אין בכחם לבוא לבירור הענינים אלא הנבחר משני הצדדין כדת וכהלכה, וק"ו שזה נוגע בדבר. הן אמת כי בדור פרוץ הזה בעו"ה לפעמים קשה לברר האמת אף ע"י הבי"ד, ואמרו חכז"ל (מגילה דף ר) יחילו דרכיו בכל עת, ולא עוד אלא שזוכה בדין, אבל עכ"ז אין לנו דרך אחר ע"פ התורה אלא לעשות הכל ע"פ ב"ד, ואין לך אלא שופט שבימך, דאל"כ יתבטלו כל דיני גניבה וגזילה ורציחה, ונתת תורת כאו"א בידו, ואמרו (כ"ב צ"א ע"ב) אפילו ריש גרוגתא משמיא אוקמי, וע"י ביד"ץ הכל על מקומו יבוא בשלום, וזהו ההכרעה האמיתית והמוכרחת בכל זה לפענ"ה.

עכ"ה"ק.

וא"כ איך דנו בלי ב"ד הנבחר מב' צדדים, ומכש"כ מבלי להודיעו כלל משיבת ב"ד, ולהכות רעהו בסתר שכתוב בתורתנו הקדושה ע"ז ארור מכה וגו', ואיך באו לבירור הענין בלי ישיבת ב"ד כדת וכהלכה כמו שכתב רבינו ז"ע בתשו' הנ"ל, וא"ת שהמה באו לדון על דברים שבלב ואומדנא, וקים לי' בגווי' ותוכו כברו, אבל כבר כתב רבינו הקדוש ז"ע ביוזאל משה (מאמר לשון קודש, סי' מ' דף תמ"ד) כי אין רשות לשון ב"ד לדון בענין זה, והביא מהרי"ף וז"ל וחזינו לגאון דקאמר דהאידינא לא אפשר לי' לדיין למימר קים לי' בגווי', דלא בריר לן קים לי' בגווי' היכי הוי, וכן כתב הרמב"ם בפ' כ"ד מהל' סנהדרין והובא גם בטור חו"מ סי' ט"ז משרבו בתי דינים שאינם הגונים במעשיהם ואם הגונים במעשיהם אינם חכמים כראוי, הסכימו רוב בתי דיני ישראל וכו' וכן בשאר הדינים לא ידון הדיין בסמיכת דעתו שלא יאמר כל' הדייט לבו מאמין לדבר זה. ודעתו נסמכת עליו עיי"ש. הרי שאף בימיהם עוד מימי הגאונים לא סמכו על הבקאות לידע על מי ראוי לסמוך וא"כ אנן יתמי דיתמי בשפ"ל המצב ובדיוטא התחתונה מכש"כ שלא בינת אדם לנו לידע ענין תוכו כברו. עכ"ל רבינו ז"ע.

וכן מבואר בשו"ע חו"מ סי' ט"ז סעיף ה', כי אין דנין עפ"י סמיכת ואומדן דעת הדיין, ואם נטתה דעת הדיין שאמת בפי כעל דין א', יחקור עד שיתברר הדבר עפ"י הלכה, או יסתלק מן הדין.

ואפשר כי דיני דור אחרון עלו במעלות על דורות הקודמים — וההכרח יאלצוני לכתוב מה ששמעתי ממנה מטובי הקהל אנשי אמת, שאמרו שהם יודעים שאין כאן דין ואין כאן פסק, אלא מחמת הפאליטיק (פני-פוליטיק) הם מוכרחים לשתוק, כי אינשי דלא מעלי השקט לא יוכלו ומתנהגים בדרך כמו שהעתקתי לעיל מדברי רבינו ז"ע משו"ת סי' קמ"ג עיי"ש.

והנה הא לך עוד איך התאונן רבינו ז"ע בדרך כלל על מצב רבני דורנו, ומה תבין עד היכן הדברים מגיעים. והוא בשו"ת דברי יואל (חו"מ סימן קל"ז) זולתה"ק: ברור לפיענ"ד כי הם ה' גדולים וקדושים ועשו כל פרט ופרט בעיון ובמתינות רב מדעת תורתם הקדושה בטעמים ברורים, והיה להם סיעתא דשמיא בכל

תנועה ותנועה עד אין לשער, ואנחנו לא נדע עומק לבכם ורוחב כינתם וכוונתם העמוקה והאיך נוכל לשנות, הוין לזה הוא עלול גם למכשולות גדולות ר"ל, כי בימינו אלה בכל אסיפה וקיבוץ מתערבים גם אנשים שאינם מבקשים דרך התורה ואי אפשר לדחותם מחמת שלום בקהילות, ולזהם לשון לימודים אשר כמה פעמים מעוותים עיני חכמים ויראי ה' ההולכים לתומם ואינם יורדים לסוף דעת ההולכים קדימה לבקש חדשות נגד דת תוה"ק, ומאוד עמקו מחשבות היצר ותחבולותיו, ועל ידי זה יוכל לצמוח גם תקנות מקולקלות ח"ו, ועוד עשוי להשתנות בכל עת כלשכת פלהדרין, ובעוה"ר לא אכשיר דרא, ומי יודע מה יולד יום, עכלה"ק.

ועוד יש להתבונן בכל הענין דהרי לכאורה ה' יותר טוב לשום לב להפירצות שבמחנינו, שהקלים וריקים עושים רח"ל כל מה שלכם חפץ בלי פוצה פה ומצפצף כידוע ומפורסם ואכמ"ל, וגם יש כמה מורדים בהקהלה ופותרים להם בתי מדרשים בלי רשות, והרי ביהמ"ד ברכות יוסף נפתח עפ"י עצת וציווי של כ"ק אדמו"ר מסאטמאר שליט"א, ומה כל הרעש שהרעישו המשיטנים, כי אם כ"ק אדמו"ר מסאטמאר לא ראה שום גרעון ע"י שיתגדל האדמו"ר מניקלשבורג שליט"א, וא"כ איזה שכל ואיזה סברה יש בזה כי בני בלי שם ויושבי קרנות יבואו ויילחצו על רבם שיעשה רצונם והפצם וזהו ממש בחינת רכס דקרו, ודבר מוכן בהבנה פשוטה כי יותר טוב שהכוחות שהשי"ת נתן כהאדם שילחום וינצח טוב להשתמש בכח זה נגד פורקי עול שנמצאים הרבה מהם בעוה"ר, ולא נגד חסידים ויראי ה' שיושבים על התורה ועל העבודה, וא"כ לכאורה ה' יותר טוב שלא להתעסק וללחום בהם, כיון שאין בזה רק איזה פאליטיקל, לברר על איזה אברכים, לאיזה פארמיי הם שייכים.

וצ"ע טובא.

לגבי כח ב"ד שמכין ולוקין, כבר כתבתי הרבה בקונטרס זה בענין זה, וכאן אלקט מעט במהירות, איזה מהמעמים שמעו בהם טעות גדול.

א. מבואר בטור (חו"מ סי' ב') והם דברי הרמב"ם (בפכ"ד מהלכות סנהדרין הל' י') כי אפי' בקהלתם שיש להם כח, הוא דוקא, באם לא היו לא אויבים שמוציאין עליו דבה רעה, (וכאן דבר ידוע כי שונאים מובהקים הם ורודפין אותו כל השנים מקנאתם בו על כי חסידיו דבוקים בו, כידוע, וע"י חמתם בערה בו, והם הן שהוציאו הקול, וכבר המציאו עליו חדשים לבקרים מעשיות שלא היו ולא נבראו כידוע, והם גרמו כל ענין המחלוקה, וכל אשא את שמותם עתה על שפתי) וגם עוד תנאי כתבו הפוסקים דדוקא "כי בכל ידיו מעשיו לשם שמים", (ולא שיהי' נגיעה ופאליטיק (בג"י עמלק) של מחלוקה של ב' קהלות קאנקורענץ) ואל

יהא כבוד הכריות קל בעיניו שהרי דוחה ל"ת של דבריהם, וכש"כ כבוד בני אברהם יצחק ויעקב המחזיקים בתורת אמת, שיהא זחיר שלא יהרום כבודם אלא להוסיף כבוד המקום בלבד.

נמצא כי אם יש לו נגיעה ופני' אסור לעשות כן אפי' בקהלתם, וא"כ מה יעשו עם משאחז"ל (שבת קלט.) שכל פורעניות שבאה לעולם לא באה אלא בשביל דייני ישראל.

ב. ופשוט דאין להם כח רק על בני קהלתם ולא על קהלה אחרת. — והיכן היו הדיינים משנת תשכ"ז והלאה עד שנת תשמ"א כשעדיין לא היו קהלה מיוחדת, ולמה לא עשו כלום נגד החברותא בכל אלו השנים, ולמה נתעוררו כשכבר היו לקהל בפני עצמו, ואז כבר איחרו המועד וכבר אין להם שום כח עפ"י הלכה. — ומי התיר להם לגרום לו צרות צרורות, ולצוות להראשי קהלה לעשות כל מצדקי שיש בידם לעשות ולשפוך דמו, ולגזול ילדיו, (ובדור עפ"י הידיעה שא' מהדיינים הסית את בתו שיה' לה חלק גדול במעשה הגזילה רח"ל).

ג. בחו"מ סי' ב', מבואר הלכה זו, והיינו לגבי כשרואין ב"ד, שהעם פרוצין כלומר רגיל בדבר עבירה, (עי' פ"ח שם סי"א) או שעשה עבירה בפרסום במידי דשכיח, צריכין ה"ב"ד, לעמוד בפרץ, אבל היינו דוקא בפרוצים בעבירות, אבל לומר מבינות על דרך, ובפרט כששונאים אותו, על שהוא קונקרענץ שלהם, לא ניתן רשות לבי"ד כלל ועיקר, כי לא ניתן רשות לדיין רק לפסוק הלכות שמבוארים בשו"ע, אבל לחדש ענינים, לפסוק נגד השו"ע, אין לדיין שום כח, כי אם אין תורה, א"כ אין דיין, ואם אין תורה ואין דיין, א"כ אין דעתו דעת כלל ועיקר, כמבואר בחו"מ סי' ט"ז סעיף ה' כי בזמן הזה, אין לדיין לדון עפ"י אומדנא וסמיכת דעתו, — ולא כשכ"ד חושדין על דברים שבלב כמבואר ביואל משה שהבאתי כי ב"ד אין להם רשות, לדון על דברים שבלב, ודיינים אין להם רשות לומר קים לי כנוי. — ועו"ש בס"י ט"ז, ואפי' אם העיד אדם נאמן ונסתתה דעת הדיין, אעפ"כ צריך הדיין לברר, ואם א"א לברר, יסתלק הדיין מן הדין, (ולומר פסילנא לכו לדין), ועיי"ש סעיף ג' איך שצריך הדיין להסתלק מדין מרומה, התעקתי להלן דין זה באריכות בפרק ו' עיי"ש.

ד. עברו על חרם דר"ת שמבואר בשו"ת חתם סופר חו"מ סי' י"ט כ', וזלה"ק ועוד גזרנו, שלא יהא אדם רשאי ליטול שררה על חבריו וכו' לא בדברי הבאי, ולא בדברי שמים, אם לא שימנו אותו רוב קהל (נ"כ היינו בקהילה זו שהוא דן בו, כי פשוט שאם קבלו אותו בקהלה זו, עדיין אין לו שררה בקהלה אחרת, כמבואר בחו"מ סי' כ') והעובר על דברינו יהא בארור ושמתא ומיתה רח"ל ויהי' כל ישראל מובדלים ממנו, תלמידיהם ותלמידי תלמידיהם וחבריהם גדולים וקטנים וספריו ספרי קוסמים, והשומר תקנתנו ינוחו ברכות על ראשו.

והתומים על תקנה זו, הרשב"ם, ור"ת והראב"ן וק"נ רבנים, עכ"ל עיי"ש, וקהל ברכות יוסף לא קבלו עליהם את דיינים אלו כלל, ואין הם כלל תחת רשותם

של דיינים אלו, ועוד דאפי' קהל ייטב לב לא קבלו אותם רק על הוראות איסור והיתר, ולא על דיני ממונות ומכש"כ דיני נפשות, ומפורש התנה הרה"ג ר' ישראל חיים מנשה, תנאי כפול ומכופל שלא ידין לעולם בדיני חו"מ.

ה. דשונא פסול לדון, כמבואר בס' ז' וס' ל"ג בחו"מ, והם שונאים גמורים, כמו שנתראה לדעת כמה פעמים עוד קודם הפסק שלהם, והמעם הוא כי הם נשפעים מדעת הבעלי מריבה, מחמת קאנקארענץ הקהלות (ועוד יבאר ענין זה באר היטב בפרק ג' ע"י"ש).

ו. מי מנע אותם מלעשות לכתחלה את הד"ת כדיון, שיקראו ויזמינו אותו לדיון, כמו ששלחו הזמנות, בד"ת השני'. וגם שיקראו ב' עדים (דהרי פלוני אם היו משלימים לו פריזו שלם, ה"י בא, ע"י להלן ותבין), וגם שיעשו השטר של הראב"ד כדיונו, שלא יכנס לגדר של מפייהם ולא מפי כתבם, אלא בע"כ השוחד של תקיפות שו"ב הנ"ל ולהיטות הלויפערס, הכריחם, וזה כלכלם מלעשות כדיון וא"כ נפסלו לדיון זה כמבואר להלן.

ז. י"א דדוקא ב"ד קבוע, והם אינם ב"ד קבוע, כי מעולם לא ישבו ביחד, רק בענין זה, והם הן בעיקר דיינים יורה יורה, ולא ידין ידין, ועכ"פ קהל ייטב לב, קיבלום רק יורה יורה, ובידין ידין אין להם שום כח, כי לא נתקבלו על זה.

ח. כיון שלא גבו עדות כדיון, א"כ מהיכן יודעים, ומבואר בכמה מהפוסקים דעד שלא גבו עדות כדיון אין להם שום כח.

ט. מבואר בסמ"ע ס' ב' ס"ק ח', דבת"ח לא שייך דין זה.

י. בע"כ יודו שיש בזה פאליטיק דקאנקארענץ, דאל"כ למה אינם מוחים על שום פריצה ולא שמענו מעולם שיבואו על החתום דייקא דיינים הללו ויחוו דעתם, או ימחו על איזה פירצה בחומת הדת, ואדרכה צריך לבקשם בתחנונים ופראטעקציע עד שמסכימים על איזה דבר למחות עכ"פ בקול ענות חלושה בדברים מדודים וקצרים, ואיך זה נפרץ בכאן הגבול ליצא בחרב וחנית בכל מה דאפשר, אלא ע"כ דחקותו של השו"ב הזקן, על ידו עשאוהו.

יא. כל מי שיש לו שכל מרגיש גודל הערמה שיש בדיון זה, ואבאר זאת בקונטרס זו בכמה מקומות באר היטב למי שאינו יודע, והמציאות הוא כי לא נתקבל דבריהם, ורק אנשי פאליטיק מחדשים כל יום חדשים חדשים לבקרים, א"כ ה"ל להסתלק מדיון זה כמבואר בחו"מ ס' ט"ו סעיף ג'.

יב. ולא אמפל עוד בטענה זו, כי הוא צחוק מכאיב שנצרכים למפל עם כל כך מענות, והמעם הוא כדי לסתום פיות רשעים ועם הארצים ושופכי דמים, (דארף מען פארשטאפען אלע לעכער, אז די מייז זאל נישט האבען פון ווי אריין צו קריכן), וזהו ממש שחוק והיתול שישתמשו עם הלכה זו נגד תלמיד חכם חשוב, שבקי בכל קצוי התורה, וכבר בבחרותו ה' מפורסם בחריפותו ובגודל התמדתו,

ויש לו תלמידים רבים חסידים ויראי ה', ופתאום יקומו דיינים וסומכים החתימות זה על זה, וכ"א אומר שלום עלי נפשי כי הרי חברי ג"כ חתם, אע"פ שאינו אליבא דהילכתא, צריך להוסיף כי מעשה ופסק וגזר דין כזה, לא מצאתי ולא שמעתי מעולם, כי לא ינוח ה' שבט הרשע על גורל הצדיקים.

וכמו כן יש לחוש לזה, כי כל רב שיקום לו קאנקארענין שרשאי להשיג גבולו ע"פ תורה כמבואר ביו"ד סי' רמ"ה סעיף כ"ב, יצא לנגדו בחרב ובחנית, ויאמר כי יש לו כח למיגדר מילתא, ומכין ועונשין שלא מן הדין, ועוד כמה גילוי פנים בתורה שלא כהלכה, אבל יסתם פי דוברי שקר, כיון שהיו יכולים לעשות כהלכה ולגבות עדות לפניו, ועדים כשרים, ולא מפי כתבן, ולא מפי השמועה, וגם דהרי ה' מוכן ומזומן לעמוד לפני ביי"ד כשר, כמו שכתב להם מפורש בתשובתו אליהם, ומדלא עבדו הכי סימן דלית כאן דין ולית כאן פסק, אבל יש כאן הוצאת שם רע, ומכה רעהו בסתר, ושומר נפשו ירחק מדרכים כאלו, כי מסוכנים המה מקללת הרש"ל, והריב"ש, שהתאונן כי כן יהי בעיקבתא דמשיחא, ודי בזה.

*

ועוד אחז"ל בתוספתא דכתובות (סוף פרק ב') אעתיקנה עם פירושיו של המנחת ביכורים נפלה חלזה בעיר (קול, לאו כלום הוא) א"ר יוסי אין חלזה ראי, אלא כל מי שיש לו ערער יבא ויאמר (ל"ב"ד, אם יודע הדבר בכירור אבל אין פוסלין ע"פ קול בעלמא) = וע"פ שני עדים כשרים אם מעידין בפניו של הבע"ד והכ"ד אין להם נגיעה ונתבררו משני הצדדים ויש להם שימוש על הלכה זו והעדים נחקרים בשבע חקירות כבדיני נפשות וכשהדיינים לא חיוו דעתם לפני הד"ת ועוד ועוד ועוד כמו שיתבאר הכל לכל בקונטרס זו וע"י בשו"ת דברי יואל סי' קמ"ח.

וא"כ אין שום תירוץ שנמשכו אחר הקול, וע"כ לא עשו ישיבת ב"ד כדת וכהלכה, כי קול אינה שום ראי' ובפרט כשאויבים אפקה לקלא. ועוד יותר יש לתמוה דאיך יש לסמוך על עדות שקבלו שלא בפניו, כמו שכתבו על הפסק שלהם שמענו ושמענו וגו' ובפרט שהד"ת שייך לקהלתם והרי כתב רבינו הקדוש זי"ע בשו"ת דברי יואל (חור"מ סימן קמ"ח) וזלה"ק:

והנה טרם כל אשיב לו על מכתבו הראשון שהתמרמר עלי במה שנתתי איזה שורות להשו"ב שלא להשיג גבולו, וכ"ת נ"י האריך במכתבו ששמע מפי עדים נאמנים שכיזה אותו.

הנה לפי מה שראיתי את מכתבו שכתב להשו"ב, וז"ל שם שיען ששמע שהתרים כנגדו לכן שהיטתו אסורה (נ"ב זהו ענין הנוגע לדת תוה"ק). הנה כתב בעצמו שדן ע"פ השמועה ששמע, ואין לזה מקום עפ"י התוה"ק, כי יהי' המעיד מי

שיהי' הי' צריך לקרותו אליו ולגבות עדות בפניו, ואותן המעידין עדות כזו שלא בפני הבעל דין אינם עדים נאמנים, כי רק הולכי רכיל נקראים עפ"י התורה"ק, וכו'.

ועכ"פ ממה שראיתי את כתב ידו בעצמו שאסרו סתם על שמיעת דברים בעלמא בלי גביית עדות בפניו, לא מצאתי שום מקום לדברים האלה עפ"י התורה"ק.

אמנם חוץ לזה עיקר היסוד שבנתי דברי הי' על מה שכתבו אלי הה"ג מבאניע ומטאשנאד שהמה מבפנים בדבר שישבו כסאות למשפט בהאדאד עם כת"ה נ"י, ושמעו טענות כל הצדדים הן מכת"ה נ"י ומאנשי הקהל, והם כתבו אלי שני כתובים הכאים כאחד, אשר כת"ה נ"י א"א לו לדון כלל בעניני השו"ב בהאדאד, כי הוא נוגע בדבר לפי הטענות והענינים ששמעו וראו שם, וא"א לאסור השו"ב אלא ע"י ביד"צ אחר שאינם נוגעים. עכ"ה"ק.

וכל פסק ש"הם היא פליאה עצומה איך הי' אפי' ה"א כי יש בו איזה ממשות, והתמי' רבתי לית נגר ובר נגר דיפרקיני'.

ועוד יש לתמוה דהנה אחז"ל (שמועות לא.) מנין לשנים שבאו לדון אחד לבוש סמרטוטין ואחד לבוש איצטלית של ק' מנה, שאומרין לו לבוש כמותו או הלבישוהו כמותך ת"ל מדבר שקר תרחק, כי הו' אתו לקמ' דרבר"ה א"ל שלופו פוזמוקייכו וחזתו לדינא, מנין לדיין שלא ישמע דברי בעל דין קודם שיבא בעל דין חברו ת"ל מדבר שקר תרחק, מנין לבעל דין שלא יטעים דבריו לדיין קודם שיבא בעל דין חברו ת"ל מדבר שקר תרחק, רב כהנא מתני מלא תשא (שמות כ) לא תשיא.

ובסנהדרין (ז.) דרשוהו מפסוק (דברים א) שמוע בין אחיכם ושפטתם, אר"ח אזהרה לבית דין שלא ישמע דברי בעל דין קודם שיבא בעל דין חברו, ואזהרה לבעל דין שלא יטעים דבריו לדיין קודם שיבא בעל דין חברו.

ועפ"י הלכה אין שום השתנות כשת"ח וע"ה דנין בדין (עי' חו"מ סי' י"ד סעיף ב') כי לא נגרע חלק הת"ח כמו שלא נגרע חלק העשיר לפני עני.

נמצא כי אע"פ שא' מן הבעלי דינין הוא אדם גדול או שהוא אדם חשוב או עשיר שלובש בגדים בת ק' מנה או שיכול להטעים דבריו לדיין, אע"כ שניהם עומדין לדון בשוה ושמוע בין אחיכם, וא"כ הממציא שמותר לקבל עדות שלא בפני מוכח חשיבות או שאר מעמים, יחוש לנפשו ממה שאחז"ל (אבות פרק ג' מ"א) המגלה פנים בתורה שלא כהלכה, אין לו חלק לעוה"ב.

ומן ההכרח כדי להוציא טעות מלב הטועים והמבלבלים את המוחות, מוכרחני לבאר, דיש כמה מיני הגדרות, אימתי יכולים לדון בתקנות, (א) דהנה **הרואה שעוברים על עבירות שבתורה, ופוסחים ומלגלים על דיני שו"ע והפוסקים בפרהסיא, צריך ביד למחות, כמבואר בשו"ת הרמ"א סי' י"א וסי' נ"ב, בחו"מ סי' ב', (ועוד, כמבואר בהמקורות שהבאתי תחת קונטרס זה) כשמוחין כדין, שמהויכין למחות, (ומטעם זה נתחייבנו לחבר ולפרסם קונטרס זה).**

(ב) לחדש תקנות, יכולין בני העיר דוקא בעירם, ע"פ הסכמת רוב חכמי העיר, או גדול העיר, בעירו (חו"מ סי' ב'), כי דיינים מומחים או וועד הקהל יכולים לדון בעירם דייקא בתקנת העיר, שדיינים אחרים אינם יודעים תקנותיהם של עיר זו, (שו"ת רמ"א סי' נ"ב) וכמובן שאז אינם רשאים לשקר ולומר סתם כי על הלכות פסקות באים לברר, (כי עוברים על לאו המדבר שקר תרחק, ומגלה פנים בתורה שלא כהלכה) וגם לא בכל אופן יש להם כח, כי על רב שכא לגבולם אין להם כח, וגם על קהלה אחרת אין להם שום כח, כמו שהבאתי בפ"ב, וגם קצת בפ"א) כמה וכמה תשובות מהד"ח והר"ם, וראשוני הספרדים כי אין להם כח.

יעוד זאת מן ההכרח לפרסם, כי היות שראיתי קונטרס א' (ולא אוכל לפרש שמו מפני כבודו של המחבר) ושמעתי מגדולי הקנאים בלונדון, שאמרו כי עשה דבר טוב ויפה, כי היסודות שכתב הם אמיתים ומפורסמים, ולא הידש מאומה, אבל ליקוטיו שליקט הם טעותים, ואכתוב איזה דוגמות, (א) בס"ד בקו' הנ"ל, וז"ל משו"ת הרמ"א סי' נ"ג (ט"ס וצ"ל נ"ב) דאם הוא גדול ממנו אפי' לא למד אצלו חשוב כרבו, וע"כ מופלג בדורו יכול לגזור ולגדור אפי' על מי שאינו מתלמידיו ואפי' אינו ממדינתו, ועיי"ש בתשו' רמ"א מה שכתב בזה. עכ"ל הקונטרס.

ואראה לך הזויף, כי בשו"ת הרמ"א שם, לא מיירי לגבי זה, אלא הביא מהרשב"א כי, רבו" בכל התלמוד לאו דוקא אלא גדול ממנו, וכן הוא בשו"ת רד"ך סי' כ"ב, והרמ"א הביא זאת לגבי לאמר, "אדרבה", אם ע"ה יכול לומר נגד רב זקן בן פ' שנים שנידה אותו כמבואר ביו"ד סי' של"ד.

ומה שמבואר שם ברמ"א לגבי תקנות, מיירי לגבי תקנות של אותו עיר דייקא, עיי"ש ותראה בעיניך איך שזייף ממקורו, וענין, "תיקון תקנות" לגבי לאמר, "אדרבה" אינו דומה אלא כי אוכלא לדנא.

ותמהני עליו, למה לא הביא רא"י, כי מותר לגנוב דכתיב (שמות כ' י"ג) תגנוב, ומותר לישנוא את אחיך, דכן כתיב (ויקרא י"ט י"ז) תשנא את אחיך בלבבך, כי לפי סגנון שכתב, לא איכפת לו כלל, דכתיב לא תגנוב ולא תשנא, כי מביא חצי דבר, ומקלקל הכוונה. — ועוד יותר תמהני עליו, איך טעה בדבר פשוט, דהרי הלכה זו לא ה"ל לציין מקורו משו"ת הרמ"א, דהרי הרמ"א כתבו מפורש בשו"ע חו"מ סי' ד' עיי"ש, ועכשיו לשנעטין שם בדברי הרמ"א בשו"ע, נראה גודל טעותו, דהרי כ' הרמ"א שם, דאימתי יש כח לבני העיר, ודייני העיר, (א) אם הנדון הוא יחיד, והוא מבני עיר זו, וכל דיונו של בעל הקונטרס הוא לגבי קהלה אחרת, (ב) ומבואר

כרמ"א ובהמפורשים, דאם יש חלוקים ומענות ביניהם, יש לקהל כח רק לגבי המסים, שהיו מוכרחים בדורות הקודמים ליתן להמושל, (עיי"ש ש"ך ס"ק ט, ופתחי תשובה ס"ק ו') והבאר היטב ס"ק ו' מבאר הטעם, דכיון דהמס הם גובין כדי ליתנו למלך, הרי הן כיד המלך, וכו', (ג) מבואר כרמ"א, דאם היחיד הוא ת"ח, אין להקהל שום כח נגדו, ואפי' אם הוא מבני קהלתם, והדין הוא לגבי המסים, (ד) וא"כ צא וחשוב ברבים נגד רבים, והרבים שרוצים לידון יש ביניהם הרבה ת"ח, והדין אינו לגבי מסים, אלא לגבי פאליטיק, שלא נתנה תורה רשות כלל לדון עלי' כשאין שום דין ודברים, ואדרבה ע"י הפאליטיק, הם יורדים מדרך התורה, ועושים שלא כהלכה, וכמבואר בשו"ת דברי חיים, שהתעקתי לעיל, כי דרך הרבנים הקודמים ה', לסייע את הקאנקארענץ שלהם, עיי"ש.

זיוף השני, הביא שם מהב"ח (בחו"מ סי' ב') דלמיגדר מילתא כל גדול בעירו או בגבולו (והוסיף הקונטרס זיוף, אפי' אין עירו) הוי בי"ד יפה, ויש לו כח לתקן אפי' לא קבלוהו, ולא גרע מטובי העיר וכו', וכ' עוד שגדול הדור שאין בדורו כמותו, הוא כמו ב"ד הגדול, ויש לו כח לתקן למיגדר מילתא אפי' נגד שאר גדולים שאינם גדולים כמותו, וצריכין לקבל גזירותיו, עיי"ש (עכ"ל הקונטרס).

ומההכרח לפרסם, כי בע"י הקו' החסיר ב' שורות מהב"ח, ובזה נשתנה הכוונה, כי כ' הבי"ח כי גדול בעירו ובגבולו, אין לו כח, רק בשלא קיבלו עליהם אנשי העיר גדול אחר להנהיג קהלתם, (וע"פ הלכה ה"ה אם חצי העיר יש להם קהלה אחרת, כמו שאביא להלן משו"ת ד"ח ושאר הרבה שו"ת בפ"ג מקונטרס זה) הא לאו הכי אין לו כח לתקן בלא דעתם והסכמתם, ואפי' הוא גדול מהם, עכ"ל הבי"ח.

ובעל הקו' חידש דבר חדש שאין לו מקור, דאפי' אותן שאינם תלמידיהם אם נצרכים להם לשאלות ותשובות, א"כ כפופים להם וצריכים לקבל מהם, עכ"ל הקו'.

ואיני יודע מה כוונתו בזה, וכי מי הוא שוטף לחלוק על דומ"ץ שהוא נצרך לו תמיד, ואם יאמר דכיון ששאל אותו פ"א שאלה, א"כ הוא כפוף אליו, ידע בעל הקו' כי הדברי חיים מכחישו, בשו"ת חלק א', יו"ד סי' נ"ב, כי יחידים שהיו כפופים לבי"ד ורצו לעשות קהלה בפ"ע, הם רשאים, והמוחה בזה הוי מונע רבים לעשות מצוה עיי"ש העתקתיו בפ"ב, וגם העתקתי בפ"ג כמה תשו' כן.

ולמה הוצרך לכל הפשעמליך שלו, וב' הקמעים הראשונים בס' ההוא ה"ל להשמיט, אבל מה שהביא אח"כ לגבי איסורין, דאפי' המיעוט יכולים לכוף הרוב, בזה צודקים דבריו.

וה"ל לבעל הקו' להזהר בדבריו, כמ"ש חז"ל (אבות א' י"א) חכמים הזהירו בדבריהם, שמא וכו' וישתו התלמידים הבאים אחריכם וימותו, ונמצא שם שמים מתחלל.

והוצרכתי בע"כ, להזהיר בענין זה, שהפאליטיק לא יחריב את ההלכה, כי אות א' מתורתנו הקדושה לא יזוז ממקומו, ופאליטיק של שקר שלא עפ"י תורה מהרה תעקר ותשבר, ונוכה לביאת גואל צדק בב"א.

*

עי' בשו"ת דברי חיים ח"א יו"ד סי' ו', וזלה"ק: תשובה, הנה זה כלל גדול דדייקינן בטהדי דלא לכחשי אהדדי, וגם לפסול גברא מדייקינן ומהדרינן שלא לפסולו, כמבואר בחו"מ סי' כ"ט לענין עדות, וביו"ד סי' קי"ט אפי' לגבי חשוד לדבר אחד, יעו"ש בש"ך לענין חשוד בעיני הבריות, ודבר זה מפורסם הרבה, דמהדרינן שלא לפסול גברי, וכו' עיי"ש ומה שרצו המערערים לומר שהם מאמנים להשו"ב הפוסל, ולהם אסור, תמהתי מאד וכי אשתמיט מיניהו דברי הרמ"א באה"ע סי' קט"ו (ס"ז) והוא ממהרי"ק שאין יכול לומר על כל אדם, אפי' על נאמן דמהימן לו, יעו"ש. וידוע זאת דלפסול אדם הוא כדיני נפשות כמבואר בתשו' רמ"א ורש"ל סי' ל"ג, ולכן בודאי זה דבר שאין בו ממש ... שהשנאה כבושה בין שניהם כנראה, ואין יראת ד', ... בעוה"ר לא אכשור דרי, וטובה צפורנם של ראשונים מכרסם של אחרונים, ועיני ראו כמה יראי השם לומדי תורה שהיו אצל צדיקים, ולאחר שנתחנכו באומנות הזו (ניב של שו"ב), נהפכו לאיש אחר אשר אם לא ראיתי בעיני לא האמנתי, לכן ידידי, השם עמכם, הפירו המשטמה, והקהלו ואספו כאחד, ותחקורו ותדרשו באמת מה לעשות לטוב לפני ד', והוא יהי' בעזריכם לבא על האמת והשלום: עכלה"ק.

וא"כ אם מרן הדברי חיים כותב דדייקינן ומהדרינן שלא לפסול גברי, ושלא להאמין בענין כזה לשוחטים, א"כ מדוע זה מהרת בני לפסול בלי להודיעו כלל, וכלי קבלת עדים בפניו, וכו' וכו'.

והלכה פסוקה הוא בשו"ע חו"מ סי' ל"ד סעיף י"ח, וז"ל ה... פסולים לעדות והם האנשים וכו' שאין מקפידים על הבושת, ועי' בסמ"ע שם ס"ק מ"ה, דהוא מטעם דחיישינן נמי שיעידו שקר ולא יחששו שיוודע הדבר ויבא עליהן חרפה ובושה, דהא אין מקפידין על הבושת עכלה"ק — ולא אאריך בגנות ח"ו, ודבר זה ידוע הוא, ולא ישקרו הדיינים כי בכתבם זאת לא הי' להם, רק זה העדות הפסול לגמרי לדין זה.

*

וגראה איך שאין לעדותם שום סמך, ואחזור על קצת מהמעמים שביארתי.

מכתב הראב"ד שליט"א א. הרי הכחישם בפני כמה אנשים, ב. הראב"ד לא מסר מעולם שליחות הנ"ל, מטעם שאמר כנ"ל ג. שבאמת לא זרקו בחור הנ"ל, ואדרבה רבינו זי"ע קירבו, ד. שעל שאר בחורים לא אמר מלה אחת והיו מקורבים על הצטיינותם, ה. על ראש החבורה לא אמר מלה אחת, ורבים

מעידים שרבינו זי"ע קירבו, ו. מפיהם ולא מפי כתבם ז. דרישה וחקירה כי אם היו שואלים להראב"ד הי' אומר בפיו שלא שייך כלל להיום, כמו שאמר להנ"ל.

עדות רנ"י, א. לא העיד בפניהם, ולא הי' אפי' בעיר זו באותו יום, ב. הוא מכחישם, ובפרהסיא דיבר בידידות כמ"פ עם הרבי ר' מיכל שליט"א, וגם רקדו ביחד על חתונה, ועוד כמה וכמה קירבות בפרהסיא וברבים, ג. המשימשים הכחישו אותו מעולם, ד. ואם הי' מעיד, הי' צריך דרישה וחקירה.

השו"ב הזקן, א. מעולם לא שמע שום אחד מפיו מעשה זו, וכמה מנכדיו אמרו, שאי אפשר ששמע ולא סיפר להם כל השנים, ופתאום נולד לו להעיד, הוה הוכחה גמורה שמשקר, ב. שהוא התובע לדין ואיך תובע נעשה עד, ג. הי' עד א', ומכואר כח"מ סי' כ"ח סעיף א', דעד א' לא יעיד בדבר איסור, דאינו אלא כמוציא שם רע על חבריו. ומכואר בפוסקים שאביא, דחייב מלקות.

דכתב בשו"ת הרי"ף (חלק ב' סי' מ'), וז"ל: מי שהעיד על איש או אשה בדבר עבירה מנגדין ליה כמו שאמרו ז"ל במעשה דזיגוד וטוביה בערבי פסחים (ק"ג ע"ב), והטעם שאין עדות מתקיימת אלא על פי שנים, והאי שם רע הוא דמפיק עליה, וכתוב במוציא שם רע (דברים כ"ב) ויסרו אותו, וכן אין ראוי להשביע לנחשד בדבר אם עשאו אם לאו, אבל אם יתברר בעדים שעשאו או משביעין אותו עכ"ל.

וא"כ אין אני מבין כלל ועיקר למה קיבלו דיינים הללו את דבריו, במקום שהי' להם להלקות אותו.

בשו"ת מהרי"ק בשורש קפ"ז (והועתק דבריו, גם בתחלת סי' חפץ חיים שמירת הלשון) וזל"ה"ק: ראיתי דברי הרבנים, הראשונים והאחרונים, והנה דבריהם שוים ומכוונים, כי זה ר' אהרן רסקיא יצ"ו נרדף על לא חמס בכפו, והדברים פשוטים אפילו לננוקות של בית רבן, דאין בדברי האשה הארורה הזאת ממש.

בלא צירוף עד אחד, פשיטא כביעתא בכותחא דאפילו עד כשר לא מהימן, וכ"ל שכן האשה הארורה הזאת, כדגרסינן בקדושין (דף ס"ה) דפריך ותסברא עד אחד כהכחשה מי מהימן, וגרסינן נמי בפ' ערבי פסחים (דף ק"ג) טוביא חטא, אתא זיגוד הוה קמסהיד עליה קמיה דרב פפא נגדיה וכו' עד טוביה חטא זיגוד מנגיד א"ל את לחודך קמסהדת ביה, שם ביש בעלמא הוא דקא מפקת עלויה ופי' שם רבינו שמואל ז"ל מאחר שאין אתה נאמן עליו ולא תתקבל עדותך אין עליך מצוה להעיד, והרי אתה עובר על לא תלך רכיל, משמע משם שאין להאמין עד אחר לשום דבר, דאם יש להאמינו לשום ענין לבייש או להרחיק אותו שיהא מעיד עליו שחטא, אמאי נגדיה ואמר ליה שם ביש בעלמא כו' והא שפיר עבד דאסהיד ביה כיון דמהימנין ליה לבייש או להרחיק ואין כאן משום לא תלך רכיל, א"ל פשיטא דלא מהימן מידי אפילו לבייש או להרחיק.

ולא מבעיא דאין לבייש ולהרחיק על פי עד אחד, אלא אפילו לשנאתו בלב מתוך עדות עד אחד אסור וכו'.

אסור לביישו ולהרחיקו מפני דברי אשה הזאת, והמביישו יבקש רחמים על עצמו בהיות כבוד בני אברהם ויצחק ויעקב קל בעיניו, ובודאי כי תועבת ה' יתברך כל עושה אלה, ורב עונשו מאוד. וכל שכן לביישו ברבים כאשר נעשה להעני חזקן ר' אהרן יצ"ו אשר ביישוהו והכלימוהו ועכבוהו שלא לקרא בתורה בציבור ואין לך מלבין פני חברו גדול מזה, ולו חכמו ישכילו המביישים יכירו וידעו כי גדול מה שנאמר במלבין פני חברו, ממה שנאמר בכא על אשת איש, כמו שהשיב דוד לדואג ואחיתופל, שהבא על אשת איש מיתתו בחנק ויש לו חלק לעוה"ב, והמלבין חברו ברבים אין לו חלק לעולם הבא, וראו כמה יש לו לאדם להזהר שלא להלבין פני חברו ברבים על חנם, וראוי לחקור ולדרוש בכמה דרישות וחקירות קודם שיעשו מעשה כזה, והמקיל בזה דמו בראשו בלי ספק.

ואע"ג דאמרו האי לישנא בישא אע"ג דלקבולי לא מיבעי למיחש מיהו בעי, דבר פשוט הוא לפני כל יודעי דת ודין דלא אמרו למיחש ליה כדי לעשות שום מעשה נגד מי שמספרים עליו לישנא בישא, כדמוכח בהדיא בנדה (דף ס"א)...

... אבל לעשות להם שום עונש זה לא עלה על לבו, שהרי השיאם עצה בזה, כדמשמע התם דאמר להו זילו אטמירו נפשיכו, ופשיטא שאם היו ראויין לעונש, עונש רבה או עונש זוטא, שלא היה משיאם עצה, אלא היה מסתלק מהם לגמרי, אלא ודאי פשיטא ופשיטא דלקבולי לא מיבעי לענין עשיית שום מעשה ולא שום ביוש לא קמן ולא גדול וזה פשוט וישר.

ואם יאמר אדם להחמיר עליו מדגרסינן בקדושין (דף פ"א) מלקין על לא טובה השמועה, הלא דבר פשוט הוא דהיינו דוקא בקול שהרבים מסכימים עליו, ואינו פוסק, דמסתמא יש לומר שלא על חנם יצא קול זה, אבל היכי דידוע לנו שהקול יצא ממי שאינו ראוי להאמינו, כיוצא בנידון זה, שהדבר ידוע שהיא הארורה הוציאה הקול, ואין ראוי להאמינה כלל וכלל מכמה מעמים שפירשנו למעלה, פשיטא ופשיטא שאין בקול זה ממש, אלא הוי קול ושוכרו עמו, ואין להאריך בזה כי פשוט הוא אפילו לתינוקות של בית רבן, דהאיך יטעה אדם לומר שמחמת קול הברה היוצא מחמת האשה כזאת, שילקה אדם שהוא בחזקת כשרות, חליצה וחם לא תהא כזאת בישראל, דא"כ לא הנחת בן לאברהם אבינו שלא ילקה ויחזור וישנה, וא"כ לקתה מדת הדין ח"ו, כי הרשעים יתנשאו להוציא דיבה על כל אדם אשר ישנאוהו, ובאיבה יהדפוהו, ומתוך כך יצא הקול, וא"כ ילקה כל העולם כולו ח"ו, (ג"כ כמו שנהוג בזמנינו שעושים כן כידוע, שמוציאים קול על כל מי שאינו מתאים למאליטיק שלהם, כמו שעשו פ')

ועוד שהרי כתב רבינו משה בפכ"ד מהלכות סנהדרין וז"ל וכן יש לב"ד וכו' להלקות אדם ששמועתו רעה כו' והוא שיהיה קול שאינו פוסק כמו שבארנו ולא

יהיו אויבים ידועים שמוציאים עליו שמועה רעה עכ"ל. והנה ראיתי כתב ידידי החכם... וא"כ הוא אין לך אויבים מפני לקלא יותר מזה. דהתם מעמא מאי כיון שהדבר ידוע שאויביו הם אין להאמינם, מאחר שאין כאן עדות ברורה, ויש לו לתלות שמחמת שנאה עשו כן, כל שכן הכא שאין כאן עדות ג"כ בדפירשתי לעיל א' וגם ידוע שהיא הוציאה הקול להשתיקו, וגם לקחת נקמתה ממנו ...

וגם אם יאמר האומר דבית דין מכין ועונשין שלא מן התורה כדי לעשות סייג לתורה, הלא כתב רב אלפס דוקא גדול הדור כמו ר"ג דהוה חתנא דבי נשיאה או טובי העיר שהמחוהו רבים עליהם^א, ואפילו לדעת החולקים עליו ואומרים דהוא הדין של ג' הדיוטות, מ"מ כנידון הזה לא ראיתי שום רב שהבדילו לזה אהרן כלל, אפילו מהר"ר ר' יהדא לנדא יצ"ו לא כתב שהיה הוא מבדילו, ולפי הנשמע כי אותן שהבדילוהו לא נתמנו דיינים^ב לא מבקיעא מומחה לרבים כמ"ש רב אלפס אלא אפילו להיות כבית דין דג' הדיוטות כמו שכתבו החולקים עליו, דפשיטא דלכל הפחות בעינן מומחים לדיינים כב"ד של ג' הדיוטות וזה פשוט.

ועוד דפשיטא ופשיטא דאפילו לב"ד הגדול שבירושלים אין כח להכות ולענוש שלא מן התורה אלא היכא שבדאי יש שם קצת דררא דאיסורא, כההוא שרכב על סוס בשבת, וכן ההוא שהטיח באשתו תחת התאנה, וכו', שהיו עדים בדבר, אלא שלא היו ראויים לאותו עונש אם לא מכח הוראת שעה, אבל בלא עדות ברורה לא.

ואף אם יבואו ב"ד לענוש על כך בלא התראה כהוראת שעה לעשות סייג וגדר לתורה, פשיטא שיש להו להשוות מידותיהן, ולא להטיל עונש על אדם אחד, ומשאר עמי הארץ אשר נוהגין תמיד לעשות המנהג הרע הזה העלם יעלמו את עיניהם^ג, הלילה מעשות כדבר הזה, שאין זה סייג לתורה אלא חלול התורה, כי יאמרו העולם שמחמת שנאה ואיבה החמירו על זה יותר מעל שאר אנשים ונמצא שם שמים מתחלל ח"ו.

א. דבר ידוע כי המוציא קול הראשון (... ..), ה"י לו שונא כל השנים, על קנאתו שבחורים מ..... ה"י נמשכים אחריו, ויש אדם (כהיום יש חנות בלי עוועניו) שמעיד שהוא בבחורו שמע מאחורי הכותל, איך שזה הנ"ל מתייעץ עם מש..... מה יש לעשות עצה, להיות שהבחורים מזלזלים ב....., ואלו שהולכים לחבורה זו הם דבוקים בו ושומעים מאד לדבריו, ואיך יש עצה להפוך הענין, וענה א' שאין עצה רק להוציא עליו קול (קול עלה נדף) ודי בזה.

ב. היינו ב"ד של קהלה זו.

ג. הם נתמנו מטעם הקהלה למו"ץ על איסור והיתר ולא לדיינים ומעולם לא ישבו לדין וזה ה"י פעם הראשון והאחרון.

ד. כידוע דכקהלתם איש כל הישר בעיניו יעשה, וכך אומרים אפי' הראשים שם, ושמעתי כן כמה פעמים, ואין שום התנהלות והתחייבות על שום ענין, רק דבר א' מחזיקם היינו הפארטיי, שכולם רוצים להיות תחת דגל סאטמאר או מלכות סאטמאר, ושום איסור

סוף דבר נראה לע"ד שהמרחיקין והמבדילין זה ר' אהרן הזקן לא טוב עשו, אלא חטאו חטאה גדולה, ואפשר בשוגג היה, ואם ח"ו יוסיפו סרה מכאן ולהבא אחרי ראותם כתב הרבנים יצ"ו אשר עמם בגליל ועוד יתנו כתף פוררת למען ספות הרוה את הצמאה ח"ו, יבקשו רחמים על עצמן, כי גדול מאוד עונש המבייש והמלבין פני חבירו ברבים חנם כמו שכתבתי למעלה, וגרסינן בגיטין (דף נ"ז) תניא אמר ר"א בא וראה כמה גדול כחה של בושה, שהרי סייע הקדוש ברוך הוא את בר קמצא וכו' ועל דרך זה ידון כל הדוויים שלא לבייש בני אברהם יצחק ויעקב מחזיקין בדת האמת על חנם ועל לא חנם.

ואל ק"ק פאדואה בקשתי, לצרף זה ר' אהרן לכל דבר שבקדושה, ולא תהיה עוד זאת לכם לפוקה, ובמה שעשו כבר דיים והותר, ואלמלא פניהם אני נושא כי קהל חשוב הוא, הייתי מרחיב הדבר בזה בדרך לא היתה תפארתם כאשר לא שמעו לקול רבותינו אשר בגלילותיהם כולם שוים למוכה לזכות זה הזקן אהרן יצ"ו ולהקפיד על עלבוננו, על הסגן של ק"ק פאדואה יצ"ו אומר שהוא ראוי להתנדות אם לא יקרא זה ר' אהרן רסקיא יצ"ו לקרוא בתורה בהגיע תור שלו כשאר בני ברית הכשרים, ולא יסרב עוד על דברי רבותינו אשר שם אשר כתבו לקרבו ולא להרחיקו, וגם לא תהא עוד המכשלה האת תחת ידו להלבין פני חבירו ברבים אשר אמרו רבותינו ז"ל על זה שאין לו חלק לעולם הבא. ואם שמע ישמע שלום יהיה לו ועליו תבא ברכת הטוב.

עכ"ל ק.

וידוע אני כי רבים יתמהו למה אני מדבר בלשון כבוד ודרך ארץ על גודל המכשלה שנעשתה, אבל אנכי לא כן עמדי, כי דורנו דור חלוש הוא וח"ו לא באתי לבזות אנשים חשובים, כי די לנו בכל הצרות שפקדה את עמנו בעוה"ד, ולא באתי ח"ו להוסיף כאב על כאב, וכל תכליתי כבר ביארתי בהקדמה, אבל גודל הכאב בלבי עצורה, ויש לי על זה עצה נפלאה, כי אנקתי ושעוותי אזעק בקול ורעש גדול, והיינו שאעתיק דברי הגאונים וצדיקים הקודמים מה שהם צעקו על מעשה נבלה בכגון דא, ולזה אעתיק מה שכתוב בשו"ת הריב"ש סי' רס"ו (הובא לפסק הלכה בדברי חיים שו"ת ח"א, אה"ז סי' מ"ג) וכל בר דעת יבין כי צעקות אדירות הללו, ואנחות שתמצא בדברי קדשו, הוא קול גדול ולא יסוף, ועכשיו במעשה שנעשתה בדורנו זה, עדיין מצלצלות קולות ורעש שעשה הריב"ש.

והנה הוא קאי שם על סימן הקודם סי' רס"ו, במעשה, שאיש אחד הביא שני עדות על איזה ענין, ומביא שם כל הגביית עדות, והוא מוכיח מכמה ראיות

מהרבנים, ושום תקנות בעניני צניעות או צמצום נגד לוקסוס אינו מחייב כלום, ולא לעגתי כאן כדיכור רחב, כי שמעתי כן מאות פעמים ממאות אנשים בקהלתם.

שהעדות הוא עדות שקר, (נ"ב כמו שהבאתי ג"כ ראיות ברורים, ואין בהם שום פקפוק לא ע"פ הלכה, ולא ע"פ סברה) ואח"כ צועק כמר לבו, כדי לעקור הקול משורשו, כתב דברים מלהיבים להבות אש, וז"ל ה"ק: בפיוס סימן רס"ז, הנה מכל הטענות והראיות שכתבתי נראה מכואר שאין לחוש כלל למענת שמוען פלוני, מלבד כמה ראיות ואמתלאות חזקות, שנראה מהן שכל מה שמוען בזה, הוא, ודבר כזה, ודבר כדיו, ולא חששתי לכתבן ולהאריך בהן, אלא במה שנראה לי שהוא עיקר ועומקא דדינא לפי דין הגמרא, וחתמתי שמי יצחק ב"ר ששת זל"ה ה':

ובס"י רס"ז ואחרי כתבי מה שנראה לי בענין הדין, הציקתני רוח בטני, ותכה מכעס עיני, ואם אומרה אולי יחשדני שומע, והייתי בעיניו כמתעתע, ואם לא אומרה הנה בטני כאובות חדשים יבקע, וכי היה בלבי כאש בוערת בעצמותי, עצורה נלאיתי כלכל, ולא אוכל עצור במלין, אומרה ויעבור עלי מה, אדברה בצר רוחי וירוח מעט אלי, כולי האי ועדיין אולי:

אי לך ארץ תפארת ישראל, שמה ישבו כסאות למשפט, כלם חכמים כלם נבונים, צדק לבשו וילבשם, המה הגבורים אשר מעולם אנשי השם, מוכתרים בכתר תורה, טובה חכמה עם נחלה, מעלה מאב לבן, נוסעת טוב המעשים, יושר המפעלים בכל הארץ, זאת מודעת, תרומה מתרומות יוחסין, אף כי הקהל בראש כלם, מי כמותו חסין צדק ילין בה, ולא ימיש מרחובה, ועתה ההפך עליה בלהות, הוות בקרבה, ממך יצא חושב רעה יועץ בליעל, שופך בוז על נדיבים, ועל קציני עם, משליך נעל מעם ה' אלהיו, לבבו פונה ללכת אחרי שרירות לבו הזונה, וכו', ולעשות חנף ונבלה, לא היתה כזאת בישראל, משחית נפשו הוא יעשנה, און יחשוב על משכבו, יעשנה באור בקר להסית ולהדיח לענות סרה על ... יפיח כזבים, עד שקר באו והעידוני, אל תראו עלי רע כי אני קראתי גבורי, צויתי למקודשי עזרוני עזרוני, כי תהיו לי מעיר לעזור, ובמחיר ושחד בחיק ורכוש להם יבזור, יפתם בפיהם ובלשונם יכזבו לו, ובעדת אל בקרב אלהים (במעמד הבי"ד החשוב הנ"ל) יעידו כזבים, כאשר אתו התנו אהבים, וכיד רמה יעזו בהוות, להריב להשקותו, כוס תרעלה, וסף רעל לאמר הנני נצב על חומת אנך, וכו' עין ראתה ואון שמעה, ההיתה כזאת מימי הגבעה, (רצ"ל מימי פלגש בגבעה שעשו נבלה בישראל, כדוגמת אלו החצופים שבימינו, בנידון דידן שעושים עוונם לעין השמש ואינם מתביישים) ולא על מוציא הדיבה בשרי עלי יכאב, כי כבר נראה מפעולותיו אלה כי הוא איש זרוע ריש בריוני, וגם לא על עדיו השקרים, ועל שלוהו סרסורא דחטאה, שליה לדבר עבירה לשוכרם ולהסיתם, נפשו עלי תאכל, כי לפי הנראה מענינם הם אנשים ריקים ופוחזים שפלים ונבזים ומי יתן מהור מטמא יוציא יקר מזולל, ונדיב מנבל, אבל על השרידים אשר בארץ ההוא אל דבר ה', חרדים מצוקי ארץ הושת עליהם תבל, יסודות עולם, המכונות והעמודים, עליהם אשים דברתי אשפוך לארץ מררתי, איך לא לבשו קנאה חמת גבר, ויצא רשף לרגלם, ולפניהם יהלך דבר, מפייהם לפידים יהלכו, ומנחיריהם יצא עשן, לנגדם נקמת ... אשר אלה הפורצים הורידו לארץ ראש, [וה"ל] לימר ולהוכיח

על שער בת רבים, שוטים שקלקלו בשוטים ובעקרבנים, ולשלח נחש שרף חיויא דרבנן, לא יחמול איש עליהם, ולא יחנן, ולהבדילם לרעה מכל שבטי ישראל, בכרוזא קרא בחיל קול גביני כרוז, בארבע מאה שיפורי, כדשמתיה ברק למרוז, ולתת עדת חנף גלמוד, והשוכרם ימתח על העמוד, כי מי בו ולא יחוש לכו, יצוק כמו אבן, ובשרו נחוש לכלתי הרגיש לבשר המת ברעה אשר ימצא את עמי, לפי האמת, כי אם על אלה לא יוסרו החטאים האלה בנפשותם, ותהי עונותם על עצמותם, לא הנחת .. טהרה וקדושה, כי יקומו שני אנשים בני בליעל, יעידו וכו' על אלה חשכו עיני, וידמעו דמוע נבהלתי מראות נעויתי משמוע, העל אלה לא יפקודו, והיו מחרישים, והמה מחשים, אף כי שמענו יש ויש עוזרים לרעה, מחזיקים ביד מרעים, וידי עובדי העברה מסייעים, ויד השרים והסגנים עשירי עם היתה במעל, ומה יעשו כי יקום אל, וכי ידרוש אלה ממעל, על זה ידו כל הדוים, וכף על ירך יכו, וכל בית ישראל יבכו, כי הוסג אחר משפט ואמת כשלה, ברחוב תרמסנה רגל רגלי שקר פעמי מרמה, השלך וסחוב תשלך אמת ארצה, ועשתה והצליחה, ותחתיה שם על מכונותיה שקר הוניחה, אוי לו לדור שכך עלתה בימיו, כי מעשים כאלה אשר לא יעשו, מאחרים עקבות משיחנו מזרי ישראל, והיו לשמצה בקמיו, יראה ה' ורע בעיניו, ולעושה הרעה והיוולדה, ומחזיקה, לא באמת ולא בצדקה, כי אם בחיל ובכח זרוע, כחית כפירים תופשי חרבות מקל יד ורומח, ילדי נכרים ישיב עליהם את אונם וברעתם יצמיתם, ימיתם ימקו בעונם, והנשארים יראו וישמחו, כי שמחה לצדיק עשות משפט, ולפועלי און מחתה ה' יחישנה בעתה, נאום עורך שוע בצר נפשו, כי רע עליו המעשה, קורא ממצר מדאגה, מדבר לא בגאווה, ובגודל לבב, כי קמן הוא וימעט, מהיות משה, יכתוב ידו לה' עובר על פשע, ועון נושא, המקנא קנאתו, ואליו את נפשו הוא נושא, החותם בפרשה יערוף כמטר לקחי, יצחק ב"ר ששת זלה"ה:

טענות הקהלה שלא עפ"י הלכה כלל

פרק ג'

הנה אחר הפסק שהעתקתי לעיל שלחו הקהלה שטרות על שטרות, כנ"ל בפרק א', והנה לא אעתיק כל השטרות, שלא להיות כמעלה גרה, כי בכולם הם חוזרים על שקר אחד שכבר ביארתי כי אין לו שחר, והרש"ל קילל את מי שמדבר משם רע שקרית, כמו שהבאתי לעיל עיי"ש. ורק שטר אחד אעתיק ואדייק בה כהילכתא, והשאר כבר העתקתי לעיל בקיצור עיי"ש.

והוא שטר אזהרה שני'.

שפתאום עמד הגובה מהנדירים ונדבות, וכינו אותו בשם מזכיר הבד"ץ אע"פ שמעולם לא הי' להם בית דין, כי הדיינים דקהלתם לא נתקבלו רק על הוראת איסור והיתר כידוע, ויש בזה חילוק גדול עפ"י הלכה, ויתבאר עוד, וגם המזכיר שגולד להם פתאום כתב דבריו על שטרות הקהלה, ולא על שטרות הבי דינא רבתי ד'סאטמאר, ולא נאה ולא יאה, כי בי"ד גדול כזה לא יהי' להם שטרות של עצמם (לעדערהעד בלע"ז) כנהוג בכל הבתי דינים, והטעם הוא פשוט כי גם עתה עדיין לא נתקבלו לבד"ץ ד'סאטמאר, ומבואר בחו"מ סי' ב' ועוד בכמה מקומות שם, כי בי"ד אין להם כח אפי' בקהלתם, רק אם נתקבלו ע"י רוב הקהל, וכחת"ס חו"מ סי' י"ט כ' מבואר כי אם מושלים על בני אדם בלי זה שנתקבלו ע"י רוב הקהל, אז עוברים על חרם דר"ת וק"ן בעלי תוספות, ולהלן אעתיק דבריו הקדושים.

קהל יטב לב דסאטמאר

Congregation Yetev Lev D'Satmar

152 Rodney Street

Brooklyn, N.Y. 11211

384-7449

ד' אמור תשד"מ

לכבוד האברך ^(א) מיכל לעבאוויטש נ"י

היות שכבר שלחנו לך מכתב בקשה ואזהרה [אמר המסדר: כאן כתב שקר מזויף כדרכו, ואיני רוצה ללכלך הנייר בהבליו, וגדמה בשקריו כצב, שמטמין ראשו וסוכר ששום א' אינו רואהו] שבל תנהיג שום חברותא מבני קהלתינו ולא השבת על בקשתינו ^(ב) ולא שמעת עד כה ^(ג).

ע"כ באנו לבקש ממך ולהזהירך עוד הפעם שתפסוק תיכף ומיד מלהנהיג חברותא, ואם לא תשמע ולא יועילו דברינו אלה, הננו מזהירים אותך באזהרה שנצא נגדך בכל תוקף ועוז, ולא נחשה ולא נשקוט ^(ד) עד אשר יסיר דבר זה מגבולינו ומבני עדתינו בע"ה.

נ.ב. אנחנו מדגישים עוד הפעם שאם יש לך איזה טענה ^(ה) ורצונך לסדר הב"ד

א. עי' רש"י בראשית מ"א פסוק מג ד"ה אברך.

ב. פשוט הוא דכיון שבאו עלינו בעלילות, במעשה שלא הי' ולא נברא, א"כ איך יעיו הרר"מ לעבור על מקרא שכתוב (משלי כ"ד) אל תען כסיל כאוולתו.

ג. כמו שאמר נעים זמירות ישראל (תהלים ג' ד) לא אירא מרכבות עם.

ד. כמו שהביא רבינו זי"ע בשו"ת דברי יואל סי' קמ"ג, ממשלי ד' ט"ז עיי"ש, ומחובת הלככות (שער יחוד המעשה רפ"ה) אתה ישן והוא ער לך. וכו' עיי"ש, העתקתיו לעיל.

ה. הם ידעו כי יש לו איזה טענה, כי הטענה הוא פשוטה כביעותא בכוחא, וכל בר דעת מכין אותה, וכתבו מפורש באחת מאגרותיהם מיום ג' לסדר זאת חקת תשד"מ, וז"ל באגרת שלהם: — והנה היות כי מ... העמיד פני תם וכו' וטען מדוע דנו אותו שלא בפניו וכו' עשינו לפני משורת הדין ושלחנו לו מכתב בקשה, והצענו לו כי אם הוא חפץ ויש לו איזה טענה, הננו מוכנים לסדר הבי"ד בפניו. ע"כ לשונם. — ומההכרח לבאר כי הראתי דבריהם לכמה מורי הוראה, והם קצצו ממקומם על גודל העם הארצות, ואנטיסעמיטישקייט, א) טענה כדת וכהלכה הם מכנים בשם לגלוג, (פני תם"י, ב) למה עשו לפני משורת הדין, והרי הם היו מוכנים להורגו רח"ל מחמת כעסם הטיפשית, ולכה"פ לגזול את ילדיו, ולמה נתגוללו רחמנותיהם, לעשות אתו לפני משורת הדין, ג) כל דבריהם, שקר וכוזב, כי כל הפסק שכתבו וכל פעולותיהם שעשו עפ"י פסק שלהם עברו בזה על כמה איסורי

בפניך, מוכנים אנחנו לדבר זה, ונא להודיענו עד יום כ"א אייר הבעל"ט ונסדר הכל בע"ה.

אזהרה שניה

הכו"ח בהסכמת כ"ק אדמו"ר שליט"א

הבידומ"צ דקהלתינו ^י שליט"א

יעקב צבי שאנפעלד

מזכיר

דאורייתא (א) ארור מכה רעהו בסתר (ב) לא תחרוש על רעך רעה, (ג) שמוע בין אחיכם, ועוד ועוד כמו שנתבאר בפוסקים כנ"ל — והבאתי מש"כ רבינו זי"ע, כי המשתמש בדעת תורה, ובאמת אינו דעת תורה, הוי ככופר בעיקר, ובדברי חיים כתב דהוי אפיקורס וימ"ש, כמו שהבאתי דבריהם הקדושים לעיל אחר המפתח, ובעיקר על גודל עם הרצות ואינם יודעים כי הדיינים נפסלו לדון בדין זה, דהרי אחז"ל (קידושין ע: יבמות עז, וצח, ובכורות לח:) וכמו"כ נפסק בשו"ע יור"ד (סי' רמ"ב סעיף ל"ו בהג"ה) כל תלמיד חכם שמורה הלכה ובא, אם קודם מעשה אמרה, שומעין לו, ואם לאו אין שומעין לו, מטעם דלא מהימן, שמא מתוך מעשה שכבר הי' עי"ז הוא אומר זאת.

וכן פסקו כל האחרונים, שדיין שהורה הלכה, הרי הוא שוב נוגע בדבר לקיים פסקו, וכמבואר בש"ך חו"מ סי' י"ז ס"ק ט' בשם הרשד"ם סי' ב', דאם כבר נשאל מדיין וכתב פסק, שוב אין רשאי לפסוק, דחשיב כנוגע, והביא זאת גם מרלב"ח, ובהג"ר רע"א שם ובפ"ת ציינו כן מכמה אחרונים שפסקו כן, וכן פסק הש"ך ג"כ שם בסי' ל"ג ס"ק ט', לגבי עדות, שאם יאמר עוה"פ, ודאי דיאמר כדבריו הראשונים, כדי שלא יהא כשקרן, וכל הפוסקים הביאו כל זה להלכה.

ועוד דכיון שכתבו עליו פסק בלשון בזוי ומבוזה וזלזול, שדרכו מזיק, וכת ש"ל, וע"י כתב עמל שלהם (שהי' לא אליבא דהילכתא, כמו שהורחיק לדעת) שלחו הקהל מכתבי רדיפות לכל עברים, והי' כמעט בגדר סכנה לחבורה זו לילך בשווקים וברחובות. וא"כ מה הי' הה"א ששייב להם איזה דיבור על דבריהם המטרופות?

ו. הנה מה שכתב מר. שענפעלד, שהוא מזכיר דין דקהלתנו, — אודיע לרבים, שהוא כתב זאת מרוב עם הארצות שבו, ואינו יודע, כי כשנותנים סמיכה, יש ב' אופנים יש יורה יורה ויש ידין ידין.

יורה יורה קאי על דיני איסור והיתר, (אור"ח יור"ד על כל חלקיהם), וידין ידין קאי על דינים בין אדם לחבירו (חושן משפט וכו').

ודיין שפוסק בדיני איסור והיתר נקרא מו"ץ, ומה שקוראים אותו דיין, אינו אלא שם המושאל, ואתן דוגמא לזה, בהעדה החרדית בעיה"ק ירושלים ת"ו, יש שם בי"ד צדק, והם הן דיינים בין אדם לחבירו שיושבים כסאות למשפט, והם הן הדיינים המפורסמים ויש גם הרבה מוצי"ם, אבל הם אינם דיינים שיעמדו לפניהם למשפט.

והנה הדיינים דקהל ייטב לב, המה מוצי"ם, כידוע, שפוסקים בהלכות איסור והיתר (יור"ד ואו"ח), ולא קיבלו אותם הקהל שיהי' להם כח בית דין, וגם הם בעצמם אינם רוצים לפסוק ולדון בדיני חו"מ, כידוע כי הרה"ג ר' ישראל חיים מנשה שליט"א, התנה תנאי כפול ומכופל בעת שקבלו אותו כי הוא לא ידון בדיני חו"מ, והרה"ג ר' יחזקאל גאלד שליט"א אינו דן בחו"מ בעיר מאנסי, כי יש שם דיינים מוחזקים על חו"מ מכוון להוראה של הרב טויבער נ"י וכל העיר מתדיינים לפניהם.

ושאלתי מכמה טובי הקהל ד'סאטמאר, וגם מכמה מוצי"ם בעיירות שבסביבות שבסביבות עיר ניו יארק, וכולם אומרים פה אחד, שמעולם לא ישבו דיינים אלו ביחד לדון בשום בד"ת רק בזו, אלא כל דיין (כלומר מו"ץ) יושב לו בעירו ופוסק באו"ה והם אינם רואים זה את זה רק אחת-לעולם-פעם ואינם דיינים מעיר אחת כלל ועיקר, וא"כ איך עוד יעלה על הדעת שיש להם דין ב"ד קבוע, (ואודיע עוד דבר א', כי אחר שעסקו בכנידון דין ישבו עוד פ"א לגבי בנינים (הייוצר) בוויליאמסבורג, ונעשה רעש גדול וצעקו מאה וחמישים אברכים שהם עושים עיוות הדין, ונתפזרו הדיינים וכו' ואכמ"ל).

וא"כ למה ישבו לדון דין בחו"מ, בזמן שיש דיינים שהם בעיקר על חו"מ, ובפרט כי מעולם עדיין לא ישבו ביחד לדון, ובפרט שידוע כי הרה"ג ר' ישראל חיים מנשה שליט"א התנה תנאי כי לא ישב לעולם בד"ת של חו"מ, ויש מקום עיון טובא כיון שמבואר בחו"מ (סי' י' סעיף ב'), וז"ל כל מי שבא לידו דין ומדמהו לדין אחר שבא לידו כבר, ויש עמו בעיר גדול ממנו בחכמה, ואינו נמלך בו, ה"ז בכלל הרשעים שלבם גס בהוראה, עכ"ל, ומפרש הסמ"ע ס"ק ג' שוטה רשע וגס רוח, שוטה שהוא סובר שהוא חכם בדין וידוע אותו ואינו, ונשאר בשטותו, ורשע על שמעוות הדין, וגס רוח שסובר שא"צ לאיש כמוהו להיות מתון בדין, ס"ק ד', ומדמהו לדין אחר כו' אע"פ שאותו דין כבר של את פי החכם: ס"ק ה' ה"ז בכלל הרשעים כו' שיכול להיות שדין הזה אינו דומה להראשון: עכ"ל.

וא"כ צ"ע טובא, כיון שדברתי עם הרבה דייני חו"מ ודיברו קשות נגד הפסק שלהם (שהעתיקתי בתחלת הקונטרס), שאינו ע"פ הלכה, ואפי' ת"ח שבתוכי קהל ייטב לב, שמעתי מהרבה מהם שאין זה פסק ע"פ הלכה, אלא הם מכנים אותה "פאליטיק צעטל" אלא שהם מפחדים לפתוח פיהם. ושמעתי כי טען טענה זו ברכים ת"ח גדול בעל מחבר ספר עמוק, וטען דייני או"ה אסור להם לפסוק בחו"מ בין אדם לחבירו, ורצו לסוקלו באבנים על דבריו.

ואם עדיין אתה אינך מבין ענין זה אעתיק לך מספר **כלילת יופי** מהגאון הגדול ר' חיים נתן דעמביצער זצוק"ל שהי' ראב"ד בקראקא משנת תר"ו עד שנת תר"ל בערך. — ומבאר שם מה זה ב"ד פשוט ומה זה ב"ד מובהק ומה זה ב"ד מומחה לרבים שהרמ"א ז"ל מביא בספרו, כי זה קאי על בתי הדינים שהיו בעירו קראקא, (ולא כמו שסוברים אנשי זמנינו כי מי שיש לו כבוד גדול כיון שהוא אדם חשוב על ידי זה הוא מקבל הלכות ב"ד מומחה)

כתב שם בחלק ב' (דף מב: עד דף מד:) באריכות מבאר מאי זה ב"ד הגדול, שדבר זה הי' מפורסם בין זקני עירו, וגם שכן הי' כתוב בפנקס הקהלה שהשתמשו בו מדור דור.

כי ה' בעירו קראקא מקדם קדמתה זמן רב קודם הרמ"א ז"ל וגם איוה מאות שנים לאחריו, היו שלשה בתי דינים קבועים, תחתיים שניים, ושלישיים, והם שפטו את העם משפט צדק ככל דברי ריבנות וטענות שכין איש לאשתו וכין אדם לחבירו וכו' וכו' הכל כדת משה וישראל.

ח"ל בענין מינוי הדיינים, יבוררו מתוך העדה הקדושה שלשה כתות דיינים כאשר היה מקדם והיינו תחתיים שניים ושלישיים, והנה הדיינים התחתיים (והם נקראים כשם כת שלישית), המה ישבו בדין בכל יום ויום מלבד בערכי שבתות וימים טובים, ויכולים לשפוט משהו פרוטה עד עשרה זהובים ועד ככלל, ושכרם כמקדם והיינו מתמשה זהובים חצי גדול מכל זהוב, ומשם ואילך עד עשרה זהובים ג' גדולים, וכו'. (ועוד הרבה ענינים שמחוייבים לפסוק תמיד) עד כה דברנו מן הדיינים של כת שלישית:

והדיינים השניים (והם האמצעיים הנקראים כשם כת שניה), עליהם החוב מוטל לשפוט בין איש לרעהו מעשרה זהובים פוליש עד מאה זהובים פוליש וכו' גם מחוייבים לישב בדין בכל יום מלבד בערכי שבתות וימים טובים, וכו' עיי"ש.

והדיינים השלישיים הגבוהים כי דינא רבה (והם נקראים כשם כת ראשונה), המה מחוייבים לישב בדין ג' פעמים בכל שבוע והיינו ביום א' וביום ב' וביום ה', אם הוא צורך השעה, אבל עכ"פ ישבו ביום א' וביום ה', והם ידונו מן מאה זהובים פוליש ולמעלה כל תביעות ממון שבעולם, ולא יטלו שום שכירות מן הפסק. ואם אחד מן הדיינים יש לו שייכות לאחד מן הבעלי דינים אפילו שלישי בשלישי אסור לו לישב בדין, והפרנס החודש והראשים שאינם נוגעים בדבר ימנו שלישי במקומו, ואם אחד משלשה כתות הדיינים הנ"ל לא ישבו בדין כפי הנזכר לעיל, אזי מחוייב השמש שלהם להגיד זאת להפרנס החודש, והפרנס החודש מחוייב לפקד שיכריזו עליהם סרכנות, ואם יעלים השמש ולא יגיד זאת, אז הוא עובר על התקנה, ויעבירו אותו, וגם הפרנס החודש הוא עובר על התקנה אם לא יעשה כפי הנזכר לעיל, עכ"ל.

הרי הי לך בזה קורא דבריני, מה זו בית דין הגדול שמומחה לרבים, היינו שיושב ג"פ בכל שבוע ואסור לסרב מלישב, ואיך שנזהרו שלא יהי' קרוב או נוגע בדבר. וזהו ע"פ תורת משה וכדת משה וישראל. ודי בזה.

ז. הוא הגובה מהנדרים ונדבות בקהל יט"ל.

ועכשיו אבאר הלכה זו על בורי' בעז"ה אם יש לקהל ייטב לב או לדייניהם, איזה כח ושלטון עפ"י התורה, על קהל ברכות יוסף, שיהיו מוכרחים להיות אסורים תחת ידם ורשותם, שלא יהי' אפשר להם לזוז ולצאת מתחת רשותם, ובפרט שהרי הם יצאו והיו לקהל בפני עצמן כבר ד' שנים

והוא לברר אם יש איזה ממש בהאמתלא שכתב שענמעלד בלשון חוצפה וגסות, "שכל תנהיג שום חברותא, מבני קהלתינו", כאילו האברכים משועבדים לקהלתם קנין עולם, וכן כתבו בהזמנה ב' "לבני קהלתינו". אבל אנו אין לנו שיוור רק התורה הזאת שקיבלנו בהר סיני.

כי זהו א' מגדולי הטאקטיקען, שמשמשים בו לצער ולדרוף, ועי"ז להתיר כל איסורי דאורייתא ודרבנן, כדרך הגלחים ימ"ש, ווען זיי האבן געוואלט היצן א פראגראם, איז געווען געניג צו זאגן "מיהאט געלעסטערט די געטשעק" דיבור זה הי' די בו, שיהרגו וישחטו בלי חמלה, כידוע, כן כהיום די לומר חובת "מוסדות", ודי בזה וכו' כידוע, ולפי טעות זה, יש בכחו להתיר כל מוסדות של כל החסידיות ופארטייען, שבדורות הקודמים היו מנהלים עדות אלו צדיקים וקדושים ומייסדיהם היו שרפי מעלה, כידוע ומפורסם, וטעות גדול היא זו, כמבואר בדברי רבינו הקדוש זי"ע הרבה פעמים, עי' דברי יואל חלק א' דף צ"ז, שמאריך להכות בקדקוד של טענה זו, ומסיים שם, וא"צ ראי' ובירור שזו טענה טיפשית ומהסתת היצה"ר, והטוען כך יודע בעצמו שאין בטענתו אמת, ואינו מאמין בה אף הוא, אלא שטוען כך כדי שיוכל לילך אחר שרירותו לבו בעצת היצה"ר. — וכן בחידושי תורה סוף פ' עקב, שמאריך שם, דכפי מה שרואין שהדורות מתמעטין, הגם שמתחילה התקבצו לעדר גדול, אבל ע"י ירידת מצב הדור, צריך להפרד מהם ולעשות עדר מחדש, — וכ"כ בחידושי תורה פ' ויצא, דע"י שיש חשכות בעולם אסור לסמוך על ישיבה אחת, דאין יודעין איך יפול הדבר, וצריכין לסייע להרבה ישיבות. — וכעין זה אמר רבינו הקדוש זי"ע להרה"ח המפורסם ר' אהרן פאללאק סופר סת"ם שליט"א, "גישט איבעראל ווי ס'שטייט א שילד סאטמאר איז טאקע סאטמאר, ווייל שיל"ד איז ר"ת שוטה יאמין לכל דבר, נאר ווי מ'פירט זיך אויף ערליך דארט איז סאטמאר", עכתה"ק, ודי בזה.

מבואר באו"ח סי' קנ"ג, סעיף י"ז, מי שהי' בביתו בית הכנסת ימים רבים, אין הצורך רשאים לשנותו בכית אחר.

וכ' עי' המג"א (ס"ק מ"א) וי"א שאם מקצת רוצים להתפלל במקום אחר רשאים כיון שגם בביתו מתפללין קצת (ראב"ח סי' ע"ח) (ר"ל כיון שיש אנשים שמקצת פעמים מתפללין בביתם, א"כ אין להם חיוב לילך לביהכנ"ס זו, ולכן יכולים ג"כ לילך לביהכ"נ אחרת) ומבאר בפרמ"ג כיון דנשאר להראשון ג"כ מנין.

וביורד סי' רמ"ה סעיף כ"ב, ברמ"א, וז"ל רב היושב בעיר ולומד לרבים יכול חכם אחר לבא וללמוד ג"כ שם, אפי' מקפה קצת פרנסת הראשון, וכתב בש"ך (ס"ק י"ד) דאפי' אם חכם הראשון זקן ממנו.

וטענות הוא אם רוצים לדייק מדברי רבינו זי"ע בשו"ת דברי יואל, חו"מ סי' א', דקהל יש להם כח לתקן תקנה על מלמד, כי רבינו זי"ע מיירי ממלמד יחיד, אבל לא ברבים שנתפרדו לקהלה בפני עצמה, כמבואר גם בכל הפוסקים שאביא להלן בדברינו.

ומכש"כ בזמן הזה שאין שום חיובים של רח"ש, שכר חופה וקידושין, כי כל איש בקהלת סאטמאר עושה כל הישר בעיניו, ואין שום חיוב מכח קיצוב פרנסת הרב, או מכח תקנות הקהלה, אלא לפעמים כשיש דוחק במעות הקאסע או עושים ויצעקו, ובוכים שמוסדות רבינו זי"ע עומד להתמוטט, וכל איש נותן מכח רחמנות, א"כ אין שום טענה על אלו האברכים ששוב אינם רוצים ליתן המעות להם אלא למוסדות ברכות יוסף, כמבואר שם בש"ך ובפ"ת.

ועי' עוד באו"ח סי' תכ"ט סעיף א' ברמ"א, לגבי מעות חטין, דכל מי שדר בעיר י"ב חודש צריך ליתן מעות חטין בעיר זו, וכתב המג"א (ס"ק ב') דה"ה לעני הדר בעיר זו ל' יום צריך ליתן לו.

והנה חיוב זה לא נתבטל בזמן הזה, הבה נא נשאל אותם, האם חייבו הם פ"א את קהל פאפא וקאשוי ושאר קהלות שבתוכי עיר וויליאמסבורג, ועוד יותר נשאל, אם אברכים מקהל ייטב לב רוצים פ"א ליתן המעות חטין שלהם לקהל טאהש או לקהל ברכות יוסף, האם יכולים קהל ייטב לב למנוע בעדם, ודאי דלא.

וא"כ איך עלה על דעתם שיכולים לכופ את האברכים דקהל ברכות יוסף, שיקבלו דעתם של מנהלי קהל ייטב לב, ובפרט שחלק גדול מהם כבר דרו בעיר מאנסי, וא"כ ע"פ הלכה אין להם שום שליטה עליהם.

ומכש"כ בענין של רעביסטווע אין להם שום כח ולא שייך שום התקשרות שע"ז יהיו אברכים מקושרים לקהלה שלהם, כי כן פסק מרן הדברי חיים זי"ע (בשו"ת ח"ב חיים סי' ל"ב) שתמה שם על בוררים בענין זה, מה שייך ד"ת על ענין ירושה באדמורו"ת, וזל"ה"ק, לא ידעתי שום צד ירושה בזה, והנה מצינו למופת כגון הרה"ק איש אלקים רשכבה"ג מו"ה דוב בער זל"ה"ה ממעזריטש, השאיר הגדולה לתלמידיו, הרה"ק מבארדיטשוב, ומאור עינים, ואור המאיר זל"ה"ה, וכן רבו הבעש"ט זל"ה"ה הניח המשרה זו לתלמידיו לא לבנו שהי' קדוש ה', וכן רבינו הקדוש בעהמ"ח נועם אלימלך, הניח המשרה לתלמידיו לא לבנו הגם שהיו קדושים למאד כידוע, ולכן אין בזה שום ירושה, ורק מעשיו יקרבוהו ומעשיו ירחקוהו, עכ"ל"ק. וא"כ אם הד"ת בענין זה אין שום ד"ת מכח פסק מרן הדברי חיים זי"ע, וצ"ע.

אלא ע"כ הוא אשר דברתי, כי כל השנים (תשמ"א מ"ב מ"ג) כשהי' עיקר בית מדרשו בוויילאמסבורג אז לא טענו כלום, כי אז לא חששו מפניו, וגם לא עלה על דעתם שיש להם מקום לאיזה טענה, כיון שבדרך כלל אין להנהלת הקהלה שום שליטה על האברכים ואיש כל הישר בעיניו יעשה, ואם א' פותח לו מוסדות נגד הנהלת הקהלה ונגד רצון האדמו"ר מסאטמאר שליט"א וגם אלו שפתחו להם ישיבות דייקא היפך רצון האדמו"ר מסאטמאר כידוע ומפורסם, לא עשו ההנהלה כלום.

ומה שהרגינו אותם הי' בשנת תשד"ם, שפתחו ישיבה, והאברכים הנגידים הפסיקו ליתן נדבותיהם למוסדות סאטמאר, והתחילו ליתנם למוסדות ברכות יוסף, ונעשה במאנסי מקום מיושב מאברכים הללו, והנהלת סאטמאר במאנסי עשו ויצעקו שאם נשתוק אז יחריב את כל מוסדותינו, ואחד מהשכנים של הביהמ"ד במאנסי, א. ש. מ. שפחד שלא יתפסו בניו ממתיקות התפילה הנשמע בחוץ, ע"כ עשה בכל יום תהפוכות בביהמ"ד חרדים (ויאל משה) וצעק שאסור לשתוק, וידוע שעשו כמה דברים בענין זה נגד רצון כ"ק אדמו"ר מסאטמאר שליט"א בחוצפה ועזות, ואז פתאום התחיל הנהלת הקהלה לראות שאסור לישוב בחיבוק ידים, ובפרט כשנתוודעו, כי הגביר הנכבד ר' יואל קליין ע"ה, התחבר ג"כ לחבורה זו, ונעשה חסיד ג"כ מרבי צעיר זה, הבחינו הנהלת הקהלה, כי הדיינים צריכים להאמין להביכל גביות עדות, אע"פ שהוא נגד הלכה, ונעשה צורך שעה, כי צריך לציית להנהלת הקהלה, ובפרט כשהשו"ב הזקן עומד צועק ומזהיר את הגאון החסיד ר' יחזקאל ראטה שליט"א, שאם ישתוק אז יסלקו אותו מכחונת הדיינות, ויצא בבזיונות, ובעל כרחך הבחינו הדיינים לדעת שאין עצה.

וכמבואר ג"כ בדברי יואל (ח"א דף תקכ"ו) וזלה"ק הנה כלל גדול בדבר, דמי שיש לו נגיעה באיזה ענין, לא יוכל להכיר ולהבחין דרך האמת שבו, כי הנגיעה מסמא את עיניו מלראות האמת.

(ועוד כ') בענין הזה יקרה לאדם בכל נגיעה שהוא ומאיזה בחי' שיהיה, דכל זמן שהנגיעה בקרבו, לא יבין וישיג את נגיעתו ואינו מכיר את האמת הברור, אדרבה יחשוב שהולך בדרך מישור וכל כוונתו לש"ש, רק אחר שיזכה לסלק נגיעתו יבין למפרע שהיה נכוך ומסוכך עד הנה בנגיעה עצומה.

*

ועוד יותר מזה קשה דהרי הרה"צ ר' מיכל שליט"א, הרי הוא מנהיג חבורתו כבר כמה שנים, ויש לו הרבה תלמידים חסידים שקבלו מרותו, ויש ביניהם גדולי תורה מפורסמים, ואחז"ל (קהלת רבה א' ח') כל מי שנתמנה פרנס על הציבור, יהי' מי שיהי', הרי הוא כאביר שבאבירים ראשונים, והש"ך (בחו"מ סי' ב' ס"ק י') הביא זאת להלכה.

ואחז"ל (כ"ב צ"א:) כי אפי' ריש גרוגתא משמיא מוקמי לי, והם אינם בכח ליקח זאת מידו, כיון שהוא מן השמים, אבל הם יכולים להזיק לו, כיון שקשה מאד להינצל מכן בחירה כידוע בספרים, אבל מה שעושים הוא לא עפ"י תורה, אלא עפ"י אכזריות שלא יאות כן לזרע אברהם יצחק ויעקב.

והרי כ"ק אדמו"ר מסאטמאר שליט"א הוא הוא אשר יעצו שיפתח בית המדרש בפרהסיא זה ה' בשנת תשמ"א, (כי אמר לו שמסתבר שעיי"ז ישקוט הרעש) ואני הכותב בעצמי דברתי עם אדמו"ר מסאטמאר שליט"א בתקופה הוא, ושיבה מאוד לפני את הרה"צ ר"מ שליט"א.

וא"כ הרי אחז"ל (ברכות נו.) אביי ורבא דאמרי תרווייהו כיון שעלה עלה, ואינו יורד מגדולתו, וכן הלכה לגבי עלי' לתורה, דכיון שעלה שוב לא ירד, וא"כ עפ"י הלכה אין להם שום שליטה על קהלה וחברייא זו לבטלה.

ועוד דהרי אחז"ל אין בודקין למעלה מן המזבח (קידושין דף עו.), דכיון שחברייא זו התקיימה כל השנים, ולא נתבטלה מעולם, והתקיימה בתוככי קהל ייטב לב, והגם כי ה' שנים רבות בצינעה אבל אעפ"כ ידעו הנהלת הישיבה לציין על כל בחור אם שייך לחבורה זו, וגם התפללו יחד בפרהסיא כל ר"ה ויוה"ק שחרית, אצל הגה"צ ר' אברהם לייטנער שליט"א, (וגאון וצדיק זה שהוא מגדולי הפוסקים, מחזיק ממנו עד היום הזה, ועוד אכתוב להלן א"ה כמה לשונות הפלגה שאמר עליו כמה פעמים) והרה"צ ר"מ ה' שם השליח ציבור דשחרית, וזה ה' בפרהסיא, וגם עוד כמ"פ במשך השנים בא לידי גילוי לכל כי חברייא זו הוא קיימא וקאי, ואעפ"כ הסתובבו כולם במוסדות סאטמאר בלי שום הפרעה וכמה מן הבחורים הללו, היו מהמצויינים בישיבה תורה ויראה, ובעיני ראיתי כמה וכמה פעמים שה' ביטול ביהמ"ד בהישיבה ולא ראו מי שילמוד אז, רק הבחורים הללו, וזהו דבר ידוע ומפורסם, (ויש עוד הרבה לכתוב מזה ואכמ"ל), וגם נסעו כמ"פ מהישיבה להחברייא ואפי' בזמן הלימוד, והנהלה ידעו זאת, ולא אמרו להם אפי' מלה אחת מטעם כי לא רצו לצער את הבחורים שהיו היסוד מההתמדה בהישיבה, והגם שהיו להם כמה שונאי חנם, וציערו אותם בהנם, אבל עכ"פ ידעו כולם ששייך חבורה זו, וגם ראש החברייא ה' נכנס לקודש פנימה לרבינו הקדוש זי"ע בכל עת, ורבינו זי"ע ה' מקבלו בסבר פנים יפות כדרכו בקודש, ולפעמים עוד קיבלו בפנים צוהלות, ורכים מעידים שראו זאת, ואלמלי היו איזה חשש או איזה ענין לבטל חבורה זו לא היו שותקים האנשי אמת שנתעוררו כהיום משנתם, ומכש"כ רבינו הקדוש זי"ע לא אמר לו מעולם שום דיבור רע ח"ו.

ומה ששתקו אז אלו המשטינים הוא בע"כ, דכיון שה' בצינעה, כי הרר"מ שליט"א עשה בחכמה בכמה ענינים שלא יוכל להגדיל החברותא, וע"כ לא חששו שיתגדל יותר מהם, כי הם הרי היו ראשי ומנהיגים בפרהסיא בלי שום פחד, וא"כ היום כיון שהם רואים שחבורה זו מתגדל יותר מכפי ששיערו, ומפחדים שיתגדל עוד יותר מכפי שעלה בחלומם, אין להם שום כח עפ"י תורה לבטל חבורה זו, ומה

שעושים הוא בע"כ שלא עפ"י תורה, ולא עפ"י דרך המקובלת מאבותינו ורבותינו שהם שמרו דרך ה' שהוא דרך התורה, וא"כ מי שרוצה לילך ע"ד התורה א"צ לשמוע להם, ויפה עשו אלו האברכים שלא שמעו להם.

וליתר שאת להראות שעפ"י הלכה אין להם שום כח אפי' אם אלמלי ה' להם כח ביד דע"י בסוף ספר מאיר עיני הגולה במכתב סי' ל"ג, מה שפסק הגה"ק החידושי הר"ם זי"ע ועכ"ל, (ואגב אציין: כי ידוע שרבינו זי"ע אמר פ"א, א סאך נעכט האב פארברענגט אויף רי"מ'ס) וזלח"ק:

ב"ה יום ה' דברים רכה"ל ווארשא

החיים והשלום וכל טוב לכבוד אהו' ידידי ה"ה הרב הגדול נ"י פ"ה ע"ה בוצינא קדישא חסידא ופרישא מו' ליבלי נ"י א'

אד"ש הטוב

ע"ד מכתבו מה שציוה הרב דקהלתו² להכריז שלא ימולו אחרי חצות היום ושעובר נק' עבריו³, כפי הלשון משמעותו שהדין כן, פשוט שהוא שלא כדין מפורש בש"ס שכל היום וכו' אלא שזריון מקדימין והוא ככל המצות לולב ושופר ולא מצינו לשום א' מהחכמים הראשונים והאחרונים שמי שאינו מורו א"ע לא יעשה המצוה או שיהי' נקרא ח"ו, וכו', ואם רו"מ מתירא שאולי בתורת תקנה תיקן ועשה איסור מלבד דאין הלשון מורה כן, אתמה מאוד על רו"מ דאם היו חסידים יראים מענינים כאלו לא ימצאו בשום מקום מנוחה⁴, ידוע שבתורת תקנה צריך להיות רוב העיר, עכ"פ הת"ח, ושיהי' לצורך, ושיהי' לש"ש, גם פשוט שהדין כמו ב' ב"ד בעיר א' ומפורש בכל תשובות הספרדים⁵ שא"א לקהל א' לתקן על קהל א' שום תקנה, כתבתי מכתב להרב שיראה לעשות שלום אקוה כי ישמע לדברי, ה' יברך עמו בשלום ויתן לו אורך ימים ושנות חיים וכל טוב.

כחפצו וחפץ הדו"ש הק' יצחק מאיר

-
- א. הוא הרה"ק מוה"רל איגר זצוק"ל מלובלין.
 - ב. הגאון הגדול ר' דוב בעריש אשכנזי ז"ל אבד"ק לובלין.
 - ג. כוונת הרב ה' לצער את הגה"ק ר' ליבלי אייגר זי"ע שהי' דרכו למול אחר צהריים, ופירסם כרוז כי מי שמל אחר חצות נק' עבריון.
 - ד. שהי' דבר רגיל שרבנים יפרסמו איסורים וחרמות על חסידים, עי' נוסח החרם שעשו בקראקא על המאור ושמש, זי"ע ועכ"ל. בספר יד מאור ושמש בסופו עיי"ש, ובאגרת שבסוף נועם אלימלך, מביא שהדפיסו אגרות מכוערות על הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע ועכ"ל עיי"ש ענין המחלוקת באריכות, ובעוד כמה ספרים מוכא ענינים כאלו, ויש אתי קונטרס מיוחד מזה, ואכמ"ל.
 - ה. להלן אעתיק מתשרי מש"כ בזה.

והנה הא לך תשו' הספרדים שהזכיר החי' הרי"ם הנ"ל.

כ' הגאון הגדול המהרשד"ם, (מגדולי הפוסקים הובא הרבה בכל הפוסקים וגם רבינו הקדוש וי"ע מכיאו הרבה פעמים בספריו הקדושים) בשו"ת מהרשד"ם יור"ד סי' מ', וזלה"ק: ראינו לחבר האהל להיות אחד, אבל נוכחנו לדעת כי הפירוד טוב מהחיבור, וע"כ אין קהלה יכולה לגזור על הקהלה השני', אין חכם נכנס בגבול חכם אחר אף על פי שיהיה אחד אדיר שבאדירים כרבן גמליאל ויהיה השני קטן שבקטנים כי, "מי הוא זה ואיה זה הוא שימלאנו לבו בדור הזה לכוף לשום אדם אשר לא מקהלו לדון לפניו".

ולא שייך בב' קהילות ענין גזירת טובי הקהל, שלא נאמר רק לגבי יחידים שהם בטלים לגבי בני העיר אשר באו שם, משא"כ קהל וציבור, הוי כאילו יושבים אלו בעירם ונוהגים כמנהגם, ואלו בעירם ונוהגים כמנהגן. ומסיים שם: "וכמו שתמצא היום בשאלונקי העיר הגדולה אשר היא עיר ואם בישראל, הספרדים הם כ"ד בפני עצמם, והאשכנזים כ"ד בפני עצמם, אלו נוהגין מנהגיהן כבראשונה, ואלו נוהגין כמנהגיהם... עכלה"ק.

וכן כתב רבינו אלי' מזרחי (בעל המזרחי עה"ת) מגדולי הפוסקים בזמנו (בשו"ת הרא"ם י"ג). לגבי עירו קושטאנדינה, כי מכיון שנחלקו כל הקהילות שבעיר לחבורות חבורות וכל אחת נדונה בפני עצמה בין במנהגיה בין בתקנותיה הרי היא נחשבת לכל אותם מתפללים כעיר בפני עצמה. — וכן מסיק הפרי חדש לדינא דכל קהל וקהל יש לו דין עיר. — וכן מובא ג"כ בשו"ת מהר"י בן לב (ח"ג סי' י) — וכן בשו"ת לחם רב (מהגאון בעל לחם משנה) סי' ס"ה ועוד בכמה תשו' שם.

וכן כתבו ג"כ גאוני אשכנז, והוא מהר"י ווייל, תלמידו של המהרי"ל, שכתב וז"ל: אפילו לכתחילה, הרשות ביד רב להשתקע בעיר שמכהן בה רב אחר ולהקים שם קהילה וישיבה" וכן ראינו בדורותינו בכמה מקומות שהיו דרים שם שני רבנים ולא שמענו שהיה לזה חזקה יותר מזה, בוונא היה מהר"ם הלוי ז"ל ומהר"א קלוזנר ז"ל, בקרמיזא וכו' בנירנברג וכו' במגנצא וכו', ולי התיר מהר"י מולין ז"ל (המהרי"ל בעל המנהגים) להושיב ישיבה לבד בנירנברג אע"פ שהיה מהר"י כ"ץ ז"ל לשם כמה ימים ושנים קודם שבאתי לשם עכ"ל.

ומכש"כ בנידון דידן, שנהוג כבר שנים רבות בוויילאמסבורג, שכל ביהמ"ד הוא קהלה בפני עצמה, ולא שמענו מעולם, שתבעו דיינים אלו את אחד לדין, ומכש"כ שלא תבעו לדין בע"כ לכוף לבא לפניהם, ומכש"כ שהוא אינו יושב בעירם כלל, הוא אשר דיברנו, כי לא שכל הדיינים אמרה לעשות כן, אלא הני אנשי בליעל הליטו אותם לעשות כן שלא כדת.

ועי' מה שכתב מרן הקדוש הדברי חיים בשו"ת ח"א יור"ד סימן נ"א, וזלה"ק: בנידון אשר נשאלתי מהרב המאוה"ג דק' ראדימשלא אשר נסמך שם לרב על כל הגליל, וכעת רוצים בני הישוב דק' פשעצליב לקבל עליהם לרב את הרב החרף ר"ש, וכבר נתנו לו כתב רבנות ע"י תחבולות מרב א', ולזה שואלים

האיך הדין נוטה, המענות של הרב דק' הנ"ל הוא א' וכו' ... שנית שהשכירות מהשו"ב הוא מחמת הישובים הסמוכים לק' פשעצליב שהם שייכים לו:

הנה באמת הדין הזה מבואר ברמ"א ז"ל בס' רמ"ה ביו"ד, שכ' שם וז"ל, רב היושב בעיר וכו' יכול חכם אחר לבוא וללמוד ג"כ שם אפי' מקפח קצת פרנסה את הראשון עכ"ל ...

והביא מפסקי מהרא"י (סי' קכ"ח) וז"ל כהאי גוונא דחד עביד שרירתא דמתא, ואינך קאתי למיעבד נמי שרירתא דמתא, מאן לימא לן דאסור, ונהשאר מיירי שם שאם יש ויכחים לגבי דיני ממונות שאין נפ"מ לענייננו, ע"כ אדלג עליהם, בב' עיירות וכו' וצא בזה שהמנהג בכל המקומות שמקבלין הרב להם באין מוחה כידוע מכל סביבותינו, ולכן נראה לפי המנהג, כולו שייך להרב הב', אך לפני משורת הדין יחלוקו ביניהם, ובנידון השכירות מהשו"ב לפ"ד אם הקהל לא שיעבדו עצמם להרב רק השו"ב, והקהל שיעבדו עצמם להשו"ב, להוסיף על שכר מהנשחטים להשו"ב, יכול לחזור בהרב הראשון שיאמר לו עתה אני צריך לפרנס להרב במקומי, ועניי עירך קודמין, וגם דמי עלי כאר' אורבי, ואדעתא דהכי לא הבטיח לו ולא גרע מפועל שאירע שם איזה דבר חדש שיכול הבעה"ב לומר אדעתא דהכי לא שכרתיך, אם הי' דבר ששניהם שוים בידיעת דבר זה, כמבואר בחו"מ (סי' של"ד), וכיון שהשו"ב פטור גם כה"ב פטורים מהשו"ב, והדרא לדמיקרא ואין להרב הראשון שום תביעה על הקהל כנ"ל ...

לכן נלע"ד דהכל להרב השני איך שאין משיכינ את האר' החי, וגם כי בספר בעי חיי פסקו כהר"ב"ש דאין לדחות כלל להראשון, הגם דפסק שם מטעם מוחזק, לא ידעתי במאי מוחזק הוא טפי מהב' וכן כ' בהדיא בתשו' מאמר מרדכי, וכן משמע ממהרא"י, דזה לא הוי מוחזק, אך עכ"פ מהראוי לתווך ביניהם וכל אחד על מקומו יבא בשלום, לכן בזה נלע"ד דהרב ר"ש מותר לקבוע דירתו ולא שייך שום ענין חסידות בזה, דהרי חזינן קשישאי גדולי האחרונים אשר בצלם נחסה בגוים כהוראתם, וכל פוסקי או"ה נתייסד ע"פ הרב מהרי"ו ומהר"א עזרו וגזרו להיות תלמידיהם מסייע להרב הב', ואי הוי ח"ו שום נידנוד איסור ח"ו למה להם לעשות כן, ומלבד זה הוא דבר פשוט דעני המהפך כחררה אסור להב' ליטלו מהבע"ב אכל אם הבעה"ב נותן לו בעצמו, פשיטא דליכא שום איסור וכן מבואר בהדי' בתשו' מהרי"ש בחי' למס' ק', וא"כ שהקהל קבלוהו לר"ש, וניחא להו ישיבתו אתם, בוודאי מותר ומצוה לשבת אתם ולהרביץ תורה. עכ"ל"ק.

הרי לך מנהגן של ראשונים, ולא כנהוג היום לשפוך בוז וקלון ודם נקי, אם יקום רבי צעיר, וידברו עליו כל הכוזבות שלא עלו ולא יעלו על לב לעולם, - והעיקר דחוינן מזה, כי יש להשני כח רבנות, וא"כ הוא אינו תחת קהלתם כלל ועיקר ובפרט לפי מה שאביא עוד להלן, וא"כ אפי' מה שאמרו ופסקו הוי סתם דרך גבר אלם, ולא עפ"י דרך התורה, ופסק כזה לא שרירא ולא קיימא, ולהוי בטל כעפרא דארעא.

*

ועי' בשו"ת חתם סופר חלק יו"ד סי' ר"ל.

וזל"ה ק: נכבדות המדובר אודת דברי רמ"א בי"ד סי' רמ"ה ובש"ך שם סק"ד ופי' יע"ש, מילתי כבר אמורה, כי עין הרוואה בנוף דברי מהרי"א ומהרי"ו, יראה כי אין אלו נאמרים אלא בימיהם, שלא קבלו הרב כפועל, אלא כל ת"ח הנהיג בני עירו שהי' דר שם, וממילא הי' לו פרס הקצוב מחופות וקידושין וכדומה, אע"ג כי דין תורה הוא שת"ח הממונה פרנס על הציבור בני עירו עושין לו מלאכתו, ומחויבים ליתן לו פרנסתו, מ"מ כיון שלא שכרוהו כפועל, אלא שבחא דחתיא, ממילא, א"כ אם יבוא לשם אחר, וינהיג גם הוא רבנות, מי ימחה בידו.

אבל בזה"ז שמקבלים רב, ועוקר דירתו ממקומו ובא לכאן, וקוצבים לו שכירתו כמו שמשכירים פועל, ואליהו הוא נושא נפשו ונפשות ביתו, ובתוך אותו הקצבה הוא שכרו מחופות וקידושין וגמין וכדומה, א"כ פשוט שהבא בגבולו לא טוב עושה בעמיו, וגרע מיורד לאומנות חברו, שהאומנות הוא הפקר אלא שזה בא ויושב בצידו, אבל הכא כבר זכה זה הרב בכל רווחא דעבידי דאתי בגבולו, ואסור ממש לשום אדם לפקוח פרנסתו בזה, והרי זה כגזל ממש, ודבר זה פשוט מאוד, ואין ראוי להאריך: עכ"ה ק.

א"כ אין צריך פירושים וביאורים, כי כהיום הזה, שאין הקהלות כמו שהיו בערי אייראפע, ואין שוכרים רב כמו פועל, ואין שום התחייבות של שכירות קצוב שמחויבין כל הקהלה לשלם דבר קצוב, אלא כהיום הזה אינם נותנים רק דרך נדבה איש כפי נדבת לבו בכל חודש או שבוע כפי מה שעולה על רוחו, וברמ"א יור"ד (סי' רמ"ה סעיף כ"ב) הרי מבואר, דאפי' אם מקפח קצת פרנסת הראשון, שקבלוהו עליהם לרב ונטל פרס מהם, אפי' הכי יכול השני לבוא לדור שם ולהחזיק רבנות בכל דבר כמו הראשון עכ"ל. — והחתם סופר מיירי, שקוצבים לו שכירתו כמו פועל, והדבר פשוט, וא"צ פירושים.

הגם שאין להוריד את רב הראשון מגדולתו, כמבואר ברמ"א (יו"ד סי' רמ"ה סעיף כ"ב) אבל רב הראשון אינו יכול למחות ברב שבא לדור שם בקביעות.

ומכש"כ בענין כזה, הנשמע מעולם שקהלה יבואו למחות בחסידים שרוצים להסתופף בצל רבם, שמקבלים שם תורה ויראת שמים כבר עשר שנים ויותר.

באיזה עיר שמעתם כבר, אז די קהלה האט זיך אריין געמישט צו וועלעכען רבין די חסידים זאלען פארען, ואם עשו ראשי קהלה ככה, הרי נכנס בגדר חוצפה ועזות, ועוד יבואו לקרוא את האדמו"ר לדין תורה בשביל זה.

וכבר הבאתי מש"כ מרן הדברי חיים זי"ע (בשו"ת ח"ב ח"מ סי' ל"ב) שתמה שם על בוררים בענין זה, מה שייך ד"ת על ענין ירושה באדמורת, וזל"ה ק, לא ידעתי שום צד ירושה בזה, והנה מצינו למופת כגון הרה"ק איש אלקים רשכבה"ג מו"ה

דוב בער זלה"ה ממעזריטש, השאיר הגדולה לתלמידיו, הרה"ק מבארדיטשוב, ומאור עינים, ואור המאיר זלה"ה, וכן רבו הבעש"ט זלה"ה הניח המשרה זו לתלמידיו לא לבנו שהי' קדוש ה', וכן רבינו הקדוש בעהמ"ח נועם אלימלך, הניח המשרה לתלמידיו לא לבנו הגם שהיו קדושים למאד כידוע, ולכן אין כזה שום ירושה, ורק מעשיו יקרבוהו ומעשיו ירחקוהו, עכ"ל"ק.

*

ומבואר בשו"ת מהר"ם שיק או"ח סי' ל"ד, דאסור לאנשי העיר להתפרד מחבריהם מהתחייבות המסים, (שכל אחד ישלם המס בנפרד בדרך ב' קהלות) וכו', וז"ל מכח מעם גדול לחיזוק הדת, יש חיוב גדול להתפרד, עכ"ל"ד.

וא"כ כהיום הזה שאין שום התחייבות של בני העיר, ואיש כל הישר בעינו יעשה, וגם אין שום התחייבות מכח הקהלה כבדורות הקודמים, וכל קישור הקהלה הוא הפארטיי, א"כ מותר להתפרד בפשימות.

ומכש"כ כשמתפרד מכח שרוצה לנסוע לרבו, דהרי מבואר ביור"ד סי' ר"מ סעיף כ"ה, כי לא מכל אחד אדם זוכה ללמוד תורה, וכשהוא בומח שיראה סימן ברכה בתלמודו לפני הרב משם, אז נתבטל אפי' מצות כיבוד אב אם אינו מניח.

וא"כ ק"ו בן בנו של ק"ו, שנתבטל התחייבות לבני העיר, ומכש"כ כשממילא אין שום התחייבות לבני העיר, אלא שעסקן א' מתנהג ברציחה, ויורד לחייו של החסידים הנוסעים לרבם, ומי זה יבא למחות בחסידים, רק שומה ועזות פנים.

ומבואר בשו"ת מהרשד"ם חו"מ סי' שצ"ח, מעשה בעיר א' (שאלינקי) שהיו בו ב' קהלות, וכל קהלה הי' בעיר בפני עצמו לגבי המסים וארנונות לשר העיר, והיו עובדא שקהלה אחת רדפו איש א' וירדו לחייו, עד שברח לו להקהלה האחרת, ואחר ג' שנים באו קהלה הראשונה לתבוע ממנו המסים, ופסק המהרשד"ם דאין להם שום מענה נגדו, דכיון שרדפוהו בלי חמלה, א"כ בצדק נכנס לקהלה השני, וא"צ לשלם חלקו במסים וארנונות.

ומכש"כ כשאין שום התחייבות ממסים וארנונות, א"כ איזה התחייבות וקנין קנו ראשי הקהלה את בני קהלתם עד שיצחו נפשות.

*

וא"כ תדעו אהובי ידידיי, כי מי שיש לו חלק ונחלה, ברציחת העם הארצים הללו, והמבזים תלמיד חכם, מבואר בשו"ת מהר"ם שיק חלק או"ח סי' ש"ז, כי עוברים בכל יום בזה על לא תעמוד על דם רעך, ועל לפני עור לא תתן מכשול, ולא תשים דמים בביתך, ועל ארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת.

תמצית הנחוח מפרקים ד'להלן

פרק ז': דמה ששלחו הדיינים שלימ"א חזונת בשנת משת"ה כאילו הי' דבר חדש וגם כתבו פסק, וזה הי' אחר כל הנזכר לעיל מה שעשו בשנת תרש"ט. — ותמה תמה אקרא, דהרי פסקו כל האחרונים, דייני שהורה הלכה, הרי הוא שוב נוגע בדבר לקיים פסקו, וכמבואר בספר (ח"מ סי' י"ז ס"ק ט') בשם הרשד"ם סי' ב', דאם כבר נשאל מדין ובתב פסק, שוב אין ראשי לפסוק, דחשיב כנוגע, והביא זאת גם מרלב"ה, ובזה ר"א שם ובפ"ת ציינו כן מכמה אחרונים שפסקו כן, וכן פסק הש"ך ג"פ (שם בס' י"ח ס"ק א'), שאמרו לדין לדון, היכא דגילה דעתו קודם, וכ"כ הש"ך (בסי' ל"ג ס"ק ט'), דודאי יאמר כדבריו הראשונים, כדי שלא יהא כשקרו, וכל הפוסקים הביאו כל זה להלכה, ובת"י אפשר שמצאו דיינים הללו איזה סמך לומר כאופן אחר.

וגם רבינו הקדוש ז"ע צעק על זה, וזהו א' מהדברים שנצטער ע"ז אותו צדיק, ואין נכשל בו אנתנו תלמידיו הנקראים בנים. — כמו שכתב בספח"ק ויואל משה, (מאמר ג' שבעות סי' קצ"ג). וזהו: **אי אפשר לומר בזה אחרי רבים להטות, כי לא נתוועדו יחד להיות שקיל וטרי בדיעותיהם זה כנגד זה, ואין אומרים ככה"ג אחרי רבים להטות** נזהר דקאי על מה שעשו בשנת תרש"ט, ... ואף אם יאמרו שיתוועדו עכשיו יחד לדון בדבר, זה לא מועיל דכיון שכבר עשו מעשה עפ"י הוראתם הוי נוגעים בדבר, דכסיפא להו מילתא למיהדר, ומחמת אותה הנגיעה עושה נמית הדעת למעות בהאמת (כח שעשו בשנת תשס"ה) ... כמה ראיות מן הש"ס דאף באמוראים הקדושים אחר שעשו מעשה עפ"י הוראתם חשבו להם לנוגעים מפעם זה דכסיפא מילתא למיהדר וק"ו בחכמי זמננו, ... כסיפא להו מילתא למיהדר, ומחמת אותה הנגיעה עושים מצדקי להצדיק השיטה ואינם מכוונים אל האמת. ... ולפי דעתי אלו ה"ם מציאות שיתאספו כל יראי ה' והיו יכולים כאמ"ל להגיד דעתו בלי שום פחד ומורא ובלי שום נגיעה, ה"לנו רוב גדול מהיראים לדעת האמתית. אבל הוא דבר שא"ל, כי הרבה ת"ח ויראים מפורסמים אף לבוא בשטח זה שאינו כדעה אחת עם המצב שתען מדרך האמת, ומכ"כ לנלות האמת אשר בלבבו אימתא דצבורא ע"זו באופן מבהיל, והאמיפות הנעשים ערבוביא גדולה ביניהם שיש בתוכם הרבה שיש להם דעות כחובות ונגיעות עצומות. ... דהמקבלי שוחד אף שהם חכמים באמת אי אפשר שלא יאמרו, ועוורים הם באמת, ואף שישבים עמהם נקיים וצדיקים שאינם מקבלים שוחד הם מבלבלין ומסלפין את דבריהם, ... ומכ"כ כשיש שם הרבה המדברים מתוך נגיעות עצומות שמבלבלין ומסלפין הכל, עכ"ה: ויע"ש עוד ועוד דברים מבהילים הנגעים לענינו.

ועוד מבואר בפרק הנ"ל המציאות האמיתי באריכות גדול, ודעת גדולי הרבנים על הפסק ועל כל הענין בכלל.

פרק ד': מפי עדים נאמנים על גדול הסילוף שעשו, והשתלשלות הנבית עידי שקרים בבית הדינות (ארבעטארערס, עם הארצים) שעשו בשנת תשס"ב, והדפיסו זאת בלי בושה ופחד כאילו ח"ו אין תורה בישראל רח"ל מהאי דעתא, והיו ממה שהי' כל עשייתם הוללות וסכלות להמעות הכריות כידוע, עוד עברו בזה על איסורים חמורים כמבואר בשו"ת דברי יואל סי' קל"ה, — ועוד חומר עון הוצאת שם רע, ועפ"י הלכה מענישין על הוצאת שם רע מדה כנגד מדה כמבואר בשו"ת רש"י סי' ק"א, — ואח"כ (טוטה ח') במדה שאדם מודד מודדין לו, ואח"כ שם כי מדה זו שייך מן השמים אף לאחר שחברה ביתמ"ק, דאחת לאחת למצוא חשבון, — ויחד שיתקנו מה שעוותו עוד קודם שהבואר ית' יצרף אחת לאחת למצוא חשבון בעד"ה.

פרק ו': מפי המשמשים הנאמנים בדבריהם בלי נגיעה, וכמה עדים נאמנים, על השתלשלות הדברים אצל רבינו הקדוש ז"ע, והוא היפך להיפך ממה שהענין העני נפש למרסם שקר וכזב, — וגם מבואר דעת הרבה מגדולי הצדיקים מדור הקודם וצוקלי, וגם הצדיקים אשר חיים אתנו היום שלימ"א. — עד שישתומם המעיין איך נעשתה כזאת לשקר כל כך בשאט נפש בשם צדיק וקדוש אור עולם ז"ע — ורבקה ז"ע בעצמו התאונן על המצב, שיש ויפנים שאינם מתיישרים לעשות כזאת, ע"י בהקדמת ספח"ק על הגאולה וע"י התמורה דף כה. וזהו: **בחוצות וברחובות נאמרים משמי דברים הרבה שלא היו ולא נבראו, ולא עליה על לבבי מעולם עכ"ה**: וכן כתב גם בספח"ק דברי יואל מכתבים (חלק ב' סי' מ"ד) וזהו: **היטב חרה לי ... לדרבן ולהפיץ שקרים וכזבים כאלה, ומה מאד דוח לבי בקרבי בידעי כמטן מי יצאו הדברים האלה, והפלישין מה שבדה זאת מלבו וכו' ... ושמהים לקבל ולהפיץ עלי כל מיני מלשינות, ולא תוכלו לשער עד היכן משוקעים בזה משמ כל מדינה זו, ... גם הא"ך לא עליה על דעתו שאם יש קצת אמת בדברי המלשין הזה ... הא"ך לא עליה על דעתו שגם אנכי יודע את אשר לפני כדת מה לעשות ... כי מי יחוש לדרבן יותר ממני, שהאחריות מוטל עלי לתקן ונגם בענינו, ידוע לכל, כי מעולם לא עשה רביה"ק ז"ע שום ענין כדברי הכוכבים, ואדרבה, אמר הרבה להיפך כמו שיתבאר... ועכ"ה שכתב ברית עם המלשינות, ואינו מתחשב עם דעתי ודרכי ... ולא כל מוחא סביל דא לומר מזמור על צער ויסורינ כאלה, ומבואר בב"י (מ"ק י"ח): דהיכא דאויבים אפקוה לקלא, יכול להיות קלא דלא פסיק אף בצד שאין בו מאומה, ושוב מאמינים הרבה אנשים לפי תומם, עכ"ה: — — ובהו יבואר לך איך עלתה בידם לשפוך דם צדיק ונקי בלי שום טעם ובלי שום סיבה ורק מכ קנאת איזה אינשי דלא מעלי, שבגלל קנאתם הבור' מההרים לעשות כל מיני זיופים ובלבד לגמור תשוקתם הנמאסת, והם הם שגרמו כל העסק, — געוואלד!!!, וריאז איז פארשוויגען געווארען אז שרעקליכען פארברעכען, אויב נישט מכה דעם געוואלדיגען סכלנות מן דעם ערליכען יד שליט"א.**

פרק י': הובא ממה שנפסק בשו"ע ח"מ סי' כ"ה, דאם פסק דין פסק דלא כפי מה שמבואר בפוסקים שנתקבלו ונתפשמו בישראל, הרי זה פסק שקר, ומכ"כ כשפסקו הפסק בבפ"י, הדיין מחויב לשלם מכותו כל ההפסדים שנגרמו ע"י פסק שלו, ומבואר הש"ך שם בס"ק כ"ז, דלאו דייקא הוא כלל, כי לא קיבלוהו, נמצא דמזיק הוא, וחיוב משום דינא גרמי — וכיון שע"י הפסקים שחתמו, (א) כביב כסלו תרש"ט, (ב) כסלו תשס"ה, ע"ז גרמו כמה חורבנות שהם כמעט בגדר כביב לדורות, ואפ"ר קצת מהם, אן שנגרם חנם, בן שגולו הילדים, והם מהפנים עצמם בהפסק חורבנות הבתי מדרשים, וגם אין שום א' מוחא מפחד הפסק, בן שמונעים אותו מלקיים מצות חינוך בניו וע"פ הלכה צריכין לשלם, כמבואר בח"מ סי' שפ"ב, וע"י כשרת ח"ס ח"מ סי' קצ"ו, דן שעושים תמיד מסירות לערכאות בלי שיעור, והכל כדי לצער ולשפוך דם והכל על סמך הפסק, הן הוצאות הלויערים עלו לסכום אלפים ורובבות, ולא הועיל כלום כל הפעולות להשתיקם, כי העתיקו הפסק על שפת ענגליש, והערכאות מקבלים הפסק כאילו הי' פסק אמת, ון גדול ההפסק ע"י שירות הביח"מ ד' בויליאמסבורג, ון אברכים שהפסידו להם פרנסתם, ועוד כמה וכמה הפסדים, — וכבר נבאר מי הם שצריכים לשלם זאת עפ"י הלכה, אויף וועס פאלט די נאנצע אחריות, — וכך נפסק בשו"ע, איך הכל שריר וקיים, כי תורתנו ה"ל לא נשתנה ולא ישתנה, כמו שהביא רבינו הקדוש ז"ע בויליאמסבורג (מאמר א' סי' קמ"ב) בשם החת"ם ז"ל בצוואתו, ואל תאמר נשתנו העתים, כי יש לנו אב זקן הוא לא נשתנה ולא ישתנה.

